

Güz
Spring
Осень

Yıl / Year / Год

2024

Sayı / Issue / Номер

61

KARADENİZ

ISSN: 1308-6200

<http://dergikaradeniz.com>

ULUSLARARASI
BİLİMSEL DERGİ

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC JOURNAL

МЕЖДУНАРОДНЫЙ
НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

SAHİBİ / OWNER / УЧРЕДИТЕЛЬ

Hayrettin İVGİN

Konur Sokak 66/7 Bakanlıklar- ANKARA
(+90) 312 4259353 – hayrettinivgin@gmail.com

BAŞ EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF / ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK
Ardahan University

REDAKSİYON / REDACTION / РЕДАКЦИЯ

TÜRKÇE / TURKISH / ТУРЕЦКИЙ

Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK (Ardahan University)

İNGİLİZCE / ENGLISH / АНГЛИЙСКИЙ

Dr. Eray KARA (Giresun University)

RUSÇA / RUSSIAN / РУССКИЙ

Prof. Dr. Roin KAVRELİŞVİLİ (Kars Kafkas University)

YAZIŞMA ADRESİ / CORRESPONDANCE ADDRESS / АДРЕС ДЛЯ КОРРЕСПОНДЕНЦИИ

Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK

Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Ardahan/TÜRKİYE
Tel.: (+90) 5308852928 E-mail: dergikaradeniz@gmail.com

TEKNİK DESTEK / TECHNICAL SUPPORT / ТЕХНИЧЕСКАЯ ПОДДЕРЖКА**A. Alper ALTINKAYNAK**Tel: +996 709 364 880 (Whatsapp / Telegram)
dergikaradeniz@gmail.com / karadeniz@kulturajans.com**EDİTÖRLER / EDITORS / РЕДАКТОРЫ**

Prof. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK ORCID: 0000-0003-1105-0479 erdoganaltinkaynak[@]ardahan.edu.tr	Halk Edebiyatı Ardahan Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ ORCID: 0000-0002-6682-8455 bayramdurbilmez[@]gmail.com	Aşık Edebiyatı Nevşehir Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ ORCID: 0000-0001-9138-3825 rezankarakas[@]hotmail.com	Halk Edebiyatı Siirt Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Ceval KAYA ORCID: 0000-0002-6872-6145 cevalkaya[@]ardahan.edu.tr	Eski Türk Dili Ardahan Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Ahmet BURAN ORCID: 0000-0002-8430-1008 buran.ahmet[@]gmail.com	Dil- Dilbilim Fırat Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Bahattin ÇELİK ORCID: 0000-0001-8386-0062 c.bahattin[@]gmail.com	Arkeoloji İğdir Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Aleksandre MGHEBRİSHVİLİ ORCID: 0000-0002-4275-2417 aleqsandre.m[@]gmail.com	Gürcü Dili ve Edebiyatı Gori Devlet Üniversitesi Gürcistan
Prof. Dr. Giorgi SOSIASHVILI ORCID: 0000-0002-2406-8662 Giorgisosiashvili[@]gmail.com	Gürcistan Tarihi Gori Devlet Üniversitesi Gürcistan
Prof. Dr. Remzi KILIÇ ORCID: 0000-0002-2815-6360 kilicremzi[@]gmail.com	Tarih Erciyes Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU ORCID: 0000-0002-6211-8114 telliogluibrahim[@]gmail.com	Tarih Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Roin KAVRELİSHVİLİ ORCID: 0000-0001-5829-8557 roinkav[@]gmail.com	Yakıncağ Tarihi Kars Kafkas Üniversitesi Gürcistan
Prof. Dr. Enver SARI ORCID: 0000-0002-7623-6832 enversari[@]hotmail.com	Psikoloji Giresun Üniversitesi Türkiye

Prof. Dr. Enver TÖRE ORCID: 0000-0002-2074-3608 entor[@]artvin.edu.tr	Tiyatro Artvin Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ ORCID: 0000-0001-7600-273X fbasbug[@]gmail.com	Sanat Tarihi Akdeniz Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Harun DEMİRKAYA ORCID: 0000-0003-0260-7538 harundemirkaya[@]hotmail.com	Yönetim ve Strateji İstanbul Arel Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Yakup ÇELİK ORCID: 0000-0001-9252-8221 ycelik1234[@]gmail.com	Yeni Türk Edebiyatı İstanbul Kültür Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Ghadir GOLKARIAN ORCID: 0000-0003-3801-7989 gh.golkarian[@]gmail.com	İran-Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Yakın Doğu Üniversitesi KKTC
Prof. Dr. Layli UKUBAYEVA ORCID: 0000-0002-4688-0651 layli.ukubaeva[@]manas.edu.kg	Kırgız Dili ve Edebiyatı Manas Üniversitesi Kırgızistan
Prof. Dr. Remzi DEVLETOV ORCID: 0000-0002-1521-0305 remzidevletov[@]mail.ru	Rus Dili ve Edebiyatı Kırım Tatar Devlet Milli Tiyatrosu Rusya
Prof. Dr. Elena ARABADJI ORCID: 0000-0002-7549-9673 olena.arabadji[@]gmail.com	Ukrayna Dili ve Edebiyatı Melitopol Devlet Üniversitesi Ukrayna
Prof. Dr. Sibel CENGİZ ORCID: 0000-0002-3582-5454 sibalcengiz[@]ardahan.edu.tr	İktisat Ardahan Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Ahmet İÇLİ ORCID: 0000-0002-7478-7518 ahmet.icli[@]batman.edu.tr	Eski Türk Edebiyatı Batman Üniversitesi Türkiye
Prof. Dr. Batır MATYAKUBOV ORCID: 0000-0003-1561-2969 batir.matyakubov[@]mail.ru	Müzikoloji Özbekistan Devlet Konservatuarı Özbekistan
Doç. Dr. Alptürk AKÇÖLTEKİN ORCID: 0000-0001-6694-1346 alp7501[@]gmail.com	Eğitim Bilimleri Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkiye
Doç. Dr. Halis Adnan ARSLANTAŞ ORCID: 0000-0002-5289-9017 haarslantas[@]gmail.com	Eğitim Bilimleri Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türkiye
Doç. Dr. Ergali ESBOSUN ORCID: 0000-0002-5477-2116 ergaliesb[@]mail.ru	Kazak Dili ve Edebiyatı Abay Kazak Devlet Pedagoji Üniversitesi Kazakistan
Doç. Dr. Faig ELEKBERLİ ORCID: 0000-0002-8865-568X faikelekber[@]gmail.com	Felsefe Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Azerbaycan

Doç. Dr. Mehmet TEYFUR ORCID: 0000-0001-7573-0241 teyfur1965[@]gmail.com	Felsefe Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Türkiye
Doç. Dr. Semra ÇEVİK ORCID: 0000-0001-5291-243X semracevik[@]yahoo.com	Resim Ardahan Üniversitesi Türkiye
Doç. Dr. Caner ÇİÇEKDAĞI ORCID: 0000-0001-6138-363X ccicekdagi[@]gmail.com	Felsefe Artvin Çoruh Üniversitesi Türkiye
Doç. Dr. Zafer AYKANAT ORCID: 0000-0003-3160-933X zaferaykanat[@]ardahan.edu.tr	İşletme Ardahan Üniversitesi Türkiye
Doç. Dr. Ömer BİLEN ORCID: 0000-0001-7198-8421 omer.bilen[@]btu.edu.tr	İstatistik, Nicel Karar Yöntemleri Bursa Teknik Üniversitesi Türkiye
Doç. Dr. Sedat BAHADIR ORCID: 0000-0002-1018-016X Sedat.bahadir[@]artvin.edu.tr	Folklor Artvin Çoruh Üniversitesi Türkiye
Yrd. Doç. Dr. Azamat MAKSÜDÜNOV ORCID: 0000-0002-5010-513X azamat.maksudunov[@]manas.edu.kg	Pazarlama Kırgız Türk Manas Üniversitesi Kırgızistan
Dr. Öğretim Üyesi Arif Cem TOPUZ ORCID: 0000-0002-5110-5334 arifcemtopuz[@]ardahan.edu.tr	Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ardahan Üniversitesi Türkiye
Dr. Şelale RAMAZANOVA ORCID: 0000-0002-3252-6504 shramazan18[@]gmail.com	Rus Dili ve Edebiyatı Ardahan Üniversitesi Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Arif KALA ORCID: 0000-0003-2572-2264 kalaarif[@]hotmail.com	Sosyoloji Munzur Üniversitesi Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Kutay ÜSTÜN ORCID: 0000-0003-1840-6562 kutayustun[@]ardahan.edu.tr	Uluslararası İlişkiler Ardahan Üniversitesi Türkiye
Dr. Öğretim Üyesi Sami PATACI ORCID: 0000-0003-1840-6562 samipataci[@]ardahan.edu.tr	Sanat Tarihi Ardahan Üniversitesi Türkiye
Dr. Okan ÖZKARA ORCID: 0000-0003-1840-6562 okanozkara[@]ardahan.edu.tr	Yeni Türk Edebiyatı Ardahan Üniversitesi Türkiye

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD / РЕДКОЛЛЕГИЯ

Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ Maltepe Üniversitesi / Türkiye	ORCID: 0000-0001-6627-3042 r_korkmaz[.]hotmail.com
Prof. Dr. Faruk ÇOLAK Niğde Üniversitesi / Türkiye	ORCID: 0000-0001-5438-8432 fcolak[.]ohu.edu.tr
Prof. Dr. Hikmet KORAŞ Niğde Üniversitesi / Türkiye	ORCID: 0000-0001-7045-2510 hikmetkoras[.]ohu.edu.tr
Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT Akdeniz Üniversitesi / Türkiye	ORCID: 0000-0001-9116-9706 karadavutz[.]yahoo.com
Prof. Dr. İhsan BULUT Akdeniz Üniversitesi / Türkiye	ORCID: 0000-0002-4873-3479 ihsanbulut[.]akdeniz.edu.tr
Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ Marmara Üniversitesi / Türkiye	ORCID: 0000-0003-4179-7645 altas68[.]gmail.com
Prof. Dr. Betül KARAGÖZ Giresun Üniversitesi / Türkiye	ORCID: 0000-0002-9997-8898 betul.karagoz[.]giresun.edu.tr
Prof. Dr. Elfina SİBGATULLINA Rusya Bilimler Akademisi / Rusya	ORCID: 0000-0001-5755-8687 alfina2003[.]yandex.ru
Prof. Dr. Suleyman KAYIPOV İlimler Akademisi / Kırgızistan	ORCID: 0000-0002-3036-9744 sulaymankayipov[.]hotmail.com
Prof. Dr. Nikoloz AKHALKATSI Samtskhe-Javakheti State University / Gürcistan	ORCID: 0000-0001-7814-2103 nikoaxal[.]gmail.com
Doç. Dr. Vasil MOSİASHVİLİ Samtskhe-Javakheti State University / Gürcistan	ORCID: 0000-0002-3975-2723 vasilmosiashvili[.]gmail.com
Prof. Dr. Baltabay ABDİGAZİULI Abay Üniversitesi / Kazakistan	ORCID: 0000-0002-4191-0831 b.abdigazilulij[.]mail.ru
Prof. Dr. Seyfeddin RZASOY Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi / Azerbaycan	ORCID: 0000-0002-9708-7055 seyfeddin_rzasoy[.]mail.ru

BASKI / PRESS / ИЗДАТЕЛЬСТВО

Step Digital
1420 Cadde No 58/5
06378 İvedik – OSB Yeni Mahalle/ANKARA
Tel: 0312 3958571 - Sertifika No: 47479

DİZİNLER / INDEXES / ИНДЕКСЫ

Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, Index Copernicus (ICI World of Journals), Russian Science Citation Index, Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Modern Language Association, Sosyal Bilimler Atıf Dizini (SOBİAD), Open Academic Journals Index ve Google Scholar tarafından indexlenmektedir.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS / СОДЕРЖАНИЕ

Yazar Author Автор	Başlık Title Заглавие	Sayfa Page Страницы
Emre YILMAZ (Research Article)	MESLEKİ REHBERLİKTE ÇOCUK DERGİLERİNİN ROLÜ (YEŞİLAY MAVİ KIRLANGIÇ ÖRNEĞİ) THE ROLE OF CHILDREN'S MAGAZINES IN VOCATIONAL GUIDANCE (EXAMPLE OF YESILAY BLUE SWALLOW) РОЛЬ ДЕТСКИХ ЖУРНАЛОВ В ПРОФИОРИЕНТАЦИИ (ПРИМЕР ГОЛУБОЙ ЛАСТОЧКИ "YEŞİLAY")	1-19
Vedi AŞKAROĞLU (Research Article)	İLHAN BERK'İN İLK DÖNEM ŞİİRLERİNDE MODERNLEŞME, BUNALTI VE YABANCILAŞMA İZLEKLERİ MODERNISATION, DEPRESSION AND ALIENATION THEMES IN İLHAN BERK'S EARLY POEMS ВОПРОСЫ МОДЕРНИЗАЦИИ, ТРЕВОГИ И ОТЧУЖДЕНИЯ В РАННИХ СТИХАХ ИЛЬХАНА БЕРКА	20-29
Vakhtang İNAURI (Research Article)	ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧЕСКАЯ СПЕЦИФИКА РОМАНА ШИО АРАГВИСПИРЕЛИ "РАЗБИТОЕ СЕРДЦЕ" ŞİO ARAGVISPIRELI'NİN "KIRIK KALP" ADLI ROMANINDA TÜR VE KONU ÖZELLİĞİ SHİO ARAGVISPIRELI'S NOVEL "GABZARULI GULI" (CRACKED HEART) GENRE-THEMATIC SPECIFICITY	30-37

Murat KARAKOÇ (Research Article)	EDNA'S AWAKENING: A JOURNEY FROM SLAVERY TO FREEDOM AND TO DESTRUCTION EDNA'NIN UYANIŞI: KÖLELİKTEN ÖZGÜRLÜĞE VE YIKIMA BİR YOLCULUK ПРОБУЖДЕНИЕ ЭДНЫ: ПУТЕШЕСТВИЕ ОТ РАБСТВА К СВОБОДЕ И РАЗРУШЕНИЮ	38-46
Hasan KILIÇ (Research Article)	TOPLUMUN ÖĞRETMEN VE OKULA BAKIŞINDAKİ DEĞİŞİM; TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ CHANGES IN SOCIETY'S VIEW OF TEACHERS AND SCHOOLS; FINDINGS AND SOLUTION SUGGESTIONS ИЗМЕНЕНИЕ ВЗГЛЯДА ОБЩЕСТВА НА УЧИТЕЛЕЙ И ШКОЛУ; ВЫВОДЫ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО РЕШЕНИЮ	47-60
Doğan AKBULUT (Research Article)	FRANCIS BACON'S RESİMLERİNDE İNSANLIK DURUMU: BİR KİMLİK VE GERÇEKLİK ANALİZİ THE HUMAN CONDITION IN FRANCIS BACON'S PAINTINGS: AN ANALYSIS OF IDENTITY AND REALITY СОСТОЯНИЕ ЧЕЛОВЕЧНОСТИ В КАРТИНАХ ФРЭНСИСА БЭКОНА: АНАЛИЗ ИДЕНТИЧНОСТИ И РЕАЛЬНОСТИ	61-69

<p>İlkiz ŞENEL UZUNKAYA (Research Article)</p>	<p>ORHAN PAMUK'UN "MASUMİYET MÜZESİ" ROMANIN GÜRCÜCE ÇEVİRİSİNDEKİ AHLAKİ DEĞERLERİ YANSITAN SÖZCÜKSEL ÖGELER</p> <p>ORHAN PAMUK'S "MUSEUM OF INNOCENCE" IN GEORGIAN TRANSLATION LEXICAL ELEMENTS REFLECTING MORAL VALUES</p> <p>ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЭЛЕМЕНТЫ, ОТРАЖАЮЩИЕ ПРАВСТВЕННЫЕ ЦЕННОСТИ В ГРУЗИНСКОМ ПЕРЕВОДЕ РОМАНА ОРХАНА ПАМУКА "МУЗЕЙ НЕВИННОСТИ"</p>	<p>70-83</p>
<p>Murat AKGÜMÜŞ (Research Article)</p>	<p>NIĞDE MİLLETVEKİLİ HASAN HAYATİ ÜLKÜN'ÜN MECLİS ÇALIŞMALARI</p> <p>PARLIAMENTARY ACTIVITIES OF NIĞDE DEPUTY HASAN HAYATİ ÜLKÜN</p> <p>ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДЕПУТАТА НИГДЕЙССКОЙ ПРОВИНЦИИ ХАСАНА ХАЯТИ ЮЛКУН В ПАРЛАМЕНТЕ ТУРЦИИ</p>	<p>84-106</p>

MESLEKİ REHBERLİKTE ÇOCUK DERGİLERİNİN ROLÜ (YEŞİLAY MAVİ KIRLANGIÇ ÖRNEĞİ)

THE ROLE OF CHILDREN'S MAGAZINES IN VOCATIONAL GUIDANCE (EXAMPLE OF YESILAY BLUE SWALLOW)

РОЛЬ ДЕТСКИХ ЖУРНАЛОВ В ПРОФОРИЕНТАЦИИ (ПРИМЕР ГОЛУБОЙ ЛАСТОЧКИ "YEŞİLAY")

Emre YILMAZ*

ÖZ

Çocukluk yıllarında, “büyüyünce ne olacaksınız”, “büyüyünce ne olmak istiyorsun” sorularına muhatap olmamız yoktur. Bu soruya her birimiz ailesinden öğrendikleri, çevresinden duydukları, izledikleri ile farklı farklı yanıtlar vermişizdir. Fakat çocukluk yıllarında sorulan bu soruya verdiği yanıt ile hayatının ilerleyen süreçlerinde icra ettiği mesleği birbiriyle örtüşen insan sayısı oldukça azdır. Meslek, bireyin hayat tarzını ve bütün hayatının akışını temelden etkileyen bir özelliğe haizdir. Meslek seçimi insanların hayatlarında başarılı bir birey olup-olamamasını, yaşayacağı muhitin özelliklerini, eş seçimini, gelirini, sosyal statüsünü, ekonomik refah düzeyini; işini severek yapıp-yapmamasını, bütün bunlara bağlı olarak mesleki yeterlik, iş başarısı, iş doyumunu, depresyon, tükenmişlik düzeylerini dolayısıyla hayattan genel olarak doyum sağlayıp mutlu olup-olamamasını belirlemede büyük önem arz etmektedir. Bu çalışma Yeşilay tarafından ilkökul çağındaki çocuklara yönelik olarak yayımlanmakta olan Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi'nin mesleki rehberlik hizmetlerine katkısını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden dokümantasyon (belge tarama) ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda derginin, ilkökul çağındaki çocukların hemen hemen her meslek hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olma ve yetenek ve ilgilerine göre en uygun mesleği seçmelerine yardımcı olacak bir içerikte olduğu, derginin meslek tanıtımında çağın yeniliklerini takip ettiği, bireysel farklılıklar ve gelişim döneminin özellikleri dikkate alınarak mesleklerle ilgili güncel bilgilerin uygun bir dil ve uygun bir içerikle çocuklara iletmeye çalışıldığı tespit edilmiş olup Yeşilay Mavi Kırlangıç Çocuk dergisinin mesleki rehberlik bağlamında mesleki uyanış ve farkında olma sürecinde ihtiyaca cevap vererek istifade edilebilecek ek bir kaynak olabileceği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Rehberlik, Çocuk Dergileri, Meslek Seçimi, Gelişim Dönemleri, Yeşilay ve Mavi Kırlangıç.

* **ORCID:** [0000-0002-1684-9821](https://orcid.org/0000-0002-1684-9821), Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, eyilmaz2007@hotmail.com

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: YILMAZ, E. (2024). MESLEKİ REHBERLİKTE ÇOCUK DERGİLERİNİN ROLÜ (YEŞİLAY MAVİ KIRLANGIÇ ÖRNEĞİ). *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (61), 1-19. DOI: [10.17498/kdeniz.1402488](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1402488)

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırlangıç Örneği)

ABSTRACT

During our childhood years, there is no one who hasn't been asked the questions "What will you be when you grow up?" and "What do you want to be when you grow up?" Each of us has given different answers to this question based on what we learned from our families, what we heard from our surroundings, and what we watched. However, the number of people whose answer to this question asked during their childhood matches the profession they pursue later in life is very small. Profession has a feature that fundamentally affects an individual's lifestyle and the course of his entire life. Choosing a profession affects whether people can be successful individuals in their lives, the characteristics of the environment they will live in, their choice of spouse, their income, social status, and level of economic welfare. It is of great importance in determining whether the employee enjoys his job or not, and depending on all these, his professional competence, job success, job satisfaction, depression and burnout levels, and therefore whether he is generally satisfied and happy with life. This study was carried out to examine the contribution of Blue Swallow Children's Magazine, which is published by the Green Crescent for primary school children, to vocational guidance services. Documentation (document scanning) and descriptive analysis methods, which are among the qualitative research methods, were used as data collection tools in the study. As a result of the research, the magazine has a content that will help primary school children to have sufficient knowledge about almost every profession and to choose the most suitable profession according to their abilities and interests, the magazine follows the innovations of the age in profession promotion, and the magazine has a content that will help them to have sufficient knowledge about almost every profession and to choose the most suitable profession according to their abilities and interests. It has been determined that current information is tried to be conveyed to children in an appropriate language and with appropriate content, and it has been concluded that Green Crescent Blue Swallow Children's magazine can be an additional resource that can be used by meeting the needs in the context of vocational guidance.

Key Words: Vocational Guidance, Children's Magazines, Career Choice, Developmental Stages, Yeşilay and Mavi Kırlangıç.

АННОТАЦИЯ

В детские годы нет человека, которому бы не задавали вопросы: «Кем ты будешь, когда вырастешь?» и «Кем ты хочешь стать, когда вырастешь?» Каждый из нас дал разные ответы на этот вопрос, основываясь на том, что мы узнали от своих семей, что мы слышали от своего окружения и что мы наблюдали. Однако число людей, чей ответ на этот вопрос, заданный им в детстве, соответствует профессии, которой они занимаются в дальнейшей жизни, очень невелико. Профессия имеет особенность, коренным образом влияющую на образ жизни человека и течение всей его жизни. Выбор профессии влияет на то, смогут ли люди быть успешными личностями в своей жизни, на характеристики среды, в которой они будут жить, на выбор супруга, на их доход, социальный статус и уровень экономического благосостояния. Это имеет большое значение для определения того, получает ли работник удовольствие от своей работы или нет, и в зависимости от всего этого зависит его профессиональная компетентность, успехи в работе, удовлетворенность работой, уровень депрессии и выгорания, а, следовательно, и то, удовлетворен ли он в целом и доволен жизнью. Данное исследование было проведено с целью изучения вклада детского журнала «Мави Кырлангыч», издаваемого «Зеленым полумесяцем» для детей младшего школьного возраста, в услуги по профориентации. В качестве инструментов сбора

verilen bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiler. Bu süreçte, çocukların ilgisizlikleri, yanlış bilgileri ve yanlış uygulamaları tespit edilerek düzeltilmiştir. Ayrıca, çocukların ilgisizlikleri, yanlış bilgileri ve yanlış uygulamaları tespit edilerek düzeltilmiştir. Ayrıca, çocukların ilgisizlikleri, yanlış bilgileri ve yanlış uygulamaları tespit edilerek düzeltilmiştir.

Anahtar kelimeler: Profesyonel yönelim, Çocuk dergileri, Seçim profesyoneli, Evreler, Evreler, Evreler ve Mavi Kırlanç.

GİRİŞ

İnsan dünyaya adım attığı ilk andan itibaren dış dünyayı ve kendisini tanımaya, ilgi ve yeteneklerini keşfetmeye başlar. Bireyin kendisini tanıması ve bilmesi; kendi hayatı için en uygun kararlar alabilmesi ve böylece hayatına doğru yön verebilmesi açısından önemlidir. İnsanın doğuştan sahip olduğu kabiliyetler ve öğrenme yoluyla kazandığı bilgi ve becerilerin en iyi şekilde kullanılabilmesi, birey için en doğru olan mesleğin seçimiyle mümkün olacaktır. Birey için en doğru, en ideal meslek, onun biyo-psiko ve sosyal özelliklerine en uygun olan, onu maddi ve ruhsal açıdan en çok doyuma ulaştıracak ve kendisini daha da geliştirecek olan meslektir.

Birey bir başkasına bağımlı olmadan, kendi ayakları üzerinde durarak yaşayabilmek, hayatını devam ettirebilmek için bir meslek edinmek zorundadır. Fakat bilinmelidir ki meslek seçimi bir anda gerçekleşen bir tercih değil, uzun zaman içinde şekillenen bir sürecin neticesidir. İnsanın şu kısacık hayat serüveninde kendisi ile ilgili önemli kararlar aldığı, hayatının neredeyse bütününe etki edecek türden önemli dönüm noktaları bulunmaktadır ki bu önemli karar aşamalarından birisi de meslek seçimidir. Birey, meslek seçiminin hayatında ne kadar önemli olduğunu gençlik yıllarında fark etmese bile hayat yolculuğunda verdiği en önemli kararlardan biri olduğunu ilerleyen yıllarda çok net olarak tecrübe edecektir. Çünkü hepimiz farkındayız ki; gündelik hayatımızın kahir ekseriyeti iş yerinde geçmektedir. Kişinin günlük yaşantısının kamuda çalışan için 3'te 1'i (8 saat), mesaisi olan özel şirketlerde/fabrikalarda çalışanlar için ise 1/2'si (12 saat), ömrünün ise ortalama olarak yarısı (30-35 yıl) mesleğini icra ettiği iş ortamında geçmektedir. Dolayısıyla bireyin icra ettiği mesleği, çalıştığı işi, hayatının her alanını etkileyebilme ve önemli sonuçlara sebep olabilme potansiyeline sahip bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin seçtiği meslek tüm yaşamını etkileyecek olan en önemli tercihlerden biridir. Zira kişinin tercihleri sonunda icra ettiği mesleğin, onun biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasında ve yaşam doyumunun sağlanmasında oynadığı rol göz ardı edilemeyecek kadar büyük paya sahiptir (Yeşilyaprak 2000, s. 205).

İnsanların kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda isabetli meslek seçiminde bulunmaları, motivasyonları adına önemlidir. İcra edilen meslekler bireyler için bir taraftan maddi kazanç sağlarken diğer taraftan bireylerin ruh sağlığı için de önemli bir işlev görmektedir. Doğru tercih sayesinde birey benlik saygısı yüksek olarak kendini gerçekleştirebilme noktasında daha fazla motive olarak hayatını sürdürecektir ve emekliliğinde

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırılmaç Örneği)

benlik bütünlüğünü yakalamış bir birey olarak mutlu bir yaşlılık dönemi yaşayacaktır. Buna mukabil doğru olmayan bir mesleki tercih ise, iş doyumunu eksikliği, tükenmişlik, depresyon, kaygı ve daha birçok psikolojik sorunlarla karşılaşma ihtimalini artıracak ve kişinin mutsuz bir hayat geçirmesine ve yaşlılıklarında benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk durumu ile karşı karşıya kalmalarına sebebiyet verebilecektir.

“Çalışanların işlerine karşı hoşnut olması” (Davis, 1971, s. 78), “çalışanın işine karşı geliştirdiği olumlu tutum” (Çetinkanat, 2000, s. 1), çalışanın bir bütün olarak işini ya da iş yaşamını değerlendirmesi sonucu ulaştığı olumlu duygusal durum (Aksu ve dğr., 2002, ss.271–282), bireyin işini ya da işiyle ilgili yaşantısını, memnuniyet verici veya olumlu bir duygu ile sonuçlanan bir durum olarak algılaması (Keser, 2006, s.104), belli bir işi ya da mesleği icra eden kişilerin yaptıkları işle ilgili memnuniyetlerini (Mersin, 2007) ifade eden “mesleki doyum” biyo-psiko ve sosyal bir varlık olan insanın ruh ve beden sağlığı açısından büyük bir öneme sahiptir. Çalışanların iş (meslek) doyumunu etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır (Özaydın ve Özdemir, 2014, s. 251). Bunların başında çalışanın kişilik özellikleri ve mesleğe karşı tutumu yer almaktadır ki bunlar doyum seviyesini olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir (Turgut, 2010, s. 9).

Kişinin işine karşı duyduğu olumlu veya olumsuz algısı, işinden tatmin olup olmamasını belirleyici bir etkiye sahiptir. Bireyin işine karşı olumlu bir algıya sahip olması işinden elde ettiği doyumunu olumlu anlamda etkileyecektir. Bireyin mesleği icra ederken yaşadığı tatmin ne kadar üst düzeyde olursa bir o kadar mutlu ve başarılı olacaktır (Örkün, 2011, s. 8). Bu sebeple bireylerin kendileri için en uygun mesleği seçmeleri büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda birey öncelikle kendini tanımalı, kendi ilgi, istidat ve yeteneklerine en uygun mesleği seçmelidir (Yeşilyaprak 2000, s. 258). Bireyin icra ettiği mesleğin kendisi için en uygun meslek olması, işini severek yapmasına imkân sağlayacak, dolayısıyla bu durum bireyin iş doyumunu olumlu şekilde etkileyecektir (Özaydın ve Özdemir, 2014, s. 251). Buna mukabil bireylerin sahip oldukları kabiliyetleri, kişilik özellikleri ve ilgilerine uygun pozisyonlarda görev al(ma)mamaları, yanlış meslek seçiminde bulunmaları, bireylerin işine karşı memnuniyetsiz tutumlar sergilemesi diye ifade edebileceğimiz (Üçüncü, 2016, s. 28) iş doyumsuzluğu olarak kendisini göstermekte, bu da bireylerin stres yaşama, mutsuz olma ve mesleki doyumlarının azalmasına (Sevimli ve İşcan, 2005, s. 59; Keser, 2009, s. 104; Özcan, 2011, s. 111), bunlara bağlı olarak genel yaşamındaki davranışsal tutumlarına yansiyarak hayat tatmin düzeyini düşürmekte (Yüksel, 2005, ss. 291-306) ve bireyin bedensel ve zihinsel sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Dorsan, 2007, s. 27).

Meslekî doyumun gerçekleşmediği ortamlarda yaşanan bu yoğun stres ve doyumsuzluğa tepki olarak, bireyin psikolojik olarak işinden soğuması (Maslach & Schaufeli, Leiter, 2001), motivasyonunda azalma, başarısızlık hissine kapılma gibi (Budak, G. ve Sürgevil, O.) belirtilerin eşlik ettiği bir süreç sonunda ortaya çıkan bitkinlik hali (Schaufeli, 2000, s. 382), bireyin iş ortamı ile etkileşimine bağlı olarak ruhsal ve fiziksel enerjisinin azalması (Sürgevil, 2005, s. 95) ya da enerji kaynaklarının bitmesi durumu (Shirom, 1989, s.25) olarak ifade edilen meslekî tükenmişlik ortaya çıkmaktadır. Mesleki doyum kişinin mesleğine karşı duyduğu haz olarak ifade edilirken mesleki tükenmişlik ise iş ile ilgili hevesini kaybetmek şeklinde tanımlanabilmektedir. Bireylerin kişisel özellikleri, ilgileri, hayalleri ve hedefleriyle yaptığı işin uyumlu olmaması ve işin bireyin kişisel gelişimine katkı sunmaktan uzak bir mahiyette olması (Sabuncuoğlu Z., 2009, s:193-194), bireyin iş doyumsuzluğu yaşamasına sebep olduğu gibi buna bağlı olarak bireylerin mesleki, kişisel ve toplumsal açıdan gereksinimleri olan canlılıktan alıkoyan bir durum olarak (Erçevik, 2010, s.8) ifade edilen tükenmişlik sendromu yaşamalarına da sebebiyet verebilmektedir. Tükenmişlik deneyimi çalışanların üretkenliğinin azalmasına, iş

doyumsuzluğuna, düşük yaşam kalitesine neden olmaktadır (Ergin ve ark. 2009; Karahaliloğlu, 2013; Kavlu, 2008). Tükenmişlik sadece tükenmişliği yaşayan bireyi değil, bireyin çalıştığı kurumu, aile ve arkadaş çevresini ve içinde yaşadığı toplumu etkilemektedir (Ercevik, 2010; Tekin, 2011). Özetle ifade edecek olursak; kendisine hitap etmeyen bir meslek seçimi yapmak kişiye hem iş doyumsuzluğuna hem de buna bağlı olarak mesleki tükenmişliğe götürerek, bu durum akabinde bireyin umutsuzluk içerisinde olması, hiçbir şeyden hoşnut olmaması, bireyin kendisini sorgulaması, kendisini ağır bir şekilde eleştirmesi, geğmişe dönük büyük pişmanlıklar duyması, sürekli olarak kendisini suçlaması (Seligmen, 2002) gibi belirtilerle kendisini gösteren depresyon yaşama ihtimali ile bireyi karşı karşıya getirebilecektir.

Yukarıda ifade edilen olumsuz durumlarla karşılaşmamak gayesiyle ülkeler eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerine yönelik önemli çalışmalar yürütmektedirler. Bu doğrultuda ülkemizde de rehberlik hizmetlerine büyük ehemmiyet verilmektedir. Rehberlik hizmetleri Millî Eğitim Bakanlığı'nın yönetmelikle belirlediği çerçevede faaliyetlerini sürdürmektedir. Resmi Gazetenin 14 Ağustos 2020 tarihinde yayımlanan 31213 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin 6- (1) maddesinin c. bendinde şu şekilde ele alınmaktadır; "Gelişimin sürekliliği ve bütünlüğu temelinde bireylerin gelişim görevlerini yerine getirmeleri ve gerekli yeterlikleri kazanmaları için aşağıdaki gelişim alanlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunulur:" Kariyer gelişim alanı; bireyin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerini tanınması, mesleki seğenekleri fark etmesi, mesleklerin gerektirdiği nitelikler ile kişisel özellikleri arasında bağ kurması, mesleklere yönelik olumlu tutum geliştirmesi, kariyer farkındalığı kazanması, iş yaşamı ile eğitim arasındaki ilişkiyi ve yaşam boyu öğrenmenin kariyer gelişimi açısından önemini fark etmesini içeren gelişim alanıdır.

Eğitimde rehberlik hizmetleri okul öncesi dönem olan 4-6 yaş aralığındaki çocuklarla başlamakta olup, ilk okul, orta okul, lise ve yükseköğretim kademeleri şeklinde devam etmektedir (MEB, Madde 7) İlkokul dönemini kapsayan (6-10 yaş) aralığındaki rehberlik hizmetleri; öğrencinin kendini anlaması, tanınması, kendi ilgi, yetenek ve özellikleri ile çevresinde kendisine açık olan fırsatları öğrenmesine, var olan gizil güçlerin ortaya çıkmasına, eğitsel ve mesleki hedefler oluşturmasına yardımcı olmak açısından önemli bir dönemi içermektedir. Okul öncesi dönemden başlayarak ilkokul dönemini de içine alan, çocukta çevresindeki insanların farklı uğraşları olduğunun farkına varıldığı, çeşitli mesleklerin varlığını anlamaya başladığı, özetle çocukta meslek bilincinin oluşmaya başladığı 5-12 yaş arasını kapsayan dönem mesleki gelişim sürecinde uyanış ve farkında olma dönemidir (Kuzgun, 2000). Bu süreçte, öğrencinin kendini tanınması, ilgi, yetenek ve değerlerine uygun mesleklerden haberdar olması, sağlıklı bir meslek seçimi yapması ve sonrasında da mesleğin gerektirdiği nitelikleri taşıyacak eğitimi almaları hususunda doğru yönlendirilmeleri hem birey hem de ailesi ve ülkesi için oldukça önemlidir (Üre, 2011, s. 193). Bu doğrultuda bireylerin hayatlarında bu denli büyük etkiler meydana getiren meslek seçimi hususunda isabetli kararlar verilebilmesi için okul öncesi dönemden itibaren mesleki rehberlik hizmetlerinin verimli şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda bu çalışma çocuk edebiyatı türü eserlerden biri olan Yeşilay Mavi Kırlandıç Çocuk Dergisinin 6-10 yaş arası çocuklara meslek tanıtımı konusunda işlevsel olup olmadığını betimsel olarak tespit etmek amacıyla geręekleřtirilmiřtir. Bu amaç doğrultusunda;

- Yeşilay Mavi Kırlandıç Çocuk Dergisinde bulunan "Büyüyünce Ne Olsak" isimli köşede öğrencilere meslek tanıtımı yapılırken hangi yöntemler kullanılmıştır?
- Dergide konu edinilen meslekler/meslek alanları nelerdir?

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırlangıç Örneği)

• Dergi geleceğin meslek alanları hakkında çocukları yeterli düzeyde bilgilendirebiliyor mu? sorularına cevap aranmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Meslek:

Bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları belirli ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünüdür (Kuzgun, 1994, s.34).

Rehberlik:

Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, kendi hayatı ile ilgili gerçekçi kararlar alması, kapasitelerinin farkında olması, çevresiyle uyum içinde olması ve kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce verilen psikolojik yardımlardır (Kepçeoğlu, 1995, s. 13). Rehberlik; her yaştaki bireylere, kendilerini tanıma ve geliştirmeleri sürecinde gerekli yeterlilikleri ve yaşam donanımlarını kazanmaları için profesyonel kişilerce yapılan psikolojik destek hizmetleridir (Yeşilyaprak, 2015, s. 7).

Mesleki Rehberlik:

Bireylerin çeşitli meslekleri tanımaları, kendi ilgilerine, yeteneklerine ve ihtiyaçlarına uygun işleri/meslekleri seçmeleri, benimsemeleri, seçtikleri mesleğe hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri konusunda yapılan yardımlara mesleki rehberlik denir (Yeşilyaprak, 2000, s. 204; Tan ve Baloğlu, 2006, ss. 123-124).

AMAÇ VE ÖNEM

Bu araştırmanın temel amacı, Yeşilay tarafından ilkökul çağındaki çocuklara yönelik olarak yayımlanmakta olan Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinde yer alan “**Büyüyünce Ne Olsak?**” isimli köşenin mesleki rehberlik hizmetlerine katkısını incelemek ve değerlendirmektir.

Bu çalışmada mesleki rehberlik hizmetlerine bir derginin (Yeşilay Mavi Kırlangıç) katkısı yönüyle bakılmıştır. Mesleki rehberlik bağlamında daha önce pek çok çalışma yapılmış olmakla birlikte daha önce mesleki uyanış ve farkında olma sürecinde bulunan çocuklara meslek kazandırmada etkisi bağlamında çocuk dergilerinin böyle bir çalışmaya konu olmaması, bu çalışmanın alanında ilk çalışma olması araştırmamızı önemli kılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bir araştırmanın konusu hakkında bilgi sağlayan her türlü yazılı materyale doküman (belge) denilmektedir (Balcı, 2016). Belgesel tarama, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırma konusu olan çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının toplanması ve incelenmesi ise doküman analizi olarak kabul edilmektedir (Seyidoğlu, 2016). Bu süreç, belli bir amaca dönük olarak var olan kayıt ve belgelerin toplanması, gözden geçirilmesi, incelenmesi ve sorgulanması sonucunda varılan değerlendirme işlemlerini içeren bilimsel bir araştırma yöntemidir (Karasar, 2005).

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden belge (doküman) tarama ve betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmanın veri analizinde Mavi Kırlangıç Yeşilay Çocuk Dergisi'nin 2016 Kasım ayı ile 2023 Ağustos ayı arasında yayımlanan bütün sayılar baştan sona ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, daha sonra bu sayılardan içeriğinde meslek tanıtımına “Büyüyünce ne olsak” başlıklı köşenin olduğu dergi sayıları tespit edilmeye çalışılmış ve bu içerikte olan 60 sayı betimsel olarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Yeşilay Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinin 2016 Kasım ayı ile 2023 Ağustos ayı arasında yayımlanan bütün sayılar (79 sayı) araştırmanın evrenini, bu sayılardan “Büyüyünce ne olsak” başlıklı köşeye yer verilmiş olan 60 sayısı ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

BULGULAR

Makalenin çalışma evreni olan “Büyüyünce Ne Olsak” başlıklı yazı 2016 Kasım ayından itibaren dergide kendisine yer bulmuştur. 2016 Kasım (S. 201) ile 2023 Ağustos (S.282) sayıları arasında toplam 79 dergi yayınlanmış olup 60 sayıda bu köşeye yer verilmiştir. Dergi hemen hemen her ay “Büyüyünce Ne Olsak” isimli köşesinde bir meslek tanıtımına yer vermektedir. Meslek gruplarına bakıldığında günlük hayatta en çok ihtiyaç duyulan meslekler ile birlikte gelecekte çok ihtiyaç duyulacak bazı mesleklerin de tanıtımı yapılmıştır.

Dergi sayılarında yer alan “Büyüyünce Ne Olsak” başlıklı köşe yazılarında “Ziraat Mühendisi”, “Gazeteci”, “Fotoğrafçı”, “Arama Kurtarma Teknisyeni”, “Resim Öğretmeni”, “Fizyoterapist”, “Haber Spikeri”, “Tiyatro Oyuncusu”, “Orman Muhafaza Memuru”, “Meteoroloji Mühendisi”, “Marangoz”, “Polis”, “Orman Mühendisi”, “Koku Kimyageri”, “Kaptan”, “Diyetisyen”, “Yazar”, “Göz Doktoru”, “Hidrojeoloji Mühendisi”, “Hemşire”, “Göz Hekimi”, “Çini Ustası”, “Sabun İmalatçısı”, “Yazılım ve Uygulama Geliştiricisi”, “Orman Mühendisi”, “Aşçı”, “Astronot”, “Dermatolog”, “Oyuncak Tamircisi”, “Sıcak Hava Balonu Pilotu”, “Çevirmen”, “Peyzaj Mimar”, “Futbol Hakemi”, “Enerji Mühendisi”, “İzci Lideri”, “Avukat, Dalgıç”, “Pilot”, “Değirmenci”, “Su altı Arkeologu”, “Maden Mühendisi”, “Eczacı”, “Mimar”, “Resim Öğretmeni”, “Spor Yazarı”, “Makinist”, “Acil Tıp Teknisyeni”, “Paleontolog”, “Rüzgar Enerjisi Mühendisi”, “Diş Hekimi”, “İtfaiyeci”, “Botanikçi”, “Elektrik Mühendisi”, “Veri Dedektifliği”, “Volkanolog”, “Grafik Tasarımcı”, “Arkeolog”, “Yazılım Mühendisi”, “Bilgisayar Mühendisi”, “Futbol Antrenörü” olmak üzere 57 farklı meslek grubunun tanıtımı yapılmıştır.

Aşağıdaki tabloda dergi sayılarında konu edinilen meslekler gösterilmiştir.

Tablo 1: Dergide yıllara ve sayılara göre yer verilen meslek grupları

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
OCAK		Ziraat Mühendisi	Gazeteci	Fotoğrafçı	Arama Kurtarma Teknisyeni		
ŞUBAT		Resim Öğretmeni	Fizyoterapist	Haber Spikeri	Tiyatro Oyuncusu	Orman Muhafaza Memuru	
MART		Meteoroloji Mühendisi	Marangoz	Polis	Orman Mühendisi		Koku Kimyageri

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırılmaç Örneği)

NİSAN		Kaptan	Diyetisyen	Yazar	Göz Doktoru		
MAYIS		Hemşire	Göz Hekimi	Çini Ustası	Sabun İmalatçısı		Yazılım ve Uygulama Geliştiricisi
HAZİRAN		Aşçı	Astronot	Dermatolog			Oyuncak Tamircisi
TEMMUZ		Çevirmen	Peyzaj Mimarı	Futbol Hakemi	Enerji Mühendisi		İzci Lideri
AĞUSTOS		Avukat	Dalgıç	Pilot	Değirmenci		Su altı Arkeoloğu
EYLÜL			Eczacı	Mimar		Resim Öğretmeni	Spor Yazarı
EKİM		Makinist	Acil Tıp Teknisyeni			Paleontolog	Rüzgar Enerjisi Mühendisi
KASIM	Diş Hekimi	İtfaiyeci	Botanikçi	Elektrik Mühendisi	Veri Dedektifiği		Volkanolog
ARALIK	Grafik Tasarımcı	Arkeolog	Yazılım Mühendisi	Bilgisayar Mühendisi			Futbol Antrenörü

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere derginin incelemeye alınan 2016 Kasım ayı ile 2023 Ağustos ayları arasında yayımlanan 79 sayısından 60'ında meslek tanıtımına yer verilmiştir. 60 meslek grubundan 3 tanesi (Diş Doktoru/Hekimi, Orman Mühendisi, Resim Öğretmeni) farklı sayılarda birer kere daha işlenmiş olup toplamda 57 farklı meslek konu edilmiştir.

Dergide “**Büyüyünce Ne Olsak**” köşesinde her ay bir meslek tanıtımı yapılırken; Nedir?, Kimdir?, Nasıl olunur?, Neler yapar?, Nasıl aletler kullanırlar?, Olmak için ne yapmalıyım?, Kimler olabilir?, Ne yaparlar?, Nerelerde çalışırlar? sorularına yanıt aranmakta ve meslek ile ilgili eğlenceli bir içerikle detaylı bir bilgi aktarımı yapılmıştır.

Burada dergide “**Büyüyünce Ne Olsak**” başlıklı yazıda tanıtımı yapılan mesleklerden bazılarına yer verilmiştir:

2016 Aralık ayı sayısında (Yeşilay, S.202) Grafik Tasarımcı kimdir? sorusu eşliğinde Grafik Tasarımcılığı mesleğine yer verilmiş, yazı, resim veya fotoğrafları bir araya getiren, düzenleyen ve görsel olarak kullanışlı hale getiren kimselere grafik tasarımcısı denildiğinden bahsedilmiştir. Meslek tanımı yapıldıktan sonra nasıl Grafik Tasarımcı olunur başlığı altında, çizime, yazı şekillerine, renklere, şekillere özel ilgi duyan kimseler için grafik tasarımcılık mesleğinin doğru bir meslek olabileceği ifade edilmiş, bu meslek için meslek liselerinin grafik bölümlerinde veya üniversitelerin grafik, görsel sanatlar veya görsel iletişim tasarımı gibi bölümlerinde eğitim almak gerektiği vurgulanmıştır. Bu mesleği icra edenlerin neler yaptıkları ve nasıl aletler kullandıklarına da yer verilerek meslek ile ilgili ayrıntılı bilgilere yer vermeye çalışılmıştır (Yeşilay, 202: 18-19).

2017 Ocak ayı sayısında (Yeşilay, S.203) Ziraat Mühendisliği tanıtılmıştır. Bitkisel ve hayvansal üretimle uğraşan mühendislik dalına, ziraat mühendisliği adı verildiğine değinilmiş, ziraat mühendisi olmak için öncelikle ilkokuldan itibaren derslere özen göstermek, Ortaokul ve lisede Fen derslerini yakından takip etmek, biyoloji derslerine çok çalışmak, daha sonra ise üniversitelerin ziraat fakültelerini tercih etmek gerektiği ifade edilerek meslek tanıtımı yapılırken beraberinde çocukların derslerine ehemmiyet vermeleri hususu vurgulanmıştır. Kimler ziraat mühendisi olabilir? başlığı altında ise; bitkilere ve

hayvanlara ilgi duyan, açık havada çalışmaktan hoşlanan, Fen bilimlerine ve biyoloji alanlarına ilgi duyanların bu meslek için ideal bireyler oldukları vurgulanmıştır (Yeşilay, 203: 18).

2017 Mart sayısında (Yeşilay, S.205), Acaba kar yağıp okullar tatil olur mu? Yağmur yağsa üstüm başım kirlenir mi? Bugün güneş yüzünü gösterir mi? gibi soruların cevabını bulmamıza yardım eden, hava tahmini yapan kişilere meteoroloji mühendisi denildiği, hava ve atmosferik olaylara ilgi duyan, açık havada çalışmaktan hoşlananlar, Fen bilimleri ve matematik alanlarına ilgi duyanların Meteoroloji Mühendisi olabilecekleri ifade edilmiş ve akabinde Meteoroloji mühendisi olabilmek için, derslere çok çalışmak, fen ve matematik derslerini yakından takip etmek, Üniversitelerin meteoroloji mühendisliği bölümünü tercih etmek gerektiğine değinilerek meslek tanıtımı bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Yukarıdaki ifadede görüldüğü üzere; günlük hayata bakan yönüyle meslekleri çocukların anlayacağı en uygun seviyeye indirgeyerek rehberlik yapılmaya çalışılmıştır (Yeşilay, S.205: 30).

2017 Haziran sayısında (Yeşilay, S.208) Yemek pişirme işini yapan kişiye aşçı denildiği, herkesin yemek yapabileceği ama herkesin aşçı olamayacağı, aşçının hangi yemeğe ne kadar malzeme kullanılacağı ve ne kadar sürede pişeceğini iyi bilen kimse olduğu belirtilmiştir. Kimlerin aşçı olabileceği, aşçıların ne iş yaptıkları, nerelerde çalışabildikleri bilgisi verildikten sonra aşçıların hangi alet ve malzemeleri kullandıkları hususunda, buzdolabı, fırın ve her türlü mutfak araç ve gereci kullanıcılar şeklinde genel bir bilgi verilmiş, mutfakta en çok kullanılan aletlerden bıçak hiç bahsedilmemiş, aşçı olabilmek için Meslek liselerinin aşçılık ya da Üniversitelerin Gastronomi ve Mutfak sanatları bölümlerinden mezun olmak gerektiği bilgisi verildikten sonra derslerinize çok çalışmalısınız denilerek Mesleki Rehberlik yanında eğitsel rehberlik hizmeti de sunulmaya çalışılmıştır (Yeşilay, S.208: 28-29).

2017 Aralık sayısında (Yeşilay, S.214) “Tarihi Ortaya Çıkarılanlar” başlığıyla eski çağlarda insanlar tarafından yapılmış her türlü alet, malzeme ve eşya gibi kalıntıları araştırıp bulan, koruyan ve inceleyen kişiye Arkeolog denildiği belirtilerek çocuklara bu meslek hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmuştur. Bu bağlamda, gözlem yeteneğine sahip olan, araştırmayı seven, tarih ve kültür konularına ilgi duyan, açık havada çalışabilen, dikkatli, sorumluluk sahibi kimselerin “arkeolog” olabilecekleri, bunun için ayrıca Üniversitelerin 4 yıllık eğitim veren Arkeoloji ve Sanat Tarihi bölümlerinde okuyup, mezun olmak gerektiği vurgulanmıştır. Köşede, Arkeologların mesleklerini icra ederken Kazma, Kürek, Spatula, El arabası, Su terazisi, Fırça, Süpürge gibi malzemeleri kullandıklarına da değinilerek meslek tanıtımı çocukların anlayacağı düzeyde en ayrıntılı şekilde yapılmaya çalışılmıştır (Yeşilay, S.214: 28-29).

2018 Ocak Sayısında (Yeşilay, S.215) “Haber getiren kişi: Gazeteci” başlığıyla gazetecilik mesleği tanıtılmıştır. Köşede halkı bilgilendirmek amacıyla çalışan, haber yapan, gazetede yazı yazan kişiye gazeteci denildiği, başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilen, çevresine karşı algıları açık, dikkatli, insanları seven, sorumluluk duygusu gelişmiş kimselerden Üniversitelerin İletişim Fakültelerinin 4 yıllık “Gazetecilik” bölümünü okuyanların gazeteci olabilecekleri, halka, gerçek, doğru, dürüst ve tarafsız bir şekilde haber iletmek gibi görevleri olduğu, Bilgisayar, Fotoğraf makinesi, Telefon, tablet, Not defteri ve kalem gibi araç ve gereçler kullanıldığı ifade edildikten sonra bir gazetecinin “topladığı bilgilerin doğruluğunu teyit ettikten sonra olay ve durumları haber yapmak gerektiği vurgulanarak” meslek tanıtımının yanı sıra doğruluk ahlaki değerine de dikkat çekilmiştir (Yeşilay, S.215: 24-25).

2018 Mart sayısında (Yeşilay, S.217) Marangozluk mesleğinden ağacı eşyaya dönüştüren kişi olarak bahsedilmiş; ağaç işleriyle uğraşan, ağacı yontarak, ölçüp biçerek, zımparalayarak ve keserek ağaçtan çeşitli eşyalar yapan kişiye marangoz denildiği bilgisine yer verilmiştir. Gözlem gücü yüksek, gözleri ve ellerini aynı anda kullanabilen,

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırılmaç Örneği)

aşşap ile uğraşmaktan keyif alan, güçlü, dikkatli ve sorumlu kimselerden endüstri meslek, teknik veya çok programlı liselerin "Mobilya ve Dekorasyon" bölümlerini ya da Üniversitenin iki yıllık eğitim veren "Mobilya ve Dekorasyon" bölümünden mezun olanların marangoz olabilecekleri ifade edilmiştir. Burada da yine diğer mesleklerde olduğu gibi kullanılan alet ve malzemelere yer verilmekle birlikte çocuklarda korku uyandıracak türden (bıçak, testere gibi) alet ve malzemelere hiç değinilmemiştir (Yeşilay, S.217: 24-25).

2018 Haziran sayısında (Yeşilay, S.220) uzay aracıyla uzaya giden ve oralarda araştırma yapan kimseye Astronot, kozmonot ve uzay insanı denildiği bilgisi paylaşılmıştır. Mühendislik, fizik, matematik, kimya, biyoloji gibi konulara ilgi duyan, Dikkatli, sabırlı, sorumluluk sahibi, Uzaydaki zorlu koşullara uyum sağlayabilecek kimseler astronot olabildiğinden bahsedilmiştir (Yeşilay, S.220: 24-25).

2018 Aralık sayısında (Yeşilay, S226) Yazılım Mühendisliği tanıtılmıştır. Yazılım mühendisi, resmi ve özel kurumlarda tasarımı yapan, inceleyen, geliştiren ve yazılımı uygulayan kişiye denir şeklinde tanımlanmıştır. Fen ve matematik derslerinde başarılı, yeni fikirlere açık, kendini geliştirebilen, tasarımı yapabilen, dikkatli, titiz, düzenli, sabırlı, sorumluluk sahibi kimselerden Üniversitelerin Mühendislik Fakültesinin "Yazılım Mühendisliği" bölümünde mezun olanların yazılım mühendisi olabilecekleri belirtilmiştir.

2019 Mart sayısında (Yeşilay, S.229) Polislik mesleğine yer verilmiştir. Polisin insanların canını ve malını korumakla, şehrin huzurunu ve güvenliğini sağlamakla görevli kişi olduğu belirtilmiştir. İnsanlara yardım etmekten hoşlanan, dikkatli, soğukkanlı, sorumluluk sahibi, disiplinli ve sabırlı, acil durumlarda hızlı ve doğru karar verebilen, bedence sağlam ve güçlü kişilerden Lise eğitimini tamamladıktan sonra Polis Meslek Yüksek Okulundan ile de polis olabilecekleri ifade edilmiştir. Polislerin mesleklerini icra ederken kullandıkları aletlerden bahsedilirken; telefon, telsiz, faks, bilgisayar gibi ofis araçları, otomobil, motosiklet, helikopter gibi ulaşım araçları kullandıkları bilgisine yer verilmiş, fakat silah kullandıkları bilgisine hiç değinilmemiştir (Yeşilay, S.229: 24-25).

2019 Aralık sayısında (Yeşilay, S.238) Bilgisayar Mühendisliği mesleği tanıtılmıştır. Bilgisayar mühendisinin, bilgisayar donanım ve ekipmanlarının araştırma, tasarlama, geliştirme ve test edilmesi konusunda çalışan kişi olduğu ifade edilmiştir. Matematik, fizik konularına ilgili, araştırmacı, titiz, sabırlı, dikkatli, düzenli, sistemli, ekip çalışmasına yatkın, yeniliklere açık, öğrenmeyi seven kişilerden Üniversitelerin "Bilgisayar Mühendisliği" bölümünden mezun olanların bilgisayar mühendisi olabilecekleri bilgisine yer verilmiştir.

İlk defa 2016 Kasım ayından itibaren dergide "**Büyükünce Ne Olsak**" başlıklı yazı kendisine yer bulmuş ve meslek tanıtımları bu sayıdan itibaren yapılmaya başlanmıştır.

2020 Nisan ayından sonraki sayılarda ise format değişikliğine gidilmiş, her ay bir meslek, o mesleği yapan kişiyle diyalog şeklinde görüşme yaparak tanıtma formatına geçilmiştir. Köşede; "Merhaba, bu ay konuğumuz bir (Makinist vb.) ifadeleriyle meslek tanıtımı yapılmış, konuk edilen meslek erbabı kişi de "Merhaba çocuklar, ben (Ahmet vb.), (Makinistlik vb.) mesleğini icra ediyorum" şeklinde meslek tanıtımına geçmektedir.

Dergide günlük hayatta en çok ihtiyaç duyulan meslekler ile birlikte gelecekte çok ihtiyaç duyulacak bazı mesleklerin de tanıtımı yapılmıştır. Dergide her mesleğe yer verilmeye çalışılması yanında mesleklerin her iki cinsiyet için de uygun olabileceği vurgusu yapılmıştır.

2020 Temmuz sayısında (Yeşilay, S.245) Enerji Mühendisliği mesleği tanıtılmıştır. Enerji kaynaklarının verimli kullanılması ve alternatif enerji üretimi ile ilgili çalışmalar yapan kişi olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Fizik, matematik ve kimya alanlarına ilgili, dikkatli, sabırlı, ekip çalışmasına yatkın, öğrenmeyi ve araştırmayı seven kişilerden Üniversitelerin 4 yıllık "Enerji Sistemleri Mühendisliği" bölümünden mezun olanların "Enerji Mühendisi" olabilecekleri belirtilmiştir (Yeşilay, S.245: 16-17).

2020 Ağustos sayısında (Yeşilay, S. 246) insanlığın en eski mesleklerinde Değirmencilik mesleğinin tanıtımına yer verilmiştir. Değirmenci, tarımdan elde edilen ürünlerin; rüzgâr ve su gücü kullanılarak değirmenlerde öğütülmesini sağlayan kişi olarak tanıtılmıştır. Fizik ve mekanik konularına ilgili, elektrik ve makine konularına meraklı, hububat (tahıl) kimyasına ilgili, iletişim becerileri gelişmiş kişilerden "Değirmencilik Meslek Liseleri" ya da "Un ve Unlu Mamuller Teknolojisi (Değirmencilik) Yüksekokulu"nda eğitim görenler ile üniversitelerin, "Değirmencilik Mesleği" programından eğitim alanların değirmencilik mesleğini icra edebilecekleri bilgisine yer verilmiştir (Yeşilay, S. 246: 16-17).

2022 Ağustos sayısında (Yeşilay, S.270) Su Altı Arkeoloğu tanıtılmıştır. Su altı arkeolojisinin, deniz, göl ve akarsu gibi su altında bulunan kalıntıların çeşitli yöntemlerle tespit edilmesi, su altına dalış yapılarak yerinde belgelenmesi ve su yüzüne çıkarılması işlemlerinin gerçekleştirildiği arkeoloji dalı olduğu bilgisi paylaşılmış, Üniversitelerin dört yıllık arkeoloji bölümünden mezun olduktan sonra dalgıçlık eğitimi alanların su altı arkeoloğu olabilecekleri belirtilmiştir (Yeşilay, S.270: 20-21).

2020 Kasım sayısında (Yeşilay, S.249) geleceğin mesleklerinden Veri Dedektifliğinin tanıtımına yer verilmiştir. Teknolojinin hayatımızın her alanına girdiğine değinilmiş, internette yaptığımız şeyleri dünyadaki herkesin takip edebileceği, yapılan paylaşımların bir gün karşımıza yeniden çıkabileceği, internette her şeyin izinin kaldığı ve buna "dijital ayak izi" denildiği bilgisi verildikten sonra, günümüzde özellikle sosyal medya şirketlerinin dijital dünyadaki tüm bu izleri, bilgileri gözden geçirmek ve işleri ile ilgili sorulara cevaplar bulmak için veri dedektiflerine ihtiyaç duyduklarına değinilerek hem geleceğin mesleği olacak olan bir konuda bilgi vermekte hem de interneti dikkatli kullanmak gerektiği vurgulanmak istenmiştir (Yeşilay, S.249: 16-17).

2021 Ekim sayısında (Yeşilay, S.260), "Kalıntılar Peşinde: Paleontolog" başlığıyla yeni bir meslek tanıtılmıştır. Çok uzun zaman önce yaşamış canlıların taşlaşmış kalıntı ve izlerine fosil denildiği, fosil bilimi ile uğraşan kişilere de paleontolog adı verildiği ifade edilerek tanıtım yapılmaya başlanmıştır. Ülkemizde paleontolog olabilmek için üniversitelerin jeoloji mühendisliğinden mezun olmak ve paleontoloji alanında yüksek lisans yapmak gerektiği bilgisine yer verilmiştir. Kimler Paleontolog olabilir? başlığı altında ise; araştırmacı ve meraklı, gözlem gücü yüksek ve sabırlı kimselerin Paleontolog olabileceği ifade edilerek meslek hakkında doyurucu bilgi verilmeye çalışılmıştır (Yeşilay, S.260: 25).

2022 Mayıs sayısında (Yeşilay, S.267) Yazılım ve Uygulama Geliştiricisi tanıtılmıştır. Yazılım ve Uygulama Geliştiricisinin yazılım sistemlerinin tasarımını, devamlılığını ve güncellemesini yapan bir bilgisayar yazılım mühendisi olduğu belirtilmiştir. Problem çözme becerileri gelişmiş, dikkatli ve detaylara önem veren, iletişim becerisi yüksek, ekip çalışmasına yatkın kişilerden üniversitelerin dört yıl eğitim veren bilgisayar bilimi, yazılım mühendisliği, yazılım geliştirme veya ilgili alanlarından mezun olanların yazılım ve uygulama geliştiricisi olabileceği ifade edilmiştir (Yeşilay, S.267: .20-21).

2022 Haziran sayısında (Yeşilay, S.268) Oyuncak Tamircisi mesleği tanıtımına yer verilmiştir. Oyuncakları tamir eden kişilere oyuncak tamircisi denildiği, mekaniğe ilgi duyan, el becerisi gelişmiş ve oyuncakları seven kişiler oyuncak tamircisi olabilecekleri bilgisine yer verilmiştir. "Bozuk, arızalı, kırık, bir köşeye atılmış ve artık kullanılmayan oyuncaklarınızı atmak yerine tamir ettirerek kullanabilir veya ihtiyaç sahibi çocuklara ulaştırabilirsiniz" denilerek meslek tanıtımının yanında çocuklara yardımsever olmak, paylaşmak değerlerinin kazandırılması da amaçlanmıştır (Yeşilay, S.268:20-21).

2022 Temmuz sayısında (Yeşilay, S.269) İzcilik ve İzci Liderliği Mesleği tanıtımı yapılmıştır. İzciliğin; cesur, kendine güvenen, sağlıklı, insancıl ve vatansever bireyler yetiştiren programlı bir faaliyet olduğu, çocuk ve gençleri, zihinsel, ruhsal, bedensel ve ahlaki açıdan geliştirmeyi amaçladığını ve Yeşilay kurumunun İzci Kampları olduğu bilgisi

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırılmaç Örneği)

paylaşmış, “Yeşilay izci kamplarının, sağlıklı yaşam ve teknoloji, madde bağımlılığı gibi bağımlılıklar hakkında bilinçlendirme çalışmaları yaparak her yıl binlerce izciye eğitim verdiği belirtilmiştir (Yeşilay, S.269: 20-21). İzçilerin; doğayı ve insanları seven, güvenilir, ahlak sahibi, sürekli öğrenen, yeni keşifler yapan ve sağlıklı yaşamı benimseyen kişiler oldukları 7-17 yaşları arasındaki herkesin en yakınındaki izci kulübüne giderek müracaat edebileceği veya okullardaki izcilik kulübüne katılabilecekleri, bir izci kulübü, izci şubesi veya spor kulübüne üye olan, 18 yaşını dolduran, en az lise mezunu olan ve liderlik temel kursunu tamamlayan herkesin de izci lideri olabileceği belirtilmiştir. Son olarak izcilerin, büyüklerinin sözünü dinleyen, küçüklerini seven ve koruyan, cesur, şartlar ne olursa olsun neşeli ve güler yüzlü, tutumlu, fikir, söz ve hareketlerinde açık ve dürüst kişiler oldukları kısaca izciliğin iyi insan, iyi vatandaş yetiştirmek olduğu bilgisi verilerek çocuklarda evrensel ahlaki değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir.

2022 Ekim sayısında (Yeşilay, S.272) “Rüzgâr Enerjisi Mühendisliği” tanıtımına yer verilmiştir. Rüzgâr mühendisliğinin, rüzgârın doğal çevre ve yapı çevresindeki etkilerini analiz ederek rüzgârdan kaynaklanabilecek faydalar ile zararları inceleyen mühendislik alt dalı olduğu, Rüzgâr enerjisinin verimli kullanılması ve yenilenebilir enerji üretimi ile ilgili çalışmalar yaptıkları bilgisi paylaşılmıştır. Fizik, matematik alanlarına ilgili, dikkatli, sabırlı, ekip çalışmasına yatkın, teknik bilgileri aktarmak için sözlü ve yazılı iletişimi gelişmiş, öğrenmeyi ve araştırmayı seven kişilerden Üniversitelerin 4 yıllık “Enerji Sistemleri Mühendisliği” bölümünden mezun olanların “Rüzgâr Enerjisi Mühendisi” olabilecekleri bilgisine yer verilmiştir. Yazıda ayrıca Petrol, kömür, doğalgaz gibi kullanmakta olduğumuz enerji kaynaklarının gün geçtikçe azalmakta olduğu bu sebeple çevreye zarar vermeyen, devamlı kullanabileceğimiz alternatif enerji kaynaklarını kullanmak gerektiği, bunlardan birisinin de rüzgâr enerjisi olduğu vurgulanarak rüzgâr enerjisinin önemi hakkında bilgi verilerek çocuklarda çevre duyarlılığı, enerji tasarrufu duyarlılığı kazandırılmaya çalışılmıştır (Yeşilay, S.272: 18-19).

2022 Kasım sayısında (Yeşilay, S.273) Yanardağ Bilimcisi olarak tanımlanan Volkanolog mesleği tanıtımına yer verilmiştir. Volkanların (yanardağlar) yapılarını inceleyen, etkilerini takip eden, dünya yüzeyinin çok altında, derinlerde neler olduğunu anlamaya çalışan kişiler olduğu bilgisine yer verilmiştir (Yeşilay, S.273: 21). Jeoloji (yer bilimi), matematik, kimya, fizik gibi konulara ilgili, zor çalışma şartlarına ve arazi koşullarına dayanıklı, seyahat etmeyi seven, dikkatli ve sabırlı kişilerden üniversitelerin jeoloji ve jeolojik mühendisliği bölümlerinden mezun olanların volkanolog olabilecekleri belirtilmiştir.

2023 Nisan sayısında (Yeşilay, S.278) Hidrojeoloji Mühendisliği tanıtılmıştır. Hidrojeoloji Mühendisinin, yer altı ve yer üstü sularının dağılımını, dolaşımını ve fiziksel özelliklerini araştıran bilim insanı olduğu belirtilmiştir. Doğayı seven, gözlem yeteneği güçlü, sabırlı, meraklı, iletişimi iyi, araştırmayı seven insanlardan Üniversitelerin mühendislik fakültelerinin “Hidrojeoloji Mühendisliği” bölümünden mezun olanların hidrojeoloji mühendisi olabilecekleri bilgisi paylaşılmıştır (Yeşilay, S.278: 18-19).

2023 Ağustos sayısında (Yeşilay, S.282) Maden Mühendisliği tanıtılmıştır. Maden Mühendislerinin yer altında bulunan madenlerin ortaya çıkarılması, işlenmek için hazırlanması ve zenginleştirilmesi için çalıştıklarına değinilmiştir. Fizik, kimya, matematik ve jeoloji konularına ilgi duyan, iyi iletişim kurabilen, sorumluluk sahibi, sabırlı ve titiz kişilerden Üniversitelerin dört yıllık eğitim veren Maden Mühendisliği bölümünden mezun olanların maden mühendisi olabilecekleri bilgisine yer verilmiştir (Yeşilay, S.282: 14).

SONUÇ

Meslek seçimi, insanların hayatlarında başarılı bir birey olup-olamamasını, eş seçimini, sosyal statüsünü, ekonomik refah düzeyini; işini severek yapip-yapmamasını, hayat tarzlarını ve neredeyse bütün hayatının akışını temelden etkileyen bir güce sahiptir. Meslek seçimi bir anda değil uzun zaman içinde şekillenen, temelleri özellikle okul öncesi ve meslek bilincinin oluşmaya başladığı ilkökul dönemine kadar uzanan bir sürecin neticesidir. Bu doğrultuda bu çalışma çocuk edebiyatı türü eserlerden biri olan Yeşilay Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinin ilkökul çağında bulunan 6-10 yaş arası çocuklara meslek tanıtımı konusunda işlevsel olup olmadığını betimsel olarak tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinin 79 sayısı incelenmiş, incelenen sayılarda meslek tanıtımlarına ayrılan “Büyüyünce Ne Olsak?” isimli köşede, dergide hangi meslek için hangi özelliklere sahip olunması gerektiği, hangi lisede, üniversitelerin hangi bölümlerinde okunması gerektiği, meslekleri icra edenlerin hangi malzemeleri kullandıkları, mesleklerin zor yönleri, meslekleri icra edenlerin neler yaptıklarına dair bilgilere yer verildiği ve incelenen sayılarda 57 farklı mesleğin tanıtımının yapıldığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerden hareketle; derginin; okul öncesi, ilk okul ve hatta orta okul çağındaki çocukların hemen hemen her meslek hakkında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmalarına ve yetenek ve ilgilerine göre en uygun mesleği seçmelerine yardımcı olacak bir içerikte olduğu, derginin çocukların meslekleri keşfetmeye başlama, her mesleğin gerekli ve önemli olduğunu, herkesin iyi yapabileceği bir mesleğin olduğunu anlama, mesleklerin her iki cinsiyet için de uygun olabileceğini kavrama, mesleklerin belli bir eğitim sonucunda kazanıldığının farkına varma hususlarında katkı sağlayabileceğini, dergi psikoloğu ve dergi editörünün mesleki rehberlik hizmeti ilkelerine, amaçlarına dikkat ederek konuları kaleme aldıklarını, meslek tanıtımında çağın yeniliklerini takip ettiği, bireysel farklılıklar ve gelişim döneminin özellikleri dikkate alınarak mesleklerle ilgili güncel bilgilerin uygun bir dil ve uygun bir içerikle çocuklara iletmeye çalışıldığı, bu çerçevede meslek tanıtımları yapılırken çocuklarda olumsuzluk uyandıracak (bıçak, silah vs.) meslek alet ve malzemelerinden bahsedilmediği, bunların yanı sıra çocukların kendilerine uygun gördüğü meslekleri yapabilmek için derslerine özenle çalışmaları gerektiği de ayrıca vurgulanarak meslek tanıtımı beraberinde sorumluluklarının da farkında olmaları hususunda dikkat çekilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Bütün bu ifadelerden hareketle Yeşilay Mavi Kırlangıç Çocuk dergisinin mesleki rehberlik konusunda yeterli ve kaliteli düzeyde bir içeriğe sahip olup katkı sağlayabilecek bir ek kaynak olabileceğini ifade edebiliriz.

KAYNAKÇA

- Aksu G., vd. (2002), “Sağlık Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Yöneticilerinin İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma (Ankara Örneği)”, AU Tıp Fakültesi Mecmuası, Ankara, C.55, Sy.4, S. 271–282.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Budak, G., Sürgevil, O., (2005) “Tükenmişliği ve Tükenmişliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Analizine İlişkin Akademik Personel Üzerinde Bir Uygulama”, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF Dergisi, 20(2):95-108.
- Çağhyan , Y. (2007). *Tükenmişlik Sendromu ve İş Doyumuna Etkisi (Devlet ve Vakıf Üniversitelerindeki Akademisyenlere Yönelik Alan Araştırması*. Kocaeli Üniversitesi, SBE, YYLT . Kocaeli.
- Çetinkanat C., (2000). *Örgütlerde Güdülenme Ve İş Doyumu*, Anı Yayıncılık, Ankara.

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırlangıç Örneği)

- Davis Louis E. (1971). “*Job Satisfaction Research: The Post-Industrial View*”. Industrial Relations: A Journal Of Economy And Society 10/2 : 176-193.
- Dorsan, H. (2007). *Akademik Personelin İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi(Kıbrıs-Yakın Doğu Üniversitesi Örneği)*. Gaziantep Üniversitesi, SBE, YYLT .
- Erçevik R. (2010). *Hemşirelerde işe bağlı gerginlik, tükenmişlik düzeyleri ve etkileyen faktörler*: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Ergin D., Celasin, N. ., Akış, Ş., Altan, Ö., Bakırlıoğlu, Ö., & Bozkurt, S. (2009). *Burnout and empathic skill levels and influencing factors of Internal medicine nurses*. Fırat University Journal of Health Sciences, 4(11), 49–64.
- Ermumcu, Y. (2019). *Mavi Kırlangıç Öğrenci ve Çocuk dergisinin çocuk eğitimine katkısı açısından incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gezmen, B. (2019). *Bir Eğitim Aracı Olarak Çocuk Dergileri: “Mavi Kırlangıç” Çocuk Dergisi*, Erciyes İletişim Dergisi, Cilt: 6 Sayı: 1, 59 – 80.
- Karahaliloğlu N. (2013). *Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi*. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavlu I. (2008). *Acil Servislerde Çalışan Hemşirelerin Tükenmişlik ve İş Doyumlarının Yaşam Kalitesine Etkisi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Kepçeoğlu, M. (1995). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Özerler Matbaası.
- Keser Aşkın, (2006). “*Çağrı Merkezi Çalışanlarında İş Yükü Düzeyi İle İş Doyumu İlişkisinin Araştırılması*”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kocaeli, S. 11 S.104.
- Keser, A. (2009). *Çalışma Psikolojisi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Kuzgun, Y., (1994).“*Çağdaş İnsanın En Önemli Kararı Meslek Seçimi*”, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 325, s.50-54.
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Maslach Christina, Schaufeli, Wilmar B., Leiter, Michael P. Leiter, (2001). “*Job Burnout*”, Annual Review Of Psychology, Vol: 52, Ss. 397-422.
- Mersin Yunus (2007). *Din Görevlilerinde Meslekî Doyum*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Resmi Gazete. (2020). *Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği*. Resmi Gazete, 31213.
- Mersin. Durğun, S. (2006). *Örgüt Kültürü ve Örgütsel İletişim*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 3 (2), 112-132.
- Örkün, Ü. (2001). *Tekstil Sektörü Mavi Yaka Çalışanlarının Yaşam Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin İş Doyumu Tarafından Yordanması*. YYLT . Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Özaydın, M. M., & Özdemir, Ö. (2014). *Çalışanların Bireysel Özelliklerinin İş Tatmini Üzerindeki Etkileri: Bir Kamu Bankası Örneği*. İşletme Araştırmaları Dergisi , 6 (1), 251-281.
- Özcan, E. D. (2011). *Kişilik bakış Açısından Örgüt Yapısı ve İş Tatmini*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Schaufeli Wilmar B., Burnout, *In International Encyclopedia Of Ergonomics And Human Factors*, Ed. W. Karwowski, 2000, P. 382-386.
- Seyidoğlu, H. (2016). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. Güzem Can Yayınları.

- Shirom A., *Burnout In Work Organizations*. In C.L. Cooper & I. Robertson (Eds.), *International Review Of Industrial And Organizational Psychology* (Pp. 25-48), New York, Wiley 1989.
- Sürgevil Olca, (2005) *Tükenmişlik Ve Tükenmişliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Analizine İlişkin Akademik Personel Üzerinde Bir Uygulama*, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 2, ss: 95-108.
- Sürgevil Olca. (2006), *Çalışma Hayatında Tükenmişlik Sendromu, Tükenmişlikle Mücadele Teknikleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sabuncuoğlu, Z. (2009). *Turizm İşletmelerinde Örgütsel Davranış*. Bursa: MKM Yayınları.
- Sabuncuoğlu, Z., & Tüz, M. (2001). *Örgütsel Psikoloji*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Sevimli, F., & İşcan, Ö. F. (2005). *Bireysel ve İş Ortamına Ait Etkenler Açısından İş Doyumu*. Ege Akademik Bakış, 5 (12), 55-64.
- Seligman, M.E.P. (2002). *Gerçek Mutluluk* (çev. S. Kunt Akbaş). Ankara: Hyb Basım.
- Tan, H. ve Baloğlu, M. (2006). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekin, E. (2011). *Askeri Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Psikolojik Dayanıklılık Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Turgut, E. (2010). *İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi ve İstanbul'daki Devlet Üniversite Hastanelerinde Çalışan Ameliyathane Hemşirelerine Yönelik Bir Araştırma*. İstanbul Üniversitesi, SABE, YYLT. İstanbul.
- Üçüncü, K. (2016). *İş Tatmini ve Motivasyon*. 18 (4) , 769-785. Trabzon.
- Üre, Ö. (2011). *Mesleki Rehberlik*. M.E. Deniz (Ed.), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik içinde*. Ankara: Maya Akademi.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2015). *21. Yüzyılda Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, İ. (2005). *İletişimin İş Tatmini Üzerindeki Etkileri: Bir İşletmede Yapılan Görgül Çalışma*. Doğu Üniversitesi Dergisi, 2 (6), 291- 306
- Yeşilay, (2016, Kasım) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.201. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2016, Aralık) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.202. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Ocak) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.203. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Şubat) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.204. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Mart) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.205. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Nisan) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.206. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Mayıs) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.207. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Haziran) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.208. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Temmuz) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.209. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırlangıç Örneği)

- Yeşilay, (2017, Ağustos) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.210. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Eylül) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.211. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Ekim) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.212. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Kasım) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.213. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2017, Aralık) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.214. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Ocak) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.215. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Şubat) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.216. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Mart) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.217. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Nisan) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.218. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Mayıs) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.219. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Haziran) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.220. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Temmuz) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.221. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Ağustos) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.222. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Eylül) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.223. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Ekim) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.224. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Kasım) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.225. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2018, Aralık) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.226. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Ocak) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.227. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Şubat) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.228. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Mart) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.229. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Nisan) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.230. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Mayıs) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.231. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Haziran) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.232. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Temmuz) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.233. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.

- Yeşilay, (2019, Ağustos) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.234. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Eylül) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.235. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Ekim) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.236. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Kasım) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.237. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2019, Aralık) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.238. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Ocak) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.239. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Şubat) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.240. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Mart) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.241. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Nisan) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.242. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Mayıs) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.243. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Haziran) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.244. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Temmuz) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.245. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Ağustos) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.246. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Eylül) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.247. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Ekim) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.248. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Kasım) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.249. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2020, Aralık) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.250. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Ocak) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.251. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Şubat) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.252. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Mart) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.253. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Nisan) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.254. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Mayıs) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.255. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Haziran) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.256. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Temmuz) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.257. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.

Mesleki Rehberlikte Çocuk Dergilerinin Rolü (Yeşilay Mavi Kırlangıç Örneği)

- Yeşilay, (2021, Ağustos) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.258. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Eylül) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.259. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Ekim) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.260. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Kasım) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.261. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2021, Aralık) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.262. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Ocak) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.263. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Şubat) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.264. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Mart) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.265. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Nisan) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.266. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Mayıs) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.267. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Haziran) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.268. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Temmuz) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.269. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Ağustos) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.270. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Eylül) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.271. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Ekim) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.272. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Kasım) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.273. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2022, Aralık) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.274. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2023, Ocak) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.275. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2023, Şubat) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.276. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2023, Mart) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.277. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2023, Nisan) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.278. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2023, Mayıs) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.279. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2023, Haziran) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.280. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.
- Yeşilay, (2023, Temmuz) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.281. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.

Yeşilay, (2023, Ağustos) *Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi, Büyüyünce Ne Olsak?*, S.282.
İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık.

İLHAN BERK'İN İLK DÖNEM ŞİİRLERİNDE MODERNLEŞME, BUNALTI VE YABANCILAŞMA İZLEKLERİ*

MODERNISATION, DEPRESSION AND ALIENATION THEMES IN İLHAN BERK'S EARLY POEMS

ВОПРОСЫ МОДЕРНИЗАЦИИ, ТРЕВОГИ И ОТЧУЖДЕНИЯ В РАННИХ СТИХАХ ИЛЬХАНА БЕРКА

Vedi AŞKAROĞLU**

ÖZ

İnsanın yaşamsal sıkıntıları, her dönem edebi üretimin ana ekseninde yer almıştır. Varlığının anlamını keşfetme zorunda olan insan, çevresindeki olay ve koşullardan yola çıkarak kendini tanımaya ve varoluşunu anlamlandırmaya girişir. II. Yeni Şiiri, modernleşmenin karşısında yeni bir anlam arayışına itilen kent insanının trajijini bireysel bir pencereden sunar. İlhan Berk, ilk dönem şiirlerinde kent içinde ekonomik yaşamın kısıcında kendine ve topluma yabancılaşan ve derin bir bunaltı yaşayan insanın betimlemesini, işçiler, kadınlar, genç kızlar ve çocuklar çerçevesinde işler. Alt ekonomik sınıfa ait insan, onun ilk dönem şiirlerinde, mutsuz, umutsuz, bunaltılı ve yabancılaşmıştır. Bu makalede, İlhan Berk'in ilk dönem şiirlerinde modernleşme ile birlikte deneyimlenen bunaltı, yabancılaşma izleklerinin bireyin penceresinden nasıl algılandığı irdelenecektir.

Açar Sözcükler: İlhan Berk, İlk Dönem Şiirler, Modernleşme, Birey, Bunaltı, Yabancılaşma

ABSTRACT

People's livelihood matters have always been an integral part of literary production in almost all eras. Human beings, who have to find out the meaning of their existence, attempt to recognise themselves and make their existence meaningful by getting to know the conditions and happenings around them. II. Yeni Poetry presents the tragic of city people, who are forced to a new attempt to find out the meaning of life in the face of modernisation. In his early poems, İlhan Berk focuses upon the depiction people, who become alienated in the face of economic hardships in the cities, through the portrayal of workers, women,

* Bu makale yazarın doktora seminer çalışmasındaki bir bölümün genişletilerek incelemesinden oluşturulmuştur.

** ORCID: [0000-0002-7060-4139](https://orcid.org/0000-0002-7060-4139), Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, vaskaroglu@gmail.com.

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: AŞKAROĞLU, V. (2024). İLHAN BERK'İN İLK DÖNEM ŞİİRLERİNDE MODERNLEŞME, BUNALTI VE YABANCILAŞMA İZLEKLERİ. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (61), 20-29. [10.17498/kdeniz.1431436](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1431436)

İlhan Berk'in İlk Dönem Şiirlerinde Modernleşme, Bunaltı ve Yabancılaşma İzlekleri

young girls and children. People from lower economic scale are depicted as unhappy, hopeless, depressed and alienated in his early poems. In this article, how the themes of depression and estrangement are felt by the individual in İlhan Berk's early poems, focusing on the effects of modernity, will be examined and analyzed.

Keywords: İlhan Berk, Early Period Poems, Modernisation, Individual, Depression, Alienation

АННОТАЦИЯ

Проблемы человеческой жизни во все времена были в центре литературного творчества. Человек, которому предстоит открыть смысл своего существования, пытается познать себя и осмыслить своё существование, основываясь на окружающих его событиях и условиях. Вторая “Новая поэзия”, с индивидуальной точки зрения, представляет трагедию городских жителей, которые вынуждены принять новый смысл модернизации. В своих ранних стихах Ильхан Берк в лице рабочих, женщин, молодых девушек и детей описывает людей, отчужденных от себя и общества и испытывающих глубокую депрессию в тисках экономической жизни города. В его ранних стихах люди, принадлежащие к низшему экономическому классу, несчастны, безнадёжны, подавлены и отчуждены. В нижеследующей статье, из ранних стихов Ильхана Берка, рассматриваются вопросы тревоги и отчуждения, переживаемые в связи с модернизацией, воспринимаемые с точки зрения личности.

Ключевые слова: Ильхан Берк, ранние стихи, модернизация, личность, тревога, отчуждение.

Giriş

Günümüz insanının evrendeki ve toplumdaki konumunu tam anlamıyla ifade edebilecek bir kavram varsa, bu büyük olasılıkla “yabancılaşma”dır. Çok uzun bir zamandır sosyoloji, felsefe ve psikoloji alanında tanımlanmasına ve üzerinde kuramsal pek çok tartışma yapılmasına rağmen, belki de asıl anlamını günümüz insanını tanımlarken kazanmıştır. Günümüz insanı çevresi, diğer insanlar ve olaylarla bağlantı kurma konusunda zorluklar yaşamakta ve genellikle olup bitenlere karşı edilgen bir izleyici konumunda kalmaktadır. Olaylar, çevre ve diğer insanlarla karşılaşması, onlara tepki vermesi ya da iletişim / ilişki kurması parçalı, kopuk, rastlantısal ve uzak biçimde gerçekleşmektedir. Bu yüzden, gerçekliğin karşısında, birey; şaşkınlık, hayal kırıklığı, engellenmişlik ve iç çatışma yaşamaya mahkûm kalmaktadır. Kendi varlığından bile şüphe duyar hale gelmekte ve evrendeki konumunu, birey olarak kim olduğunu, yaşamsal itkilerini ve hayatının / varlığının anlamını sorgulamaktadır. Günümüz insanının böylesi kendisizleştirilmiş, içi boşaltılmış ve kısmen acınası konumu tüm genel tanımların kapsayıcı etiketi olan “yabancılaşma” anlamına gelir. Çekirdek bir kavram olarak yabancılaşma; ayrışma, yalnızlaşma, parçalanma, kopma, tekleşme, sürgün olma, uzaklaşma, hayal kırıklığı, kötümserlik, kabuğuna çekilme ya da başkaldırı gibi pek çok tepki ya da yan etki ifade eden konumun / kavramın kapsayıcısıdır.

II. Yeni hareketi, genel anlamda toplumsal olguların yerine bireyi ön plana çıkararak, bireyin özellikle kent yaşamında yaşadığı yabancılaşmayı, kır hayatı ile kent arasındaki değersel çatışmayı, sıkışmışlığı ve bunaltıyı işler. Dönemin ağır ekonomik koşulları ve modernleşmenin yarattığı travmalar bireyin kimlik sorununu ortaya çıkarmış ve kendi değerlerine yabancılaşan, geçim derdine düştüğü için aile ve toplum içinde giderek ayrışanan, kendi yaşamının öznesi konumundan nesnesi konumuna dönüşen insanların yaşamları bir kaba dönüşmüştür. Pragmatik ve mekanik bir yaşama mahkumiyetini imlendiği bu yeni yaşam tarzı, İlhan Berk'in şiirlerinde yalnızlık, yoksulluk, bunaltı,

Vedi AŞKAROĞLU

ayrıksanma ve yabancılaşma izlekleri biçiminde, insanın iç dünyasının betimlenmesine dönüşür.

İlhan Berk, ilk dönem şiirlerinde insanın ekonomik hayattaki konumunu özellikle ön plana çıkarır. Toplumun bir bireyi olan insanın deneyimlediği olumsuzluklar, trajik yaşamlar biçiminde yansımaları bulur. Birey ve toplum ile bireyin kendi içindeki ilişkisi; işçilerin, kadınların, genç kızların ve çocukların kişiliğinde anlatılır. Seçilen mekan ise genellikle İstanbul'dur.

1. İlhan Berk Şiirlerinde Yalnızlık ve Bunaltı izlekleri

II. Yeni akımının önemli şairlerinden İlhan Berk'in ilk dönem şiirleri genellikle ekonomik yaşam karşısında bunalan kent insanının betimlenmesine dayanır. İnsan geçim derdine düşmüş ve kendilik değerlerinin yerini maddi kaygılar almıştır. Dünyada var olabilmek için çok koşullar altında cinselliğinden, duygularından, iletişimden ve anlama-anlaşılmaktan uzaklaşan bireyin / toplumun trajik yazgısı Berk'in şiirlerine ana rengini verir; İkinci Yeni, Toplumcu Gerçekçilik'in tersine, şiirde toplumun yerine bireyi koymuştur. Şiirin odağına yerleşen birey, bilimsel gelişmeler ve teknolojik buluşlar sonucunda şaşırıp kalan ve sosyo-ekonomik ilişkiler içinde alt üst olan kent insanıdır. Yeni şiir, kalabalık kentler içinde yaşayan; ama hem diğer insanlarla hem de kendisiyle "yabancılaşan" bireyin şiiridir (Geçgel, 2006). Toplumsal gerçekçilik yerine insanı şiirine taşıyan Berk, duyguların, acıların ve trajik yaşamların izlerini sürer.

İlhan Berk, şiirlerinde diğer II. Yeni şairleri gibi, simgesel değeri yüksek şiirler yoluyla, anıştırma ve çağrışımlarla iç dünyasını ve diğer insanların yaşantılarını yansıtır. Bu simgesel değerler bakımından en öne çıkan mekân kavramıdır. "*Modern Batı şairleri ile şehirleri arasında görülen mahkûmluk, isyan ve yalnızlık durumları, şehirlî Cumhuriyet şairlerinin şiir-şehir ilişkilerinde de görülür. "Mahkûmluk durumu", ruh ve beden, kuş ve kafes alegorilerindekine benzer bir biçimde gösterir kendini. Şair, bütün içtenliğiyle, özgürlüğüyle, duyarlılığıyla, kaba, yapay ve sınırlayıcı bir mekânda yaşamak zorundadır. Şehirden çıkmasına imkân yoktur; daha da önemlisi, onun varlığı, şehirle mümkündür. Onun düş kurmasını sağlayan da ona kâbus gördüren de şehirdir. Mahkûm olduğunu bildiği için, başka beldeler hayali kurar; hayal kurdukça mahkûmiyetini duyar,*" (Narlı, 2008, s. 158-159). Genellikle insanın psikolojik boyutu farklı mekanlarla bağlantılandırılarak sunulur. İnsanı anlamak için, insan-mekân ilişkisini çözümlemek gerekir.

İnsanı açıklamak ve anlamak için insanın bu mekâna nasıl bir gözle baktığını, nasıl bir duygusal bağ kurduğunu, mekânın insanı oluşturma ya da yok etme konusundaki etkisini irdelemek gerekir. İlhan Berk'in en çok işlediği mekân kenttir. Narlı'ya göre, "*Bazı şiirlerde, şehir, insanı bireyleştiren ve özgürleştiren yer olarak görünürken; bazı şiirlerde, insanî değerleri yiyip bitiren yok edici bir mekân olarak görünür,*" (2008, s. 158). İlhan Berk'in şiirlerinde, mekân olarak seçilen İstanbul öznelinde, kentin bu çift taraflı özellikleri işlenir; "*İlhan Berk'in İstanbul'u, çok kültürlü, çok inançlı tarihsel bir süreçten geçerek modernleşmeye uğrayan vazgeçilmez bir kaostur.*" (Narlı, 2008, s. 170). İnsanın yozlaşması, yalnızlaşması ve bunaltı içindeki yaşamı yüzünden kent hem genellikle yıkıcı, yutucu, parçalayıcı bir güçtür hem de içindeki insanı yalnızlaştıran hayatının içinden anlamı alıp götürülen bir tanrı gibidir.

Mekanla özdeşleşen insanın trajijî, toplumcu gerçekçi bir çizgide, İlhan Berk'in şiirlerinde genellikle ekonomik bir temele dayanır; "*İlhan Berk'in de toplumcu gerçekçi şiirlerinde kişiler çoğunlukla, toplumcu gerçekçiliğin, toplumsal yapıyı diyalektik çerçevede sınıfların çatışması şeklinde açıklayan görüşünün bir sonucu olarak ekonomik açıdan kapitalist-emekçi/işçi, zengin-yoksul, ezen-ezilen, sömüren-sömürülen, kandıran kandırılan,*

İlhan Berk'in İlk Dönem Şiirlerinde Modernleşme, Bunaltı ve Yabancılaşma İzlekleri

ağa/bey-köylü, iyi-kötü zıtlığı ve çatışması ekseninde iki farklı safta yer alırlar,” (Demir, 2012, s. 63). Modernleşme ile birlikte değişen ekonomik ilişkiler, kırsaldan kente gerçekleşen göç, ağır çalışma koşulları, işsizlik, çarpık kentleşmenin yoksulluk içindeki insanlara sunduğu kalabalık, sıkışık, dar mekanlarda yaşam olasılığı karşısında bunalan yoksul, işsiz, düzenini yitirmiş insanların bunaltısı İlhan Berk'in şiirlerinde önemli bir yer tutar; “*Birey, iç yaşantısına anatomi uygulayarak veya dış kurarak kendisini kuşatan kentin atmosferinden kurtulmak ister. Birey öğrenilmiş/öğretilmiş tepki biçimlerini zamanla içselleştirerek refleksif tutumlar sergilemeye başlar ve kentin dekorunu oluşturan güzelliklerin açığa vuruşuna, renklerin uyumuna, benzetmelerin çarpıcılığına, dokundurmaların parlaklığına içgüdüsel olarak, yıkıdaymışçasına boyun eğer.*” (McFarlane, 1997, s. 211). Bu koşullar altındaki insanların modernleşme olgusu karşısındaki bunaltısı sosyal yaşama da etki etmiş ve insanlar iletişimsiz, yabancılaşan, varoluş sıkıntısı içinde çaresiz kitlelere dönüşmüştür.

2. İstanbul ile Özdeşleşen Yoksulluk ve Kitlelerin Bunaltısı

En yoğun göç alan kent olması yüzünden, İstanbul, kent ile kırsal yaşam biçimlerinin arasındaki tezadın en iyi gözlemlenebileceği mekandır. Pek çok işletmesi, atölyesi ve fabrikası ile İstanbul, işçi sınıfının günlük yaşantısına siner. Yorgunluğun, açlığın umutların ve umutsuzluğun yansımaları gösteren pek çok kesimden sosyal portrelerin de mekanıdır. İlhan Berk, kentin sokaklarını, tramvaylarını, otobüslerini betimleyerek, insanın iç dünyasına simgesel açıdan bir ayna tutar. İşe giden genç kızlar, erkekler ve çocuklar çeşitli manzaralar biçiminde İlhan Berk'in şiirlerinde kendilerine yer bulur. Her birisinin kendine göre umutları, kaygıları ve hayal kırıklıkları vardır. Çoğu mekanla farklı duygusal bir ilişki içindedir, ancak bu ilişki genellikle olumsuzdur. İstanbul, bireyi kuşatan, boğan ve kimliğini, umutlarını tüketen labirent bir mekandır. Bu yüzden, insanların yüzlerine sinen bir öfke, burukluk ve hatta anlamsızlık hemen kendini ele verir.

“**İstanbul**” şiirinde, “*Ayasofya elleriyle yüzünü kapamış bütün iştahıyla ağlıyor*” (2007, s. 15) dizesi, mekâna kişilik özellikleri atfedilerek, acılı bir durumun tasvirini yapar. İstanbul'un ağlaması geniş bir insan kitlesinin ortak acılar içindeki ağıtlı durumunu anlatır. Ağlayan Ayasofya, insanların trajik yaşamlarına tanıklık eden şairle özdeşdir. “*Boyunları bükük / yorgun asabi kederli kindar*” (2007, s. 15) dizelerin de pekiştirilen bu insan tasviri İstanbul'da, kentleşen yaşam içindeki insanların yaşam karşısındaki duygusal tepkilerini yansıtır. İnsanların boynunun bükük olması, umutsuzluğun; yorgunlukları çok fazla çalışma zorunda olmalarının, asabi olmaları istedikleri yaşamlara sahip olamayışlarının; kederli durumları kendilerine karşı yabancılaşmalarının, kayıplarının çok büyük olması ve hayattan bezmişliğin ve kindar olmaları ise hayata karşı büyük bir nefretle bakmalarının yansımasıdır; “*İstanbul, talandır; çünkü kralların, padişahların, despot iktidarların mülküdür. Bugünün İstanbul'u pistir, vahşidir; çünkü insanı yozlaştıran kapitalizmin şehridir. Sermaye denilen dev ayaklı çamur, İstanbul'u baştanbaşa kirletmiş, yozlaştırmış; şehri, düşüran bir mekâna dönüştürmüştür.*” (Narlı, 2008, s. 167-168). İnsanlar çaresizlik içindedir, yaşamlarının koşturmaya içinde geçmesinden dolayı yorgun, öfke içinde, hüzne boğulmuş ve kin tutan bir durumdadır. İlhan Berk'in kendisi de doğrudan ifadelerle insanlarla özdeşleştirdiği beninin haykırışını dile getirir; “*Yalnızlığın, sıkıntının, bunalımın, vatanı var mıdır? Hangi çağda, yerin, ayaklarımızın altından kaydığını duyar olduk bugüne kadar? Türkiye'de bunalan, sıkılan ozanlar, hikâyeciler, ressamlar varsa, bunların sıkıntıları gerçeğe aykırı mıdır? Sıkıntı, bunalım, bizim de bir gerçeğimiz değil midir?*” (Berk, 1961, s. 2). Şair duyarlılığı ile gözlemlenen İstanbul'da, insanlar varoluşsal sıkıntılar içindedir ve asıl sorunları her şeyden önce ekonomiktir. Kaderlerinin kendi ellerinde olmayışı insanları hep üzmektedir hem de hayata küstürüp kin duymalarına yol açmaktadır.

Vedi AŞKAROĞLU

“Hepsi dar kapanık yerlerde, sıkıntılı işlerde çalışırlar” (2007, s. 15) dizesi ile daha da açılanan bu bunaltı durumu, darlaşan mekanın insanı ezen, bunaltan yönüne vurgu yapar. İnsanların sıkıntılı işlerde çalışmaları hem sosyal hem de ekonomik olarak boğuntulu hallerine bir göndermedir. “Saçları darmadağın asık suratlı delikanlılar” dizesindeki saçların dağınıklığı ile insanların hayatta savrulmuş yaşam sürmeleri arasında bir bağlantı bulunur. Saçların dağınıklığı, parçalanmış, düzensiz ve özensiz bir hayatın tanımıdır. Yokluk içinde geçirilen kent yaşamının insanların görüntüsüne yansıyan acı veren niteliğidir. Gençlerin umut dolu ve gülümseyen yüzleri yerine “asık suratlı” (2007, s. 15) olmaları, hayatın koşturmacası içindeki zor yaşam koşulları altında giderek umudunu yitiren, kötümser bir gelecek tasarımı olan kitlelerin dramını yansıtır.

“Kayıkların direklerin insanların üzerinde / büyük bir bulut gelip durmuştur” (2007, s. 16) dizeleri kapalı bir havayı, insanın ruh hali ile ilintilendirir. İnsanların üzerindeki büyük bulut, özgürlüğü, umudu ve sonsuzluğu simgeleyen gökyüzünün, gelecek inşasının ve iyi beklentilerin yokluğuna, tıkanmışlığa ve çaresizliğe göndermedir. Gök, güneşli ve açık değil kapalıdır, ancak daha vahim olanı kapalılık sadece insana değil hem kayıklara hem de direklere de, yani tüm mekana sinmiştir. İnsan karamsarlık içinde umutsuz bir yaşam sürmektedir. Toplum dağılmış ve insanlık parçalanmıştır; *“Her şey parçalandı. Her şey hava ve su gibi çözümlendi. İnsan ruhu psikolojik verilerin, toplum ve bireylerin toplamı olarak açıklandı. Bütünler ortadan kalktı.”* (Sartre, 1991, s. 61). İnsanlar büyük bir varoluş sancısı içinde kıvrınmakta ve derin bir bunaltı halindedir. Sıkıntılarla boğuşan insan kendini var etme çabası içinde umudunu yitirmiş gibidir. Bu yitim karşısında insan çıkar bir yol peşindedir. “Sanki bir can pazarı kurulmuştur / uyuyan şehirleri evlerini Allahı satıyorlar” (2007, s. 17) dizelerinde çıkış yolu arayan insanın maddi kaygılar yüzünden yozlaşması ve inancını yitirmesi anlatılır. “Can pazarı” betimlemesi insanın kendini var etme çabasının yarattığı zorluğun imlemesi iken, evlerini satmaları kendilerini, çocuklarını, geleceklerini, kimliklerini satmaları anlamındadır. “Allahı satma”ları ise kimliksizleşme, inanç yitimi ve yaşamsal refleksin kaybıdır.

Bu insanların yaşamını yönlendiren güç geçim kaygısıdır. “Dünyaya sadece çalışmaya ve cefa çekmeye geldiklerine inanmışlardır” (2007, s. 18) dizesi, bu kent insanının temel kaygısı geçim için çok çalışmak zorunda olduklarını anlatır. Bu çalışma gereksinimi o kadar çoktur ki ne birbirlerine ne de kendilerine ayıracak vakitleri yok gibidir. Uzun çalışma saatleri, ağır işler ve zamansızlık altında yaşayan insanlar, işin yorgunluğunu atmak için hemen evlerine dinlenmeye çekilmektedirler. Bu yüzden hem bir taraftan kapalı, dar mekanlarda yaşamaları hem de yoğunluk ve yorgunluktan dolayı insanlar kendi dünyalarına kapanmaktadır ve bu da yabancılaşmaya neden olmaktadır; *“Şehirde sürdürülen hayat tarafından kuşatılarak bireyselliğini ve özgünlüğünü yitiren; kentin ve toplumun istediği forma girerek sıradanlaşan modern insan, kendine ve çevresine yabancılaşmaktan kurtulamaz”* (Tüzer, 2011, s. 408). Bu yabancılaşma bir kaç boyutludur: insanın kendine karşı yabancılaşması; diğer insanlara karşı yabancılaşması; yaşamsal değerlere karşı yabancılaşması; cinselliğin yaşanmamasından kaynaklanan bedenine karşı yabancılaşma ve üretim ilişkileri bağlamında, emeğine, işine karşı yabancılaşma.

Dinlenme dışında sosyal hayata katılmama ve sürekli düşük ücretler karşılığında çalışma insanların umutlarını yitimelerine, karamsar bir gelecek algısı içinde, yüzleri asık ve kederli bir yaşam sürmelerine neden olur. “Bu geceler ardının mahzun insanları için ağlarsın” (2007, s. 20) dizesi, insanların acizliğini, perişan durumunu gözler önüne serer. Bu insanlar acınası haldedir. İyi beslenememişlerdir: “dal gibi vücutlarıyla” (2007, s. 21) çalışıp dururlar. “İnsanlarımız ufalmış küçülmüş çöpe dönmüşler” (2007, s. 21)dir.

İnsanların bu zor ekonomik koşullar altında sürdükleri trajik yaşamları, şair mekanla özdeşleştirir. Biz öznesi kullanarak bu insanların yaşadığı trajik yaşamlara kendini

İlhan Berk'in İlk Dönem Şiirlerinde Modernleşme, Bunaltı ve Yabancılaşma İzlekleri

de dahil eden şair İstanbul'u "açlığımızın şehri İstanbul" (2007, s. 24) şeklinde niteler. İnsanların en bariz özelliği zor çalışma koşulları altında giderek yoksullaşmaları ve umutsuzlaşmalarıdır. Şair için, içindeki insanlarla özdeşleşen kent "İstanbul mahzun avare çıplak" (2007, s. 21) dizesiyle betimlenir. İnsanlar bir yandan umutsuz ve acı içindedir ("mahzun"), işsizlerin çok olduğu ("avare") ve insanları çok yoksul olan ("çıplak") bir kenttir. Yoksulluğun boyutu "fakir Üsküdar" (2007, s. 24) ile de pekiştirilir. Mekânın yoksul oluşu bu durumda olan insanların sayısının çokluğunu ve yoksulluğun kentin sokaklarına, caddelerine, evlerine de yansıdığını anlatır. Diğer II. Yeni şairleri gibi, İlhan Berk de kent olgusunun insan üzerindeki olumsuz yansımalarını işler; *"İkinci Yeni Şiiri, yerleşik hayata geçerek kenti bir yaşam alanı olarak kabul eden insanı merkeze alır. Bu insanın yaşanmışlığını, zedelenmişliğini, mecbur bırakılmışlığını, insanî tarafının geri plâna itilerek modern tüketimin öznesi haline getirilişini şiirleştiren bir hareket olarak belirlemektedir."* (Tüzer, 2011, s. 407). İlhan Berk'in şiirlerinde betimlediği insanlar, sadece yoksul değil aynı zamanda acı içindeki bireylerdir. "Aşksız garip insanlar" (2007, s. 23) dizesi, insanların giderek duygusuzlaşmasını anlatır. Bunun nedeni hem yoksulluk hem işsizlik hem de zor çalışma koşullarıdır. "Bir anda yalınayak çocukların sattığı gazeteler okunup atılmıştır" (2007, s. 20) dizesinde gazete satan çocukların yalınayak oluşu yoksulluğun her yaşta insana yayıldığını resmedilişidir. *"İlhan Berk'e göre bu çocuklar sonsuzluk (ölüm/ölümsüzlük) hikâyesini anlatırlar. Bu çocuklar zulme karşı direnişçi tarihi misyon sahibi çocuklardır"* (Aktaş, 2012, s. 137); ancak, dışsal sıkıntının büyüklüğü karşısında ezilmekten kaçamazlar, çünkü dünya acımasız bir çark gibi dönmekte ve her yaşta insan bunun içinde ezilmektedir. Bu varoluş şekli insanları derinden yaralar ve kendilerini kapana kısırılmış gibi hissederler. "İnsanların dar ve kahırlı yüreğine" (2007, s. 26) dizesi kapalılık, çaresizlik ve kısırılmışlık çağrışımı yapar ama aynı zamanda da "yürek darlığı" iç sıkıntısının göstergesidir. Yüreklerinde acı vardır çünkü insanların umudu kalmamıştır ve onları mutlu edecek neredeyse bir şey yoktur. Yattıklarında bile umut dolu rüyalar görmez gibidirler, bu yüzden geceler sıkıntılı düşünceler ve kaygılar içinde "kurşun ağırlığında bir gece" (2007, s. 27) olarak betimlenir.

İstanbul, anlatılan dönemde çok iç göç alan bir kenttir. Ülkenin pek çok yerinden insanlar geçimlerini sağlamak için iş aramaya İstanbul'a gelmekte ve kentin içinde kaybolup gitmektedir. Bu insanları şair "ahir garipler diyarsızlar" (2007, s. 28) diye niteler. Yeni gelmeleri "ahir" sıfatıyla verilirken onların yoksullukları "garip", yersiz yurtsuzlukları ise "diyarsızlar" sıfatlarıyla anlatılır. Bu insanların yüzlerinde umutsuzluk vardır ve şair bunu "yorgun düşünceli yüzleriyle" (2007, s. 28) dizesi ile betimler. Bu insanlar yoksuldur ve emekleri ile kendilerini var etmek zorundadır oysa her yeni gün şair tarafından "yeniden katledilecek emeği / fukara halkın" (2007, s. 28) dizeleriyle sürekli bir emek sömürsü olarak sunulur. Halk çok çalışmasına rağmen, emeklerinin karşılığını alamamaktadır. Emekleri, çalışmaları, şair tarafından bir katliam olarak görülmektedir. Daha fazla kar elde etmek amacıyla, işverenler işçilere daha düşük ücretler ödemektedir ve bu da bir emek katliamına dönüşmektedir. Ancak, simgesel boyutu ile bu emek katliamı sadece maddi boyutlu değildir. Daha ziyade, geçimlerini sağlayamayan insanların umutlarının, inançlarının yitimidir ve bu yüzden aslında katledilen emek değil, insanın içsel dünyasıdır. Hayaller yavaşça söner, beklentiler yok olur ve insan giderek bir robota dönüşür; işte bu yeni konum insanın ruhunu, benliğini ve insani özelliklerini yitirmesidir ki asıl katliam budur.

İnsanların yaşadığı yoksulluk ve onun yarattığı bunaltı o kadar derindir ki psikolojik bozulmalar onların yaşama umudunu ve anlamını ellerinden alıp götürür. "Bir meyvedir intihar sabah akşam bölüşülür" (2007, s:29) dizesi ile anlatılan gerçek bir intihardan çok bu insanların her an yeniden simgesel ölümleridir. Zor koşullar altında

Vedi AŞKAROĞLU

çalışmaları yüzünden, kendi bedenlerine ve ruhlarına karşı yaptıkları bir kıyım gibi algılanır. İntihar kendini öldürmek anlamındadır ve bu insanlar bu yaşam tarzında çalışmaya devam ederek hem bedenlerini hem de ruhlarını öldürmektedir ki asıl intihar olgusu burada yatar. Hayata dair inançlarının yanı sıra kaderlerini çizen tanrıya ve ilahi adalete olan güvenleri de yitmiş gibidir ve bu yüzden “Dört yanımda Allah’a söve söve yaşanır” (2007, s. 29) bu kentte. İnsanların duygusal kırılması o kadar çoktur ki inanç yitimi ile birlikte onun refakatçisi hüznün ve acı vardır ve insanlar “Ne kadar mümkünse o kadar mahzun” (2007, s. 30) olarak anlatılır. Bu mahzunluk durumu, hedefine ulaşamamış, kırılgan, umutsuz insanlar kitesidir ve “suratları asık adamlar” (2007, s. 30) dolaşır ortalıkta.

Bu asık suratlılık ve umutsuzluk hali salgın gibi her tarafa yayılmıştır ve İstanbul bir tür yoksulluk simgesine dönüşmüştür; “*Kent, insanın hayat ortamını tabiatın yalıtılmışlığının son kertesinde durur. İnsan orada, tabanını bastığı zemini, evinin bahçesine diktiği ağacı, evinin duvarlarını, duvarlarının içini, bu evin döşemesini, elini yıkadığı suyu, suyu boşalttığı savağı (...) her şeyi, iç içe malzemelerle birbirinden, birbirinden yalıtıldığı şeyleri de tabiatın kendisinden yalıtmıştır. Böylesine yalıtılmış bir ortamda, o kendisini, kendi gövdesini de, o yalıtılmış şeylerden yalıtılmaktan geri durmamıştır.*” (Özdenören, 1998, s. 82). İlhan Berk, kitlelerin yaşadığı trajik boyutla İstanbul’u bir tutarak, kente kızgınlıkla şöyle hitap eder: “sen genç orospular ölü padişahlar frengililer şehri” (2007, s. 31). Çocuk yaşta ekonomik kaygılar yüzünden fahişelik yapmak zorunda kalan insanların, artık değişen ve modernleşen ama giderek daha da hastalıklı hale gelen bir kenttir İstanbul şair açısından. “Frengililer şehri” tamlaması “orospular şehri” ifadesi ile özdeşleşir ve cinsel yolla yayılan hastalıklar gibi, değersizleşmenin de aynı boyutta arttığına gönderme yapar.

“Kıtlıkların hürriyetsizliklerin elinde gördüm

Her defasında daha yalnız daha kimsesiz daha fakirdin

Her defasında kinlerin kahrın elinde yapıyaldındın” (2007, s. 31)

İstanbul açlığın kol gezdiği bir kenttir artık. İnsanlar yiyecek bir şeyler bulamayacak durumdadır ve kıtlık başlamış gibidir. Aynı insanlar yoğun çalışmaktan ya da yoksulluktan dolayı istedikleri yaşamları sürmez ve bu yüzden İstanbul insanları tutsak eden bir güç gibi “hürriyetsizliklerin elinde” olarak betimlenir. Hürriyetsizlik siyasi bağlamda ele alınmaz, tersine kişinin ekonomik kaygılar yüzünden isteklerini, arzularını ve hatta en temel ihtiyaçlarını karşılayamamasını imler. Kente yüklenen bu tutsaklık ile insanların yaşamlarındaki çaresizlik betimlemesi özdeşleşmiştir. Şair giderek artan bir yalnızlık, kimsesizlik ve yoksulluğu gözlemler ve insanların iletişimsizliği ve yabancılaşması olgularının artışına işaret eder. Bu yalnızlaşan, yabancılaşan kitleler hayata, tanrıya ve diğer insanlara karşı kin tutmaya, acı içinde boğulmaya ve daha da yalnızlaşmaya başlar.

Kent modernleşme ile birlikte giderek sanayileşmeye ve kirlenmeye başlar. İnsanlar ve kent “sisin dumanın yağın içinde” (2007, s. 31)dir. Belirsizliğin (“sis”), kirlenmenin (“duman”) ve sanayileşmenin (“yağ”) içinde bir yaşamdır bu. Bu açıdan İstanbul insanla özdeşleşen yüzüyle “sen en bahtsız şehirlerin” (2007, s. 32) diye betimlenir şair tarafından. Batsızlık kentin değil insanın bir özelliği olarak sunulur.

Şair, insanların bahtsızlıklarının sonuçlarına ve insanların iç dünyalarına yönelir. “Yaşamak için yarım bıraktığınız şarkılarda cinayet kırıntıları olmalı” (2007, s. 50) diyen şair, “insanların şarkılarını bırakmaları” söylemi ile doğadan, doğallıktan, kendi rüyalarından, sevinçlerinden, yaşamları güzel kılan olgulardan bir uzaklaşmanın anlatısını sunar. İnsanların şarkı söylemesi umuttur ve insani özün dirliğini imler, ancak şarkıların yarım kalması umudun ve insani özün yitimidir. Dahası, yarım kalan şarkılardaki intihar kırıntıları içsel bir ölümü ve insani vasıfların yerini alan, cansızlığı, robotlaşmayı,

İlhan Berk'in İlk Dönem Şiirlerinde Modernleşme, Bunaltı ve Yabancılaşma İzlekleri

makineleşmeyi anlatır. İnsanlar şehre gelip çalışmaya başladıklarında öznelliklerini yitirir, ancak bunun karşılığında kendilerini hayatta tutacak maddi kaygılarını gidermiş olacaktadırlar. Şarkılarını bırakmak bir yandan yaşamak için gibi gösterilse de bu yaşam zaten şarkı söylemeyi dışarıda bıraktığı için bir tür yaşamsızlıktır, ölümdür. Bu yüzden bu ölüm dizede “cinayet kırıntıları olmalı” söylemi ile ifade edilir.

Şarkılarını bırakan insanlar, yaşamak için başka özelliklerini de bırakmak zorunda kalır. “Rüyalarına ne oldu bu saçları kesik kızların” (2007, s. 50) sorusu, hızlı hareket etmek, işe erken gitmek zorunda olan kızların yorgunluktan dolayı yeterince özen gösteremedikleri saçlarını kesmek zorunda kalmaları ile onların rüyalarını yitirmeleri arasında bir analogi kurar. Genç kızların hayalleri uzun saç imgesi ile özdeşleştirilir ve rüyaların ölümü saçların kesimiyle simgeselleştirilir. Ancak, insanların rüya yitimi onların yaşamsal anlam yitimidir ve içsel ölümdür. Bu yüzden, çokluk içinde yığınlar şeklinde yaşamak zorunda olan insanların bu birlikteliği toplu bir ölümü ve mezarlığı anımsatır. Aynı yerlerde birçok insanın yaşaması ve yatması, kalabalık otobüs, minibüs, tren ve diğer araçlardaki yolculuk, kuyruklarda bekleme gibi durumlar “Üst üste yığılması aziz ölümlerin / Bu baş hangi vücudun” (2007, s. 50) dizeleriyle anlatılır. Zaten anlam yitimine uğrayan insan kendi bedenine de yabancılaşmıştır ve bu yüzden ölümler yığını gibi sunulan toplu yaşamlar, birbirine karışmış cesetlerde başın vücuttan ayrı olması sanki başkalarına aitmiş gibi bir yanılsama yaratır. Bu; ekonomik zorluklar altında, İstanbul’da yaşayan umutsuz modern insanın somut bir resmidir.

3. Acıyla Özdeşleşen İnsan ve Bunaltı

İlhan Berk, insanların zor yaşam koşulları içindeki trajik konumlarının yanı sıra, içsel kırılmalarını duyguları ile yaşam arasında sıkışmışlıkları varoluşsal bir bunaltı olarak ele alır. Genellikle yalnız, bunaltılı ve garip olarak ele alınan insanlar bireysel yerine toplumsal bir açıdan irdelenir.

“Yedi Vilayet ve Bir Eski Başşehir Türküsü” adlı şiirde toplumu saran bunaltı işlenir. “İnsanlarımız baktım gariptiler kimsesizler yalnızdılar ” (2007, s. 53) dizesi ile şairin gözlemi aktarılır. Türk insanının garip olmasının altı çizilir. Gariplik hem acınacak bir durumda olmayı hem de tuhaflığı imler. Aynı zamanda yoksulluğun da çağrışımını yapar. Bu garip insanlara sahip çıkan, onların sıkıntılarını, sorunlarını gören, onlarla ilgilenen kimse yoktur ve bu yüzden kimsesizdirler. Üstelik yalnızlık içinde yaşamaktadırlar. Bir taraftan geçim kaygısı, ekonomik sıkıntılar diğer taraftan da sosyal alanda kendilerini ifade edemeyen, arzularını, rüyalarını, ülkülerini gerçekleştiremeyen insanların trajik boyutunu şu üç sözcük ortaya koyar: “gariplik”, “kimsesizlik” ve “yalnızlık”.

Bu insanlar bu kavramlarla ifade edilen trajik olgularında, içsel dünyalarında yaşadıkları sarsıntıların yarattığı kırılmaların etkisi altındadır. “Her yerde dalgın ve kederliyidiler” (2007, s. 53) dizesindeki “dalgın” sıfatı içsel bir batışı imler. Sorunların çokluğu karşısında çözüm üretmeye çalışan insanın çıkmazını anlatır. Bir türlü çözüm bulamayan insanın zihnindeki soru işaretlerinin yanıtız kalışına işaret eder. Bu insanlar aynı zamanda çözümsüzlüğün getirdiği çaresizliği içlerinde taşır. Çözümsüzlük ve çaresizlik insanın yüreğine aşılması zor acılar eker. Bu durumdaki bir çıkmazda betimlenen insan keder içindedir ve bir türlü mutlu olmayı başaramaz.

“Bu Şiir Kömür Kocar” adlı şiirde şair “Bir yarım asrın ipe dönmüş insanları” dizesi ile iki yönlü bir gönderme ile insanların durumunu betimler. “Yarım asır” ifadesi hem insanların hem yaşları hem de yarım yüzyıl boyunca yaşamış tüm insanların aynı durumda oldukları gibi algılanabilir. Yarım asırdır insanlar ipe dönmüş, zayıflamış, acı çekmiş, yoksul yaşamıştır. “Kederleri ümitleri buruk boyunlarıyla / Bu şiirden geçerler ”

Vedi AŞKAROĞLU

(2007, s. 57) dizeleri ile şair şiirinin malzemesi olarak bu acılı, ümitsiz, gelecek yitimine uğramış çaresiz insanları seçtiğini ve şiirini bu insanların trajediğini işlemeye adanmış olduğunu anlatır.

Şairin konu ettiği insanlar “Bir asılı çengele benzer insanlar”dır. “Çengel” sözcüğü, kurutulmayı ve yalnızlığı çağırır. Meyveler ve bazı sebzeler kurutulmak için çengellere asılır ve uzun süre orada bırakılırlar. Bu yönü ile şair özlerini, yaşamsal enerjilerini, canlılıklarını yitiren insanlardan kurar şiirini. Bu insanlar yaşamdan soğumuş, gerçek bir yaşam sürememiş yalnız insanlardır. “Asılı çengel” ifadesi bu yalnızlığı ve ölüm çağrışımını pekiştirir. Asılı olmak doğrudan bir idamı ya da intiharı anlatır. Her iki durumda da yaşamın kaybedilmesi söz konusudur.

“Elleri kocaman yürekleri ufacık” olan insanlar çok çalışkan, emekçi, yaratıcı, üretici özellikleri ile öne çıkarken, “yüreklerinin ufacık” olması yaşamdan pek beklentileri olmaması anlamına gelir. Yüreklerinin küçüklüğü ise çalışmakla büyüyen ve nasırlaşan ellerinin tersine duyguları olmayan ya da güzel duyguları pek tadamamış olmalarıdır. Yüreğin küçüklüğü bir büyüymeyi de anlattığından, acılarının büyüklüğüne de gönderimde bulunur. Uzaktan bakıldığında bu çalışmaya alışık olan insanlar “Toprağın üstünde kara bir akrep gibi” görünürler. Resimsel olarak bu görüntüdeki “akrep” gibi benzetmesi hem görsel bir benzetme hem de simgesel bir değer anlatımıdır. Akrep zehirli bir canlı olmasına rağmen kuyruğunda taşıdığı zehri savunma amacı dışında bazen kendini öldürmek için kullanır. Şiirdeki insanların da acıları karşısında susarak, bu acıları içine atarak tıpkı akrep gibi, kendi kendilerini zehirlemelerini ve acı içindeki ketumluklarını anlatır. Hayatları bir bakıma zehirlidir ve bu zehir kendi içlerinde taşıdıkları yaraların kendilerini yok eden bir gücüdür.

“Çocuklar çöp gibi / Kadınların memeleri görünür” dizeleri yine resimsel bir özelliğin yanı sıra simgesel değerdedir. Çocukların küçüklüğüne yapılan “çöp gibi” ifadesi aslında yaşanmamış ve yokluk içinde geçirilen trajik çocukluğun anlatımıdır. “Kadınların memelerinin görülmesi” hem kadınların yaratıcı özünün ortaya çıkışını hem de masumluklarının ve doğallıklarının simgesidir. Kadınlar çapa yaparken ya da eğilmişken göğüsleri görünebilir ki bu da erkeklerin yanında tarlada ve başka işlerde üretici güç olarak işlenmesidir. Bu işler sırasında çocuklarını emzirmek için de memelerini çıkarırlar. Görüntü değeri dışında, geleceği oluşturan besleyen, büyüten yaşamsal gücü, sütü veren yaratıcı gücün taşıyıcısı konumundadırlar.

“Gariptirler naçardırlar / Arabalar hayvanlar insanlar” (2007, s. 57) dizeleri gariplik, çaresizlik ve yalnızlık olgularının genişliğine atıfta bulunur. “Garip” ve “naçar” nitelikleri sadece insanlara değil, insanların bu özelliğinin yaygınlığını belgeler şekilde “arabalar” sözcüğü ile nesnelere” ve “hayvanlar”a da bulaşmış gibidir. “Baktım sapsarıydılar” dizesi hem insanların hem de çevrelerindeki nesne ve hayvanların hastalık ve acılı durumuna göndermedir. “Gözleri çıkık boyunları buruktu” dizesi yoksulluktan zayıflamış bedenlerin görüntüsünü sunarken “gözlerin çıkık”lığı gözlerinden akan anlamsızlığı, anlam yitimini imler. Bu yüzden, şair anlam yitimi sonucunda insanları “Sanki hiç yaşamıyordular / bir acayip mahluklardı” (2007, s. 58) dizeleriyle betimler. Yaşamın içindeki ölüm diye nitelenebilecek olan bu varoluşsal bunalı durumu, insanların artık kendi doğalarının gerektirdiği şekilde bir biçimde yaşayamamalarını ve içsel ölümlerini anlatır.

Sonuç

II. Yeni akımının önemli şairlerinden İlhan Berk'in ilk dönem şiirleri genellikle ekonomik yaşam karşısında bunalan kent insanının betimlenmesine dayanır. İnsan geçim derdine düşmüş ve kendilik değerlerinin yerini maddi kaygılar almıştır. Dünyada var

İlhan Berk'in İlk Dönem Şiirlerinde Modernleşme, Bunaltı ve Yabancılaşma İzlekleri

olabilmek için çok zor koşullar altında cinselliğinden, duygularından, iletişimden ve anlama-anlaşılmaktan uzaklaşan bireyin / toplumun trajik yazgısı Berk'in şiirlerine ana rengini verir.

II. Yeni hareketi, genel anlamda toplumsal olguların yerine bireyi ön plana çıkararak, bireyin özellikle kent yaşamında yaşadığı yabancılaşmayı, kır hayatı ile kent arasındaki değersel çatışmayı, sıkışmışlığı ve bunaltıyı işler. Dönemin ağır ekonomik koşulları ve modernleşmenin yarattığı travmalar bireyin kimlik sorununu ortaya çıkarmış ve kendi değerlerine yabancılaşan, geçim derdine düştüğü için aile ve toplum içinde giderek ayrıksanan, kendi yaşamının öznesi konumundan nesnesi konumuna dönüşen insanların yaşamları bir kabusa dönüşmüştür. Pragmatik ve mekanik bir yaşama mahkumiyetin imlendiği bu yeni yaşam tarzı, İlhan Berk'in şiirlerinde yalnızlık, yoksulluk, bunaltı, ayrıksanma ve yabancılaşma izlekleri biçiminde, insanın iç dünyasının betimlenmesine dönüşür.

İlhan Berk, ilk dönem şiirlerinde insanın ekonomik hayattaki konumunu özellikle ön plana çıkarır. Toplumun bir bireyi olan insanın deneyimlediği olumsuzluklar, trajik yaşamlar biçiminde yansımaları bulur. Yaşamın içindeki ölüm diye nitelenebilecek olan bu varoluşsal bunaltı durumu, insanların artık kendi doğalarının gerektirdiği şekilde bir biçimde yaşayamamalarını ve içsel ölümlerini anlatır. Birey ve toplum ile bireyin kendi içindeki ilişkisi; işçilerin, kadınların, genç kızların ve çocukların kişiliğinde anlatılır. Seçilen mekân ise genellikle İstanbul'dur.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, H. (2012). "*Klasik ve Modern Türk Şiirinde Anne ve Çocuk İmgesi*". İDİL, 2012, Cilt 1, Sayı 4, 126-145.
- BERK, İ. (2007). *Eşik 1947-1975 Toplu Şiirleri*. Yapı kredi yayınları. İstanbul.
- BERK, İ. (1961). "*Ey Freud! Ey Kierkegaard! Ey Yalnızlık!*". *Değişim*, (1), 2.
- DEMİR, A. (2012). "*İlhan Berk'in Şiirlerinde Toplumcu Gerçekçiliğin İzdüşümü*" *Bilig KIŞ / SAYI 60 ss.57-86*
- GEÇGEL, H. (2006). "*Türk Edebiyatında Erotizm Teması Üzerine*". *Hayal*, Sayı: 19.
- MCFARLAINE, J. (1997). "Modernizm ve Zihin", *MODERNİZMİN SERÜVENİ*, (haz.Enis Batur), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- NARLI, M. (2008). "*Üç İstanbul: Yahya Kemal, Orhan Veli ve İlhan Berk'in Şiirlerinde İstanbul*". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt 11, Sayı, 157-171.
- ÖZDENÖREN, R. (1998). *Kent İlişkileri*, İz Yayıncılık, İstanbul.
- SARTRE, J. P. (1991). *Varoluşçuluk* (Çev. Asım Bezirci). İstanbul. 1991.
- TÜZER, İ. (2011). "*İkinci Yeni Şiirinde Bir Yaşam Alanı Olarak Kent Algısı*", *TÜBAR-XXIX -Bahar*, 403-421.

**ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧЕСКАЯ СПЕЦИФИКА РОМАНА ШИО
АРАГВИСПИРЕЛИ “РАЗБИТОЕ СЕРДЦЕ”**

ŞİO ARAGVISPIRELI'NİN “KIRIK KALP” ADLI ROMANINDA TÜR VE KONU
ÖZELLİĞİ

SHİO ARAGVISPIRELI'S NOVEL "GABZARULI GULI" (CRACKED HEART)
GENRE-THEMATIC SPECIFICITY

Vakhtang INAURI*

АННОТАЦИЯ

В нижеследующей статье рассматривается роман Шио Арагвиспирели «Разбитое сердце», его жанровая специфика, художественный синтез сказочных и литературных форм, соотношение любви и искусства, прозаические пассажи, эпизоды и художественное пространство, отображенные в сказочном аспекте.

Рассмотрен писательский стиль, художественно-психологический нарратив автора в романе, оригинальность прорисовки персонажей, зафиксирован их характер, настроение и образная интерпретация эмоций. Охарактеризованы созданные этим методом сказочные, реалистические и романтические образы, их визуальный и духовный мир.

Проанализированы художественная символика музыкального колокольчика, созданного Махаре Окрочмедели и его художественная функция от развития сюжета романа до его финала, показаны идейные, сказочные и фантастические тенденции произведения.

Изучена структура романа, он композиционно своеобразен по вошедшим в него нескольким басням. Сказка «о гусином пастухе», басня, рассказанная пастухами в лесу и другие представляют собой самостоятельные новеллы. Семь глав романа связаны между собой одной основной идеей – любовью Етери и Махаре. Здесь в полной мере проявился высокий уровень художественного нарратива Шио Арагвиспирели, которого раньше мы знали как большого мастера словесного искусства малых форм.

Изображенное в произведении художественное пространство – это в общем страна с королем. Время соответственно феодальная эпоха. Но век и годы в романе не определены, писатель это не конкретизирует, поскольку для сказки это не обязательно.

* **ORCID:** [0000-0001-8069-1400](https://orcid.org/0000-0001-8069-1400), Associate Prof. Dr. Vakhtang Inauri, Samtskhe-Javakheti State University, Akhaltsikhe, Georgia, vaxtanginauri@gmail.com

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: INAURI, V. (2024). ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧЕСКАЯ СПЕЦИФИКА РОМАНА ШИО АРАГВИСПИРЕЛИ “РАЗБИТОЕ СЕРДЦЕ”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (61), 30-37. [10.17498/kdeniz.1439155](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1439155)

Жанрово-Тематическая Специфика Романа Шио Арагвиспирели...

Шио Арагвиспирели на протяжении всего романа подчеркнул сильное чувство любви, в романтическом обличье которой отобразил характер не только Махаре, но и Етери, царя Надира и Марехи. Эта сила романтизирована и возвышена в романе. В этом плане все же больше всего интересен образ Махаре.

Интересно изображены в романе и другие герои: Кациа батони, ювелир, Гадиа и другие. Несколько тускловат образ царя Надира. Он не цельная личность, даже своей целеустремлённостью не производит впечатления завершённой личности.

В произведении отражены особенности противостояния добра и зла, различие между традициями литературной сказки и народной сказки.

Исходя из рассуждений в работе и результатов сопоставления фактов, «Разбитое сердце» Шио Арагвиспирели является первым романом-сказкой в грузинской литературе XX века.

Ключевые слова: сказка, колокольчик, Этери, Надира, Ирема.

ÖZ

Makalede Şio Aragvispireli'nin "Kırık Kalp" adlı romanında, tür özgünlüğü, masal ve edebi biçimlerin sanatsal sentezi, aşk ve sanat arasındaki ilişki, düzyazı pasajları, bölümler ve sanatsal mekân, masalsı bir görünümle tasviri incelenmiştir.

Yazarın romandaki yazım tarzı, sanatsal ve psikolojik anlatımı, karakter tasvirlerinin özgünlüğü incelenmiş, karakterlerin ruh halleri ve duyguların mecazi yorumlanması kaydedilmiştir. Bu yöntemle oluşturulan masalsı, gerçekçi ve romantik görüntüler, görsel ve ruhsal dünyalar karakterize edilmiştir.

Makhare Okromçedeli adlı kişinin yarattığı müzik çanının sanatsal sembolizmi ve romanın olay örgüsünün gelişiminden bitişine kadar olan sanatsal işlevi analiz edilmiş eserin ideolojik, masalsı ve fantastik eğilimleri gösterilmiştir.

Romanın yapısı incelendiğinde içinde yer alan birçok masal nedeniyle kompozisyon açısından benzersizliği tespit edilmiştir. Örneğin: ormandaki çobanların anlattığı “Kaz Çobanı” masalı ve diğer masallar tamamen farklı olan kısa öyküleri temsil etmekte. Romanın yedi bölümü Eteri ve Mahare'nin aşkını anlatan ana fikirle birbirine bağlıdır. Burada, daha önce kısa öykülerin büyük bir ustası olarak tanıdığımız Şio Aragvispireli'nin yüksek düzeydeki sanatsal anlatımına sahip olduğu tam anlamıyla sergilenmiştir.

Eserde tasvir edilen sanatsal mekân genel olarak feodal dönemde kralın yaşadığı bir ülkedir. Ancak romanda yazar tarafından gerekli görülmediği için olayın geçtiği zaman belirtilmiş değildir.

Şio Aragvispireli roman boyunca güçlü aşk duygusunu vurgulamış, romantik kılığında sadece Mahare'nin değil, Eteri, Kral Nadir ve Marehi'nin karakterini de yansıtmıştır. Romanda bu karakterler romantikleştirilmiş ve yüceltilmiştir. Bu bakımdan Mahare'nin imajı daha merak çekici olmuştur.

Romanda başka karakterler olan Kuyumcu Katsia Batoni, Gadia ve diğerleri de ilginç bir şekilde tasvir edilmiştir. Kral Nadir'in imajı biraz morali bozuk, kişiliği tam olmayan, kararsız bir zat olarak gösterilmiştir.

Eser, iyiyile kötünün özelliklerini, edebi masal gelenekleri ile halk masalları arasındaki farkı yansıtır.

Eserdeki mantık ve gerçeklerin karşılaştırılması sonuçlarına dayanan Şio Aragvispireli'nin “Kırık Kalp” adlı eseri, 20. yüzyıl Gürcü edebiyatının ilk masalimsi romanıdır.

Anahtar kelimeler: masal, çan, Eteri, Nadira, İrema.

ABSTRACT

The work examines Shio Aragvispireli's novel "Cracked Heart", its genre specifics, artistic synthesis of fairy-tale and literary forms, relationship between love and art, prose passages, episodes depicted in fairy-tale aspects and artistic space.

Author's writing style revealed in the novel, artistic psychological narrative, originality of character drawing are discussed. Their character, mood and various interpretation of emotions are recorded. The fabulous, realistic and romantic faces created by this method, their visual and spiritual world are characterized.

The artistic symbolism of the musical bell created by Makhare Goldsmith and its artistic function from the development of the plot of the novel to the finale are analyzed, the ideological, fairy-tale and fantastic tendencies of the work are presented.

The structure of the novel has been studied, it is compositionally peculiar according to several fable included in it. The tale "Gooseherd shepherd, a fable told by shepherds in the forest and others represent independent novels. The seven doors of the novel are connected by one main idea - the love of Eteri and Makhare. Here, the high level of artistic narrative of Shio Aragvispirelli appeared in full, whom we previously knew as a great master of small-form verbal art.

The artistic space depicted in the work is generally a country with a king. Time is correspondingly a feudal era. And the century and years are indefinite according to the novel, the writer does not specify this, because it is not necessary for a fairy tale.

Shio Aragvispirelli emphasized this strong feeling of love throughout the novel, in which he highlighted the character of not only Makhare, but also Eteri, King Nadira and Marekhi. This power is romanticized and elevated in the novel. In this regard, the most interesting face is Makhare.

Other characters are also interestingly drawn in the novel: Katsia Batoni, a goldsmith, a nanny or others. King Nadira's face is dim, he is not a complete person, he does not give the impression of a finished person even with his purposefulness.

The peculiarities of the conflict between good and evil, the difference between the traditions of the literary fairy tale and the folk tale are discussed.

Based on the discussion given in the work and the results of comparing the facts with each other, Shio Aragvispireli's "Cracked Heart" is the first fairy tale novel in Georgian literature of the 20th century

Key words: fairy tale, call, Eteri, Nadira, Irema.

Вступление

Жанр литературной сказки, зародившийся в грузинской письменности XIX века и его тематическое развитие успешно продолжается в грузинской прозе XX века. В этом отношении важное значение имеет «Разбитое сердце» Шию Арагвиспирели, в котором присутствуют и форма сказки и романтические особенности. Между собой сочетаются сказочно-басенные и реалистические и романтические тенденции. Предшественники писателя, классики 60-х Акакий Церетели, Важа-Пшавела, Нико Ломоури, Екатерине Габашвили писали сказки-рассказы. Сказка же Шию Арагвиспирели роман. Это важная новация и можно сказать, что «Разбитое сердце» первая сказка-роман в грузинской литературе. Термин роман-сказка или сказка-роман еще не прочно обосновался в лексиконе литературоведения.

В романе важное место занимает концепция любви по Арагвиспирели, подразумевающая фактор игнорирования предательства, вероломства и верности.

Жанрово-Тематическая Специфика Романа Шио Арагвиспирели...

Этот нигилистический взгляд исключает реальный факт существования настоящей любви и, соответственно, перспективу счастья.

Творчество Шио Арагвиспирели исследовали профессоры: Виолетта Цискаридзе, Серги Чилая, Парнаоз Котетишвили и другие. Но как литературная сказка «Разбитое сердце» не стала объектом исследования. Сказочное содержание и форма являются своего рода новыми в грузинской прозе XX века.

Методы

В работе использована теоретическая, эмпирическая методология, в том числе компаративистский, аналитический и проблемный метод исследования.

Результаты

1. Изучены и исследованы жанровые новации романа Шио Арагвиспирели «Разбитое сердце» и его место в грузинской литературе XX века;
2. Проанализирована взаимонаправленность любви, искусства и прекрасного;
3. Рассмотрены сказочные и реальные образы персонажей;
4. Исследована художественная символика «музыкального колокольчика» и ее функция в развитии сюжета;
5. Показаны литературный и сказочный аспекты противостояния добра и зла;
6. Оценено место и значение сказки-романа Шио Арагвиспирели в развитии грузинской прозы XX века.

Дискуссия

Большой вклад в становление и развитие грузинской новеллистики и особенно литературной сказки внес классик грузинской литературы XX века Шио Арагвиспирели. В его творчестве продолжают тематико-жанровые традиции литературной сказки XIX века. В этом плане стоит отметить роман «Разбитое сердце», который является одним из первых романов-сказок в грузинской прозе. Можно сказать, что Ш.Арагвиспирели в своем творчестве цель подчиняет форме литературной сказки. Психологизм фигурирует не только в его новеллах, но и в сказках.

«Его творчество связывают элементы двух больших литературных школ, его рассказы родились под влиянием романтической и реальной школы» (Чилая, 1968:49). Эти тенденции соединились в его сказке-романе «Разбитое сердце».

Роман был написан в 1920 году. В нем писатель совсем по-другому отразил концепцию любви. В этом романе закончилась обязательная для жанра сказки авторская теория отрицания любви. Таким образом, то, чего для Шио Арагвиспирели не было в реальной жизни, в сказочном мире предстает перед нами закономерным этическим феноменом. В «Разбитом сердце» любовь -«божественная сила». В этом плане он согласен со своим учителем Василием Барновым. Он создает образ сильного целеустремленного юноши, которого любовь превращает в великого творца. На фоне жизни Махаре писатель отражает бессмертие любви и ее этико-эстетическую функцию.

«Разбитое сердце» совершенно новый тип романа. В первую очередь для нас важно, что он по своему сюжету, проблематике и идейности сказочный роман, что свидетельствует о том, что Шио Арагвиспирели создает совершенно новый жанр в

Vakhtang INAURI

грузинской литературе и этим обогащает прозу XX века, тем самым еще большую популярность приобретает его авторитет, как писателя.

«Разбитое сердце» - произведение, заслуживающее внимания во многих отношениях. Это первый обширный роман не только в творчестве Шико Арагвиспирели, но и во всей грузинской литературе 20-х годов двадцатого века» (Цискаридзе, 1978:86).

Роман из семи глав автор назвал басней. Действительно, в нем настолько сильно басенное, сказочное направление, что мы смело можем назвать его литературной сказкой-романом. „Литературная сказка новый жанр“ (Ратиани, 2012:68). Автор умышленно применил эту форму, она давала ему возможность четче выразить свой замысел и придать ему возвышенный и романтизированный вид. Замысел же автора состоит в том, что сильная любовь всесильна, которая дала простому мастеру возможность объяснить непостижимую обычному человеческому разуму тайну. Осуществить эту замысел ему хорошо удастся в жанре сказки.

Имя персонажа женщины Этери – сказочного происхождения. «Абесалом и Этери» - образец устного народного творчества» (Курдованидзе, 2008:137). Вероятнее всего автор использовал это имя для обогащения своего сочинения сказочными элементами, более того оно более древнее – происходит от вавилонско-аккадского божества Иштар: Иштар>Эштер>Эстер>Этери. В Библии зафиксирован Эстер. В современной Грузии же Этери довольно распространенное имя. Сюжет развивается вокруг красоты Этери. Ее красота, ее чарующий голос завораживают все вокруг. Такая женщина должна быть героиней романа, чтобы очаровать мастера своей красотой и ангельским голосом, вдохновить его изготовить нерукотворный, чудесный колокольчик, образ которого можно считать фантастическим. Но нельзя исключить и сказочное начало, поскольку в сказке традиционно элементы фантазии встречаются с избытком. Что-то важное должно было способствовать тому, чтобы отчеканить такую невиданную вещь. Это воплощается в безграничной и возвышенной любви Махаре к Этери.

Этери входит в действие с песней романтической мольбы к луне. Она мечтает стать царицей и чувственными высокохудожественными фразами обращается к тайному доверенному всех влюбленных: «О луна, моя верная, прошепчи ему на ухо мое имя, если он думает о другой... Раскинь паутину своих лучей между мной и им, чтобы его сердце застучало для меня также, как мое сердце стучит для него! О луна, если исполнится мое желание стать царицей... о луна, моя верная, то подчинюсь тебе всем царством» (Арагвиспирели, 2008:58).

Понятно поклонение Этери луне, она считалась верховным божеством в Грузии на определенном этапе истории грузинского народа.

Реально, что знатная женщина мечтает о царствовании, она не пожелает выйти замуж за крестьянина или же за ремесленника. Это часто встречается в народной сказке, иногда царевна выходит замуж за сына крестьянина или наоборот – царевич женится на крестьянке («Сизмара», «Абесалом и Этери» и др.).

Ювелирная мастерская Махаре и его приемного отца находилась напротив башни Кациа батони, отца Этери. Поэтому, естественно, голос Этери был слышен в мастерской, так на расстоянии устанавливаются отношения Этери и Махаре, на которых основывается развитие сюжета. Махаре нравится не только звонкий голос Этери, но и сама Этери. Она главный объект его любви. Женщина очень обаятельна и сказочно красива, поэтому цель Махаре – завладеть Этери. Он всем сердцем полюбил Этери, но понимает, что для какого-то мастера недостижима это прекрасное

Жанрово-Тематическая Специфика Романа Шио Арагвиспирели...

создание. Поэтому он должен создать нечто такое, чем очарует Этери. Решил запечатлеть в металле голос Этери и таким образом постараться приблизиться к ней. Настолько сильна была его любовь к Этери, что привлек весь свой профессиональный навык, физическую и умственную энергию и спустя неделю смог осуществить несбыточную мечту и преодолеть непреодолимую трудность – запечатлел голос Этери в металле, то есть вложил звук голоса Этери в колокольчик, который он отлил. Эта была сказка и фантазия на момент написания романа.

Нетрудно представить какое психологическое напряжение было у Этери после прослушивания своего голоса. Она сперва удивилась, испугалась, остро ощутила и наконец очаровалась своим голосом-двойником. Было ожидаемо, что после встречи Махаре и Этери, когда они сильно полюбили друг друга, могли пожениться и жить счастливо, как бывает в народных сказках, но такой финал невозможен по концепции любви Шио Арагвиспирели. Редко, когда любовь практически осуществляется в монархическом и даже демократическом мире, поскольку ей противопоставляется реальная действительность, социальное и материальное положение.

„К этой концепции писатель часто обращается в своих психологических новеллах. И в этом романе психологизм фигурирует в отношениях между персонажами, что подтверждается в действии Этери“ (Кикнадзе, 1978:205). Она хотела эту волшебную вещь использовать для своей карьеры. Несмотря на то, что она любит Махаре, она предпочитает царствование жизни с Махаре. Здесь проявляется и социальное положение. Кациа батони, отец Этери свое общественное положение использует против Махаре. С дворянским высокомерием старается вынудить Махаре отдать колокольчик Этери, но не так то просто напугать мастера. Он не юноша-крестьянин. Он свободен от крепостного ярма. Хотя князь по званию и состоянию стоит выше него, но он не его подчиненный.

Каста ремесленников была важным слоем в древнем мире. Они были горожанами и не были обязаны выполнять поручения какого-либо господина. Они принимали заказы, получая соответствующее вознаграждение, поэтому Кациа батони не смог подчинить Махаре. Он только по любви отдает колокольчик Этери, дарит ей его, потому что любит, преподнес ей, потому что женщина сильно полюбила удивительного мастера. Они настолько были очарованы друг другом и полюбили друг друга, что Этери понесла от Махаре. Их встреча, свидание чем-то похожа на встречу Тариела и Нестани. Подобно Тариелу Махаре теряет сознание при виде Этери. Но они не одни, могут более свободно действовать и Этери приводит в чувство Махаре, лаская его с неизмеримой теплотой и любовью

Несмотря на такую сильную любовь, Этери вышла замуж за царевича и вместо счастья очутилась в кошмарной жизни. Она любит Махаре, но не может покинуть дворец, она уже не свободна. Тяжелая психологическая атмосфера царит при дворе. Подозрительность царя Надира и отношение Марехи, сестры царя создают драматическую ситуацию. Колокольчик превращается в символ любви, в чьих руках колокольчик, тот любит его создателя. Колокольчик оказался в руках Марехи и теперь она влюбилась в незримого Махаре.

Махаре же ранен на поле подобно героям Низами Гянджели и Шота Руставели. Он также напоминает нам персонажа Василия Барнова – Ношревана, который как и Махаре освободил родину и спас страну. Но не смог разделить счастье и жизнь с Этери. Несмотря на неудачный исход своей любви, Махаре в первую очередь моральный, рыцарский и весьма талантливый образ.

«В этом довольно туманном финале по крайней мере ясно одно: Махаре был народным героем, а Ирема – хвастуном, лжецом, присвоившим этот героизм. Тот факт, что Ирема все таки не может настроить народ против Махаре, дает нам понять связь Махаре с народом, его верность и преданность народу» (Абашидзе, 2007 :127).

Источником и предметом вдохновения героизма, большого патриотизма Махаре является любовь. Основную философию этого романа, его основную идею определяет чувство любви. Любовь Этери это та сила, которая превратила Махаре в несравненного рыцаря, незаменимого героя и любимого патриота народа.

На протяжении всего романа Шио Арагвиспирели подчеркнул это сильное чувство любви, в романтическом обличье которой отразил не только характер Махаре, но и характер Этери, царя Надира и Марехи. Эта сила в романе романтизирована и возвышена. В этом отношении больше всего интересен образ Махаре. Махаре более монолитная, сильная личность. Эту целостность и величие ему придает верность и преданность любви. Он нигде не изменяет своему чистому чувству, женщине, с которой связал свою молодость, свое высокое мастерство и искусство, свою романтическую душу – Этери. В этом плане более разбито любовное приключение Этери. С одной стороны женщина, мечтающая о царстве, с другой стороны очарованная Махаре Этери переживает душевный разлад. Здесь романтический образ нам сильно напоминает также романтизированный, но неустойчивый характер Тинатин в романе Василия Барнова «Померкший ореол». В этом любовном приключении среди женских образов более целостна Марехи с неутолимым чувством любви. Марехи еще в звуке колокольчика угадала сильный дух ее создателя и так полюбила Махаре. Потом уже, при непосредственной встрече была больше очарована Махаре. Красоту и женскую нежность Марехи автор оживил сказочными цветами и красками.

Также в романе интересно отображены другие герои, будь это Кациа батони, ювелир, Гадиа или другие. Несколько тускловат образ царя Надира. Он не цельная личность, даже своей целеустремленностью не производит впечатления завершенной личности. В нем много наивного, необдуманного, он как бы более труслив, чем подобается царю, предводителю народа. Иреме тоже не хватает целостности. В начале романа он предстает в более доверчивой, человеколюбивой роли. Учитывая его отношение к царю Надира и его семье, затем его преданность и дружбу с Махаре, в итоге, одержимый манией величия, превращается в лживого и хвастливого человека.

В «Разбитом сердце» романтизированы не только люди, но и сама природа. Шио Арагвиспирели, как выше было сказано, представлял природу бессердечной мачехой, которую не беспокоит судьба человека. В этом романе, подобно Важе и Казбеги, природа оживлена со всей своей прелестью, участием и сочувствием духовной жизни. Это своеобразное произведение по композиционно включенным в него нескольким басням. Сказка «Гусиный пастух», басня, рассказанная в лесу пастухами и другие представляют собой самостоятельные новеллы. Семь глав романа между собой соединены одной основной идеей – любовью Этери и Махаре. Здесь в полной мере проявился высокий уровень художественного нарратива Шио Арагвиспирели, которого до этого знали как большого мастера малых форм словесного искусства.

Этому роману большую привлекательность придает тот сказочный принцип историй, диалогов, повествования, принцип народной басни, которым так умело и мастерски пользуется писатель. До конца сюжета романа-сказки чувствуется сказочно-басенный стиль и характер, содержание не имеет народного варианта и не

Жанрово-Тематическая Специфика Романа Шико Арагвиспирели...

займствовано. Здесь общий дух романа сказочный, схожий с грузинской басней, но выведенные здесь и герои и рассказанные истории целиком фантазия автора, что свидетельствует о том, что Шико Арагвиспирели задумал литературную сказку и создал роман нового типа.

Использованная литература

- Abashidze K (2007), Shio Aragvispireli, Gruzinskaya pismennost t. 28, Izdatelstvo „Nakaduli”, Tbilisi.
- Aragvispireli Sh. (2008) Razbitoe Serdtse, Gruzinskaya pismennost, t. 32, Izdatelstvo “Nakaduli”, Tbilisi.
- Kiknadze Gr. (1978), Voprosi literaturnoy teorii i istorii, Izdatelstvo “Metsniereba”, Tbilisi.
- Ratiani I, (2012), Literaturnie familii i janri, vvedeniye i litvedenie, Издательство Института Литературы, Tbilisi.
- Kurdovanidze T. (2008), Spetsifika i janri gruzinskoy narodnoy slovesnosti, Izdatelstvo Mtsignobari”, Tbilisi.
- Chilaya S. (1968), Gruzinskaya pismennost dvadtsatogo veka, t.1, Izdatelstbo Tbilisskogo gosudarstvennogo universiteta, Tbilisi.
- Tsiskaridze V. (1978) Voprosi noveyshey gruzinskoy pismennosti, Izdatelstbo Tbilisskogo gosudarstvennogo universiteta, Tbilisi.

EDNA'S AWAKENING: A JOURNEY FROM SLAVERY TO FREEDOM AND TO DESTRUCTION

EDNA'NIN UYANIŞI: KÖLELİKTE ÖZGÜRLÜĞE VE YIKIMA BİR YOLCULUK

ПРОБУЖДЕНИЕ ЭДНЫ: ПУТЕШЕСТВИЕ ОТ РАБСТВА К СВОБОДЕ И РАЗРУШЕНИЮ

Murat KARAKOÇ*

ABSTRACT

The oppressed and suppressed female figure in a male-dominated society has been a case of debate since the beginning of human history. Although it is unfortunate that women and men experience the imposed duties inevitably, what and why they are obliged to do is a topic of controversy. Traditionally, men go to work, earn money, whereas women stay at home, take care of the house, and look after of children. The reason why such daily routines are regarded as a customary task is religious morality and culture in the background of society. Kate Chopin deals with the situation of the female figure in *The Awakening*. There, Edna Pontellier, the female protagonist of the novel, is depicted as a dynamic character, who gradually becomes aware of the dictates of the society represented by her husband and family institution. She has children to look after, a husband to satisfy, a house to take care of, and a patriarchal society to serve. In this article, the case of Edna is examined with a view to gender roles, especially defined according to Third Wave Feminism.

Keywords: The Awakening, Gender Roles, Third Wave Feminism, Kate Chopin, Patriarchy

ÖZ

Erkek egemen toplumlarda ezilen ve bastırılan kadın figürü, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana anlaşmazlık konusu olmuştur. Kadın ve erkeklerin kendilerine dayatılan görevleri kaçınılmaz olarak yerine getirmek zorunda kalmaları talihsiz bir durum olsa da neyi, neden yapmak zorunda kaldıkları tartışma konusudur. Geleneksel olarak erkekler işe gider, para kazanır, kadınlar ise evde kalır, evle ilgilenir ve çocuklara bakar. Bu tür günlük rutinlerin geleneksel bir görev olarak görülmesinin nedeni toplumun arka planında din temelli ahlaki öğretiler ve kültürel değer ve uygulamalar yatmaktadır. Kate Chopin, Uyanış'ta kadın figürünün durumunu ele alıyor. Burada romanın kadın kahramanı

* **ORCID:** [0000-0003-2274-6981](https://orcid.org/0000-0003-2274-6981), Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı, muratkarakoc52@hotmail.com

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: KARAKOÇ, M. (2024). EDNA'S AWAKENING: A JOURNEY FROM SLAVERY TO FREEDOM AND TO DESTRUCTION. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*(61), 38-46. **DOI:** [10.17498/kdeniz.1438265](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1438265)

Edna's Awakening: A Journey from Slavery to Freedom and to Destruction

Edna Pontellier, kocası ve aile kurumu tarafından temsil edilen toplumun emirlerinin yavaş yavaş farkına varan dönüştürülen bir karakter olarak tasvir ediliyor. Bakması gereken çocukları, tatmin etmesi gereken bir kocası, bakması gereken bir evi ve hizmet etmesi gereken ataerkillik bir toplum bulunur. Bu makalede Edna'nın durumu, özellikle Üçüncü Dalga Feminizme göre tanımlanan toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Uyanış, Cinsiyet Roller, Üçüncü Dalga Feminizm, Kate Chopin, Ataerkillik

АННОТАЦИЯ

Угнетенная и подавляемая женская фигура в обществах, где доминируют мужчины, была предметом споров с начала человеческой истории. Хотя, к сожалению, мужчинам и женщинам неизбежно приходится выполнять возложенные на них обязанности, вопрос о том, что они должны делать и почему, является предметом споров. Традиционно мужчины идут на работу и зарабатывают деньги, а женщины остаются дома, занимаются домом и присматривают за детьми. Причина, по которой такой распорядок дня рассматривается как традиционная обязанность, заключается в религиозных моральных учениях, обычаях и на культурных ценностях общества. Кейт Шопен рассматривает статус женской фигуры в "Пробуждении". Здесь героиня романа, Эдна Понтелье, изображена как трансформирующийся персонаж, постепенно осознающий диктат общества, представленный её мужем, и институтом семьи. У неё есть дети, о которых нужно заботиться, муж, которого нужно удовлетворять, дом, за которым нужно следить, и патриархальное общество, которому нужно служить. В нижеследующей статье ситуация Эдны рассматривается особенно с точки зрения гендерных ролей, определённых в соответствии с феминизмом Третьей волны.

Ключевые слова: Пробуждение, гендерные роли, феминизм третьей волны, Кейт Шопен, патриархат.

Introduction

Gender roles are discursive. That is, they are shaped in time according to the dictates, points of view, religious beliefs, social and conventional practices, moral codes and other values of a society. They are established by the "powerful" forces of the society (mostly men as the powerful subject), stipulated upon the "weak" side (females in patriarchy), strengthened through practices and rituals, ingrained through the teachings of religions and formal education institutions, and dictated with laws. Both females and males are expected to comply with these roles, and when anyone reacts or defies them, these people are oppressed, punished or forced out of the society as they become a big threat for the established system.

Society structures and configures people's attitudes, emotions, and behaviour (Neculaesei, 2015). There are some mechanisms which the system makes use of as tools of shaping the individual perception and behaviours. Among such tools is literature; "Literature has an important function in the shaping of human emotions and ideas, which makes creates an aesthetic, ideologic and emotional effect through constructing fictional themes, plots and characters." (Aşkaroğlu, 2020: 199). In American literature, Kate Chopin, as one of the most successful female authors of her time, found the way to cope with the difficulties of her life in writing and brought the facts of life to these days in a very clear language. In many of her works, especially in *The Story of an Hour* and *The Awakening*, she is interested in the pressure of society on women. She made a material of anything what she felt because of responsibilities, and made valuable criticism that was

difficult to make in her time, especially as a woman. Even though criticizing the society would not be welcomed and reacted by the society itself, she never gave up.

The Awakening is the story of a woman who lives in a patriarchal society, with full obligations and responsibilities that have prepared her end and destruction. How much the patriarchal system may harm a woman is handled fictionally in Kate Chopin's works. It shows the consequences of repressed emotions, burdensome responsibilities, and self-forgetful compulsions. She was a pioneer of isolated women in this regard, with her works that enabled many people, particularly women, to "wake up" even at that time.

In this article, first the period the novel deals with is explained with a reference to the gender roles and practices. Next, some information is presented about the author Kate Chopin to shed light upon the background of the relationships in the novel. In general, the position of women, represented by the female protagonist Edna Pontellier, is examined with a view to Third Wave Feminism.

1. A Non-conformist in the Victorian Society: Kate Chopin

The 19th century, the Victorian era, is the period that started with Queen Victoria's coming to the throne. This is the period when Britain was at its peak time, especially in terms of literature. Queen Victoria ascended the throne at the age of 18 and is still known as a symbol of glory. She is known as the grandmother of Europe because she cleverly and strategically bonded her 9 grandchildren with the Royal family in other continents. This was a new period after the Romantic revival, and the literature of the period encountered Realism and the age was under the effect of it. Significant writers such as Charles Dickens joined this trend and transferred the harsh face of the period onto papers. It is also known as the period of strict morality, because with Queen Victoria, under the name of "*Victoria Values*", *the facts of hard work, thrift, religious observance, family, awareness of duty, honesty, and responsibility in the sexual matter have been emphasized.*" (Britain for Learners of English, 2018: 27). In other words, the society and traditional approaches turned people into a mono-type person and character. Under the name of morality, society tried to become stable with the rules and prohibitions imposed on individuals, especially through marriage. It was injected into society that in order for a marriage to last long and to be holy, it should be without love, that there should be a hierarchical structure within marriage, that it should know the duties of women and men who act accordingly. Particularly marriage became stereotyped by society in Victorian Era. To get ready for marriage, a woman was set in such a good condition, such as being able to sing, play an instrument and speak a little French or Italian in Victorian period. Norma Basch describes the power and importance of marriage; "*Marriage was the simultaneously private and public contract that defined the obligations between husband and wife, bound their union to the political order, and shaped constructions of gender.*" (1999: 3).

Queen Victoria defined sexuality as the most serious crime during this period and she banned and punished everything related to it. The use of the word 'breast' was banned, animals in the zoos were dressed in clothes, and even the legs of the tables were covered with a cloth so that they would not evoke sexuality. In order to eliminate women's sexual urges, doctors massaged their genitals with the method of pelvic finger massage. These rules and traditions, which influenced the whole of Europe, naturally put the people in a great oppression and forced them to remain silent and under control due to pressure.

Kate Chopin, who lived in this period, was also very impressed by this atmosphere and dedicated herself to writing in order to deal with such feelings. She was very brave because she got a lot of backlash for what she wrote. However, after publishing her first novel, she also received good feedback from critics; "*Critics called it "charming," "fresh,"*"

Edna's Awakening: A Journey from Slavery to Freedom and to Destruction

and "glowing with intensity." (Springer, 1976: 180). Kate Chopin can be accepted to be one of the luckiest ones of her time as a girl who was raised by a self-sacrificing, brave, visionary, and proud grandmother and mother. It is a good thing that she did not feel male pressure exactly at first. Nevertheless, this did not prevent her from being a victim of family pressure and society. Moreover, she became a victim of marriage for a wealthy fate at the age of 19. Before she knew herself, she got married at a young age because of the necessity of marriage and was stuck in a house. As a rule of the Victorian Age, she started to look after children, do the housework, and please her husband's heart.

Marriage was like imprisonment, both bodily and spiritually, for her. As Drysdale (1876) suggests, marriage is one of the chief instruments in the degradation of women. It perpetuates the old inveterate error, that it is the province of the female sex to depend upon man for support, and to attend merely to household cares, and the rearing of children – a belief which is utterly incompatible with the freedom or dignified development of women on the one hand, and with the economical interests of society on the other. This definition is one of the best summaries of a loveless marriage. Then Chopin started to write with the feeling of freedom she felt after she lost her husband early, and found the solution to the depression attacks by devoting herself to writing. It was not accepted and seen as abnormal for the repressed women to express their thoughts so clearly at that time, but Chopin ignored the dictates and expectations of the society and after the death of her husband at the age of 36, she became aware of herself and took a sigh of relief and continued to express her thoughts.

2. A journey to self realization: Edna's questions

The story begins in the Grand Isle, where Edna Pontellier, a 27-year-old housewife, and her life with her wealthy 40-year-old husband, Leonce, spend their summers together, which is the only activity they have in their mundane and boring marriage. Young Edna and her wealthy older husband seem to be an imitation of Chopin's own life. Kate Chopin was also married at a young age to someone older and wealthy. Furthermore, considering the oppression on the 18th-century woman, it is not difficult to understand how Edna felt and thought. Kate Chopin has also created a young, beautiful, and married character to explain the effects of the period on women. Her husband is also a reflection of the responsible men of the Victorian era. Again, like every summer, something happens that is not ordinary for every summer in this place they go, and it completely changes the family's life. The story begins again on one of her routine days at the cottage. Edna is quite lonely because they only spend time on weekends as a result of her husband's more intense work this summer and her children spend the whole day with their caregivers. Due to the fact that the cottage is on the ground, it becomes more intertwined with the sea and can feel the free spirit a little more. The understanding of service to men taught to the women of that time seemed baseless when there was no man in the middle and caused Edna to fall into void.

Due to the "ideal" roles and figures imposed by society on men and women, both sexes have heavy burdens on their shoulders. A good mother will be a good wife, she will cook, clean, be well-groomed and devote her life only to her family, whereas the man will work, earn for home, take care of his family, and become authoritarian. For this reason, Edna, who does not have the chance to fulfill these imposed responsibilities during the summer vacation, finds a chance to take care of herself. In addition, she begins to open her eyes after learning about freedom of thought and expression from her young and married friend Adele, the dating of the young Robert working with Edna, and the deeper bonds with the sea and swimming. The occurrence of all these events on a summer vacation triggers

Edna to get out of the world she built on lies. Such a formation can be compared with creating a ‘subjective reality’ within the frame of postmodern approach as Aşkaroğlu (2023) declares in his work for examining the relation between self and other in terms of the transition from modern to the postmodern. It is doubtless that Victorian period is also a transition time from classic patterns to modernity and the universal feelings of people have always become a matter of material for literary researches.

3. Edna: a to-be free bird

During the summer time, she has now become completely self-thinking, spending time with her friends and especially Robert, spending most of her day there as if she were living in the sea. This is the beginning of the painful process. Later, it will be understood how “dangerous” it is when women’s repressed emotions begin to emerge. There is some shyness in the life of the woman based on the husband and family, as these things are not welcomed. Again, with the pressure of society, she hesitates about whether to live her own feelings as she wishes. Although initially, their relationship is innocent by simply standing at sea, swimming, and having idle conversations on the shore until the evening, these innocent feelings turn into love when Edna discovers herself. For Edna, who has just discovered her body, even her sexuality, this is an irreversible way.

Victorian period tradition causes the “*objectification of female body*” (Stone, 2020) and Edna is a reflection of this in Chopin’s work. From the male point of view, the woman’s body is objectified. The woman is devalued especially in terms of sexuality, as if she were a robot used to blunt the self, so to speak. As Edna learns to swim during her friendship with Robert, she notices herself in the mirror while looking at the swimsuits she wears. It is the first time that she examines her own body lines in such a detail. She becomes aware of her sexuality. Perhaps she has seen herself as men see herself until then. In other words, her own body does not matter when she is aware that she has no duty other than just satisfying her husband. Her feelings and thoughts are so suppressed that she is even a stranger to herself. It belongs to her husband and he can do *whatever he wants* with her body. To oppose him is disrespectful, it is not right. He can make a child *if he wants*, they have intercourse *if he wants*, Edna is obliged to do *whatever he wants*. When she sees the facts in her life, just like a property, as if the owner was her husband, nothing can remain as before. Their friendship with Robert continues in this way until the end of the summer, when they return home. Meanwhile, she is quite unhappy with her husband, but when she is with Robert she feels alive and lively as in her youth. In other words, the feelings she has suppressed from the beginning come to the surface. The roles of men and women are given sharply in the novel, the best example of which is the conversation Edna has with her husband at midnight, “*Mr. Pontellier returned to his wife with the information that Raoul had a high fever and needed looking after. Then he lit a cigar and went and sat near the open door to smoke it.*” (Chopin, 2011: 12). In these words, it is seen that the motherhood duties are on the shoulders of women. Her husband wakes up Edna to take care of the children while he is awake. He thinks that he is doing her fatherhood only by earning money and waiting for Edna to do her motherhood, which clearly reveals this mentality. However, as Edna opens her eyes, she can no longer act as society expects from women, ignoring her own life and devoting herself to them; on the contrary, she realizes that she is an individual, she turns to herself and looks after herself. This is unacceptable for that society. Thanks to her emotional bond with Robert, she realizes that she is married to a man she does not love and lives according to society’s expectations of her. As she discovers herself, she becomes interested in painting and begins to do it, as she used to do. This is proof that Edna is getting younger, filled with the joy of living as in her old days, returning

Edna's Awakening: A Journey from Slavery to Freedom and to Destruction

to the way she was before marriage when society looked after her as a mother and a wife. Now she can think, feel, and most importantly fall in love, as before the children and her husband. Considering that all these experiences were in the 1800s, this story becomes much more meaningful. Considering that adultery, falling in love with someone else while married, and speaking about sexuality are experienced in a society where issues such as crime and punishment were deemed worthy, this life story gets deeper into thought. In that society with strict moral values, sexuality is an indestructible taboo, a crime, and a shame: "*The fact that Edna Pontellier is described as falling asleep whilst reading Ralph Waldo Emerson's essay on Self Reliance, is significant and unsettling. Emerson's work, written in 1841, explains the need for individuals to stand up for what they believe in, regardless of public opinion, and makes it clear that: To believe your own thought, to believe that what is true for you in your private heart, is true for all men, - that is genius*". (Rennemo, 2015: 549). This shows us that Edna is preparing herself consciously or unconsciously for this awakening. Edna, one of the glorious women who realized her existence, enjoyed it until the end of summer. Being a woman who has a say and control over her own body and identity, without belonging to someone, makes her forever no longer a woman who doesn't question and believes in a lie. At the end of the summer, when she is now close to going to their home, that is, New Orleans, Robert goes to Mexico, saying that he cannot do with a married woman, with a woman someone else has and leaves Edna. Robert is so afraid of public pressure that he even ventures to abandon his love. This is a very good example of the reaction and influence of society, even if he were a man in that period.

4. Non-conformism and Edna

Nothing is the same when they return to New Orleans because Edna has returned there as a very different and new woman. She no longer accepts the responsibilities imposed, does not identify with the mother role, does not embrace her home, and devotes time only to herself and to her painting. She mostly spends time with her friends and enjoys her life. Even though Adele is a close friend, she tries to return Edna to her old life as Adele is a woman who is completely suppressed, causing her to lose her identity. "*Adele, pressing her cheek, whispered in an exhausted voice: "Think of the children, Edna. Oh think of the children! Remember them!"*" (Chopin, 2011: 185). Realizing the changes, Edna and her husband also consult a doctor who is a family friend. He cannot make sense because it shows how much women do not even allow them to open their eyes and realize their selves and enjoy their valuable time. "*The years that are gone seem like dreams—if one might go on sleeping and dreaming—but to wake up and find—oh! well! Perhaps it is better to wake up, after all, even to suffer, rather than to remain a dupe to illusions all one's life.*" (Chopin, 2011: 188). Although the doctor realizes that the result of a relationship has changed, he advises her husband to leave Edna alone. Taking this into account, Leonce goes on a long business trip and their grandmother, who thinks that their mother is not looking after them, takes the children and leaves Edna alone at home. This is now the part where Edna's awakening process is completed because Edna realizes how comfortable and happy she is in the absence of her husband and children. Finding peace without them, Edna makes a radical decision to keep a small house for herself and leaves the house in which she has already been in only physically. She loves her children very much, but as she mentioned, she cannot give up herself: "*I would give up the unessential; I would give my money, I would give my life for my children; but I wouldn't give myself.*" (Chopin, 2011: 54). She is brave enough not to even care about the reaction she would see by the society that made it her duty to restrict people, saying that motherhood is the most sacred duty of women. She makes her living by selling the paintings. And now she completely leaves

everything behind and starts living for herself. Whether speaking from the West or from the East, all feminists are united in the conviction that there is something wrong with women's situation that needs to be rectified (Labayen, 1998). So the awakening of Edna in Kate Chopin's work is completely a matter of feminist reading for any researcher who is to analyse women's getting the capability of self-actualising during the marriage time.

Edna begins to live with Arobin, who represents the self-satisfaction situation men do to women without an emotional bond. She has an artificial relationship because she only feels sexual interest in Arobin without feeling love. Edna, who lives only for herself now, feels a little uneasy, but she continues, considering that men do not have any discomfort from this situation until she coincidentally meets the man who made her awakening. Even if it looks as a positive development at first, that period will collapse her life order later. The end of the couple, whose love and passion have rekindled, is not different from the previous one. It has been just a repetition of negative experiences as community pressure and fear of oppression can easily turn any joy of life into a traumatic swirl. One day, when they sit down and talk, Robert says that he feels bad because she belongs to someone else and that he cannot do this, and these iconic sentences come out of Edna's mouth; *"I am no longer one of Mr. Pontellier's possessions to dispose of or not. I give myself where I choose. If he were to say, 'Here, Robert, take her and be happy; she is yours,' I should laugh at you both."* (Chopin, 2011: 182). The promise she made to herself on the way to her little house, which she called the pigeon-house, shows how strong Edna is now: She will never belong to anyone but herself again. Edna is lucky to realize that she is seen as an asset by her husband, resisting her claiming and ruling as she wishes. Later, Edna leaves after her friend Adele falls ill, telling Robert to wait, and that day is the day Edna is destroyed because when she arrives, she finds the note stating that he left her. Robert states that he is afraid of the pressure of society, that his love is not greater than the reactions he will receive, he does not want Edna to be stigmatized, and that he leaves because he wants her to live a comfortable life. Because of this corrupted society, these people, who have one life, cannot live as they wish as a result of degenerated culture and traditions. Women can justifiably awaken that warrior within and let her do the job that nature gave her (Ellen, 1998). But as long as women are not able to get rid of degenerated society's bond, they cannot get a complete independence.

After reading the note by Robert, Edna goes through everything she lived until the morning; her children, her husband, Robert, those years she lived blindfold, and everything. Everything seems extremely bad in her eyes at once. The selfishness, the disappointment, and emptiness she experienced when Robert left her results in her inability to find a reason to live. She realizes that there is not even one thing she wants or expects in life and finds the solution to go to the sea where everything started.

The sea is immense, full of fear and mystery, but quiet, peaceful, relaxing, and far from everyone. This long journey started with her learning to swim, discovering herself, realizing, and learning. She comes to the conclusion that it is to go without belonging to anyone. It is the first time that she disobeys society in front of their eyes. Later, she realizes that she wants nothing more than to swim naked, without thinking about the consequences. For Edna, a sea is a place where she takes refuge in order to escape from this patriarchal order and its impositions, and as she takes refuge, the more she looks at the society from the outside, the stronger the place where she becomes herself.

Chopin used a lot of symbolism in this work, but the most important symbol is undoubtedly the sea. The sea symbolizes return, rebirth, cleansing. For Edna, a sea is a place where she finds peace of mind and the opportunity to listen to herself, even when she says that the water softly wraps her body, comparing it to her mother's womb. And this

Edna's Awakening: A Journey from Slavery to Freedom and to Destruction

adventure, which started in the mother's womb, ends in her mother's womb. In a way, she wants it to belong to no human being, including her children, but to belong only to herself, she swims away from this crowded and empty noise and leaves herself to this sea, which is the beginning of everything and writes its end in the same place. It is a clear fact that the oppressive culture, which is called this society dominated by men, destroyed not only the lives of Edna but also the lives of many women. Any insurrection or rejection of women (or anger of women in other words), can easily be manipulated by a patriarchal genesis. Kylie Cheung (2020) states that women are taught early about the consequences of expressions of anger. They are called crazy or too emotional to be trusted, or simply dismissed all together. They don't get another chance. The manner in which they conduct ourselves is often the deciding factor in whether they have any prayer of a chance to be heard or believed.

Conclusion

With Edna, Chopin has revealed the real inner worlds of maybe herself, maybe the women of the period around her, for centuries. However, the fact that there are women like Edna even in this century and the male mentality still remaining at that time is also undeniable. In other words, it is the proof that there is still not a full development in the name of civilization. This 'personal is political' situation, which is advocated and emphasized by 1st and 2nd wave feminists, in particular, becomes concrete with Edna. They argue that women are not only mothers and wives, but also human beings and do not have to devote their lives to their home, they have the right to reject their spouse, not want to have sexual intercourse, and not want to become pregnant. In a society where women are not treated as human beings, they are devalued as if they are a robot and their only responsibility is their home, women cannot be expected to be happy. Edna understands better how small she is at sea and her insignificant her place is in the universe, and she wants to escape by associating it with society.

At a time when even books on other subjects written by women were published under fake and male names, Chopin writing on a subject that would create such a sensational effect and expressing such a deep and reactive subject with a clear word was not a move that would be expected at that time. The main reason for this courage is that she did not grow up in a patriarchal family and her grandmother, who was a role model. Furthermore, Chopin's sensitivity on the independence of women can be seen in her other works, too. As an example, her famous short story 'The Story of an Hour' also stirs the wish of freedom in women.

Her dedication to writing where she "should" have been destroyed after her husband's death is also a signal that Edna is Chopin. With this work, in which society criticizes and questions the roles of motherhood, housewife, and marriage, which society assigns to women, she has given hope and opened new horizons for many women. The fact that her writings are still the same as today is proof that Chopin's writing is far ahead of her time. Edna's story is a very effective work encouraging women by Kate Chopin. Any woman who wants to see the seeking of independence can read *The Awakening* because Edna realizes that herself. Having no freedom and even no say over herself, Edna literally awakens from her powdery pink dreams, even if the end is painful.

BIBLIOGRAPHY

Aşkaroğlu, V. (2020). Yazar ve edebiyatın işlevi ve ideolojik/toplumsal rolü üzerine kuramsal bir tartışma. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (47), 198-221.

- Aşkaroğlu, V. - Ashimova, D. - Dyussenov, N. (2023). The parody of myth/metaphysics and estrangement effect in Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri by İhsan Oktay Anar. *Folklor/Edebiyat*, 29(116), 1197-1212.
- Basch, N. (1999). Framing American divorce: from the revolutionary generation to the Victorians. USA: Univ of California Press.
- Cheung, K. (2020). *A Woman's Place: Inside the Fight for a Feminist Future*. USA: North Atlantic Books.
- Chopin. K. (2011). *The awakening*. New York: Collins Classics.
- Drysdale, G. (1876). *The elements of social science; or, physical, sexual, and natural religion, by a graduate of medicine [G. Drysdale]*. London: E. Truelove.
- Neculaesei, A. N. (2015). Culture and gender role differences. *Cross-Cultural Management Journal*, 17(1), 31-35.
- Rennemo, L. (2015). Exploring the female self in the works of Kate Chopin: a study in nineteenth century literature, science and ideology (Master's thesis, NTNU).
- Snortland, E. (1998). *Beauty bites beast: Awakening the warrior within women and girls*. USA: B3 Books.
- Springer, M. (1976). *Edith Wharton and Kate Chopin: a reference guide*. Boston: G.K. Hall, 1976), 180-1.
- Stone, P. K., - Sanders, L. S. (2020). *Bodies and lives in Victorian England: science, sexuality, and the affliction of being female*. New York: Routledge.
- Tengco-Labayen, F. C. (1998). *In every woman: Asian women's journey to feminist awakening*. Institute of Women's Studies, St. Scholastica's College.

TOPLUMUN ÖĞRETMEN VE OKULA BAKIŞINDAKİ DEĞİŞİM; TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

CHANGES IN SOCIETY'S VIEW OF TEACHERS AND SCHOOLS; FINDINGS AND SOLUTION SUGGESTIONS

ИЗМЕНЕНИЕ ВЗГЛЯДА ОБЩЕСТВА НА УЧИТЕЛЕЙ И ШКОЛУ; ВЫВОДЫ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО РЕШЕНИЮ

Hasan KILIÇ*

ÖZ

Bu çalışmada toplumun bakış açısına göre öğretmen ve okul kavramları çözümlenmeye çalışılmıştır. Konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve bilimsel çalışmalarda ortaya konulan sonuçlardan bir sentez oluşturulmuştur. Öğretmen ve okula toplumun bakış açısına etki eden faktörler incelenmiş, zaman içerisinde azalmaya yüz tutan toplum ilgisinin tekrar kazanılması için neler yapılması gerektiğine dair öneriler sunulmuştur. Geçmişte toplum katmanları arasında müstesna bir yere sahip olan öğretmenlik mesleğinin ve bu mesleğin icra edildiği mekânlar olan okulların günümüzde eski değerini yitirmesinin nedenleri alan yazında yapılan incelemelerle anlaşılmasına çalışılmıştır. Çalışmalar, konu ile ilgili yazılmış kitaplar, yayımlanmış makaleler, yapılmış araştırmaların verileri ışığında yürütülmüştür. Başta okul, öğretmen, algı kavramları açıklanmaya çalışılmış daha sonra toplum ile okul ve öğretmen ilişkisi ile kültürün bu ilişkilere etkisi irdelenmiştir,

- Toplumun değer yargılarının öğretmen ve okul algısına etkisi nedir?
- Okul ve Öğretmen algısında eğitim seviyeleri arasında farklılık var mıdır?
- Toplumdaki okul ve öğretmen algısının değişiminde cinsiyet, ekonomik durum, sosyal statü, yerleşim yeri vb. unsurların etkisi var mıdır?
- Algıdaki değişim hangi yönde gelişmektedir?
- Okul ve öğretmen algısının değişiminde kitle iletişim araçlarının etkisi nedir?
- Olumsuz algı gelişmesinde okul yönetimlerinin ve öğretmen tutum ve davranışlarının etkisi nedir?

Sorularına cevap aranmıştır. Toplumun okul ve öğretmene bakışında meydana gelen ve genel olarak olumsuz yönde gelişen değişim öğretmenler ve okul idaresinin tutumları, basın yayın kuruluşlarının yaptığı yayınlar, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması vb. yönlerden

* **ORCID:** [0009-0000-9343-8519](https://orcid.org/0009-0000-9343-8519), Başöğretmen, Göynücek Halk Eğitimi Merkezi Müdürü, hk05ek05@gmail.com

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: KILIÇ, H. (2024). TOPLUMUN ÖĞRETMEN VE OKULA BAKIŞINDAKİ DEĞİŞİM; TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (61), 47-60. **DOI:** [10.17498/kdeniz.1413010](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1413010)

Toplumun Öğretmen ve Okula Bakışındaki Değişim; Tespitler ve Çözüm Önerileri

incelenmiştir. Toplumun okul ve öğretmen algısındaki değişim, bu değişimin sebepleri ve eğitime yansımaları konusunda bir analiz yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal değişim, Algı kavramı, Okul algısı, Öğretmen algısı, Kültürel farklılaşma.

ABSTRACT

In this study, the concepts of teacher and school were analyzed from the perspective of the society. A literature review was conducted on the subject, and a synthesis was created from the results of scientific studies. The factors affecting the public's perception of teachers and schools have been analyzed, and suggestions have been made on what needs to be done to regain the public's interest, which has been declining over time. The reasons why the teaching profession, which had an exceptional place among the layers of society in the past, and the schools, which are the places where this profession is practiced, have lost their former value today have been trying to be understood by examining the literature. The studies were carried out in the light of books written on the subject, published articles, and the data of the research conducted. At first, the concepts of school, teacher and perception were tried to be explained, then the relationship between society, school and teacher and the effect of culture on these relationships were examined,

- What is the effect of society's value judgments on the perception of teachers and schools?
- Is there a difference between education levels in the perception of school and teacher?
- Do factors such as gender, economic status, social status, settlement, etc., have an effect on the change in the perception of schools and teachers in society?
- In which direction does the change in perception develop?
- What is the effect of mass media on the change in the perception of schools and teachers?
- What is the effect of school administrations and teacher attitudes and behaviors on the development of negative perceptions?

Answers to these questions were sought. The change in society's perception of schools and teachers, which has generally developed in a negative direction, has been examined in terms of the attitudes of teachers and school administrators, the publications of media organizations, the spread of mass media, etc. An analysis has been tried to be made on the change in society's perception of schools and teachers, the reasons for this change and its reflections on education.

Keywords: Social change, Perception concept, School perception, Teacher perception, Cultural differentiation

АННОТАЦИЯ

В нижеследующем исследовании проанализированы концепции учителя и школы с точки зрения общества. Проведён обзор литературы по теме и обобщены результаты научных исследований. Изучены факторы, влияющие на отношение общества к учителям и школам, высказаны предложения по поводу дальнейших работ для восстановления общественного интереса, который с течением времени снижается. На основе научных исследований попытались выяснить причины, по которым профессия учителя, имевшая в прошлом исключительное место среди слоев общества и школ, где она и практикуется, по сей день утратило своё былое значение. Кроме научной

литературы, исследования проводились с учётом книг по поводу данной темы, на основе разных статей и данных, проведенных в период исследований.

Попытались найти вопросы на нижеследующие вопросы:

- Как оценочные суждения общества влияют на восприятие учителей и школ?
- Есть ли разница между уровнями образования в восприятии школы и учителей?
- Пол, экономический статус, социальный статус, место жительства и т.д. являются ли факторами, влияющими на изменение восприятия школы и учителей в обществе?
- В каком направлении развивается изменение восприятия?
- Как средства массовой информации влияют на изменение восприятия школы и учителей?
- Каково влияние отношения и поведения школьной администрации и учителей на развитие негативного восприятия?

В целом негативное изменение во взглядах общества на школы и учителей, было исследовано с точки зрения отношении к учителям и школьной администрации, на основе публикаций средств массовой информации и данных разных центров по изучению психологии общества. Предпринята попытка проанализировать изменение восприятия обществом школы и учителей, причины этого изменения и его отражение на образовании.

Ключевые слова: социальные изменения, концепция восприятия, восприятие школы, восприятие учителя, культурная дифференциация.

Giriş

Eğitim, tarihin en eski çağlarından beri toplumların en fazla önem verdikleri faaliyetlerden biridir. Eğitim faaliyetinin öznesi öğretmen ve öğrenci, bu faaliyetin yürütüldüğü yer ise okuldur. Tarih boyunca öğretmen ve okul kavramı toplumlarda değer görmüş ve öğretmenlik mesleği en eski ve en saygın mesleklerden biri olarak kabul edilmiştir. Öğretmen ve okula bakış açısı zamanın şartlarına ve toplumların kültürel özelliklerine göre farklılaşmakla beraber değeri hiçbir zaman kaybolmamıştır. İnsan yetiştirme ve geleceği inşa etme sorumluluğunu üstlenen öğretmenler zor ve meşakkatli bir görevi icra etmektedirler. Bu önemli görev zaman zaman “peygamber mesleği” olarak nitelenmiş ve öğretmenler peygamberlerin varisi olarak tarif edilmişlerdir. Toplumların eğitim sistemleri kendi dinamiklerine göre şekillenir. Oluşan eğitim yapısı toplumun kültür kodları, sosyal ve ekonomik şartları içinde biçimlenir, toplumun eğitimden beklediği işlevleri yerine getirir. Bu süreçte en önemli aktör şüphesiz öğretmenlerdir. Öğretmenlik mesleği, bireyin ve toplumun yaşamını düzenleme görevini üstlenir. Bu bakımdan özellikle öğretmenler belirli bir bilim ve öğretiyi gelecek nesillere sunmasından, onların hayata ilişkin kazanımlar elde etmeleri için çabalamalarından dolayı çok fazla saygı görmektedirler. Okullar, gelecek kuşağın geçmiş hakkında bilgi edindiği ve geleceğine ilişkin adımları nasıl atacağına öğrenildiği yer olmasından dolayı toplumlar bu mekânlara da önem vermişlerdir.

Toplum Kavramı

Toplum, insan davranışlarını düzenleyen toplumsal kurumların oluşturduğu bir sistemdir. Bu yaklaşım, toplumu, eylemleri ve ilişkileri belirli kurullarla bağlantılı olan bir grup insan olarak görür. Toplum, kendisini ölümsüzleştiren, belirli bir yerde uzun süre yaşayan ve yaşam tarzlarını paylaşan insanlar topluluğudur (Kongar, 1985). İnsan, belli bir

Toplumun Öğretmen ve Okula Bakışındaki Değişim; Tespitler ve Çözüm Önerileri

toplumda ve kültürde belirli özelliklerle donatılmış organizmalar olarak doğar ve o toplumda sosyalleşir ve birey olarak gelişir. Bireyler ve toplumun üyeleri olarak insanların eğitim ihtiyaçlarını karşılayan öğretmenlerdir.

Eğitimin birinci konusu çocuklardır. İnsanlar biliş, duygulanım, motor ve duysal alanlarla ilgili doğuştan gelen özelliklere sahiptir. Eğitim yoluyla doğuştan gelen gücü geliştirmek mümkündür. Çünkü eğitimin amaçlarından biri insan potansiyelini en üst düzeye çıkarmaktır (Sönmez, 1986, s.18). Bireylerin benlikleri aldıkları eğitim ve yaşamlarını devam ettirdikleri bölgenin toplumsal normlarının katkısıyla olgunlaşır. Kişiler çeşitli etkenler ile oluşan benliği ile şahsının ve içinde yaşadığı sosyal yapının beklentilerine uygun bir mesleğe sahip olarak yaşamı boyunca fikir, ürün ve değerler ortaya koyar. Bireyin ortaya koyduğu maddi ve manevi unsurlar hem kendisinin varlığını devam ettirmesi için ihtiyaç duyulan imkânları yaratır hem de içinde yaşadığı topluluğun kültürel zenginliğine katkı sağlar. Bu bakımdan insanlar yeni kültür değerlerini ortaya çıkaran ana aktör olur. (Başaran, 1994, s.13).

Toplum bireylerden meydana gelir. Toplumun varlığını devam ettirebilmesi için, bünyesinde yaşayan bireyleri, ortak değerler etrafında toplayabilmesi gerekir. İnsanların, bir toplumun bireyi olabilmeleri, o toplumun değerleri ve kurallarına göre yaşamlarını düzenlemeleri, toplumu bir arada tutan ortak değerleri benimsemeleri ile mümkündür. Bir toplumun ortak değerlerini benimsemiş insanlar, kendi toplumuna aidiyet duygusu ile bağlanabilir; toplumu yararı için üstlendikleri sorumluluğu yerine getirebilirler. Bir insan, mensubu olduğu sosyal yapının kültür değerlerine uygun yaşadığı ve toplumsal etkinliklerde rol aldığı zaman kendini toplumun paydaşı olarak hissedebilir. (Başaran, 1994).

İnsan gelişimi biyolojik olgunlaşma ve toplumsallaşma ile meydana gelir. Bir toplumun bir olaya veya olguya ilişkin düşüncesini etkileyen en önemli iki unsur; inanç ve kültürdür. Bireyler inançlarının ve sahip oldukları değerlerin etkisinde kalarak durumları değerlendirebilmektedirler. Bundan dolayı bireyin toplumdaki yaygın inanç sistemi içinde pozisyonu ve dinsel bütünlükle ilişkisi toplumsal algıları açısından önemlidir. (Ceylan,2011) Okullar içerisinde buldukları toplumların inanç yapılarını ve kültürel değerlerini bilmek ve ilişkilerinde bu hususlara dikkat etmek zorundadır. Öğretmenler ve yöneticiler ailelerle kurdukları iletişimde farklı ailelerde farklı kültürel özelliklerin görülebileceğinin, ailelerdeki eğitim ve sosyal seviyelerdeki farklılığın normal bir sonuç olduğunun farkında olmalıdır. Her ailenin kendine özgü farklılıkları olduğu gibi her ailenin kendine özgü güçlü yanlarının da olduğu unutulmamalıdır. (Hatipoğlu ve Kavas,2016)

Okul Kavramı ve Toplumda Okul

Bir toplumda mevcut sosyo-kültürel kurumlar, benzerlikler ve farklılıklar kişilerin eğitimini olumlu veya olumsuz etkiler. Eğitimi verme sorumluluğunu taşıyan ve bu maksada yönelik olarak oluşturulmuş yapı okuldur (Varış, 1991: 13). İnsanları toplum değerlerine uyumlu hale getirmek amacıyla oluşturulmuş kurumlar olan okullar, icra ettikleri faaliyetler dâhilinde iki temel işlevi yerine getirirler. Bunlar toplumsal kurallara uyum ve bilgilendirilmedir. Ancak, yapılan araştırmalarda öğrencilerin okulla ilgili algıları konusunda en önem verdikleri işlevin "bilgi sağlayıcılık" olduğu ortaya çıkmaktadır. Hâlbuki okulun sosyal bir çevre olarak topluma entegre etme işlevi, çocuğun sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere uyumu, bilgilendirme işlevine göre çok daha önemlidir (Yavuzer, 2000, :87). Okul, birbirinden farklı değer yargılarının bulunduğu ve genelde de bu yargılardan kaynaklı çatışmaların yaşandığı bir sosyal yapıdır. Eğitim kurumları bulunduğu bölgedeki bütün resmi ve gayri resmi yapılardan etkilenir ve ayrıca da çevresini etkiler. ” (Bursalioğlu, 2002). na göre “Okul bütün diğer örgütlere insan kaynağı sağlar. Okul kültür değişimini sağlayan örgütlerin başında yer alır’ ’Okullar, öğrencilere bilgi yükleyen ortamlar olmakla kalmaz, etki alanında bulunan çevrenin kültürünün zenginleşmesine imkân sağlama ve toplumun

ihtiyaç duyduğu donanımda beşerî gücü hazırlama görevini üstlenir. Okullar bu görevleri eksiksiz olarak icra edebilmek için çevrenin yakın desteğine ve paydaşlarının etkin katılımına ihtiyaç duyar. Çevre ile ilişkilerde asıl amaç, eğitim kurumlarının var oluş gerekçelerini başarıya ulaştırarak bir ortamı yaratma ve sağlıklı bir işleyişi sağlamaktır. Çevrenin iyi tanınması halinde eğitim faaliyetlerine zarar verecek olumsuz durumlar önceden fark edilir ve gerekli tedbirler alınabilir. Ayrıca çevremizde mevcut imkân ve kaynakların eğitim çalışmalarının başarıya ulaştırılmasına yönelik olarak değerlendirilebilmesi için gerekli çalışmalar başlatılabilir (Aydın,2002).

Okulların toplum tarafından nasıl algılandığı, okulun toplumu nasıl algıladığı ile ilgilidir. Bu algı okulun topluma ve çevreye ne ölçüde yarar sağladığı, iletişim ve iş birliği içine girdiği, demokratik ve şeffaf bir yönetim sergilediğine bağlı olarak değişir. Okullar toplumun ve içinde bulunduğu çevrenin sorunlarına duyarlı olmalı, bütün imkânlarıyla çevrenin kalkınmasına katkı sağlamalıdır. (Şişman,2019) Ayaydın ve Katılmış (2017) ‘a göre “velilerin çoğu okulların öğrencilere değerleri kazandırmadığını, öğrencilerin ailede kazandıkları değerlerin bozulmasına sebep olduğunu düşünmektedir. Çocuklarının okulda; arkadaşlık, hoşgörü, saygı, sevgi, dayanışma, yardımlaşma, vatanseverlik, dürüstlük vb. değerleri kazanmasını beklemektedirler.” Aynı araştırmaya göre; veliler okulda eğitimin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Bunun sebebi olarak ders kitaplarının yetersizliği, öğretmen eksikliği, fiziksel altyapının yetersizliği, ezbere dayalı eğitim anlayışı, bireysel farklılıkların önemsizlenmesi ve öğrencilerin hazır bilgileri almaları gösterilmektedir. Oysa okuldan beklenti evrensel ve milli kültür unsurlarının çocuklara kazandırılmasıdır.

Okul; öğrencilerin birtakım gerçeklikleri ve süreçleri kavradıkları, benlik oluşumu ve sosyal iletişim becerilerini edindikleri ortamlardır. Ayrıca eğitim kurumları öğrencilerin kişilik ve kimlik kavramlarının olumlu yönde değişimini de sağlamayı amaç edinmiş kurumlardır. (Kaplan, 1990:187). Bütün toplumlar, çocuklarını tarihine, kültürüne ve milli hedeflerine göre yetiştirmek ister. Bu eğitim, okullarda öğretme ve öğrenme etkinlikleri yoluyla planlı ve programlı bir şekilde verilmektedir. Okulların var olma sebebi eğitimidir, bu nedenle okul bireyleri daha iyi yetiştirmeyi hedeflemelidir.

Okula yeni başlayan bir çocuk, toplumun istediği bazı temel davranışları aileden öğrenmiştir. Okul, eğitimin amaçlarına uygun olmayan davranışları değiştirmeye ve arzu edilen yeni davranışları geliştirmeye çalışır. Bu nedenle okul, çocukları eğitim hedefleri doğrultusunda yetiştirmeye ve sosyalleştirmeye devam eder. Okul, eğitimin hedeflerine ulaşmakta bir araç olarak değerlendirilir. Öğretmenin eğitimdeki rolü görevli olduğu okulun özelliklerine göre şekillenir. Okullar, toplum ve aileden soyutlanmış bürokratik örgütler değildir. Okul toplumun malı olan ve toplum için var olan bir yerdir. (Şişman,2019)

Öğretmen kavramı ve meslek Olarak Öğretmenlik

Eğitim faaliyetinin en önemli ögesi öğretmendir. Eğitimde başarı elde etme, sistemin ana aktörü olan öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Dünyada hiçbir eğitim kurumu, eğitim faaliyetini gerçekleştirecek olan öğretmenlerin yetkinliğinden fazla eğitim performansını ortaya koymaz. Bu yüzden “Bir eğitim kurumu, görev yapan öğretmenlerinin beceri seviyesi kadar etkindir” denilebilir (Kavcar, 1998: 134). Eğitimde amaç, insanların yaşamında toplumun beklentilerine uygun değişimleri ortaya çıkarmaktır. Öğretmenler yüzyıllardır öğretim sürecinin ön saflarında yer almıştır (Kuzgun, 1991:72). İnsan davranışını geliştirme görevi zor ve karmaşıktır bir süreçtir. Öğretmen bir yandan öğrencilerinin eğitimini bilgi, beceri ve tutumlar yoluyla uygularken diğer yandan davranışlarıyla onları etkiler. Bir öğretmenin öğrencilere karşı tutumu, bilgi ve becerilerinden daha önemlidir. Öğrencilerde istenen davranışları geliştirmek büyük ölçüde öğretmenlerin becerilerine bağlıdır. Tutum ve davranışta iyi örnek olabilecek bir öğretmen, istenen davranışı

Toplumun Öğretmen ve Okula Bakışındaki Değişim; Tespitler ve Çözüm Önerileri

oluşturmada önemli bir faktördür. Bu durum öğretmen ve öğrenci nitelikleri arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır (Kalkan, 1997:59).

Eğitimin kalitesini etkileyen en önemli kişi öğretmendir. Eğitim sisteminin etkililiği öğretmenin kalitesine bağlıdır. Çünkü öğretme ve öğrenme ortamındaki en önemli değişkenlerden biri öğretmendir. Öğretmenlik, insan yetiştirme ile ilgili bir meslek olmasından dolayı sadece bir kazanç kapısı olarak değil aynı zamanda kutsal bir meslek olarak kabul görmüştür. Öğretmenlik denilince bilgi sahibi, sağlam kişilikli ve örnek insan akla gelmiştir. (Akdağ, 2014) Türkiye’de öğretmenliğin “kutsal bir meslek” olduğu genel kabul görmüş, değer yargılarında ve kültürel gelenekte öğretmenliğin uygulamaları ve mesleki saygınlığı hep tutarlı ve güvenilir görülmüştür. Yani öğretmene karşı kültürel saygı hep var olmuştur. (Aslan, 2015) İnsan yetiştirme görevini üstlenmiş olan öğretmenlik mesleği, bu bakımdan diğer mesleklerden farklı bir özelliğe sahiptir. Bu özelliğinden dolayı toplumsal statüsü yüksektir ve toplumda saygın bir yere sahiptir. Bu saygınlığın korunması da yine öğretmenlere bağlıdır. Çünkü bir mesleğin toplumsal statüsü ve saygınlığı ile o mesleğe mensup kişilerin niteliği arasında güçlü bir ilişki vardır. (Eraslan ve Çakıcı,2011)

Öğretmen öğretme işini yapandır, değerlendirmeyi yapan, eğitim ortamında kuralları uygulayan, ortalama ahlaki kuralları savunan ve yerleştirmeye çalışandır. Öğretmen en güvenilen insandır, öğrenciye danışmanlık hizmeti veren, sosyal paydaştır. (Balci, 1991). Eğitimin beklentilere cevap verebilmesi öğretmenin mesleki yetenekleri ile doğrudan bağlantılıdır. Bu sebeple eğitim hizmetlerinin kalitesini artırmak için öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacak atama öncesi ve görev süresi içinde verilecek eğitimler büyük önem arz eder.

Bir eğitim kurumu birçok alt sistemden oluşur, ancak okul sistemi performansı ve hayatta kalmayı değerlendirmede en etkili olandır. Eğitim faaliyetlerinde hedeflenen sonuçlara, okullar ve okulları oluşturan paydaşlar sayesinde ulaşmaya gayret edilir. Günümüzün sürekli yenileşen ve gelişen toplumunda öğretmen; alanı ile ilgili yeterli donanıma sahip olmalı, içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel yapısını tanımalı, öğrencilerin psikolojik ve sosyal yönlerini bilmeli, karşılaştığı sorunlara çözüm yolları bulabilmeli, kendini sürekli yenilemeli, alanı ile ilgili gelişmeleri takip etmeli, insanlarla pozitif iletişim kurabilmeli, öğrencilerine değer vermeli, bunu onlara hissettirmelidir.

Öğretmenlik Mesleğinin Saygınlığı ve Toplumdaki Yeri

Tüm toplumlardaki öğretmenler sevgi ve övgü insanlarıdır. Küçük ve diğerleri (2013) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre: “Araştırmaya katılanların 364’ü (%86,46) öğretmenlik mesleğinin sevilen ve beğenilen bir meslek olduğunu belirtmişlerdir. Yine aynı şekilde bu çıkan sonuç bu araştırmaya dâhil olan kişilerin öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir.338’i (%80,28) öğretmenleri sözüne güvenilir, alçak gönüllü, sorumluluk sahibi kişiler olarak tanımlamaktadırlar. 134’ü (%31,82) öğretmenliği zor ve sorumluluk isteyen bir meslek olarak tanımlamaktadır. Ancak burada görülen önemli bir nokta ise araştırmaya katılanların 287’si (%68,17) öğretmenliği zor ve sorumluluk isteyen bir meslek olarak görmemektedirler.” Bu da toplumun öğretmenliği basit bir meslek olarak algıladığı ve herkesin öğretmenlik yapabileceği düşüncesini taşıdığını göstermektedir denilebilir.

Öğretmenler statü olarak alt orta sınıftadır. Görevler açısından üst orta sınıfa aittir. Bu durum, öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarını olumsuz etkilemektedir. Öğretmenin rolünü bugünkü durumuna göre ayarlamaya çalışmak yerine, bu rollere uygun statü verilmelidir. Milli gelir artışına önemli katkı sağlayan öğretmenler, milli gelirin küçük bir yüzdesini almaktadırlar. (Akyüz, 1978:12). Öğretmenlere yönelik algı ile ilgili yayımlar incelendiğinde öğretmenlere bakışın ve başka meslek dallarında çalışan kişilerin büyük

oranda öğretmenleri uzun tatilleri olan, haftada bazı günler çalışan, öğrencilerin başarılı olması için fazla bir çaba göstermeyen kişiler gibi gördükleri anlaşılmaktadır. (Küçük ve diğerleri,2013) Toplumda okula ve eğitime yönelik algılar daha çok eleştirel mahiyettedir. Bu olumsuzluk içeren eleştiriler; günümüzde verilen eğitimle saygının azalması, disiplin problemlerinin ortaya çıkışı, öğretmenlerin yetersiz kalması, teknolojinin sosyalliği azaltması şeklinde sıralanmaktadır. (Kurt ve Çakır,2014) Ancak burada mukayese geçmiş dönemlerle günümüz arasında yapılmakta olup, günümüzde başka ülkelerin eğitim seviyeleri dikkate alınmamaktadır.

Öğretmenden çok veliye ve öğrenciye değer verilmesi öğretmenliğin meslek statüsünü olumsuz etkilemektedir. (Bozbayındır, 2019) The Varkey Foundation tarafından yayınlanan “Global Teacher Status Index (2018)” raporunda ülkemizde öğretmenlik mesleğinin saygınlığında 2013-2018 döneminde 10 puanlık olumsuz değişim saptanmıştır. (Atmaca, 2020) Bunların dışında öğretmenlerin toplumda itibarını sarsan ve öğretmenden kaynaklanan bazı hususlar vardır. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- ✓ Öğretmenlerin kendilerini toplumdaki konumlarından soyutlamaları: Geçmiş dönemlerde özellikle kırsal kesimde öğretmenler köylerde ikamet eder ve halk ile daha yakın ilişkilerde bulunurlardı. Halkın çeşitli konularda fikir danıştığı, ihtiyaç duyduğunda borç para aldığı, evine misafir aldığı ve misafir olarak ziyaret ettiği kişilerdi. Günümüzde öğretmenler köylerde ikamet etmek yerine şehirlerden köylere gidiş geliş yapmaktadırlar. Bu durum öğretmen ve veli arasındaki mesafenin açılmasına sebep olmaktadır.
- ✓ Öğretmenler ve veliler arasında güven sorunu yaşanması: 2005 yılı sonrasını kapsayan çalışmalarda velilerle öğretmenler arasında belirgin şekilde güven eksikliği tespit edilmiştir. Bunun sonucu olarak veliler öğretmenlerin her davranışını önyargılı olarak değerlendirmektedir. (Ünsal,Çetin,Yüksek, 2022)
- ✓ Velilerin değişen öğretmen rolleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması: Eğitimin merkezine öğrencinin konulması ve her türlü planlamanın öğrenci merkezli yapılması velilerde öğretmenlerin yetersizliği olarak algılanmaktadır. Özellikle öğretmenin baskın olduğu eski disiplin anlayışı yerine rehberlik esaslı disiplin anlayışının uygulanması öğretmenlerin, velilerin gözünde öğrenci üzerinde etkisiz kalmakta olduklarına dair bir algı oluşturmaktadır. (Ünsal,Çetin,Yüksek, 2022)
- ✓ Öğretmenlerin toplumun değerleri konusunda yeterli duyarlılığa sahip olmaması: Ülkemizde farklı etnik köken, dünya görüşü, inanç formu vardır. Öğretmenlerin toplumda var olan ve insanların son derece hassas oldukları bu konularda aşağılayıcı, yargılayıcı, küçümseyici ve eleştirel yorumlarının veli ile öğretmen arasında ciddi sorunları ortaya çıkarması kaçınılmazdır. (Can,2017)
- ✓ Öğretmenlerin eğitimle ilgisi olmayan konularda velilerle ve toplumla tartışmalar yaşamaması: Son dönemlerde öğretmenler velilerle eğitim dışındaki konularda tartışmalar yaşamaktadır. Özellikle öğretmenlerin siyasi konularda fazlaca taraf olmaları, veliler ve toplumun diğer bireyleriyle siyasi münakaşalar yaşamaları öğretmenin toplumun farklı düşünen kesimi tarafından hasım olarak görülmesine neden olmaktadır. (Can,2017)
- ✓ Okul yöneticilerinin atanma yöntemlerinin toplumda yarattığı önyargılar: 2014 yılında değiştirilen okul yöneticilerinin atanmasına dair yönetmelik esaslarına göre atanan yöneticilerin liyakat ve yönetim becerilerine bakılmaksızın siyasi bir kimlikle atandığına dair genel bir algı oluşmuştur. Bu durum yöneticilerin kurum içi ve kurum dışında tarafsızlık vasfını zedelemektedir. (Sayan ve Yıldırım, 2019)
- ✓ Sendikal faaliyetlerin okul ortamında yarattığı ayrışmalar: Okullarda yürütülen sendikal faaliyetler amaca uygun yürütülmemekte ve okul ortamında kutuplaşmalara yol

Toplumun Öğretmen ve Okula Bakışındaki Değişim; Tespitler ve Çözüm Önerileri

açmaktadır. (Akcan, Polat ve Ölçüm, 2017) Okul ortamındaki olumsuz hava velilerin ve toplumun okula bakışında olumsuzlukların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

- ✓ Öğretmenlerin toplumun değerlerine saygı duyması, çevre ile iyi ilişkiler kurması saygınlığını olumlu yönde etkileyecektir. (Zeren ve Erçaçan,2018) Derslerde konu dışına çıkarak farklı şekillerde yorumlanabilecek alanlarda fikir beyan etmeleri: Özellikle toplumun hassas olduğu din, siyaset, kadın vb. konularda zamansız yapılan değerlendirmelerin öğrenciler tarafından farklı şekillerde aile ortamına taşınması öğretmen-veli ilişkilerinde çok ciddi sıkıntıları yaşanmasına ve hukuki sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Algı Kavramı

İnsan beynine ulaşan duyumların toplanarak ve düzenlenerek tanıma, anlama ve anlamlandırma işlemine algı denir. (Okanlı, Ders notları 2018) Algı; birbirini takip eden ve birbirini tamamlayan süreçlerden oluşur. Örüntü tanıma ile başlayan ve olguları kişisel bakış açısına göre anlamlandırma ile tamamlanan bir süreçler silsilesidir. Algılarımız büyük oranda geçmişte yaşadığımız olaylar ve edindiğimiz tecrübeler tarafından şekillendirilir. Kültürel değerler, dil, çevresel-doğal koşullar algılarımızı etkiler. (Cirhinlioğlu, ders notları) Algı; Biyopsikososyal bir süreçtir. Standart anlamda içsel ve dışsal bilgilerin zihin tarafından kabul edilip, inanç haline dönüştürülme süreci olarak tarif edilebilir. İnsanın olduğu yerde iletişim, iletişimin olduğu yerde algı vardır. Algı iki aşamada gerçekleşir. Birinci aşama, dikkat ve odaklanma, ikinci aşama ise organize etme ve kaydetmedir. Algının oluşması için şu üç şartın varlığı gereklidir: Algılayan birey, algılanacak nesne, algı ortamı.

Algının iki temeli vardır.

- ✓ Duyulara dayalı algılama: Genellikle doğu toplumlarında görülür. Yaşananlar duygusal olarak anlamlandırılır. Asıl belirleyicisi korku ve sevgidir.
- ✓ Düşünelere dayalı algılama: Genel olarak batılı toplumların algılama tarzıdır. Düşünme ve akıl yürütme esas alınır. Temel motivasyonu güven ve güvensizliktir. (Tarhan,2017) Algılarımızı etkileyen geçmiş öğrenme ve yaşantılarımıza algının dayanağı denir. İnsanlar yaşadıkları olayları olduğu gibi anlamlandıramaz. Geçmiş dönemlerde öğrenilmiş bilgiler ve yaşantılar olayların algılanmasına yön verir. (Okanlı, Ders notları)

Toplumun Öğretmen ve Okul Algısı

Toplumun okul ve öğretmen algısına etki eden önemli faktörlerden birisi velinin çocuğunun bulunduğu eğitim kademesidir. Zira okul öncesinde, İlkokulda, ortaokulda ve lisede velilerin okuldan ve öğretmenlerden beklentileri farklıdır. Okul öncesi ve ilkokulda daha çok korumacılık beklentisi ön planda iken, ortaokul ve lisede derslerden alınan notlar ve sınavda elde edilecek başarı ön plana çıkmaktadır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre; Toplum sınıf öğretmenliği mesleğini saygın bir meslek olarak görmektedir. Öğretmenliğin toplum nezdinde saygınlığının kaybolmadığı ancak öğretmenlik mesleği ile ilgili toplumsal algıda değişimler yaşandığı ve bu değişimlerin olumsuz yönde oluşmakta olduğu görülmektedir. Toplumun büyük bölümü sınıf öğretmenlerine güvenmekte ve çocuklarını gönül rahatlığı ile onlara teslim edebileceğini ifade etmektedir. (Turan ve diğerleri,2014)

Toplumların yeniden örgütlendikleri veya toplum yapılarını yeniledikleri dönemlerde etkili sosyal ve stratejik rol üstlendikleri için öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin önemi artmıştır. Türkiye’de toplumun kendini yeniden üretme dönemi olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin erken dönemlerinde öğretmenlere önem verildiği, sosyo-ekonomik düzeylerinin yüksek tutulduğu görülmektedir. Buna karşılık son 50-60 yılda öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin toplumdaki öneminde bir aşınma gözlenmektedir. Bu aşınma

öğretmenlerin yaşantılarının birçok alanında görülebilmekle birlikte en belirgin biçimde onların ekonomik durumlarında ve sosyal statülerinde kendini göstermektedir. (Özpolat,2002) Aile ve okulun birbirinden beklentileri karşılıklıdır. Bu beklentiler toplumun kültürel yapısına göre farklılaşabilmektedir. Öğretmene yönelik belli başlı beklentiler; sevgi, hoşgörü, sabır, güven anlayış, duyarlılık, adalettir. Bu beklentilere uygun hareket eden öğretmen, aile ve toplum nezdinde iyi öğretmendir. (Akbulut,2013) Okulda ailelerin katılımı için düzenlenen toplantılara velilerin tepkisi genel anlamda olumsuzdur. Bunun sebepleri arasında; çocuklarla ilgili olumsuzlukların konuşulması, okula maddi destek istenmesi, öğrenci notlarının paylaşılması ve aileye yönelik uyarılar sayılabilir. Okul idareleri ve öğretmenler sözü edilen durumları ortadan kaldırmalı, velilerin okula karşı besledikleri çekinme, öfke, korku, boş vermişlik duygularından kurtulmalarını ve okula karşı olumlu algı oluşmasını sağlamalıdır. (Bozkurt ve diğerleri, 2018)

Okul-öğretmen-çevre ilişkilerini ve okulda çevre, çevrede okul algısını etkileyen başka faktörler de vardır. Bunlar:

- ✓ Ortak bir okul kültürünün oluşturulamaması: Sağlıklı bir okul kültürünü oluşturmak çok kolay bir iş değildir. Planlı, programlı bir çalışma gerektiren bir süreçtir. Okulların bireyleri kendi içine çekmesi veya kendi kültürünü başkalarına benimsetmesi; kişilerin amaç ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapmasına, sosyal çevreye ve iletişime açık olmasına, üyelerinin motivasyonuna önem vermesine, kısacası iyi bir örgüt ikliminin oluşturulmasına bağlıdır. Ayrıca, Eğitimin amaçları ile eğitimin paydaşları olan bireylerin amaçları arasında bir bağ olmalıdır (Özdemir, 2000, 18).
- ✓ Değişimin okul ve toplumda farklı seviyede gerçekleşmesi: Çağın şartlarına göre ortaya çıkan eğitimde değişimin okullarda hayata geçirilmesi sonucu toplumla okul arasındaki eğitim anlayışının ve beklentilerinin farklılaşması toplumun eğitim algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Okulların yasalardan ve yeni eğitim paradigmalarından dolayı hayata geçirdiği uygulamalar toplumda eğitim kurumlarının zafiyeti olarak algılanmaktadır. Özellikle disiplin yaklaşımındaki değişim toplum tarafından anlaşılammaktadır.
- ✓ Okul yöneticilerinin velileri önemsemeyen tutum ve davranışları: Yöneticiler kararlara katılma ve iş birliği yapma konusunda isteksiz davranmakta, bunu okul işlerine müdahale olarak değerlendirmektedirler. Yöneticilerin bakış açısına göre aile katkısı okul dışında olmalı, okul aileye görevleri konusunda destek vermelidir. Okul idarecileri “herkes kendi işiyle uğraşsın” anlayışını benimsemektedirler. (Gül,2013)
- ✓ Ebeveynler, müdür ve öğretmenlerin istediklerini yapan ancak çalışmalara müdahale etmeyen paydaşlar olmaları yönündeki beklentilerinden rahatsızlık duymakta, maddi durumu iyi olan ve eğitim seviyesi yüksek velilerle birtakım sorunlar yaşanmasının kaçınılmaz olduğunu düşünmektedirler. (Ünal ve Yıldırım,2010)
- ✓ Velilerin okul için maddi kaynak olarak görülmesine dair algıları: Aileler ile sadece bir sıkıntı ortaya çıktığında temasa geçilmesi ve iletişimin resmi yollardan yürütülmesi velilerin okula karşı ilgisini azaltmaktadır. Bunu önlemek için sorun olmadığı zamanlarda da veliler okula davet edilmeli, çocuğunun olumlu yönleri hakkında konuşulmalı ve ilişkiler informal yoldan yürütülmelidir. (Hatipoğlu ve Kavas,2016)

Toplumun Okula Bakışında İletişimin Rolü

Toplumun okula bakışını etkileyen faktörlerin başında okul-toplum iletişiminin yeterince gelişmemiş olması yatmaktadır. İletişimin gelişmemesinin okuldan ve velilerden kaynaklanan sebepleri vardır. Bir sosyal örgüt olan okulun çevresinde, ticari kurumlar, üst yöneticiler, sivil toplum örgütleri, baskı grupları ve aileler vardır. Bunların içinde ailenin ayrı bir önemi vardır. Eğitimde amaç; bireyde istendik: davranış değişikliği oluşturmak olduğuna

Toplumun Öğretmen ve Okula Bakışındaki Değişim; Tespitler ve Çözüm Önerileri

göre, öğrencide istenen düzeyde bir davranış değişikliği oluşturmanın sadece okulda geçen saatler içerisinde gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı açıktır. Okulda verilen eğitim ve öğretimin amacına ulaşabilmesi için öğrenci aileleri ile iş birliğine ihtiyaç vardır. Çünkü bireyin toplumsallaşma süreci ailede başlar, arkadaş çevresi ve okulda devam eder. Okulun hedeflenen eğitim başarısına ulaşabilmesi için, okul ve ailenin hedeflerinin örtüşmesi ve bu iki kurumun amaçlara uygun, tutarlı davranışlar sergilemelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda önemli sorumluluklara sahip olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algıladıkları iletişim engelleri ve yine bu konuda başarı sağlanabilmesi için ulaşılabilecek olan ailelerin ne gibi iletişim engellerini ortaya koyduklarının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. (Koçak,1991)

Okul-çevre ve öğrenci, eğitim sistemini oluşturan temel kavramlardır. Eğitim faaliyetlerinde istenilen sonucun alınabilmesi için bu temel unsurların güçlü bir iletişim ve iş birliği içinde olması son derece önemlidir. Özellikle ailenin ve diğer çevresel faktörlerin eğitim sürecine aktif katılımı sağlanmalıdır. Çünkü çocuğunu en iyi tanyan ve çocuğa, ilerleyen yıllarda değiştirilmesi çok zor olan kişilik özelliklerini kazandıran ailesidir. (Akbaşlı ve Kavak, 2008:2). Öğretmen, velilerle iyi ilişkiler geliştirmede şu noktalara dikkat etmeli, tutumuna buna göre düzenlemelidir:

- ✓ İnsanların kendi okul yıllarında yaşadıkları iyi ve kötü anıları, okula karşı tutum ve davranışlarının şekillenmesine etki eder.
- ✓ Ailelerin sosyal statüleri ve kültürel düzeyleri okul veliler arasındaki ilişkilerde belirleyici bir unsurdur.
- ✓ Ebeveynler çocuklarının olumsuz yönlerinin topluluk içinde konuşulmasından rahatsızlık duyarlar. Bu yüzden özel durumlarda görüşmeler birebir yapılmalıdır.
- ✓ Anne-babalar okula geldiklerinde hoş karşılanmalı ve değerli oldukları hissettirilmelidir.

Koçak, (1991) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre:

Yönetici ve öğretmenler; Okul ve öğrenciyle ilgili bilgilerin ailelere zamanında ulaş-maması, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, ailelerin iş yoğunluğunun fazla olması, ebeveynlerin çocukları hakkındaki olumsuzluklardan rahatsızlık duymaları, yönetici ve öğretmenlerle öğrenci velilerinin birbirlerini yeteri kadar tanımıyor olmaları, ailelerin yöneticilerle rahat iletişim kurmakta zorlanıyor olmaları, okul idarelerinin ve öğretmenlerin veliler ile daha çok parasal konularda görüşmek istemeleri vb. durumların sağlıklı iletişime engel olduğunu düşünmektedirler.

Ebeveynlerin okul-aile iletişiminin engelleri olarak algıladıkları etkenler ise;

Çocuğunun sınıfındaki öğrenci sayısının çokluğu, velilerin çalışma şartlarının uygun olmayışı, velilerle Yönetici ve öğretmenler arasında yeterli tanışıklığın olmaması, evin okula uzak olmasından kaynaklanan ulaşım zorlukları, okuldaki toplantı ortamlarının uygun olmaması, velilerin çocukları hakkındaki olumsuzlukların konuşulmasından hoşlanmaması, aileye ulaştırılacak bilgilerin zamanında ulaşmaması ailelerin çeşitli sebeplerle çocuğunun eğitimine gereken önemi vermemesi, ailelerin okul yönetimiyle konuşurken kullanılan kavramları anlamakta güçlük çekmesi, ailelerin eğitim ve okulla ilgili konularda gerekli bilgiye sahip olmaması, ana babaların kendileri ile para söz konusu olduğunda görüşülmekte olduğunu düşünmeleri, okul idarelerinin velilere otoriter davranması vb. yargılardan oluşmaktadır.

Sonuç

Kişinin toplumsal kimliği, bireysel kimliğinden önce gelir. Bireyin yetenekleri toplum içinde yaşamasına katkı sağlar. Bu becerilerin geliştirilebilmesi için insan bir sosyal

ortamda bulunma ihtiyacı hisseder. İçinde yaşadığı topluma yön vermesi beklenen öğretmenler etkinlik ve ekonomik gelirleri yönünden istenilen düzeyin altında kalmalarından dolayı saygı bakımından her geçen gün itibar kaybı yaşamaktadır. Toplumlarda öğretmenler ve okullara oldukça fazla önem verilmektedir. Bununun nedeni ise okulların eğitimsel bilgilerin öğrenildiği ve hayatta uygulama ve hayatı idame ettirme bakımından oldukça önem taşıyan kazanımların alındığı yerler olmalarıdır. Öğretmenler ise bu ifade edilen bilgilerin öğrencilere aktarılmasında köprü görevi oluşturmasından dolayı toplum tarafından saygı görmektedirler. Ülkemizdeki eğitim faaliyetlerinde okul ile aile iş birliğinin yeterli seviyelerde bulunmadığı bu alanda yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur. Okullardaki veli- öğretmen- yönetici iş birliği genellikle rastlantısalıdır. Aileler okul aile birliği toplantılarının etkili ve yararlı olduğuna inanmamaktadırlar. Okula ilişkin kararlarda velilerin söz hakkı yoktur. (Sarı,1986) Velilerin okula gelme konusunda birtakım çekinceleri vardır. Bu çekincelerin bir kısmının kaynağı veli kaynaklı olmakla beraber büyük bir kısmı okul idarecileri ve öğretmen tutum ve davranışları ile alakalıdır. Araştırmalarda elde edilen önemli diğer bir bulgu ise yazılı, görsel ve sosyal medyada yayınlanan öğretmen konulu haberlerin muhtevasına ilişkindir. Toplumların algısını oluşturmada önemli bir güç kaynağını oluşturan medya araçlarında öğretmenlerle ilgili olumsuz haber ve görsellerin belirli aralıklarla paylaşılması ve servis edilmesi toplumda mesleğin saygınlığına ve toplumun öğretmenle ilgili olumlu algısına zarar vermektedir. Bilhassa sosyal medya üzerinden oluşturulan ve kısa zamanda geniş kitlelere erişen haberlerin doğru olup olmadığına bakılmaksızın paylaşımların yapılması olumsuz bir toplumsal algı oluşturabilmektedir.

Öğretmenlerin toplum nezdinde saygınlığını ve imajını olumsuzlaştıran diğer önemli hususlardan biri olarak, özlük haklarının farklı kariyer mesleklerine göre daha düşük kalması gösterilebilir. Büyük şehirlerde yaşayan öğretmenlerin geçim kaygısı yaşamaları ve maddi kazançlarının büyük şehrin refah seviyesinin altında kalması ve ek iş yapmak durumunda kalmaları bu algının ortaya çıkmasında önemli bir etkidir. (Atmaca ,2020) Toplumda öğretmenden beklenti de değişmiş ve öğretmen başarısı nicel ölçütlerle ifade edilmeye başlanmıştır. Yıldız (2014)'a göre “toplumu yönlendiren, bilgiyle donanmış, entelektüel yönü ağır basan, iyiyi, doğruyu, ahlaki ve erdemli olanı öğretmeye özen gösteren ve bu özellikleriyle öğrencilerinin hayatında olumlu değişim yaratma gücünü elinde bulunduran öğretmen yerine artık sınavlara hazırlayan, öğrencilerinin daha çok soruya doğru cevap vermesini sağlayan öğretmen imajının baskın hale gelmiştir.” Öğretmenliğin mesleki uygulamasında ortaya çıkan bu köklü dönüşümle beraber öğretmenliğin toplum nezdinde saygınlığını sağlayan değerlerin de aşınmasıyla bir itibar kaybı ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin toplumla ilişkilerinde ve toplumun okul ve öğretmene yükledikleri anlamlarda zaman içerisinde çok ciddi değişim meydana gelmiştir. Toplumun öğretmen ve okul algısındaki değişim daha çok olumsuz yönde gerçekleşmiştir. Bu değişimi etkileyen birçok iç ve dış faktör vardır. Toplumsal değer yargılarındaki aşınma, öğretmen yetiştirmede yaşanan eksiklikler, toplumun kavramlara siyasi bakış açısına göre anlamlar yüklemesi, toplumda çeşitli sebeplerle yaşanan kutuplaşmalar ve toplum katmanları arasında ortaya çıkan iletişim eksiklikleri toplum-okul-öğretmen ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Okulun toplumu dönüştürme işlevi yerine velilerin ve baskı gruplarının davranışlarıyla toplum, okulun amaçları dışında bir yöne doğru savrulmasına sebep olmaktadır. Yöneticilerin atanmalarında uygulanan sübjektif yöntemler yöneticileri yerel siyasetin -yasaları ve ahlaki değerleri çiğneme pahasına- her istediğini yapmak zorunda bırakmaktadır. Bu durum toplumun bir kesimi tarafından tepki çekmekte ve okul ve öğretmenlerle olan ilişkilerini sınırlamakta, okul ve öğretmene yönelik olumsuz bir algının oluşmasına neden olmaktadır. Bunun dışında okulların kendi kaynaklarının bulunmaması nedeniyle birçok iş veli katkılarıyla yapılmaya çalışılmaktadır. Bunun doğal bir sonucu

Toplumun Öğretmen ve Okula Bakışındaki Değişim; Tespitler ve Çözüm Önerileri

olarak okula maddi destek sağlayacak gücü olmayan veliler okulla ilişki kurmakta isteksiz davranırken, maddi gücü uygun olan ve okulun bazı ihtiyaçlarını karşılayan veliler okulda her istediklerini yaptırmaya çalışmaktadırlar.

Öğretmenlerin yetiştirilmesinden kaynaklanan ve öğretmenin görev yapma tarzına yansıyan sorunlar toplumdaki öğretmen imajına çok ciddi zarar vermektedir. Öğretmenlik diğer birçok mesleğin aksine günün bütününde bazı standartlara göre hareket etmeyi gerektiren bir meslektir. Kılık kıyafet, konuşma tarzı, arkadaşlık ilişkileri, karşı cinsle ilişkiler vb. konularda öğretmenlerin tutumları toplumda karşılık bulmaktadır. Toplum öğretmenin öğretmenlik yeteneklerinden ziyade davranışları üzerinden öğretmene değer biçmektedir. İçinde yaşanan toplumun değerlerini bilmeyen, bu konuda gerekli eğitimi alamamış ve davranışlarında gerekli dikkati göstermeyen öğretmenlerin toplumun değer yargıları ile çatışması kaçınılmazdır.

Çözüm Önerileri

1. Öğretmenlere eğitimleri süresince etkili iletişim becerileri kazandırılmalıdır.
2. Öğretmenler görev yaptıkları ve içinde yaşadıkları toplumu tanımalarına katkı sağlayacak şekilde sosyoloji bilgileriyle donatılmalıdır.
3. Velilere yönelik “veli eğitimi” programları düzenlenmeli ve veliler okulların amaçları konusunda bilgilendirilmelidir.
4. Bugün okulda eğitim gören öğrencilerin gelecekte toplumun etkin bireyleri olacak şekilde donatılması ve okullar ve öğretmenler konusunda olumlu anılarla okuldan ayrılmaları sağlanmalıdır.
5. Okul idareleri devletin ve velilerin eğitim beklentilerini uzlaştıracak, ortak hedefler geliştirebilecek şekilde donatılmalıdır.
6. Velilerle doğrudan ve sağlıklı iletişim kurabilmek için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
7. Veli toplantıları resmi toplantılardan ziyade samimi ortamda yapılmalıdır.
8. Toplantılarda öğrencilerin olumsuz davranışları diğer velilerin bulunduğu ortamlarda dile getirilmemelidir.
9. Veli ziyaretleri yapılmalı ve informal ilişkiler geliştirilmelidir.
10. Okul idareleri velilerden gelen teklif ve önerileri dikkate almalı ve kararlara velilerin katılımını sağlamaya dikkat etmelidir.
11. Okulun veliden beklentileri tespit edilirken velilerin maddi güçleri ve eğitim durumları dikkate alınmalıdır.
12. Okul idareleri ve öğretmenler toplumun hassas olduğu etnik, dini, mezhepsel, siyasi vb. konularda itinalı davranmalı ve yanlış anlaşılacak söz ve davranışlardan kaçınmalıdır.
13. Okulların maddi ihtiyaçları devlet imkânları ile karşılanmalı ve okul idareleri velilerle maddi konularda karşı karşıya getirilmemelidir.
14. Okul müdürlerinin atanmasında liyakat esas alınmalı, atamalar nesnel ölçütlere göre yapılmalıdır.
15. Öğretmenler konusunda basında ve sosyal medyada çıkan asılsız haberlerle ilgili yasal işlemler yapılmalı, bu konuda kamu davaları açılmalıdır.
16. Eğitimdeki sorunlar bir sistem yaklaşımı içerisinde ele alınmalı ve mahallî tedbirler yerine ülkemizin şartlarına göre yeni bir eğitim yapılanmasına gidilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKBAŞLI S.ve KAVAK, Y. (2008) Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyi. Selçuk Ün.v.Sosyal Bilimler Ens.Der. 19. S.1-21
- AKBULUT, E. (2013) Velilerin Okuldan Beklentileri-Tuzla Orhanlı Lisesi Örneği (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü -2013
- AKDAĞ, S. (2014) Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü- Erzurum
- AKYÜZ, Y. (2012). Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri. Ankara.
- AKCAN, E. POLAT, S ve ÖLÇÜM, D. (2017) Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikal Faaliyetlerin Okullara Etkisi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.17(3) Sayfa.1101-1119
- ASLAN, N. (2015) Öğretmenliğin Meslek Olarak Seçilmesinde Etkili Olan Temel Unsurlar, Theo Journal Of Academic Social Science Studies -8 S.53-64
- ATMACA, T.(2020) Öğretmenlerin Toplumsal Saygınlık ve İmajına Olumsuz Etki Eden Faktörlerin incelenmesi. Yaşadıkça Eğitim. Cilt.34 Sayı.1 Sayfa.152-167
- AYDIN İ.(2002) MEB Yönetici Atama Hizmet içi Eğitim Ders Notları- Ankara
- AYAYDIN, Y.ve KATILMIŞ, A.(2017) Okuldaki Eğitim Öğretim faaliyetlerine ilişkin Velilerin Görüşleri Disiplinler arası Eğitim Araştırmaları Dergisi C.(1) S.11-18
- BAŞARAN, İ.E. (1994). Eğitime Giriş. Ankara.
- BALCI, A. (1991) Öğretmenlerin Rollerini Eğitim Sosyolojisi Ankara
- BURSALIOĞLU, Z.(2002). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış (12. Başım). Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- BOZBAYINDIR, F. (2019) Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Etkileyen Unsurların Öğretmen Görüşleri Temelinde İncelenmesi Elektronik sosyal Bilimler Dergisi Ekim 2019 Cilt.18 Sayı: 72
- BOZKURT, E. BAYAR, A. ÜSTÜN, A. (2018) Okul Yöneticilerinin Okul Çevre ilişkileri ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt:11 Sayfa.2561-2575
- CEYLAN, T. (2011) Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt.15 Sayfa.89-104 Erzurum
- CİRHİNLİOĞLU, F.G. Psikolojiye Giriş. docs.neu.edu.tr
- ERASLAN, L. ÇAKICI, D. (2011) Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt.19 Sayfa.427-438
- GÜL, İ. (2013) İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okul Çevre İlişkilerinin Geliştirilmesine Yönelik Görüşleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt.32 Sayfa.185-192
- HATİPOĞLU A.ve KAVAS, E. (2016) Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi Cilt.5 Sayı.4 Sayfa.1012-1034
- KALKAN, M. (1997). "İnsancıl ve Yasaklayıcı Öğrenci Kontrol Eğitimi", Milli Eğitim Dergisi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, 1997.
- KAPLAN, P.S.(1990). Educational Psychology for Tomorrow's Teacher. New York: West Publishing Company.
- KAVCAR, C. (1998). "Edebiyat ve Güzel Sanatlar Eğitimi", Türkiye'de Eğitim Yönetimi. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayını.
- KOÇAK, Y.(1991) Okul Aile İletişiminin Engelleri. Hacettepe üniversitesi Eğitim Fakültesi

Toplumun Öğretmen ve Okula Bakışındaki Değişim; Tespitler ve Çözüm Önerileri

Dergisi. Sayı.6 Sayfa.129-133

- KONGAR, E. (1985). Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği. İstanbul: Bilgi Yayını, 1985.
- KURT, İ. ve ÇAKIR, R. (2014) Dünü ve Bugünü ile Eğitime Sosyolojik Bir Bakış. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt.15 Sayı.1 Sayfa.187-206
- KUZGUN, Y.(1991). "Öğrencilerin Öğretmenlerden Bekledikleri ve Gözledikleri Davranışlar", Eğitimde Arayışlar Sempozyumu'nda sunulan bildiri. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Geliştirme Merkezi yayını, 1991.
- KÜÇÜK, S.ve diğerleri,(2013) Toplumun Öğretmenlik Mesleğini Algılama Düzeyi. International Journal of Social Science Volumu.6 İssue.1
- OKANLI, A.(2017) Çocuk Psikolojisi ve Ruh Sağlığı. Duyum ve Algı Kavramları. Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Ders Notları
- ÖZDEMİR, S. (2000) Eğitimde Örgütsel Yenileşme. Pegem A Yayınları Ankara
- ÖZPOLAT, A. (2002) Sosyolojik açıdan Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmenlerin Toplumdaki Yeri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü
- SAYAN,İ. ve YILDIRIM,N.(2019).Okul Yöneticisi Atama türlerinin Öğretmenler, Okul Yöneticileri ve Eğitim Öğretim Süreçleri Üzerine Etkilerinin Nitel Analizi. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi Cilt.2 Sayı.1 Sayfa.13-34
- SARI, N. (1986) İlköğretimde Velilerin Eğitim Programının Geliştirilmesindeki Rolü. Karaman İlçesinde Bir inceleme. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- SÖNMEZ, V. (1986). "Türkiye'de Eğitimin Kalitesi ve Geleceği", Ankara: Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı: 1, H.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını.
- ŞİŞMAN, M. (2019) Türk Eğitim Sistemi ve okul Yönetimi. Pegem Akademi 11.Baskı Ankara
- CAN,T. (2017) <https://tanercn55.blogspot.com>. Öğretmenin Tarafı,Tarafsızlıktan Yana Olmalı
- TARHAN, N.(2017) Toplumsal algılamalar ve Yönetimi. Akademi Adıyaman Dergisi Sayı.15
- ÜNAL, A. ve Yıldırım, A. ÇELİK, M. (2010) İlköğretim Okulu Müdür ve Öğretmenlerinin Velilere İlişkin Algılarının Analizi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt.23 Sayfa.261-272
- ÜNSAL,S.ÇETİN,A.ve YÜKSEK,F.(2022). 2005 Yılı Öncesi ve Sonrası Öğretmen,Öğrenci ve Veli Profillerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi.Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi Cilt.5 Sayı.1 Sayfa.51-70
- VARIŞ, F. (1991). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, 1991,
- YAVUZER, H. (2000). Okul Çağı Çocuğu. İstanbul: Remzi Kitabevi. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi
- YILDIZ, A. (2014). Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinin Dönüşümü: İdealist Öğretmenlerden Sınava Hazırlayıcı Teknisyen Öğretmene. Öğretmenliğin dönüşümü -s. 13-26) . İstanbul: Kalkedon Yayınevi.
- ZEREN ,Z. ve EPÇAÇAN,C.(2018) Öğretmen Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Saygınlığının İncelenmesi. Ekonomik Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü Dergisi Cilt.4 Sayı.9 Sayfa.331-345

FRANCIS BACON'S RESİMLERİNDE İNSANLIK DURUMU: BİR KİMLİK VE GERÇEKLİK ANALİZİ

THE HUMAN CONDITION IN FRANCIS BACON'S PAINTINGS: AN ANALYSIS OF IDENTITY AND REALITY

СОСТОЯНИЕ ЧЕЛОВЕЧНОСТИ В КАРТИНАХ ФРЭНСИСА БЭКОНА: АНАЛИЗ ИДЕНТИЧНОСТИ И РЕАЛЬНОСТИ

Doğan AKBULUT*

ÖZ

Bacon'ın sanatı, korkunç, haykıran, sefil insanlık durumunun özeti gibidir. Onun insana bakışı, hayata karşı kayıtsızlığı yaşamla ölüm arasına sıkışmış çaresiz bir bireyin, özelde ise kendi istismarlarının, tercihlerinin veya yaşanmışlıklarının üstü örtük yansımalarıdır. Sadece kendi yaşamının özeti olarak ele alınsa bile sanatının ana malzemesi insandır. Bazen bir portre bazen yataкта uzanmış bir figür, bazen yarı insan yarı hayvan olarak algılanabilecek türden insanımsı, kargasından sıyrılmış kan revan içinde et yığılıları varlıklar onun sanatından görüngülerden sadece bazılarıdır. Bu türden imgeler, çocukluğunda ve gençliğinde yaşamış travmaların sonucu, yaşamının önemli bir döneminde saklamak zorunda kaldığı cinsel kimliği nedeniyle toplumsal linçe maruz kalmış, dışlanmış bir bireyin ruh halini yansıtan, kendi kimliğini kabul ettirmeye çalışan bir insanın yaşadığı bunalımların nörotik dışavurumu gibidir.

Sanatla yaşamın örtüşmesi ya da sanatçının yaşamının sanata nasıl yansıdığına bir özeti niteliği taşıyan bu çalışmada Bacon'un resimleri üzerinden sanatçının kimliği ve eserlerindeki gerçekliği üzerine bir inceleme yapılması amaçlanmıştır. Bacon'un resimlerindeki figürlerin imgesel olarak sunduğu iletilerin incelenmesi, onun sanatının anlaşılması ve yorumlanması ve yirminci yüzyıl yeni figürasyon resim sanatı ile bağlantıların kurulması çalışmanın ana eksenini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanatın Gerçekliği, Sanatın Kaynakları, İnsanlık Durumunun Görsel Temsili, Sanatla Yaşamın Örtüşmesi

ABSTRACT

Bacon's art is like the summary of the disgusting, terrible, screaming, mad miserable human condition. His view of humanity and his indifference to life are implicit reflections of a helpless individual stuck between life and death, and in particular, his own abuses, choices or experiences. Even if it is considered only as a summary of his own life, the main material

* **ORCID:** [0000-0001-9310-720X](https://orcid.org/0000-0001-9310-720X), İnönü Üniversitesi, dogan.akbulut@inonu.edu.tr

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: AKBULUT, D. (2024). FRANCIS BACON'S RESİMLERİNDE İNSANLIK DURUMU: BİR KİMLİK VE GERÇEKLİK ANALİZİ. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (61), 61-69. DOI: [10.17498/kdeniz.1417285](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1417285)

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

of his art is human. Sometimes, they are a portrait, sometimes they are a figure lying on a bed, sometimes they are humanoid beings that can be perceived as half-human and half-animal, or just piles of flesh covered in blood, stripped of their crow. They all reflect the mental state of an ostracized individual who was subjected to social lynching due to the sexual identity he had to hide during a significant period of his life, as a result of the traumas he experienced in his childhood and youth, and is like the neurotic expression experienced by a person trying to have his own identity accepted by the community he is a part of. This research, which is a summary of the overlap between art and life or how the artist's life is reflected in art, is an examination of the identity of the artist and the reality in his works through Bacon's paintings. It is aimed to understand and interpret Bacon's art in terms of the imaginary messages of the figures in his paintings and to contribute to understanding the new art of figuration painting of the twentieth century.

Keywords: Artistic Reality, Artistic Sources, Visual Representation of Human Condition, Overlapping of Life and Art

АННОТАЦИЯ

Искусство Бэкона подобно краткому изложению ужасного, кричащего, жалкого человеческого положения. Его взгляд на человечество и его безразличие к жизни являются основным отражением беспомощного человека, застрявшего между жизнью и смертью, и, в частности, его собственных злоупотреблений, выбора или опыта. Даже если рассматривать его лишь как итог его собственной жизни, основным материалом его искусства является человек. Иногда портрет, иногда фигура, лежащая на кровати, иногда человекоподобные существа, которые можно воспринимать как получеловека-полуживотного, и грудь в крови и плоти, содранные с их ворон, — вот лишь некоторые явления в его искусстве. Такие изображения отражают психическое состояние подвергающегося остракизму человека, подвергшегося социальному линчеванию из-за своей сексуальной идентичности, которую ему приходилось скрывать на протяжении значительного периода своей жизни, в результате травм, пережитых в детстве и юности, и являются как невротическое выражение кризисов, переживаемых человеком, пытающимся принять свою собственную идентичность. В нижеследующем исследовании, которое представляет собой краткое изложение пересечения искусства и жизни или того, как жизнь художника отражается в искусстве, направлено на изучение личности художника и реальности в его произведениях через картины Бэкона. Изучение образных посланий, представленных фигурами на картинах Бэкона, понимание и интерпретация его искусства, а также установление связей с новым искусством фигуративной живописи двадцатого века, являются основной темой данного исследования.

Ключевые слова: Реальность искусства, Источники искусства, Визуальное представление человеческого положения, Совпадение искусства с жизнью

"Bir çığlıkla doğarız; bir çığlıkla hayata geliriz ve belki aşk, yaşama korkusu ile ölüm korkusu arasında bir cebinliktir."

F. Bacon

"İnsan, doğası henüz sabitlenmemiş hayvandır."

Friedrich Nietzsche

Giriş

Özellikle çocukluk yıllarında sıkıntılarla geçen bir yaşamın yansıması olan Bacon'un sanatı, insanlığa bakışının ve özellikle kendi istismarının ya da cinsel tercihinin

örtük yansımaları olarak özetlenebilir. Bacon yalnızca kendi yaşamının yansımalarını değil, yaşadığı günlerin savaş sonrası toplumsal yaşamın birey üzerindeki etkisini yansıtır. Her şeyden önce resimlerinin ana malzemesi insandır. Bazen bir portre, bazen yataкта yatan bir figür, bazen de yarı insan yarı hayvan olarak algılanabilecek türden figürler onun sanatının merkezini oluşturan imgelerden sadece bazılarıdır.

Öznel yaşamında ruhsal kırılmaları yüksek olan bir benliğe sahip olan Bacon, sadece bireysel düzlemde değil toplumsal ve hatta evrensel ölçekte insanlığın tümünü etkileyen bir savaşın, yani I. Dünya Savaşı'nın şiddetini de duyumsamak zorunda kalır. Yürüten'in (2019) belirttiği gibi; *“Bacon, küçüklüğünde maruz kaldığı şiddet, korku, istismarı ve travmayı gömmek yerine, bu duygusal yoğunluğu sanatıyla dışa vurmaya tercih etmişti. Britanyalı sanatçı, topluma ve kendimize daha pozitif versiyonlarımızı sunmak için bastırdığımız o zorlu duygu ve deneyimleri ortaya çıkarma tutkusuyla gerçeğin peşinden gitti. Çünkü Bacon için sanat, sonunda bize kendimizle alakalı bir doğru sağlamalı!”*. Hem savaşın etkileri hem de öznel yaşamında yaşanan travmalar bilinçaltında derin birer yara olarak kendine yer açmış ve Bacon bunları sanatında kimi zaman bilinçaltına inen bir vasıta kullanır gibi işlemiştir.

Ruhuna nüfuz eden travmaları yansıtmasının yanında onun sanatı, hayatının önemli bir döneminde gizlemek zorunda kaldığı cinsel kimliği nedeniyle de toplumsal linçlere maruz kalan, dışlanmış bir bireyin ruh halini yansıtan, ruh yansımalarının ifadesi olarak görülebilir. Resimlerinde kullandığı beden imgelerinden de rahatlıkla anlaşılacağı gibi, eşcinsel olmanın yarattığı sorunlar günlük yaşamını olduğu kadar sanat algısını ve tarzını da etkilemiştir. Özellikle resimlerinde kullandığı çıplak erkek bedenleri ve sevişen erkek resimleri onun cinsel tercih sanatına yansıyan ana motiflerden bazıları olarak girmiştir. Toplumun “sapkın” olarak adlandırdığı bu ilişki onun sanatının ana konuları içerisinde yer alır. Kendini kendisi olarak var etmeye çabalayan ve büyük oranda ataerkil cinsiyetçi toplum içinde tek başına kalan Bacon'ın yalnızlığı ve huzursuzluğu sanatının kaderi gibidir. Onun düşüncesini yansıtan resimlerdeki ana izleklerden ikisi olan ölüm ve felaket birbiriyle koparılmaz bağlar kurmuş gibidir. Eşcinsel olmanın ruhsal ve bedensel çelişkileri, erkek bedenine sahip olmak ile toplumun ahlak dışı ve sapkınlık olarak gördüğü cinsel tercih arasında kalan ruhun derin yıkıntıları bir sanat eseri olarak yansımaları bulur ve sanatçının sık kullanımıyla kendi söylemi haline gelir. Tüm bu etkenler ve sanatsal yansımaları onun sanatının gerçekliğini oluşturan temel motifler ve imgeler şeklinde kendini gösterir. Kimi eleştirmenler zaman zaman eleştirel bir üslup içinde gizli biçimde dile getirdikleri tepkilerle onun yaptığı sanattan ve yaşadığı hayattan aşağılama ile konuşmalarına rağmen sanat onun tek sığınağı gibidir. Kimliğinden dolayı içine itildiği yalıtılmışlık durumundan kaynaklı olarak sanatı hayatının bir özetine ve toplum tarafından “şeytani” olarak nitelendirilen aşkının yansımalarına dönüşür.

1. Bacon'ın Sanatının Gerçekliği ve İmajları

Sanat düşünsel bir özelliğe sahip insan edimi olarak tanımlanırsa sanatın öznesinin onu yaratan kişi olduğu ortaya çıkar. Başka bir ifade ile sanat onu üreten kimlikten, zihinden ve onun yaşantısından bağımsız olarak düşünülemez. Bu da sanatın gerçekliğini sanatçının gerçekliğinde arama konusunda bir rehber niteliğindedir. Çünkü sanat yoluyla ortaya konulan bir yapıt sanatçının kendi imgeleminden ya da yaşamından yola çıkarak gerçekleştirmeye giriştiği eylemin sonucunda ortaya çıkan bir üründür. Bu durumda sanatın gerçekliği bir yandan dış dünyanın yansımasıdır, öte yandan ise sanatçının kendi iç duyumsamaları sonucu yapıtlar yoluyla ortaya koyduğu gerçektir. Bu bağlamda her iki gerçek arasında sanatın biçimlendirilmesi açısından farklı sonuçları vardır. İpşiroğlu'nun (1972:176) da belirttiği gibi *“gerçeği dışarda arama eğilimi sanatı biçimci, kuralcı, akılcı, tasvirici, soğukkanlı bir sanata götürürken, diğeri biçimlerin dağılmasına dış görünüşlerin bozulmasına, mantık kalıplarının*

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

kırılmasına, duygu taşkınlıklarına, hayal bulgularına özgür anlatımlara yol açmaktadır.” Bacon’ın gerçekliği ikinci tanımlamaya daha çok uyan bir gerçeklik olarak durmaktadır. Bacon’un sanatı yaşanan dış gerçekliğin kuşatıcı ve ruhu ezen özelliklerinden kaynaklı içsel dünyanın kendini koruyan ve bunun için kendini ifade etme yollarını büyük bir tutkuyla arayan bir zorunluluk görünümündedir. Gasset’e göre; *“Sanatlar, benliğini ifade edecek formüle başka yoldan ulaşamayan insanoğlunun kendisini anlatmasına yarayan bir duygu organıdır.....Sanat aşk gibi, mahrem bir olaydır, dışardan gelme değil, içten doğma; o nedenle anlamını kendisinin dışındaki fiziksel gerçeklerde arayamaz, arasa da bulamaz”* (2012:8). Sanatsal yaratma fiziksel dış dünyanın içinde debelenen toplumsal çarkların içinde kendini kurmaya çalışan benlik için bir kurtuluş halidir. *“Siz yaratıcılar, yaşamınızda birçok acı ölmeler olmalı. Onun için her ölümünün savunmanı olmalıyız. ... Ey yaratıcılar, ey yüksek insanlar, insan ancak kendi çocuğuna gebedir”* (Nietzsche, 2011:276.). Nietzsche, bir taraftan sanatın acı ile beslendiğini ifade ederken sanatçının deneyimlerinden bağımsız bir sanatsal üretimin imkansızlığına göndermede bulunur.

Sanatçı, toplumsal yabancılaşma bağlamında koruma amacıyla kendisi için oluşturmuş olduğu sahte bir gerçeklik içinde yaşar. Hem onları onaylamayan hem de kendilerinin onaylamadığı bir yaşamın gerçekte içinde bulunmak, onlara kabus gibi görünür. Fildişi kule ya da keyfiyet içerisinde hareket ederler ve böylece kendilerini sosyal bir vakum içerisinde yeniden var ederler (Bianchi, 1999:93). Bacon bunun tersini yapar ve kendini kuşatıp onu toplumdan koruyacak bir uyarcalık maskesi takmayı reddeder. O yaşadığı hayatın sıkıntılarını, acılarını, kırgınlıklarını, üzüntülerini ve toplumsal dışlanmışlığını resimlerinde yansıtırken kendini ortaya koyarak riske girmekten de çekinmez. Görünüşe göre, esaretin altında bir varlık alanı kurmak yerine kendini tüm öznel nitelikleri ile ortaya dökerek kendini de ve sanatını da özgürleştirme çabasına girer. Bacon renkli hayatına rağmen yalnızdır, ancak onun yalnızlığı Ahmet Telli’nin; (2004:69) tanımladığı gibidir ; *“Yalnızlık hiç de tanrısal değil, görkemli değil. O yalnızca geçmişle gelecek, ölümle yaşam arasında kocaman bir karanlık nokta. Geçmiş ve geleceği olmayan, ölümle yaşam arasında irinli bir leke...”*. Bu karanlık nokta, ömrü sınırlı olan bireyin trajedisini kaderine razı gelerek daha da vahim hale dönüştürmek için oldukça belirsizdir. Ama Bacon sessizlik ve kabullenişin karşısında seslenmeyi ve ifadeciliği seçer. Onun sanatının onu betimleyen, tanımlayan, anlatan ve yeniden kuran ruhu bu seçiminde saklıdır.

Belki de Bacon’ın içinde sanat yapmak sığınabileceği ve kendini özgürce ifade edebileceği tek limandı. Bir anlamda Bacon için Sontag’ın da belirttiği gibi, *“Sanat, Yaşamın saldırılarına karşı bir savunmadır. Sanat şöyle der yaşama; Beni aldatamazsın. Alışkınlıklarını biliyorum, tepkilerini önceden tahmin edip izlemekten zevk alıyorum ve normal akışını durduracak kurnaz tuzaklara düşürerek sırlarını çalıyorum senin...”* (1991:79). Sanatçı kendisiyle ilgili gerçekleri anlatmanın huzursuzluğu içindedir ancak yine de ruhunu kemiren acılarını, yaşanmamışlıklarını anlatmak zorundadır. Sanat, duyumsanan bu gerçekliğin ifade etmenin bir yolu olmasının ötesinde bu yönüyle varoluşun yeniden anlamlı hale getirilmesi açısından da önemli hale gelir. Aslında yaşadığı “şeytani” aşklarının yansımaları gibidir ve belki de Bacon bize sanatı aracılığı ile *“İşte benim Hayatım, işte benim aşklarım, işte benim sanatım”* şeklinde seslenir.

Bacon, Tanrı birliğini ya da kuralını önemsemez. Sanat, Tanrının yarattığı evrendeki düzensizliğe, adaletsizliğe karşı çaresiz bir insanın son savunma alanı, son kalesi olarak vardır onun eserlerinde. O, *“Tanrı’nın şiddeti altında ezilen insanı sanatsal bir birlikte bir araya getirir. Ölmek zorunda olan varlık ölmeden önce parıldar hiç değilse, haklı çıkması da bu parıltıdır. Değişmez bir noktadır bu, kin tanrısının bundan böyle taşlaşmış yüzüne karşı çıkarılabilecek tek noktadır”* (Camus; 2015:44). Bacon’un kadere inancı Nietzsche’nin

“*amor Fati*” (*Kaderini sev*) kavramıyla özdeş gibidir. Kaderden kaçmak yerine onu kabullenerek yaşamayı tercih eder.

Bacon’ın resimlerinde başvurduğu imgeler, deforme olmuş, insan ve hayvan arasındaki bir konumda belirsiz, kimliksiz, yalnız ve her zaman şiddetin içinde yaşamaya alışkın bir sanatçının imgeleridir. Başka bir deyişle Bacon’un kendi kendisiyle yüzleşmesi ya da hesaplaşmasıdır. Kimlik karmaşası ve yaşamı arasındaki çelişkilerine gönderme gibidir. Berger’e göre “*düşündüklerimiz ve inandıklarımız nesnelere görüşümüzü etkiler*” (2014:8). Bacon’ın resimlerinde bu yaşanmışlık gözün gördüğü gibi karşımıza çıkmaz. Bacon, gördüğünü değil, görüntülerin ve yaşanmışlıklarının arkasındakinin peşindedir. O görüntülerin kendisinde bıraktığı duyguları resmeder. Resimlerinin izleyicide şiddet ve iğrenme duygusu uyandıracak biçimde, geleneksel anatomik sunumun dışına çıkarak onları deformasyona uğratar, böylece duygunun izleyiciye geçmesini sağlar. Resimlerinin, kıskırtıcı, haykıran, tanrısız bireyin söylemine dönüşmesini ister gibidir.

Bacon’ın resimlerinde varlık olarak kullandığı figürler, yarı hayvan yarı insan ya da ne olduğu tam olarak anlaşılamayan garip, anlaşılması güç, derisi yüzülmüş yaratıklar olarak görünürler. Isırmaya hazırlanmış bir yılan gibi ileriye doğru uzanmış bir baş, gözleri kapalı uzun boyunlu ne olduğu belli olmayan ve her an sizi ısıracağı gibi duran bir yaratık bunlardan bazılarıdır. Çoğu zaman ölümün beyazlığına sahip bir ceset görünümünde, çoğu zaman da kırmızı ve beyaz içinde et parçasını andıran yığınlara benzerler. Westall’a (2021) göre; “*Bacon’ın resimlerinde insan asla canavardan uzak değildir. İnsanoğlunun temelde bir hayvan olduğu, onun imgeleminin kalbinde yatan bir gerçektir.*” Bacon’ın ne olduğu belli olmayan yaratıklar halinde resmettiği figürler, insanın acımasızlığının ve vahşiliğinin birer yansımaları gibidir. O çoğu zaman insanın içinden geçen hayvani yanı ön plana çıkarmak ve kendi içinde taşıdığı insanın yansıtmak şeklinde sanatsal üretimde bulunur. Bu imajlar insanı rahatsız etmesine ve tiksinti uyandırmasına karşın Bacon’ın hayatının simgeleşmiş halleri biçiminde yorumlanabilir.

Bir oda içinde yalnız, çarpıtılmış ve belirli duruşlar içindeki insan figürleri, acı, korku, trajedi, umutsuzluk gibi ruhun kötü yanlarıyla ifade edilebilir. Özellikle içinde bulunduğu cinsel yaşamın uyumsuzluğu onda iğrençliğe ve şiddete dönüşmüş gibi durur. Şiddet konusunda hem bir kabullenme hem de bir imge yığını ile dışa vurma söz konusudur. İmgelerden yola çıkarak, Bacon’ın resimlerinde şiddeti kabul ettiğini, ama asıl şiddet kaynağının akıl ve mantıkla bezenmiş olmasına rağmen insan toplumu tarafından kurulan, kurallı hayat olduğunu iddia ettiğini söylemek mümkündür. “*Fiziksel şiddete maruz kaldım, dişlerimi bile kırdım. Cinsellik, insani duygular, günlük yaşam, kişisel aşağılanma — şiddet insan doğasının bir parçasıdır. En güzel manzarada bile, ağaçlarda, yaprakların altında böcekler birbirini yiyor; şiddet hayatın bir parçasıdır. Ama hayatımın bu şiddeti, yaşadığım şiddet, bence resimdeki şiddetten farklı*” (Sylvester,1999:81). Bu söylemi ile her ne kadar şiddeti yaşamın doğal bir parçası olarak algıladığını söylese de kendine özgü deneyimlerinde ortaya çıkan şiddetin resimlerine doğal olmayan bir şiddet şeklinde yansıdığını söylemiş olur. Belki de şiddeti doğal bir olgu olarak görmemesinin ve buna karşı imgelerle karşı çıkmasının ana nedeni bireysel deneyimleridir.

Bir röportajında, yaşamı anlamsız bulduğunu ve yaşama anlam verenin bireyin kendisi olduğunu söyler; “*doğarız, ölürüz ama bu ikisi arasında bu amansız varlığa dürtülerimizle anlam veririz. ... Yaratmak – acılardan büyük kurtuluştur ve yaşamın hafiflemesidir. Ama yaratıcı olmak için acı çekmek gerekir, pek çok dönüşümden geçmek gerekir.... İnsanların egolarına o kadar bağlı olduklarını düşünüyorum ki, muhtemelen basit bir yok oluştansa azap çekmeyi tercih ederler*” (Sylvester,1999:12). Kendi ifadesi ile yaratmak, sanatsal üretim bir varlık alanının sanatçı tarafından tercih edilen kurulumudur. Birey bu şekilde kendini anlamlı kılabilir ve varlığını sürdürmeyi başarabilecektir. Aynı

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

zamanda acının karşıt gücünü oluşturması bakımından da önemlidir. Bacon sanatsal yaratıcılığın haz veren bir eylem olduğunu ve bunun sadece anlam üretmediğini, toplumdaki soyutlanmış olsa da bireyin kendisi için salt yaratıcılıktan kaynaklı bir zevk kaynağı olduğunu ortaya serer. Mısırlı, tam da bu noktada bireyin benliğinin irdelemesini yapar ve sınırlarını çizmeye çalışır; “*Hangi noktaya kadar bireyin benliği, kendi olarak kalabilir? Biçime dair tüm bozulmalar, fiziksel ve zihinsel hastalıklar, dehşet, acı, nefret, korku, sıkışmışlık, mahkûmiyet, akıp gitme; kaçıp gitme çabası ve son olarak ölüm ve çürüme...*” (2016:34). Bacon sanatının yaratım sürecini tanımlarken buna benzer çıkarımlarda bulunur; “*içgüdü, yetenek, kültür ve şiddetli bir yaratıcı ateşe sahip olmanın birleşimidir. Uyuşturucu gibi değildir, bu her şeyin çok çabuk gerçekleştiği özel bir durumdur, bilinçlilik ile bilinçsizliğin, korku ve zevkin bir karışımıdır; biraz sevişmeyi, sevişmenin fiziksel hareketlerini andırır. Sonuç çoğunlukla heves kırıcıdır, fakat süreç hayli heyecan vericidir*” (Giacobetti, 2017:28-29). Burada sonuçtan daha çok yaratıcılık ediminin insana sunduğu bir hazdan söz eder. Etkinlik edilgenliğin karşıt gücü olarak ortaya çıkar. Eyleme geçmek, durağanlıktan daha çok benliğin bir yansımasıdır. Ben algısının biz algısına göre düzenlenmiş halinden ziyade ben’in ben’e göre kurgulanmasıdır. Tam da bu konuda kişinin kendini kendi değerlerine uygun biçimde kurmasıdır ve bu aynı zamanda insanın kendi hayatının öznesi haline dönüşmesidir.

2. Bacon’un İmgelerinin Kaynağı

Bacon’un resimlerinin kaynağının fotoğraflardan çok önemli ölçüde oluştuğunu söylemek mümkündür, zira Francis Bacon 1992’de öldüğünde, atölyesinde yığınla fotoğraf çıkmıştır. Hırpalanmış, buruşturulmuş bu fotoğraflarla benzerlikler ve imgelerin yapısı göz önüne alındığında onun resimlerinin esin kaynakları olarak kullanılmış olabileceği akla gelebilir. Özellikle Muybridge’in çektiği bir seri fotoğrafların (güreşçiler ve harekete dayalı fotoğraflar, bilimsel klinik fotoğraflar, belgesel fotoğraflar vb) Bacon’un resimleri için özel önemi varmış gibi durmaktadır. Bunun yanı sıra gazete ve dergilerden aldığı resimler ve yakın dostlarının (Isabel Rawsthorne, George Dyer, Henrietta Morales) fotoğrafları onun resimlerinde de kolaylıkla izleri sürülebilecek olan belgeler arasındadır. Bacon bu fotoğrafları kendi resimlerinin imgelerine dönüştürmüştür. Onun resimlerinin çoğunda ana tema olarak karşımıza çıkan bir başka fotoğraf, Eisenstein’in “Potempkin Zirhlisi” adlı filmde yer alan hemşirenin çığığını gösteren fotoğraftır. Bacon’un, resimlerinde kullandığı fotoğraflar onun için yalnızca bir çağrışım anlamı ile kullanılmış gibi durur. Her zaman fotoğraflarla ve günlük haberlerle çok ilgilendiğini söyler; “*Fotoğraflarla çok ilgilidim. Yaptığım resimlerden çok daha fazla fotoğrafa baktım. Çünkü onların gerçekliği, gerçeğin kendisinden daha kuvvetlidir. Bir olaya şahit olduğunuzda çoğunlukla onu detaylı açıklayamazsınız*” (Giacobetti, 2017:28-29). Kendi ifadesi ile fotoğraflarla aktarılan daha keskin bir gerçekliğin karşısından kurgusal ya da imgesel gerçeklik yer alır. Bu da onun sanatı ile fotoğraflardan yola çıkarak hayal gücünü de işin işine katarak yarattığı sanattır. Bu halleri ile fotoğraflar Bacon’un sanatında çağrışım araçları olarak bir gerçekliğe işaret eden ve onun zihinde yeniden canlanmasını sağlayan birer anıdır. Eserlerinde kullanacağı itici güç ya da hatırlatıcı bir durumda olan fotoğraflar onun yaratımında tesadüfe neden olan bir araçtır. “*Stüdyoda olanlar, diğer görüntülerin ayrıntılarını hayal etmemde bana yardımcı oluyor. Ayrıca yığınla resimli kitap, dergi, fotoğraf var. Ben buna hayal gücüm malzeme diyorum...Görüntüler, fikirleri bulmama olduğu kadar onları yaratmama da yardımcı oluyor*” (Giacobetti, 2017:28-29). Bu fotoğraflar aslında Bacon için yaşadığı dönemin vahşetini yansıtan kaynaklardı. İnsanın doğasında var olan şiddetin yıkıcılığın ve acımasızlığın kanıtlarıdır. Bacon bunları insanın içindeki şiddeti yansıtan kanıtlar olarak görmez ve ona göre savaş insanın içindeki vahşeti, yok etme düşüncesini, acımasızlığı

gösteren tek yol değildir. Bacon'ın aslında içinde yaşadığı toplumun acımasızlığından kaynaklı olarak yaşadığı şiddetin yansımalarını ifade ediyor gibi görünmektedir.

Bacon'ın resimlerinde bazı imgeler özellikle parçalı bir algının yansımaları olarak dikkat çekicidir. İnsan vücudunun bir parçası olan ağız, figürlerin yerleştirildiği saydam prizmalar, koyu gölgeler, boş yüzeyler, kuş kafesini andırır formlar, perdeler, yataklara ve sandalyelere yerleştirilmiş figürler, başının veya gövdesinin bir kısmı olmayan figürler, kasaplarda görebileceğimiz ölü sığır etleri, çoğunlukla yalnız ya da sevişme halinde deforme edilmiş figürler, kırık tabaklar, gazete kağıtları, lambalar, elektrik prizi vb. gibi. Bunun yanı sıra mezbahalar ve etle ilgili resimlerden her zaman çok etkilendiğini söyleyen Bacon için *"Et ve et hayattır! Jambon, domuzlar, diller, yanlar, kasabın penceresinde görülen sığır eti, tüm o ölümler, bunu çok güzel buluyorum. Ve hepsi satılık, ne kadar inanılmaz derecede gerçeküstü!"* (Giacobetti, 2017:28-29). Bunların arasında en dikkati çeken ise "ağız" imgesidir. Bu insan ağzıdır. Çılgılık atan, bağırın, dişlerini gösteren insanların haykırıları gibidir. Özellikle Eisenstein'in "Potempkin Zırhlısı" adlı filmde yer alan hemşirenin çılgınlığını ve "des innocent" adlı resmindeki kadının çılgınlığı Bacon'ı etkilemiş olmalı ki bunların eserlerinde görünürlüğü çok fazladır. Ağız, Bacon'ın figürlerinde baştan beri belirgin bir özellik olmuştur. Eleştirmen Dawn Ades'in gözlemlediği gibi, *"Konuşma insan zekasının işareti olabilir, gözler ruha açılan pencere olabilir, ancak gözle görülür bir şekilde dili tutulamayan çılgılık, vücudum içgüdüsel bir spazmıdır"* (1985:8). Bir bakıma çılgılık ifade ise ifadenin vasıtası olan ağız imgesi Bacon'ın seslenişinin bir simgesine dönüşür. O suskunluk yerine çılgılık atan ve acılarını duyurmaya çalışan bir benlik görünümündedir.

Savaşın son yıllarında yaptığı üçlemesinde Bacon, George Bataille'in yazılarından etkilenmiştir. Bataille (Aktaran Ades, 1985) çoğu durumlarda insan yaşamı hayvani bir şekilde ağızda konsantre edildiğini iddia eder. Öfkenin insanın dişlerini gıcırdattığını, dehşet ve şok edici acının, ağzı gözyaşlarıyla ağlayan bir uzuv haline getirdiğini, şaşkın bireyin uzamış boynunun, yukarı kalkmış başının, ağzın yerine gelmesi için kalktığını görmenin mümkün hale getirdiğini, omurga kolonlarının aldığı görüntünün hayvan yapısına daha uygun olduğunun da görülebileceğini söyler.

Bacon'un ilk resimlerinde görünen imajları Bataille'nin yazılarıyla paralellik gösterir. Önce bir figürün özellikleri arasında sadece ağzın varlığı, ikinci olarak Bataille'nin örnek olarak verdiği uzun boynun garip hayvansal uzanımı, üçüncü olarak da insan ve hayvanın paylaştığı özellikler üzerine kurulmuş olması benzerlik gösteren ortak noktaldır (Ades,1985:13).

Bacon da simgesel özellikleri ve ifadecilikle yüklenmiş ağız imgesi konusunda önemli düşüncelere sahiptir. Ağzın hareketlerinden, ağzın ve dişlerin şeklinden her zaman çok etkilendiğini söyler. İnsanların bunların her türden cinsel imaları olduğunu söylediklerini anımsatır; *"Ağzın ve dişlerin gerçek görünümüne her zaman takıntılıydım ve belki de şimdi bu takıntıyı kaybettim ama bir zamanlar çok güçlü bir şeydi. Bu ağızdan geliyor ve her zaman bir anlamda ağzı şöyle boyayabilmeyi ummuşumdur. "Monet bir gün batımını çizdiği gibi"* (Sylvester,1999:48). Bacon'ın resimlerinde sıklıkla kullandığı ağız, insanın en temel organlarından olan, Freudcu bir yaklaşımla cinsel bir sembol olarak da düşünülebilir.

Bacon'ın sıklıkla kullandığı insan imajlarının yansıması olan figürler, çoğunlukla korkutucu organik formlar, deformasyona uğratılmış biçimler halinde sunulur. Bacon'ın resimlerindeki güçlü deformasyonlar, insanın çirkin içyüzünü yansıtmak istercesine, ne olduğu belli olmayacak soyutlamalar biçiminde karşımıza çıkar. Francis Bacon'ın resimleri kolaylıkla iğrenç, tiksinc ve hatta korkunç olarak anlaşılabilir. İzleyicinin üzerinde rahatsızlık etkisi yaratabilir, hatta bu iğrenme duygusu izleyicide mide bulantısına kadar götürebilir. Bunun temel nedeni sadece kullanılan imgeler değil, renkler ve biçimlerdir. Zira biçimlerin

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

deformasyonu renk bileşenleri ile birlikte hem bir geçekliği tüm çıplaklığı ile betimlemeye hem de trajik ve biçimsizliğini ortaya sermeye yaramıştır.

Sonuç

Makalenin genelindeki alıntılarla da desteklendiği biçimi ile bir sanatçının kullandığı desenler, kompozisyon, renkler, biçimler vb teknik boyut ne olursa olsun içerik ve düşünsellik açısından kendi gerçeğinin dışına çıkamayacağı belirlenmiştir. Bacon'ın sanatı da onun yaşanmışlığının sonucu olarak ortaya çıkmış ifade biçimlerinden oluşmuştur. Bu yüzden Bacon'ın temaları sunarken kullandığı resimsel dilin, yaşadığı yoğun çelişkilerin ve acının izlerini taşıdığı söylenebilir. Acı, yalnızlık, kargaşa ve korkular Bacon'ın resimlerinin temelini oluşturan etmenler gibidir. Günlük yaşamın gerçekliğini, tablolarında yansıtmaya özen gösteren, ama bunu, realist ya da hiper realist bir ressam gibi gözün gördüğünü yansıtmakta değil, gözün algıladığından, bellekte oluşan anlarından, anılarından, renklerden ve biçimlerinden yola çıkarak gerçekleştiren Bacon'ın resimlerinde, ayrıntı, yaşanmışlığın izlerini taşır.

Ancak Bacon'ın resimlerinde acı çeken kişinin sadece kendisi olmadığını da söylemek mümkündür. O, resimlerinde belki de kendi üzerinden toplumdaki şiddeti anlatmaya çalışan toplum adına söz almış bir ozan olarak da görülebilir. Resimlerinde kullandığı soyutlanmış, hapsedilmiş, acılı, yalnız figürler aslında kendisi durumundaki, tüm insanlığın resimleri olarak algılanabilir. Aslında cam kabin hissi uyandıran kompozisyonlarının içinde hapsedilmiş ve korunması gereken tüm insanlık gibi durmaktadır.

Sonuç olarak, kimi zaman ataerkil toplumun belirlediği cinsiyet rollerine göre öteki olan Bacon'ın dışlanmışlığı, yaşadığı yalnızlık ve yalıtılma durumu, topluma giderek yabancılaşması ile birlikte deneyimlenen olumsuzluklar ve derin travmaların yansması onun resimlerinde kendini bariz biçimde ortaya serer. Onun yaşadığı sadece bireysel cinsel bir kimlik karmaşası değildir. Yaşadığı çocukluk döneminde doğrudan etkilerini duyumsadığı birinci Dünya Savaşı da onun hayal dünyasında şiddet ve acının çeşitli görünümlemlerle hafızaya depolanmasına neden olmuş görünmektedir. Zira resimlerinde bu türden dehşet duygusunun, insan bedeninin parçalanmış halinin, kanın ve kimi zaman insan, kimi zaman farklı yaratıklar biçiminde ve çok farklı konumlarda betimlenen varlıkların vahşilikleri de bunun birer yansıması gibi görünmektedir. Bacon'ın resimlerinde sadece bireysel olanı işlemediğini, bireysel olandan yola çıkarak everensele ulaşmaya çabaladığını ve genel trajik insanlığın resmini sunmaya çalıştığını resimlerinden anlamak olasıdır.

Kaynakça

- BIANCHI, P (1999). "Real Life" Art-ist Güncel sanat seçkisi-2. A4 Ofset. İstanbul.
- BERGER, J. (2020). *Görme Biçimleri*. (Y. Salman, çev.). İstanbul, Metis Yayınları.
- CAMUS, A. (2015). *Başkaldıran İnsan*, Deneme (Çev: Tahsin Yücel) İstanbul. Can Yayınları.
- DAWN, A. (1985). *Francis Bacon*. Harry. Abrams Inc New York. S.9.
- GASSET, O. J. Y. (2012). *Sanatın İmansızlaştırılması ve Roman Üstüne Düşünceler*. (Çeviri:Neyriye Gül Işık). İstanbul. Y.K.Y.
- GIACOBETTI, F. (2017). Francis Bacon: "Sevilmek için Resim Yaptım" (Çev: Ömer Aybars Yurdun). İzlekler.Kasım-Aralık 2017-sayı.3.(<https://izlekler.com/wp-content/uploads/2017/11/İZLEKLER-3.pdf>).
- GIACOBETTI, F. (1992), *The Last Francis Bacon Interview – On Violence, Meat and Photography*. Alıntı Tarihi, 08.01.2024 (<https://americansuburbx.com/2015/02/francis-bacons-last-interview-on-violence-meat-and-photography.html>)

- İPŞİROĞLU.M.E. (1972). *Avrupa Resminde Gerçek duygusu*. İstanbul. Üniversitesi. Fen Edebiyat Fakültesi yayınları
- MISIRLI, Ç (2016). *Tekinsizlik kavramının sanattaki yansımaları*. (Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Bölümü) Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi.
- NIETSCHE, F. (2011). *Böyle Buyurdu Zerdüş*. (Çev. Mustafa Tüzel) İstanbul. İş Bankası Yayınları.
- SONTAG.S (1991). *Sanatçı: Örnek Çilekeş*. İstanbul Metis Yayınları.
- YÜRÜTEN.Ş.E.(2019). *Bacon'dan 5 Sanat dersi*. (24 Kasım. Alıntı Tar. 30.12.2021 <https://vogue.com.tr/metropol/francis-bacon>)
- SLYVESTER, D. (1999) *The Brutality of Fact Interviews with Francis Bacon*. Singapur. by Thames and Hudson
- TELLİ, A. (2004). *Su çürüdü*. İstanbul. Everest Yayınları.
- WESTALL, M. (2021) *Francis Bacon: Royal Academy of Art to Presents Man and Beat*. Alıntı Tarihi, 11.01.2022. (<https://fadmagazine.com/2021/10/13/the-royal-academy-of-arts-to-present-francis-bacon-man-and-beast/>)

FRANCIS BACON'S RESİMLERİNDE İNSANLIK DURUMU: BİR KİMLİK VE GERÇEKLİK ANALİZİ

THE HUMAN CONDITION IN FRANCIS BACON'S PAINTINGS: AN ANALYSIS OF IDENTITY AND REALITY

СОСТОЯНИЕ ЧЕЛОВЕЧНОСТИ В КАРТИНАХ ФРЭНСИСА БЭКОНА: АНАЛИЗ ИДЕНТИЧНОСТИ И РЕАЛЬНОСТИ

Doğan AKBULUT*

ÖZ

Bacon'ın sanatı, korkunç, haykıran, sefil insanlık durumunun özeti gibidir. Onun insana bakışı, hayata karşı kayıtsızlığı yaşamla ölüm arasına sıkışmış çaresiz bir bireyin, özelde ise kendi istismarlarının, tercihlerinin veya yaşanmışlıklarının üstü örtük yansımalarıdır. Sadece kendi yaşamının özeti olarak ele alınsa bile sanatının ana malzemesi insandır. Bazen bir portre bazen yataкта uzanmış bir figür, bazen yarı insan yarı hayvan olarak algılanabilecek türden insanımsı, kargasından sıyrılmış kan revan içinde et yığılıları varlıklar onun sanatından görüngülerden sadece bazılarıdır. Bu türden imgeler, çocukluğunda ve gençliğinde yaşamış travmaların sonucu, yaşamının önemli bir döneminde saklamak zorunda kaldığı cinsel kimliği nedeniyle toplumsal linçe maruz kalmış, dışlanmış bir bireyin ruh halini yansıtan, kendi kimliğini kabul ettirmeye çalışan bir insanın yaşadığı bunalımların nörotik dışavurumu gibidir.

Sanatla yaşamın örtüşmesi ya da sanatçının yaşamının sanata nasıl yansıdığına bir özeti niteliği taşıyan bu çalışmada Bacon'un resimleri üzerinden sanatçının kimliği ve eserlerindeki gerçekliği üzerine bir inceleme yapılması amaçlanmıştır. Bacon'un resimlerindeki figürlerin imgesel olarak sunduğu iletilerin incelenmesi, onun sanatının anlaşılması ve yorumlanması ve yirminci yüzyıl yeni figürasyon resim sanatı ile bağlantıların kurulması çalışmanın ana eksenini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanatın Gerçekliği, Sanatın Kaynakları, İnsanlık Durumunun Görsel Temsili, Sanatla Yaşamın Örtüşmesi

ABSTRACT

Bacon's art is like the summary of the disgusting, terrible, screaming, mad miserable human condition. His view of humanity and his indifference to life are implicit reflections of a helpless individual stuck between life and death, and in particular, his own abuses, choices or experiences. Even if it is considered only as a summary of his own life, the main material

* **ORCID:** [0000-0001-9310-720X](https://orcid.org/0000-0001-9310-720X), İnönü Üniversitesi, dogan.akbulut@inonu.edu.tr

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: AKBULUT, D. (t.y.). FRANCIS BACON'S RESİMLERİNDE İNSANLIK DURUMU: BİR KİMLİK VE GERÇEKLİK ANALİZİ. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (61), 61-69. DOI: [10.17498/kdeniz.1417285](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1417285)

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

of his art is human. Sometimes, they are a portrait, sometimes they are a figure lying on a bed, sometimes they are humanoid beings that can be perceived as half-human and half-animal, or just piles of flesh covered in blood, stripped of their crow. They all reflect the mental state of an ostracized individual who was subjected to social lynching due to the sexual identity he had to hide during a significant period of his life, as a result of the traumas he experienced in his childhood and youth, and is like the neurotic expression experienced by a person trying to have his own identity accepted by the community he is a part of. This research, which is a summary of the overlap between art and life or how the artist's life is reflected in art, is an examination of the identity of the artist and the reality in his works through Bacon's paintings. It is aimed to understand and interpret Bacon's art in terms of the imaginary messages of the figures in his paintings and to contribute to understanding the new art of figuration painting of the twentieth century.

Keywords: Artistic Reality, Artistic Sources, Visual Representation of Human Condition, Overlapping of Life and Art

АННОТАЦИЯ

Искусство Бэкона подобно краткому изложению ужасного, кричащего, жалкого человеческого положения. Его взгляд на человечество и его безразличие к жизни являются основным отражением беспомощного человека, застрявшего между жизнью и смертью, и, в частности, его собственных злоупотреблений, выбора или опыта. Даже если рассматривать его лишь как итог его собственной жизни, основным материалом его искусства является человек. Иногда портрет, иногда фигура, лежащая на кровати, иногда человекоподобные существа, которые можно воспринимать как получеловека-полуживотного, и грудь в крови и плоти, содранные с их ворон, — вот лишь некоторые явления в его искусстве. Такие изображения отражают психическое состояние подвергающегося остракизму человека, подвергшегося социальному линчеванию из-за своей сексуальной идентичности, которую ему приходилось скрывать на протяжении значительного периода своей жизни, в результате травм, пережитых в детстве и юности, и являются как невротическое выражение кризисов, переживаемых человеком, пытающимся принять свою собственную идентичность. В нижеследующем исследовании, которое представляет собой краткое изложение пересечения искусства и жизни или того, как жизнь художника отражается в искусстве, направлено на изучение личности художника и реальности в его произведениях через картины Бэкона. Изучение образных посланий, представленных фигурами на картинах Бэкона, понимание и интерпретация его искусства, а также установление связей с новым искусством фигуративной живописи двадцатого века, являются основной темой данного исследования.

Anahtar Kelimeler: Реальность искусства, Источники искусства, Визуальное представление человеческого положения, Совпадение искусства с жизнью

"Bir çığlıkla doğarız; bir çığlıkla hayata geliriz ve belki aşk, yaşama korkusu ile ölüm korkusu arasında bir cebinliktir."

F. Bacon

"İnsan, doğası henüz sabitlenmemiş hayvandır."

Friedrich Nietzsche

Giriş

Özellikle çocukluk yıllarında sıkıntılarla geçen bir yaşamın yansıması olan Bacon'un sanatı, insanlığa bakışının ve özellikle kendi istismarının ya da cinsel tercihinin

örtük yansımaları olarak özetlenebilir. Bacon yalnızca kendi yaşamının yansımalarını değil, yaşadığı günlerin savaş sonrası toplumsal yaşamın birey üzerindeki etkisini yansıtır. Her şeyden önce resimlerinin ana malzemesi insandır. Bazen bir portre, bazen yataкта yatan bir figür, bazen de yarı insan yarı hayvan olarak algılanabilecek türden figürler onun sanatının merkezini oluşturan imgelerden sadece bazılarıdır.

Öznel yaşamında ruhsal kırılmaları yüksek olan bir benliğe sahip olan Bacon, sadece bireysel düzlemde değil toplumsal ve hatta evrensel ölçekte insanlığın tümünü etkileyen bir savaşın, yani I. Dünya Savaşı'nın şiddetini de duyumsamak zorunda kalır. Yürüten'in (2019) belirttiği gibi; *“Bacon, küçüklüğünde maruz kaldığı şiddet, korku, istismarı ve travmayı gömmek yerine, bu duygusal yoğunluğu sanatıyla dışa vurmaya tercih etmişti. Britanyalı sanatçı, topluma ve kendimize daha pozitif versiyonlarımızı sunmak için bastırdığımız o zorlu duygu ve deneyimleri ortaya çıkarma tutkusuyla gerçeğin peşinden gitti. Çünkü Bacon için sanat, sonunda bize kendimizle alakalı bir doğru sağlamalı!”*. Hem savaşın etkileri hem de öznel yaşamında yaşanan travmalar bilinçaltında derin birer yara olarak kendine yer açmış ve Bacon bunları sanatında kimi zaman bilinçaltına inen bir vasıta kullanır gibi işlemiştir.

Ruhuna nüfuz eden travmaları yansıtmasının yanında onun sanatı, hayatının önemli bir döneminde gizlemek zorunda kaldığı cinsel kimliği nedeniyle de toplumsal linçlere maruz kalan, dışlanmış bir bireyin ruh halini yansıtan, ruh yansımalarının ifadesi olarak görülebilir. Resimlerinde kullandığı beden imgelerinden de rahatlıkla anlaşılacağı gibi, eşcinsel olmanın yarattığı sorunlar günlük yaşamını olduğu kadar sanat algısını ve tarzını da etkilemiştir. Özellikle resimlerinde kullandığı çıplak erkek bedenleri ve sevişen erkek resimleri onun cinsel tercih sanatına yansıyan ana motiflerden bazıları olarak girmiştir. Toplumun “sapkın” olarak adlandırdığı bu ilişki onun sanatının ana konuları içerisinde yer alır. Kendini kendisi olarak var etmeye çabalayan ve büyük oranda ataerkil cinsiyetçi toplum içinde tek başına kalan Bacon'ın yalnızlığı ve huzursuzluğu sanatının kaderi gibidir. Onun düşüncesini yansıtan resimlerindeki ana izleklerden ikisi olan ölüm ve felaket birbiriyle koparılmaz bağlar kurmuş gibidir. Eşcinsel olmanın ruhsal ve bedensel çelişkileri, erkek bedenine sahip olmak ile toplumun ahlak dışı ve sapkınlık olarak gördüğü cinsel tercih arasında kalan ruhun derin yıkıntıları bir sanat eseri olarak yansımaları bulur ve sanatçının sık kullanımıyla kendi söylemi haline gelir. Tüm bu etkenler ve sanatsal yansımaları onun sanatının gerçekliğini oluşturan temel motifler ve imgeler şeklinde kendini gösterir. Kimi eleştirmenler zaman zaman eleştirel bir üslup içinde gizli biçimde dile getirdikleri tepkilerle onun yaptığı sanattan ve yaşadığı hayattan aşağılama ile konuşmalarına rağmen sanat onun tek sığınağı gibidir. Kimliğinden dolayı içine itildiği yalıtılmışlık durumundan kaynaklı olarak sanatı hayatının bir özetine ve toplum tarafından “şeytani” olarak nitelendirilen aşkının yansımalarına dönüşür.

1. Bacon'ın Sanatının Gerçekliği ve İmajları

Sanat düşünsel bir özelliğe sahip insan edimi olarak tanımlanırsa sanatın öznesinin onu yaratan kişi olduğu ortaya çıkar. Başka bir ifade ile sanat onu üreten kimlikten, zihinden ve onun yaşantısından bağımsız olarak düşünülemez. Bu da sanatın gerçekliğini sanatçının gerçekliğinde arama konusunda bir rehber niteliğindedir. Çünkü sanat yoluyla ortaya konulan bir yapıt sanatçının kendi imgeleminden ya da yaşamından yola çıkarak gerçekleştirmeye giriştiği eylemin sonucunda ortaya çıkan bir üründür. Bu durumda sanatın gerçekliği bir yandan dış dünyanın yansımasıdır, öte yandan ise sanatçının kendi iç duyumsamaları sonucu yapıtlar yoluyla ortaya koyduğu gerçektir. Bu bağlamda her iki gerçek arasında sanatın biçimlendirilmesi açısından farklı sonuçları vardır. İpşiroğlu'nun (1972:176) da belirttiği gibi *“gerçeği dışarda arama eğilimi sanatı biçimci, kuralcı, akılcı, tasvirici, soğukkanlı bir sanata götürürken, diğeri biçimlerin dağılmasına dış görünüşlerin bozulmasına, mantık kalıplarının*

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

kırılmasına, duygu taşkınlıklarına, hayal bulgularına özgür anlatımlara yol açmaktadır.” Bacon’ın gerçekliği ikinci tanımlamaya daha çok uyan bir gerçeklik olarak durmaktadır. Bacon’un sanatı yaşanan dış gerçekliğin kuşatıcı ve ruhu ezen özelliklerinden kaynaklı içsel dünyanın kendini koruyan ve bunun için kendini ifade etme yollarını büyük bir tutkuyla arayan bir zorunluluk görünümündedir. Gasset’e göre; *“Sanatlar, benliğini ifade edecek formüle başka yoldan ulaşamayan insanoğlunun kendisini anlatmasına yarayan bir duygu organıdır.....Sanat aşk gibi, mahrem bir olaydır, dışardan gelme değil, içten doğma; o nedenle anlamını kendisinin dışındaki fiziksel gerçeklerde arayamaz, arasa da bulamaz”* (2012:8). Sanatsal yaratma fiziksel dış dünyanın içinde debelenen toplumsal çarkların içinde kendini kurmaya çalışan benlik için bir kurtuluş halidir. *“Siz yaratıcılar, yaşamınızda birçok acı ölmeler olmalı. Onun için her ölümünün savunmanı olmalıyız. ... Ey yaratıcılar, ey yüksek insanlar, insan ancak kendi çocuğuna gebedir”* (Nietzsche, 2011:276.). Nietzsche, bir taraftan sanatın acı ile beslendiğini ifade ederken sanatçının deneyimlerinden bağımsız bir sanatsal üretimin imkansızlığına göndermede bulunur.

Sanatçı, toplumsal yabancılaşma bağlamında koruma amacıyla kendisi için oluşturmuş olduğu sahte bir gerçeklik içinde yaşar. Hem onları onaylamayan hem de kendilerinin onaylamadığı bir yaşamın gerçekte içinde bulunmak, onlara kabus gibi görünür. Fildişi kule ya da keyfiyet içerisinde hareket ederler ve böylece kendilerini sosyal bir vakum içerisinde yeniden var ederler (Bianchi, 1999:93). Bacon bunun tersini yapar ve kendini kuşatıp onu toplumdan koruyacak bir uyarcalık maskesi takmayı reddeder. O yaşadığı hayatın sıkıntılarını, acılarını, kırgınlıklarını, üzüntülerini ve toplumsal dışlanmışlığını resimlerinde yansıtırken kendini ortaya koyarak riske girmekten de çekinmez. Görünüşe göre, esaretin altında bir varlık alanı kurmak yerine kendini tüm öznel nitelikleri ile ortaya dökerek kendini de ve sanatını da özgürleştirme çabasına girer. Bacon renkli hayatına rağmen yalnızdır, ancak onun yalnızlığı Ahmet Telli’nin; (2004:69) tanımladığı gibidir ; *“Yalnızlık hiç de tanrısal değil, görkemli değil. O yalnızca geçmişle gelecek, ölümle yaşam arasında kocaman bir karanlık nokta. Geçmiş ve geleceği olmayan, ölümle yaşam arasında irinli bir leke...”*. Bu karanlık nokta, ömrü sınırlı olan bireyin trajedisini kaderine razı gelerek daha da vahim hale dönüştürmek için oldukça belirsizdir. Ama Bacon sessizlik ve kabullenişin karşısında seslenmeyi ve ifadeciliği seçer. Onun sanatının onu betimleyen, tanımlayan, anlatan ve yeniden kuran ruhu bu seçiminde saklıdır.

Belki de Bacon’ın içinde sanat yapmak sığınabileceği ve kendini özgürce ifade edebileceği tek limandı. Bir anlamda Bacon için Sontag’ın da belirttiği gibi, *“Sanat, Yaşamın saldırılarına karşı bir savunmadır. Sanat şöyle der yaşama; Beni aldatamazsın. Alışkınlıklarını biliyorum, tepkilerini önceden tahmin edip izlemekten zevk alıyorum ve normal akışını durduracak kurnaz tuzaklara düşürerek sırlarını çalıyorum senin...”* (1991:79). Sanatçı kendisiyle ilgili gerçekleri anlatmanın huzursuzluğu içindedir ancak yine de ruhunu kemiren acılarını, yaşanmamışlıklarını anlatmak zorundadır. Sanat, duyumsanan bu gerçekliğin ifade etmenin bir yolu olmasının ötesinde bu yönüyle varoluşun yeniden anlamlı hale getirilmesi açısından da önemli hale gelir. Aslında yaşadığı “şeytani” aşklarının yansımaları gibidir ve belki de Bacon bize sanatı aracılığı ile *“İşte benim Hayatım, işte benim aşklarım, işte benim sanatım”* şeklinde seslenir.

Bacon, Tanrı birliğini ya da kuralını önemsemez. Sanat, Tanrının yarattığı evrendeki düzensizliğe, adaletsizliğe karşı çaresiz bir insanın son savunma alanı, son kalesi olarak vardır onun eserlerinde. O, *“Tanrı’nın şiddeti altında ezilen insanı sanatsal bir birlikte bir araya getirir. Ölmek zorunda olan varlık ölmeden önce parıldar hiç değilse, haklı çıkması da bu parıltıdır. Değişmez bir noktadır bu, kin tanrısının bundan böyle taşlaşmış yüzüne karşı çıkarılabilecek tek noktadır”* (Camus; 2015:44). Bacon’un kadere inancı Nietzsche’nin

“*amor Fati*” (*Kaderini sev*) kavramıyla özdeş gibidir. Kaderden kaçmak yerine onu kabullenerek yaşamayı tercih eder.

Bacon’ın resimlerinde başvurduğu imgeler, deforme olmuş, insan ve hayvan arasındaki bir konumda belirsiz, kimliksiz, yalnız ve her zaman şiddetin içinde yaşamaya alışkın bir sanatçının imgeleridir. Başka bir deyişle Bacon’un kendi kendisiyle yüzleşmesi ya da hesaplaşmasıdır. Kimlik karmaşası ve yaşamı arasındaki çelişkilerine gönderme gibidir. Berger’e göre “*düşündüklerimiz ve inandıklarımız nesnelere görüşümüzü etkiler*” (2014:8). Bacon’ın resimlerinde bu yaşanmışlık gözün gördüğü gibi karşımıza çıkmaz. Bacon, gördüğünü değil, görüntülerin ve yaşanmışlıklarının arkasındakinin peşindedir. O görüntülerin kendisinde bıraktığı duyguları resmeder. Resimlerinin izleyicide şiddet ve iğrenme duygusu uyandıracak biçimde, geleneksel anatomik sunumun dışına çıkarak onları deformasyona uğratar, böylece duygunun izleyiciye geçmesini sağlar. Resimlerinin, kıskırtıcı, haykıran, tanrısız bireyin söylemine dönüşmesini ister gibidir.

Bacon’ın resimlerinde varlık olarak kullandığı figürler, yarı hayvan yarı insan ya da ne olduğu tam olarak anlaşılamayan garip, anlaşılması güç, derisi yüzülmüş yaratıklar olarak görünürler. Isırmaya hazırlanmış bir yılan gibi ileriye doğru uzanmış bir baş, gözleri kapalı uzun boyunlu ne olduğu belli olmayan ve her an sizi ısıracağı gibi duran bir yaratık bunlardan bazılarıdır. Çoğu zaman ölümün beyazlığına sahip bir ceset görünümünde, çoğu zaman da kırmızı ve beyaz içinde et parçasını andıran yığınlara benzerler. Westall’a (2021) göre; “*Bacon’ın resimlerinde insan asla canavardan uzak değildir. İnsanoğlunun temelde bir hayvan olduğu, onun imgeleminin kalbinde yatan bir gerçektir.*” Bacon’ın ne olduğu belli olmayan yaratıklar halinde resmettiği figürler, insanın acımasızlığının ve vahşiliğinin birer yansımaları gibidir. O çoğu zaman insanın içinden geçen hayvani yanı ön plana çıkarmak ve kendi içinde taşıdığı insanın yansıtmak şeklinde sanatsal üretimde bulunur. Bu imajlar insanı rahatsız etmesine ve tiksinti uyandırmasına karşın Bacon’ın hayatının simgeleşmiş halleri biçiminde yorumlanabilir.

Bir oda içinde yalnız, çarpıtılmış ve belirli duruşlar içindeki insan figürleri, acı, korku, trajedi, umutsuzluk gibi ruhun kötü yanlarıyla ifade edilebilir. Özellikle içinde bulunduğu cinsel yaşamın uyumsuzluğu onda iğrençliğe ve şiddete dönüşmüş gibi durur. Şiddet konusunda hem bir kabullenme hem de bir imge yığını ile dışa vurma söz konusudur. İmgelerden yola çıkarak, Bacon’ın resimlerinde şiddeti kabul ettiğini, ama asıl şiddet kaynağının akıl ve mantıkla bezenmiş olmasına rağmen insan toplumu tarafından kurulan, kurallı hayat olduğunu iddia ettiğini söylemek mümkündür. “*Fiziksel şiddete maruz kaldım, dişlerimi bile kırdım. Cinsellik, insani duygular, günlük yaşam, kişisel aşağılanma — şiddet insan doğasının bir parçasıdır. En güzel manzarada bile, ağaçlarda, yaprakların altında böcekler birbirini yiyor; şiddet hayatın bir parçasıdır. Ama hayatımın bu şiddeti, yaşadığım şiddet, bence resimdeki şiddetten farklı*” (Sylvester,1999:81). Bu söylemi ile her ne kadar şiddeti yaşamın doğal bir parçası olarak algıladığını söylese de kendine özgü deneyimlerinde ortaya çıkan şiddetin resimlerine doğal olmayan bir şiddet şeklinde yansıdığını söylemiş olur. Belki de şiddeti doğal bir olgu olarak görmemesinin ve buna karşı imgelerle karşı çıkmasının ana nedeni bireysel deneyimleridir.

Bir röportajında, yaşamı anlamsız bulduğunu ve yaşama anlam verenin bireyin kendisi olduğunu söyler; “*doğarız, ölürüz ama bu ikisi arasında bu amansız varlığa dürtülerimizle anlam veririz. ... Yaratmak – acılardan büyük kurtuluştur ve yaşamın hafiflemesidir. Ama yaratıcı olmak için acı çekmek gerekir, pek çok dönüşümden geçmek gerekir.... İnsanların egolarına o kadar bağlı olduklarını düşünüyorum ki, muhtemelen basit bir yok oluştansa azap çekmeyi tercih ederler*” (Sylvester,1999:12). Kendi ifadesi ile yaratmak, sanatsal üretim bir varlık alanının sanatçı tarafından tercih edilen kurulumudur. Birey bu şekilde kendini anlamlı kılabilir ve varlığını sürdürmeyi başarabilecektir. Aynı

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

zamanda acının karşıt gücünü oluşturması bakımından da önemlidir. Bacon sanatsal yaratıcılığın haz veren bir eylem olduğunu ve bunun sadece anlam üretmediğini, toplumdaki soyutlanmış olsa da bireyin kendisi için salt yaratıcılıktan kaynaklı bir zevk kaynağı olduğunu ortaya serer. Mısırlı, tam da bu noktada bireyin benliğinin irdelemesini yapar ve sınırlarını çizmeye çalışır; “*Hangi noktaya kadar bireyin benliği, kendi olarak kalabilir? Biçime dair tüm bozulmalar, fiziksel ve zihinsel hastalıklar, dehşet, acı, nefret, korku, sıkışmışlık, mahkûmiyet, akıp gitme; kaçıp gitme çabası ve son olarak ölüm ve çürüme...*” (2016:34). Bacon sanatının yaratım sürecini tanımlarken buna benzer çıkarımlarda bulunur; “*içgüdü, yetenek, kültür ve şiddetli bir yaratıcı ateşe sahip olmanın birleşimidir. Uyuşturucu gibi değildir, bu her şeyin çok çabuk gerçekleştiği özel bir durumdur, bilinçlilik ile bilinçsizliğin, korku ve zevkin bir karışımıdır; biraz sevişmeyi, sevişmenin fiziksel hareketlerini andırır. Sonuç çoğunlukla heves kırıcıdır, fakat süreç hayli heyecan vericidir*” (Giacobetti, 2017:28-29). Burada sonuçtan daha çok yaratıcılık ediminin insana sunduğu bir hazdan söz eder. Etkinlik edilgenliğin karşıt gücü olarak ortaya çıkar. Eyleme geçmek, durağanlıktan daha çok benliğin bir yansımasıdır. Ben algısının biz algısına göre düzenlenmiş halinden ziyade ben’in ben’e göre kurgulanmasıdır. Tam da bu konuda kişinin kendini kendi değerlerine uygun biçimde kurmasıdır ve bu aynı zamanda insanın kendi hayatının öznesi haline dönüşmesidir.

2. Bacon’un İmgelerinin Kaynağı

Bacon’un resimlerinin kaynağının fotoğraflardan çok önemli ölçüde oluştuğunu söylemek mümkündür, zira Francis Bacon 1992’de öldüğünde, atölyesinde yığınla fotoğraf çıkmıştır. Hırpalanmış, buruşturulmuş bu fotoğraflarla benzerlikler ve imgelerin yapısı göz önüne alındığında onun resimlerinin esin kaynakları olarak kullanılmış olabileceği akla gelebilir. Özellikle Muybridge’in çektiği bir seri fotoğrafların (güreşçiler ve harekete dayalı fotoğraflar, bilimsel klinik fotoğraflar, belgesel fotoğraflar vb) Bacon’un resimleri için özel önemi varmış gibi durmaktadır. Bunun yanı sıra gazete ve dergilerden aldığı resimler ve yakın dostlarının (Isabel Rawsthorne, George Dyer, Henrietta Morales) fotoğrafları onun resimlerinde de kolaylıkla izleri sürülebilecek olan belgeler arasındadır. Bacon bu fotoğrafları kendi resimlerinin imgelerine dönüştürmüştür. Onun resimlerinin çoğunda ana tema olarak karşımıza çıkan bir başka fotoğraf, Eisenstein’in “Potempkin Zirhlisi” adlı filmde yer alan hemşirenin çığılığını gösteren fotoğraftır. Bacon’un, resimlerinde kullandığı fotoğraflar onun için yalnızca bir çağrışım anlamı ile kullanılmış gibi durur. Her zaman fotoğraflarla ve günlük haberlerle çok ilgilendiğini söyler; “*Fotoğraflarla çok ilgilidim. Yaptığım resimlerden çok daha fazla fotoğrafa baktım. Çünkü onların gerçekliği, gerçeğin kendisinden daha kuvvetlidir. Bir olaya şahit olduğunuzda çoğunlukla onu detaylı açıklayamazsınız*” (Giacobetti, 2017:28-29). Kendi ifadesi ile fotoğraflarla aktarılan daha keskin bir gerçekliğin karşısından kurgusal ya da imgesel gerçeklik yer alır. Bu da onun sanatı ile fotoğraflardan yola çıkarak hayal gücünü de işin işine katarak yarattığı sanattır. Bu halleri ile fotoğraflar Bacon’un sanatında çağrışım araçları olarak bir gerçekliğe işaret eden ve onun zihinde yeniden canlanmasını sağlayan birer anıdır. Eserlerinde kullanacağı itici güç ya da hatırlatıcı bir durumda olan fotoğraflar onun yaratımında tesadüfe neden olan bir araçtır. “*Stüdyoda olanlar, diğer görüntülerin ayrıntılarını hayal etmemde bana yardımcı oluyor. Ayrıca yığınla resimli kitap, dergi, fotoğraf var. Ben buna hayal gücüm malzeme diyorum...Görüntüler, fikirleri bulmama olduğu kadar onları yaratmama da yardımcı oluyor*” (Giacobetti, 2017:28-29). Bu fotoğraflar aslında Bacon için yaşadığı dönemin vahşetini yansıtan kaynaklardı. İnsanın doğasında var olan şiddetin yıkıcılığın ve acımasızlığın kanıtlarıdır. Bacon bunları insanın içindeki şiddeti yansıtan kanıtlar olarak görmez ve ona göre savaş insanın içindeki vahşeti, yok etme düşüncesini, acımasızlığı

gösteren tek yol değildir. Bacon'ın aslında içinde yaşadığı toplumun acımasızlığından kaynaklı olarak yaşadığı şiddetin yansımalarını ifade ediyor gibi görünmektedir.

Bacon'ın resimlerinde bazı imgeler özellikle parçalı bir algının yansımaları olarak dikkat çekicidir. İnsan vücudunun bir parçası olan ağız, figürlerin yerleştirildiği saydam prizmalar, koyu gölgeler, boş yüzeyler, kuş kafesini andırır formlar, perdeler, yataklara ve sandalyelere yerleştirilmiş figürler, başının veya gövdesinin bir kısmı olmayan figürler, kasaplarda görebileceğimiz ölü sığır etleri, çoğunlukla yalnız ya da sevişme halinde deforme edilmiş figürler, kırık tabaklar, gazete kağıtları, lambalar, elektrik prizi vb. gibi. Bunun yanı sıra mezbahalar ve etle ilgili resimlerden her zaman çok etkilendiğini söyleyen Bacon için *"Et ve et hayattır! Jambon, domuzlar, diller, yanlar, kasabın penceresinde görülen sığır eti, tüm o ölümler, bunu çok güzel buluyorum. Ve hepsi satılık, ne kadar inanılmaz derecede gerçeküstü!"* (Giacobetti, 2017:28-29). Bunların arasında en dikkati çeken ise "ağız" imgesidir. Bu insan ağzıdır. Çılgık atan, bağırın, dişlerini gösteren insanların haykırıları gibidir. Özellikle Eisenstein'in "Potempkin Zırhlısı" adlı filmde yer alan hemşirenin çılgınlığını ve "des innocent" adlı resmindeki kadının çılgınlığı Bacon'ı etkilemiş olmalı ki bunların eserlerinde görünürlüğü çok fazladır. Ağız, Bacon'ın figürlerinde baştan beri belirgin bir özellik olmuştur. Eleştirmen Dawn Ades'in gözlemlediği gibi, *"Konuşma insan zekasının işareti olabilir, gözler ruha açılan pencere olabilir, ancak gözle görülür bir şekilde dili tutulamayan çılgık, vücudum içgüdüsel bir spazmıdır"* (1985:8). Bir bakıma çılgık ifade ise ifadenin vasıtası olan ağız imgesi Bacon'ın seslenişinin bir simgesine dönüşür. O suskunluk yerine çılgık atan ve acılarını duyurmaya çalışan bir benlik görünümündedir.

Savaşın son yıllarında yaptığı üçlemesinde Bacon, George Bataille'in yazılarından etkilenmiştir. Bataille (Aktaran Ades, 1985) çoğu durumlarda insan yaşamı hayvani bir şekilde ağızda konsantre edildiğini iddia eder. Öfkenin insanın dişlerini gıcırdattığını, dehşet ve şok edici acının, ağzı gözyaşlarıyla ağlayan bir uzuv haline getirdiğini, şaşkın bireyin uzamış boynunun, yukarı kalkmış başının, ağzın yerine gelmesi için kalktığını görmenin mümkün hale getirdiğini, omurga kolonlarının aldığı görüntünün hayvan yapısına daha uygun olduğunun da görülebileceğini söyler.

Bacon'un ilk resimlerinde görünen imajları Bataille'nin yazılarıyla paralellik gösterir. Önce bir figürün özellikleri arasında sadece ağzın varlığı, ikinci olarak Bataille'nin örnek olarak verdiği uzun boynun garip hayvansal uzanımı, üçüncü olarak da insan ve hayvanın paylaştığı özellikler üzerine kurulmuş olması benzerlik gösteren ortak noktaldır (Ades,1985:13).

Bacon da simgesel özellikleri ve ifadecilikle yüklenmiş ağız imgesi konusunda önemli düşüncelere sahiptir. Ağzın hareketlerinden, ağzın ve dişlerin şeklinden her zaman çok etkilendiğini söyler. İnsanların bunların her türden cinsel imaları olduğunu söylediklerini anımsatır; *"Ağzın ve dişlerin gerçek görünümüne her zaman takıntılıydım ve belki de şimdi bu takıntıyı kaybettim ama bir zamanlar çok güçlü bir şeydi. Bu ağızdan geliyor ve her zaman bir anlamda ağzı şöyle boyayabilmeyi ummuşumdur. "Monet bir gün batımını çizdiği gibi"* (Sylvester,1999:48). Bacon'ın resimlerinde sıklıkla kullandığı ağız, insanın en temel organlarından olan, Freudcu bir yaklaşımla cinsel bir sembol olarak da düşünülebilir.

Bacon'ın sıklıkla kullandığı insan imajlarının yansıması olan figürler, çoğunlukla korkutucu organik formlar, deformasyona uğratılmış biçimler halinde sunulur. Bacon'ın resimlerindeki güçlü deformasyonlar, insanın çirkin içyüzünü yansıtmak istercesine, ne olduğu belli olmayacak soyutlamalar biçiminde karşımıza çıkar. Francis Bacon'ın resimleri kolaylıkla iğrenç, tiksinc ve hatta korkunç olarak anlaşılabilir. İzleyicinin üzerinde rahatsızlık etkisi yaratabilir, hatta bu iğrenme duygusu izleyicide mide bulantısına kadar götürebilir. Bunun temel nedeni sadece kullanılan imgeler değil, renkler ve biçimlerdir. Zira biçimlerin

Francis Bacon's Resimlerinde İnsanlık Durumu: Bir Kimlik ve Gerçeklik Analizi

deformasyonu renk bileşenleri ile birlikte hem bir geçekliği tüm çıplaklığı ile betimlemeye hem de trajik ve biçimsizliğini ortaya sermeye yaramıştır.

Sonuç

Makalenin genelindeki alıntılarla da desteklendiği biçimi ile bir sanatçının kullandığı desenler, kompozisyon, renkler, biçimler vb teknik boyut ne olursa olsun içerik ve düşünsellik açısından kendi gerçeğinin dışına çıkamayacağı belirlenmiştir. Bacon'ın sanatı da onun yaşanmışlığının sonucu olarak ortaya çıkmış ifade biçimlerinden oluşmuştur. Bu yüzden Bacon'ın temaları sunarken kullandığı resimsel dilin, yaşadığı yoğun çelişkilerin ve acının izlerini taşıdığı söylenebilir. Acı, yalnızlık, kargaşa ve korkular Bacon'ın resimlerinin temelini oluşturan etmenler gibidir. Günlük yaşamın gerçekliğini, tablolarında yansıtmaya özen gösteren, ama bunu, realist ya da hiper realist bir ressam gibi gözün gördüğünü yansıtmakta değil, gözün algıladığından, bellekte oluşan anlarından, anılarından, renklerden ve biçimlerinden yola çıkarak gerçekleştiren Bacon'ın resimlerinde, ayrıntı, yaşanmışlığın izlerini taşır.

Ancak Bacon'ın resimlerinde acı çeken kişinin sadece kendisi olmadığını da söylemek mümkündür. O, resimlerinde belki de kendi üzerinden toplumdaki şiddeti anlatmaya çalışan toplum adına söz almış bir ozan olarak da görülebilir. Resimlerinde kullandığı soyutlanmış, hapsedilmiş, acılı, yalnız figürler aslında kendisi durumundaki, tüm insanlığın resimleri olarak algılanabilir. Aslında cam kabin hissi uyandıran kompozisyonlarının içinde hapsedilmiş ve korunması gereken tüm insanlık gibi durmaktadır.

Sonuç olarak, kimi zaman ataerkil toplumun belirlediği cinsiyet rollerine göre öteki olan Bacon'ın dışlanmışlığı, yaşadığı yalnızlık ve yalıtılma durumu, topluma giderek yabancılaşması ile birlikte deneyimlenen olumsuzluklar ve derin travmaların yansması onun resimlerinde kendini bariz biçimde ortaya serer. Onun yaşadığı sadece bireysel cinsel bir kimlik karmaşası değildir. Yaşadığı çocukluk döneminde doğrudan etkilerini duyumsadığı birinci Dünya Savaşı da onun hayal dünyasında şiddet ve acının çeşitli görünümlele hafızaya depolanmasına neden olmuş görünmektedir. Zira resimlerinde bu türden dehşet duygusunun, insan bedeninin parçalanmış halinin, kanın ve kimi zaman insan, kimi zaman farklı yaratıklar biçiminde ve çok farklı konumlarda betimlenen varlıkların vahşilikleri de bunun birer yansması gibi görünmektedir. Bacon'ın resimlerinde sadece bireysel olanı işlemediğini, bireysel olandan yola çıkarak everensele ulaşmaya çabaladığını ve genel trajik insanlığın resmini sunmaya çalıştığını resimlerinden anlamak olasıdır.

Kaynakça

- BIANCHI, P (1999). "Real Life" Art-ist Güncel sanat seçkisi-2. A4 Ofset. İstanbul.
- BERGER, J. (2020). *Görme Biçimleri*. (Y. Salman, çev.). İstanbul, Metis Yayınları.
- CAMUS, A. (2015). *Başkaldıran İnsan*, Deneme (Çev: Tahsin Yücel) İstanbul. Can Yayınları.
- DAWN, A. (1985). *Francis Bacon*. Harry. Abrams Inc New York. S.9.
- GASSET, O. J. Y. (2012). *Sanatın İmansızlaştırılması ve Roman Üstüne Düşünceler*. (Çeviri:Neyriye Gül Işık). İstanbul. Y.K.Y.
- GIACOBETTI, F. (2017). Francis Bacon: "Sevilmek için Resim Yaptım" (Çev: Ömer Aybars Yurdun). İzlekler.Kasım-Aralık 2017-sayı.3.(<https://izlekler.com/wp-content/uploads/2017/11/İZLEKLER-3.pdf>).
- GIACOBETTI, F. (1992), *The Last Francis Bacon Interview – On Violence, Meat and Photography*. Alıntı Tarihi, 08.01.2024 (<https://americansuburbx.com/2015/02/francis-bacons-last-interview-on-violence-meat-and-photography.html>)

- İPŞİROĞLU.M.E. (1972). *Avrupa Resminde Gerçek duygusu*. İstanbul. Üniversitesi. Fen Edebiyat Fakültesi yayınları
- MISIRLI, Ç (2016). *Tekinsizlik kavramının sanattaki yansımaları*. (Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Bölümü) Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi.
- NIETSCHE, F. (2011). *Böyle Buyurdu Zerdüş*. (Çev. Mustafa Tüzel) İstanbul. İş Bankası Yayınları.
- SONTAG.S (1991). *Sanatçı: Örnek Çilekeş*. İstanbul Metis Yayınları.
- YÜRÜTEN.Ş.E.(2019). *Bacon'dan 5 Sanat dersi*. (24 Kasım. Alıntı Tar. 30.12.2021 <https://vogue.com.tr/metropol/francis-bacon>)
- SLYVESTER, D. (1999) *The Brutality of Fact Interviews with Francis Bacon*. Singapur. by Thames and Hudson
- TELLİ, A. (2004). *Su çürüdü*. İstanbul. Everest Yayınları.
- WESTALL, M. (2021) *Francis Bacon: Royal Academy of Art to Presents Man and Beat*. Alıntı Tarihi, 11.01.2022. (<https://fadmagazine.com/2021/10/13/the-royal-academy-of-arts-to-present-francis-bacon-man-and-beast/>)

ORHAN PAMUK'UN "MASUMİYET MÜZESİ" ROMANIN GÜRCÜCE ÇEVİRİSİNDEKİ AHLAKİ DEĞERLERİ YANSITAN SÖZCÜKSEL ÖGELER

ORHAN PAMUK'S "MUSEUM OF INNOCENCE" IN GEORGIAN TRANSLATION
LEXICAL ELEMENTS REFLECTING MORAL VALUES

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЭЛЕМЕНТЫ, ОТРАЖАЮЩИЕ НРАВСТВЕННЫЕ ЦЕННОСТИ В
ГРУЗИНСКОМ ПЕРЕВОДЕ РОМАНА ОРХАНА ПАМУКА "МУЗЕЙ
НЕВИННОСТИ"

İlkiz ŞENEL UZUNKAYA*

ÖZ

Orhan Pamuk'un *Masumiyet Müzesi* adlı romanı 2008'de İletişim Yayınları tarafından Türkçe olarak yayımlanır. Kemal ile Füsun arasındaki aşk üzerinden şekillenen roman, Türk romanında işlenen sosyal statüleri arasında kalarak aşk yaşamaya çalışan çiftlerin merkeze alınmasının bir örneğidir.

41 yıllık roman serüvenini pek çok ödülle taçlandıran Orhan Pamuk, dünyaca tanınan bir yazardır. Türk edebiyatının ilk Nobel ödüllü yazarı olan Pamuk'un eserleri Gürcüce dahil olmak üzere pek çok dile çevrilmiştir. Eserlerinin çeşitli dillere çevrilmesinden dolayı yazar, farklı dillerde okuyucu bularak kendi kültürünün farklı kültürlerle buluşturur. O kültürdeki edinimini ise çeviri sayesinde gerçekleştirir. Orhan Pamuk'un eserleri ile çeviri sayesinde buluşan Gürcü okur, yazarın güncel eserlerini takip eder. Kültürlerarası iletişimi sağlayan çeviri, Gürcü toplumunun yazarı beğenerek okuması ve eserlerini severek takip etmesine olanak tanır.

Çalışmada, *Masumiyet Müzesi*'nin Gürcüce çevirisindeki "ahlaki değerleri ifade eden sözcüksel ögeler" konusunu incelenecektir. Orhan Pamuk'un *Masumiyet Müzesi* adlı romanını Gürcü diline çeviren Eķaterine Aħvlediani (ეკატერინე ახვლედიანი)'dir. Çalışmaya konu olan romanda geçen ahlaki değerleri ifade eden sözcüksel ögeler kaynak metinde (*Masumiyet Müzesi*) geçen cümleler ile erek metinde (უმანკობის მუზეუმი/ umankobebis muzeumi) geçen cümlelerle birlikte tablolar halinde verilecektir. Eserde geçen ahlaki değerleri ifade eden sözcüksel ögeler olumlu ve olumsuz olmak üzere iki başlık altında incelenecektir. Gürcüce-Türkçe (Kvantaliani, 2010) ve Gürcüce-Türkçe (Ansoy, 2010) sözlüklerinden faydalanılarak, tespit edilen kelimeler ise kelime anlamları ile verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orhan Pamuk, *Masumiyet Müzesi*, Türkçe, Gürcü Dili, Ahlak.

* **ORCID:** 0000-0001-6831-9390, Arş. Gör., Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Gürcü Dili ve Edebiyatı Bölümü, ilkizsenel@ardahan.edu.tr

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: ŞENEL UZUNKAYA, İ. (2024). ORHAN PAMUK'UN "MASUMİYET MÜZESİ" ROMANIN GÜRCÜCE ÇEVİRİSİNDEKİ AHLAKİ DEĞERLERİ YANSITAN SÖZCÜKSEL ÖGELER. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (61), 70-83. DOI: 10.17498/kdeniz.1433835

ABSTRACT

Orhan Pamuk's novel *The Museum of Innocence* was published in Turkish by İletişim Publishing in 2008. The novel, which is shaped through the love between Kemal and Füsün, is an example of the centring of couples who try to live in love while remaining between their social statuses, which is the subject of the Turkish novel.

Orhan Pamuk, who crowned his 41-year novel adventure with many awards, is a world-renowned writer. The first Nobel Prize-winning author of Turkish literature, Pamuk's works have been translated into many languages, including Georgian. Due to the translation of his works into various languages, the author brings his own culture together with different cultures by finding readers in different languages. He realises his acquisition in that culture through translation. Georgian readers, who meet Orhan Pamuk's works through translation, follow the author's current works. Translation, which enables intercultural communication, enables the Georgian society to read the author with appreciation and follow his works with love.

In this study, the issue of "lexical elements expressing moral values" in the Georgian translation of *Museum of Innocence* will be analysed. Ekaterine Ahvlediani (ეკატერინე ახვლედიანი) translated Orhan Pamuk's novel *The Museum of Innocence* into Georgian. The lexical items expressing moral values in the novel will be given in tables together with the sentences in the source text (*Museum of Innocence*) and the sentences in the target text (უმანკობის მუზეუმი/ *umankobis muzeumi*). The lexical items expressing moral values in the work will be analysed under two headings: positive and negative. Georgian-Turkish (Kvančaliani, 2010) and Georgian-Turkish (Arisoy, 2010) dictionaries will be utilised and the identified words will be given with their word meanings.

Keywords: Orhan Pamuk, *Museum of Innocence*, Turkish, Georgian Language, Morality.

АННОТАЦИЯ

Роман Орхана Памука "Музей невинности" был опубликован на турецком языке издательством "Илетішим" в 2008 году. Роман, основанный на любви между Кемалем и Фюсун, является примером турецкого романа, в котором основное внимание уделяется парам, пытающимся жить в любви и наряду с этим остаются в рамках своего социального статуса.

Орхан Памук, увенчавший свой 41-летний роман множеством наград, является писателем с мировым именем. Произведения Памука, первого лауреата Нобелевской премии по турецкой литературе, переведены на многие языки, в том числе на грузинский. Поскольку его произведения переведены на разные языки, автор находит читателей на разных языках и сближает свою культуру с разными культурами. Другая сторона приобретает чужую культуру посредством перевода. Грузинские читатели, знакомящиеся с творчеством Орхана Памука посредством перевода, следят за современными произведениями автора. Перевод, обеспечивающий межкультурное общение, позволяет грузинскому обществу с удовольствием читать автора и следить за его произведениями.

В исследовании рассматривается тема "лексических элементов, выражающих моральные ценности" в грузинском переводе "Музея невинности". Роман Орхана Памука "Музей невинности" на грузинский язык перевела Екарина Ахвледяни (ეკატერინე ახვლედიანი). Лексические элементы, выражающие моральные ценности в романе, являющемся предметом исследования, будут даны в таблицах вместе с предложениями исходного текста (*Музей невинности*) и предложениями целевого

текста (უმანკობის მუზეუმი/umankoebis muzeumi). Лексические элементы, выражающие нравственные ценности, в произведении будут рассмотрены двумя заглавиями: позитивными и негативными. Используя грузинско-турецкие словари (Кванталиани, 2010), (Арысой, 2010), идентифицированные слова указаны совместно со своими значениями.

Ключевые слова: Орхан Памук, Музей невинности, турецкий язык, грузинский язык, мораль.

Giriş

Türk edebiyatının en önemli yazarlarından birisi olan Orhan Pamuk, “Nobel Edebiyat Ödülü”nü alan ilk Türk yazar olarak eserleri ile edebiyat sahasında adından fazlaca bahsettirir. 41 yıllık roman serüvenine pek çok ödül sığdıran yazarın, “Masumiyet Müzesi” adlı eseri “Nobel edebiyat” ödülünü kazandıktan sonra kaleme aldığı ilk romanıdır (Çelik, 2014: 212). Ayrıca Pamuk, 2012 yılında “Masumiyet Müzesi” adında eserden yola çıkarak oluşturduğu müze de İstanbul Beyoğlu’ndadır. Müze, romanın kurgusundan yola çıkılarak hazırlanan ilk müze olma özelliği taşımaktadır. Masumiyet Müzesi, Avrupa Müzeler Forumu tarafından 2014 yılında Avrupa’nın en iyi müzesi seçildi (www.orhanpamuk.net).

Orhan Pamuk’un kızı Rüya’ya ithaf ettiği, Kemal ile Füsun arasındaki aşk üzerine kurulu “Masumiyet Müzesi” adlı roman 19 Ağustos 2008 tarihinde İletişim Yayınları tarafından piyasaya sürülür. Pamuk’un dünyada tanınan bir yazar olması hiç kuşkusuz Nobel Edebiyat Ödülü’nü almasıyla gerçekleşir. Farklı ülkelerdeki ve toplumlardaki okurlar da Nobel ödülü alan edebiyatçıyı tanımak ister. Bu sayede uluslararası anlamda Pamuk’un romanlarının çeviri faaliyetleri başlar. Pamuk’un eserlerini okuyucularla buluşturan çevirmenler; popülerliğine, tanınmasına ve eserlerinin dünya çapında ses getirmesine öncülük ederken yazarın Nobel edebiyat ödülünü kazanması da ayrıca okuyucuların ilgisini çekmesi bakımından önemlidir.

Orhan Pamuk’un eserleri Gürcü dili dahil olmak üzere yaklaşık 63 farklı dile çevrilmiştir. Çeviri sayesinde farklı okurlarla buluşan yazar, kültürlerarası bir bağ oluşturur. Orhan Pamuk’un Gürcüceye çevrilen ilk eseri bir film senaryosu olan “Gizli Yüz”dür. Tamar Alphenidze tarafından 1990 yılında çevrilmesine rağmen Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı bir ajansın yardımıyla ancak 2008’de Elf Yayınevi tarafından yayımlanır (Tavelidze, 2013).

İlerleyen yıllarda Orhan Pamuk’un “Kar”, “Cevdet Bey ve Oğulları”, “Sessiz Ev”, “Masumiyet Müzesi” gibi romanları çevirmenler tarafından Gürcü diline çevrilerek okuyucuyla buluşur. Orhan Pamuk’un eserlerini ilgi ile takip eden Gürcü okur, yazarın hakkındaki haberleri de ayrıca takip eder.

Ahlak, ilk insandan beri toplumun uyumunu belirten yazısız kurallar bütünüdür. Bu kurallar birey olarak insanın topluma uyum sağlamasına öncülük eder. Nitekim, insanların birlikteliğinden toplum oluşur. Bir toplumu oluşturan ortak referan birlikleri bir arada yaşama kültürünü sağlaması bakımından da ayrıca önemlidir. Bu bakımda “*ahlâk günlük hayatın çeşitli alanlarıyla ilgili davranış biçimleri olan yeme, içme, sohbet, yolculuk gibi ve görgü kuralları olarak terbiyeli, kibar ve takdire değer davranış biçimlerine, dair öğüt verici sözler olarak ifade edilebilir*” (Çağırıcı, 1989:1). Ahlaki değerler, her toplumda farklı olsa da topluma uyum sağlamayı önceleyen kurallar bütünü olarak ait olduğu toplumun şeklini alır. Bu kurallar, her bir toplumda farklı davranış biçimlerini ön plana alarak, kültürel zenginliği besleyerek yaşama biçimine, yaşama biçiminin de yansıdığı kelime çeşitliliğine yansır.

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" Romanın Gürcüce Çevirisindeki Ahlaki...

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" "უმანკოების მუზეუმი/ umank'oebis muzeumi" adlı eseri, 2011 yılında Ekaterine Ahvlediani (ეკატერინე ახვლედიანი) tarafından Diogene (დიოგენე) Yayınevi aracılığıyla Tiflis'te yayımlanır.

İncelemede, Orhan Pamuk'un ilk baskısı 2008 yılında Türkçe olarak yayımlanan "Masumiyet Müzesi" adlı romanın Yapı Kredi Yayınları tarafından 2022 yılında çıkan 29. baskısı esas alınacaktır. Türkçe olarak 524 sayfadan oluşan eser yazar tarafından 83 bölüm ve Sonsöz olarak ayrılır. Ekaterine Ahvlediani (ეკატერინე ახვლედიანი) tarafından Gürcü diline çevrilen eserin ilk baskısı 2011 yılında Gürcü dilinde yayımlanır. Çalışmada 2012 yılı baskısı dikkate alınacaktır. Eser kaynak metin gibi 83 bölüm ve Sonsöz olarak aslına uygun bir biçimde düzenlenir. 711 sayfadan oluşan ve Gürcü diline çevrilmiş eser okuyucuların beğenisine sunulur.

Çalışmada Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" adlı romanının "ahlaki değerleri yansıtan sözcüksel öğeler" üzerinde durulacaktır. Gürcü diline çevrilen eserde geçen "ahlaki değerleri yansıtan sözcüksel öğeler" in çeviride nasıl karşılık bulduğu aşağıdaki gibi tablolar şeklinde olumlu ve olumsuz olarak iki grup altında incelenmektedir:

1. Ahlaki değerleri gösteren olumlu söz birlikleri (Metinlerin Karşılaştırılmış Analizi)

1.1. Ahlak kelimesinin söz birlikleri: "ზნეობრივი" (zneobrivi) ve "ეთიკური" (etikuri).

Kaynak Metin ¹	Erek Metin ²	Sözlük Anlamı
Batılılaşma yanlıları, uygarlaşma ile eş tuttukları modernleşme sonucunda, bu ahlakın ve hatta konunun unutulacağına iyimserlikle inanıyorlardı (MM ³ , s ⁴ . 63).	„მედასავლეთეები“ გამოთქვამენ რწმენას, რომ ცივილიზაციისა და მოდერნიზაციის შედეგად დავიწყებას მიეცემა ეს ეთიკური ნორმა და ეს პრობლემური საკითხი ზოგადად (უმ ⁵ , გვ ⁶ . 89-90).	ეთიკური : ahlaka uygun, ahlaki, etik- (s)i (Kvantalani, 2010 :193).
Bütün bunları ona sorabilmek isterdim, ama Keskinlerin filmlerden sonra yaptıkları sohbet, filmin kendileri üzerindeki etkisinden çok, onun ahlaki sonuçlarıyla ilgili olurdu (MM, s. 335).	სულ მინდოდა, მისთვის ეს მეკითხა, მაგრამ ქესქინების ოჯახში ფილმის შემდეგ საუბარი, როგორც წესი, მისგან მიღებულ შთაბეჭდილებაზე კი არა, არამედ ზნეობრივ	ზნეობრივი : ahlak -(s)i, ahlaklı, ahlaki, manevi, törel (Kvantalani, 2010: 212).

¹ Kaynak Metin bundan sonraki alıntılarda "KM" olarak gösterilecektir.

² Hedef Metin bundan sonraki alıntılarda "EM" olarak gösterilecektir.

³ "Masumiyet Müzesi" romanının baş harflerinin kısaltması.

⁴ Türkçe yazılı olan eserin sayfa sayısının kısaltması.

⁵ "უმანკოების მუზეუმი" Gürcü diline çevrilmiş romanın baş harflerinin kısaltması.

⁶ Gürcüceye çevrilmiş olan eserin sayfa sayısının kısaltması.

	საკითხებზე მიმდინარეობდა (უმ, გვ. 477).	
--	-----------------------------------------	--

KM'lerde yer alan “**ahlak**” kelimesi EM'lerde “**ზნეობრივი**” (zneobrivi), “**ეთიკური**” (etikuri) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir.

1.2. “Gerçek, doğru” kelimelerinin söz birlikleri: “სინამდვილე” (sinamdville), “მართლა” (martla), “რეალური” (realuri), “ნამდვილი” (namdvili), “სიმართლე” (simartle), “მართალი” (martali)

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
Sabah gerçeği gördüm. Gece gururum kırılmış, alay edilmiş, hatta küçümsenmişim (MM, s. 230).	დილით სინამდვილეს თვალი გავუსწორე – იმ საღამოს ჩემი თავმოყვარეობა შეიღახა, დამცინეს და დამამცირეს (უმ, გვ. 332).	სინამდვილე : 1. gerçeklik (-ği), hakikat (-ti); varlık, realite 2. Gerçekleştirmek (Kvantalıani, 2010: 427)
" Gerçekten mi?" dedi matematik çalışırkenki çocuksu havasıyla (MM, s. 428).	– მართლა? – მკითხა იმ მოსწავლესავით, მათემატიკის ამოცანას რომ ხსნის. (უმ, გვ. 609)	მართლა : gerçekten, asıl, elbette, hakikaten (Kvantalıani, 2010: 278)
Yıllar sonra hile hu tutukluğumun gerçek nedenini -tıpkı yaşadığımı aşk gibi- doyurucu bir şekilde açıklayamıyorum da, o sırada irademi kıran aşığında numaraladığım başka nedenler geliyor aklıma: (MM, s. 291).	ჩემი ამ დაძაბულობის რეალური მიზეზის ახსნას (ისევე როგორც ჩემი სიყვარულისას) დაწვრილებით დღესაც კი ვერ ვახერხებ. ჩემი მდგომარეობის აღწერისას თავში მხოლოდ ქვემოთ ჩამოთვლილი სხვადასხვა მიზეზი მომდიოდა: (უმ, გვ. 416).	რეალური : 1. gerçek; fiili, reel 2. uygulanabilir, gerçekleştiribilir 3. şeni (Kvantalıani, 2010: 377)
Onun gerçek olmasına, dünyanın var olmasına şaşan biri gibi hayretle baktım (MM, s. 223).	გაოცებით მივშტერებოდი და არ მჯეროდა, რომ ნამდვილი ფუსუნნი მედგა გვერდით (უმ, გვ. 323).	ნამდვილი : 1. gerçek, asıl (aslı), sahi 2. sağın 3. gerçekkök (Kvantalıani, 2010: 337)

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" Romanın Gürcüce Çevirisindeki Ahlaki...

Zaim gerçeği saklayan bir havayla, soğukkanlılıkla gülümsedi. (MM, s. 127).	ზაიმმა ისეთი გამომეტყველება მიიღო, თითქოს სიმართლის დამალვას ცდილობსო და ცივად გამიღიმა (უმ, გვ. 187).	სიმართლე: 1. hak (-kı), hakikat (tı), haklılık (-ğı); doğruluk (-ğu) 2. doğru, gerçek (-ği) (Kvantalıani, 2010: 425)
"İnan, kalbim yalana daha çok kırılır. Lütfen doğru söyle. Niye sevişmiyorsunuz peki?" (MM, s. 52).	– დამიჯერე, გული ტყუილისგან უფრო მეტკინება. გთხოვ, მართალი მითხარი. თუ ეგრეა, მაშინ მითხარი, რატომ არა გაქვთ სექსი? (უმ, გვ. 74).	მართალი: doğru, dürüst (-tü) (Kvantalıani, 2010: 278)

KM’lerde yer alan “Gerçek, gerçeklik, doğruluk” kelimesi EM’lerde “სინამდვილე” (sinamdville), “მართლა” (martla), “რეალური” (realuri), “ნამდვილი” (namdvili), “სიმართლე” (simartle), “მართალი” (martali) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir.

1.3. “Alçakgönüllü” kelimesinin söz birlikleri: “თავმდაბალი” (tavmdabali), “თავმდაბლობა” (tavmdabloba), “მოკრძალება” (mokrzdaleb).

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
Günlerim, patronun oğlu olduğum için başlarına müdür kesildiğim benden yirmi-otuz yaş büyük emektar memurlara, annemle yaşıt iri göğüslü ve tecrübeli memure teyzelere alçakgönüllülük etmeye çalışarak ve onlardan işin inceliklerini öğrenerek geçirdi. (MM, s.17-18).	პირველივე დღეებიდან ვცდილობდი, არ მესარგებლა „ბოსის შვილობის“ სტატუსით, ვყოფილიყავი თავმდაბალი და რაც შეიძლება ბევრი მესწავლა ჩემზე ოცი-ოცდაათი წლით უფროსი, მცოდნე მოხელეებისაგან და დედისტოლა მკერდავსე და გამოცდილი ქალბატონებისაგან. (უმ, გვ. 24).	თავმდაბალი: kibirsiz, kurumsuz, alçakgönüllü (Kvantalıani, 2010: 218)
Alçakgönüllülük etmek isterken küçümseyici olduğunun farkındamıydı acaba? (MM, s. 37).	ნეტა მიხვდა, თავმდაბლობის მაგივრად, დაცინვა რომ გამოუვიდა? (უმ, გვ. 52).	თავმდაბლობა: kibirsizlik (-ği), mahviyet; alçakgönüllülük (-ğü) (Kvantalıani, 2010: 218)
Bunu da koyun lütfen kitaba. Müze bekleçilerinin görevi sanıldığı gibi	გთხოვთ, ესეც დაწეროთ წიგნში. მიჩნეულია, რომ	მოკრძალება: alçakgönüllülük (-ğü),

<p>eşyaları korumak (tabii ki Füsün ile ilgili her şey sonsuza kadar korunmalıdır!), gürültü edenleri susturmak, çiklet çiğneyenleri ve öpüşenleri uyarmak değil, müzegezere cami gibi alçakgönüllülük, saygı ve huşu duyması gereken bir tapmakta bulunduğunu hissettirmektir (MM, s. 484).</p>	<p>მუზეუმის მცველების მთავარი დანიშნულება ექსპონატების დაცვა (რა თქმა უნდა, ფუსუნთან დაკავშირებულ ნივთებს უზადო მოვლა სჭირდება), ხმაურიანი დამთვალეობების გაჩუმება, საღეჭი რეზინით მოსულებისა და მოალერსე წყვილების გაფრთხილება კი არ არის, არამედ მათი ძირითადი ფუნქცია თავიანთი უშუალოდობით დამთვალეობების პატივისცემისა და მოკრძალების დამსახურებაა (უმ, გვ. 686).</p>	<p>sadelik 2. pek derin saygı (Kvantalıani, 2010: 307)</p>
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------

KM’lerde yer alan “**Alçakgönüllü/ Alçakgönüllülük**” kelimesi EM’lerde “**თავმდაბალი**” (tavmdabali), “**თავმდაბლობა**” (tavmdabloba), “**მოკრძალება**” (mokrzdaleba) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir.

1.4. “Çalışma, emek, gayret” kelimesinin söz birlikleri: “ღვაწლი” (ğvats'li), “ძალისხმევა” (dzalishmeva), “მუშაობა” (muşaoaba), “რუდუნებით” (rudunebit).

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
<p>Ama bu üç kuşağın gayretlerine rağmen, Avrupa malı çantanın "sahte" çıkması beni huzursuz ediyordu (MM, s.20).</p>	<p>ამიტომ, თუ მთელი სამი თაობის ღვაწლსა და ავტორიტეტს გავითვალისწინებთ, თავი კიდევ უფრო დამცირებულად ვიგრძენი და შევწუხდი, როდესაც გავიგე, რომ ჩანთა ყალბი გამოდგა (უმ, გვ.28).</p>	<p>ღვაწლი: erdem, övgüye değer nitelik, fazilet, meziyet (Arısoy, 2010: 411)</p>
<p>Mutluluk, benim için artık doğuştan Allah'ın bana bağışladığı ve bir hak gibi, mesele etmeden benimsediğim bir şey</p>	<p>ბედნიერება ჩემთვის უკვე აღარ იყო დაბადებითვე მონიჭებული პრივილეგია თუ ღვთის ბოძებული</p>	<p>ძალისხმევა: 1. gayret (-ti) 2. gayret etmek; çabalamak, uğraşmak (Kvantalıani, 2010: 543)</p>

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" Romanın Gürcüce Çevirisindeki Ahlaki...

<p>olmaktan çıkmış; talihi, akıllı ve dikkatli insanların çalışarak elde edip koruyabildikleri bir nimete dönüşmüştü. (MM, s.151)</p>	<p>საჩუქარი. ის უკვე გადაიქცა წყალობად, რომლის შენარჩუნებაც მხოლოდ იღბლიანებს, ჭკვიანებსა და დაკვირვებულებს შეუძლიათ დიდი ძალისხმევით (უმ, გვ.222).</p>	
<p>Daha sonra düzenli bir şekilde çalışmaya başladık (MM, s. 480).</p>	<p>შემდეგ უკვე რეგულარული მუშაობა დავიწყეთ (უმ, გვ.681).</p>	<p>მუშაობა: 1, işleme, çalışma 2. İşlemek, çalışmak; görev yapmak; memurluk etmek (Kvantaliani 2010: 328)</p>
<p>En çok rastlanan durum, Sibel'in bizi mutlu edecek bir gayretine, mesela pişirdiği bir pastaya ya da zahmetlerle eve aldığı bir sehpaye, elinde raki kadehi Füsün'u düşleyen benim yeterince içten bir tepki verememem, Sibel'in kapıyı çarpıp çıkması, içerideki odada kahrolmama rağmen, bir çeşit utanç ve tutukluktan dolayı özür dilemek için onun yanına bir türlü gidememem, gittiğimde de onun acıdan içine kapandığını görmemdi (MM, s.195).</p>	<p>არაერთ შემთხვევას ვიხსენებ, როცა სიბელის დიდი რუდუნებით გამოცხოვრილი ტორტი თუ მისი ნაყიდი ჟურნალების მაგიდა სათანადოდ არ აღვნიშნე. ან კი რას შევამჩნევდი, როცა იმ დროს ხელში არყიანი ჭიქა მეჭირა და ფუსუნზე ვფიქრობდი. ასეთ მომენტებში ჩემი საცოლე კარს გაიჯახუნებდა ხოლმე. მიუხედავად იმისა, რომ ჩემს დანაშაულს ვგრძნობდი, სირცხვილისა და შებოჭილობის გამო თავს ვერ ვაიძულებდი, მომეზოდინებინა. ცოტა ხნის შემდეგ კი სიბელს დარდისგან თავის თავში ჩაკეტილს ვხედავდი (უმ, გვ.284).</p>	<p>რუდუნებით: bir şeyin üzerinde uzun zaman çalışmak, çabalamak (Kvantaliani, 2010: 385)</p>

KM'lerde yer alan “**Çalışma, emek, gayret**” kelimeleri EM'lerde “**ღვაწლი**” (ğvats'li), “**ძალისხმევა**” (dzalishmeva), “**მუშაობა**” (muşaoba), “**რუდუნებით**” (rudunebit) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir.

1.5. “İyimser/İyimserlik” kelimesinin söz birlikleri: “**ოპტიმიზმი**” (**oṗtımizmi**), “**ოპტიმისტური**” (**oṗtımışturi**), “**ოპტიმისტი**” (**oṗtımıştī**).

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
Ama bu hayallere, ancak aşırı içkinin neşesi ya da güzel bir sabahın verdiği iyimserlikle pek seyrek olarak içtenlikle inanabilirdim (MM, s.185).	ოლონდ ეს ოცნება მაშინ მესახებოდა რეალურად, როცა ძალიან მთვრალი ვიყავი, ან კიდევ, როცა აისის სილამაზე მაძლევდა ოპტიმიზმის საფუძველს. ძირითადად კი არ იყო მომენტი, ფუსუნზე რომ არ მეფიქრა (უმ, გვ.269-270).	ოპტიმიზმი : optimizm, iyimserlik (-ği), nikbinlik (-ği) (Kvantaliani 2010: 350).
Daha sonra sahile çıkıp güneşin altına uzanıp gözlerimi kapadığımda da, yaşadıklarımın aslında tutkuyla âşık olan her ciddi, onurlu erkeğin başına gelen şeyler olduğunu iyimserlikle düşünürdüm. (MM, s. 186).	როცა წყლიდან ამოვდიოდი, მზეს მივეფიცებოდი და ოპტიმისტურად ვფიქრობდი, რაც შემემთხვა, ეს ვნებიანი სიყვარული, ყველა სერიოზულ და პატიოსან მამაკაცს ცხოვრებაში ერთხელ მაინც გადახდენია-მეთქი (უმ, გვ. 271).	ოპტიმისტური : optimistik, iyimser (Kvantaliani 2010: 350).
Dikkat çekmek istediğim nokta, bütün bu süreçte benim gitgide daha rahat, neşeli ve iyimser olmamdır (MM, s.398).	რაც დრო გადიოდა, სულ უფრო მხიარული, თავისუფალი და ოპტიმისტი ვხდებოდი (უმ, გვ. 568- 569).	ოპტიმისტი : optimist(-ti), iyimser, yaşaticı (Kvantaliani 2010: 350).

KM’lerde yer alan “İyimser/İyimserlik” kelimeleri EM’lerde “**ოპტიმიზმი**” (**oṗtımizmi**), “**ოპტიმისტური**” (**oṗtımışturi**), “**ოპტიმისტი**” (**oṗtımıştī**) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir.

1.6. “Bekaret/ bakire” kelimesinin söz birlikleri: “**ქალწულობა**” (**kalts'uloba**), “**ქალიშვილობა**” (**kalişviloba**).

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
Ben de içinde bir utanç, hatta bir kızgınlık hissettim. Bekâret ve namus konusunun bu kadar açık bir şekilde	მეც შემრცხვა და თანაც გავბრაზდი კიდევ. ნეტა იმიტომ, ქალწულობის თემაზე ასე აშკარად რომ	ქალწულობა : kızlık (-ğı), bikir (-kri) (Kvantaliani 2010: 486).

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" Romanın Gürcüce Çevirisindeki Ahlaki...

<p>konuşulmasının utancı mıydı bu, yoksa bunu Füsün ile birlikte izliyor olmanın utancı mı? (MM, s. 246).</p>	<p>საუბრობდნენ, თუ იმიტომ, რომ ამას ფუსუნთან ერთად ვუყურებდი? (უმ, გვ. 355).</p>	
<p>Yok geleneğe bağlıysak ve bir kızın bakire olması senin de önem verdiğin ve herkesin de saygı göstermesini istediği değerli bir şeyse.., O zaman bu konuda herkese eşit davranmalısın!" (MM, s. 209).</p>	<p>ხოლო თუკი ტრადიციების მიმდევრები გახლავართ და თუკი ქალიშვილობა მნიშვნელოვანი და ყველასათვის პატივსაცემი საგანძურია.. მაშინ ამ საკითხში ყველას თანასწორად უნდა მოექცე! (უმ, გვ. 304).</p>	<p>ქალიშვილობა: kızlık (-ğı) (Kvantaliani 2010: 486).</p>

KM'lerde yer alan **"Bekaret/ bakire"** kelimeleri EM'lerde **"ქალწულობა"** (kalts'uloba), **"ქალიშვილობა"** (kalişviloba) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir.

2. Ahlaki değerleri gösteren olumsuz söz birlikleri (Metinlerin Karşılaştırılmış Analizi)

2.1. "Çalmak, hırsızlık" kelimelerinin söz birlikleri: "ქურდობა" (kurdoba), "მოპარვა" (moparva), "მძარცველობა" (mdzartsveloba).

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
<p>Bir hırsızlık olayını gizlice soruşturuyoruz yalanıyla, daha önce Füsün'u, babasını ve Nesibe Hala'yı bulsun diye sağa sola gizlice yolladığım babamın karanlık işlerini gören ve bir süre de korumalığımı yapan (eski adı fedai) Ramiz de araştırmalarından eli boş dönüyordu. (MM, s.197)</p>	<p>დავიზარე მამაჩემის დაცვის თანამშრომელი რამზი, რომელიც „შავ საქმეებს“ აგვარებდა და ვუთხარი, ქურდობასთან დაკავშირებულ რაღაც საქმეს ვიკვლევ და იქნებ როგორმე ფუსუნს, მამამისი და მამიდა ნასიბე მაპოვნინო მეტყი. (უმ, გვ.287)</p>	<p>ქურდობა: 1. hırsızlık (-ğı); yankesicilik (-ğı); hırsızlık yapma/ etme; çalma 2. hırsızlık etmek/ yapmak; çalmak (Kvantaliani 2010: 492).</p>
<p>"Onu da çalıp götürdüm" "Çalmak sayılmaz. Annen de, baban da, hepiniz, ilk yıldan sonra biliyordunuz." (MM, s.452)</p>	<p>– ისიც მოიპარე და წაიღე. – მოპარვად არ ითვლება, რადგანაც დედაშენმაც, მამაშენმაც და,</p>	<p>მოპარვა: çalmak; aşırmaq; çarpmak (Kvantaliani 2010: 312).</p>

	საერთოდ, ყველამ იცოდით. (უმ, გვ.641)	
Тыкы достlukларын, karşılıklı kusurlarının, rezilliklerinin görülmemesine dayandıran haydutlar, hırsızlar gibi davranmıştık biz. (MM, s.420)	ჩვენ იმ მძარცველებით და ქურდებით ვიქცეოდით, რომლებიც თავიანთ ნაკლსა და გარეწრობას ვერ ხედავენ (უმ, გვ.598)	მძარცველობა: soygunculuk (-ğu), yağmacılık (-ğı), çapulculuk (-ğu) (Kvantalıani 2010: 331).

KM'lerde yer alan “Çalmak, hırsızlık” kelimeleri EM'lerde “ქურდობა” (kurdoba), “მოპარვა” (moparva), “მძარცველობა” (mdzartsveloba) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir.

2.2. “Küçümsemek ve Aşağılamak” kelimesinin söz birlikleri: “ქედმაღლობა” (kedmağloba), “დამცირება” (damtsireba), “დამცირებული” (damtsirebuli), “დამამცირებელი” (damamtsirebeli), “დაცინვა” (datsinva), “დამცინავი” (damtsinavi).

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
Kimi zamanlar, ben rıhtımdaki şezlongun üzerinde gece tek başıma sızmak üzereyken ya da satıcı sandallarının birinden aldığım haşlanmış mısırı oburca atıştırırken ya da işe gitmek için sabah arabaya binmeden önce onu genç ve mutlu bir koca gibi yanaklarından öptüğümde, Sibel'in ruhunda bana karşı bir küçümsemenin ve nefretin filizlenmekte olduğunu gözlerimden çıkarırdım. (MM, s.184-185).	შიგადაშიგ, პირსზე, როცა შეზლონგზე წამოწოლილი, შუალამემდე ვთვლემდი, ან როცა პირდაპირ ნავიდან ნაყიდ ჭყინტ სიმინდს შევექცეოდი, ან როცა მოყვარული ახალგაზრდა ქმარით სამსახურში წასვლის წინ ლოყაზე ვკოცნიდი, სიბელის თვალებში ქედმაღლობისა და ზიზღის მსგავს რაღაცას ვკითხულობდი. დარწმუნებული ვიყავი, ეს იმიტომ, რომ კავშირი არ მქონდა. (უმ, გვ. 269)	ქედმაღლობა: 1. kibir (-bri), kibirlilik (-ği) 2. kibirlenmek, yüksekte bakmak (Kvantalıani 2010: 488).
Zaim'in yüzünde bir küçümseme , bir kıskançlık gölgesi var	არც იმას დავეკვირვებოვარ, ზაიმს სახეზე ეჭვი ან რამე	დამცირება: 1. küçümseme, küçülme, küçük düşürme, aşağılatma 2. aşağılatmak, küçültmek,

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" Romanın Gürcüce Çevirisindeki Ahlaki...

<p>mıydı, durmadım üzerinde (MM, s.128).</p>	<p>დამცირება გამოეხატა თუ არა. (უმ, გვ. 188)</p>	<p>küçük düşürmek 3. küçümsemek, küçülmek (Kvantalani 2010: 156).</p>
<p>Kişisel müzelerin hiç gelişmediği, 1990'lann İstanbul'unda takıntılarından dolayı biriktiriciler kendilerini gizlice aşağıladıkları gibi, birbirlerini de açıkça ve her fırsatta küçümserlerdi. (MM, s.474).</p>	<p>იმის გამო, რომ 1990-იანი წლების სტამბოლში თითქმის არ არსებობდა კერძო მუზეუმები, მეძველმანები თავსაც დამცირებულად მიიჩნევდნენ და შანსს არ უშვებდნენ ხელიდან, რომ ერთმანეთი გაექილიკებინათ. (უმ, გვ. 673)</p>	<p>დამცირებული: აწაგლიანნი, küçük düşürülmüş (Kvantalani 2010: 156).</p>
<p>Fusun yüzünden bir zamanlar onun da şimdi benim çektiğim cinsten acılarçekmiş olması, ona duyduğum öfkeyi, içimde hissettiğim aşağılanma duygusunu hafifletmek bir yana, daha da artırıyordu. (MM, s. 152).</p>	<p>ის, რომ თურგაის ფუსუნის ჩემზე ადრე შეუყვარდა და მის გამო მანაც ჩემნაირი ტკივილი გადაიტანა, კი არ მიმსუბუქებდა დამამცირებელ გრძნობას, რასაც მისდამი განვიცდიდი, არამედ უფრო მიმძაფრებდა. (უმ, გვ. 222-223)</p>	<p>დამამცირებელი: küçük düşürücü, aşağılayıcı, küçültücü, aşağılatacağı (Kvantalani 2010: 151).</p>
<p>Nesibe Halanın Nişantaşı'na taşınması, mimar İnsanin gayretleriyle Keskinlerin evini gerçek bir müze binasına çevirme çabam, yani "tıpkı Avrupa'daki gibi özel bir müze!" yaptığım ve zengin olduğum sağda solda duyulmuştu. Sırf bu yüzden İstanbullu biriktiriciler aşağılayıcı tavırlarını belki yumuşatırlar diye ummuştum (MM, s. 474).</p>	<p>მამიდა ნასიბეს ნიშანთაშიში გადასვლის შემდეგ, არქიტექტორ იჰსანის დახმარებით, შევეცადე, ქესქინების სახლი ნამდვილ მუზეუმად გადამექცია. მთელ სტამბოლს მოედო, რომ ევროპულის მსგავს კერძო მუზეუმს ვქმნიდი, ამის გამო სტამბოლელი მეძველმანები ჩემს დაცინვასა და</p>	<p>დაცინვა: 1. alay, alay etme; alaylı gülümseme 2. alay etmek; biriyle alay etmek; gülüçleştirmek; alayla gülümsemek (Kvantalani 2010: 175).</p>

	დამცირებას ვერ ბედავდნენ (უმ, გვ. 673).	
Fusun Chevroleti titreterek sarsınca, aynı aşağılayıcı havayla onu hemen sürücü koltuğundan indirmişlerdi (MM, s. 408).	როგორც კი მანქანა აცახცახდა, ფუსუნს ისევ ისეთივე დამცინავი ტონით უბრძანეს მანქანიდან ჩასვლა (უმ, გვ. 581).	დამცინავი: alayıcı; alay eden; alaylı (Kvantaliani 2010: 156).

KM’lerde yer alan “**Küçümsemek ve Aşağılamak**” kelimeleri EM’lerde “**ქედმაღლობა**” (kedmağloba), “**დამცირება**” (damtsireba), “**დამცირებული**” (damtsirebuli), “**დამამცირებელი**” (damamtsirebeli), “**დაცინვა**” (datsinva), “**დამცინავი**” (damtsinavi) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir

2.3. “**İkiyüzlü, İkiyüzlülük**” kelimesinin söz birlikleri: “**ორპირა**” (orpira), “**ორპირობა**” (orpiroba).

Kaynak Metin	Erek Metin	Sözlük Anlamı
"Hayır. Ama bir zamanlar bir arkadaşımın sevgilisiydi," dedim ve bu ölümün arkasında yatan hikâyeden söz etme zevkini -bu zevki onunla daha çok çıkaracağımı düşünüyordum-Sibel'e sakladığım için ikiyüzlü hissettim kendimi (MM, s.74).	არა, მაგრამ ერთ დროს ჩემი მეგობრის საყვარელიც იყო, – ვუპასუხე და თავი ორპირ ადამიანად ვიგრძენი, რადგანაც მივხვდი, რომ გარდაცვლილის ისტორია სიბელისთვის მქონდა შემონახული. იმ მომენტში ჩავთვალე, რომ ამ თემაზე საუბარი ჩემს საცოლესთან უფრო მინდოდა (უმ, გვ. 107).	ორპირა: ikiyüzlü (Kvantaliani 2010: 352).
Sibel'e sarılıp bir teselli bulmayı bazan ben de istiyordum, ama ona karşı hissettiğim suçluluk duygusundan, ikiyüzlülüğün verdiği kötülük hissinden o kadar yorulmuştum ki, yokluğu bana huzur veriyordu (MM, s.199).	მხოლოდ ხანდახან მიჩნდებოდა ნუგეშსაცემად სიბელთან ჩახუტების სურვილი. დანაშაულისა და ორპირობის შეგრძნებამ ისე გადამღალა, შვებას ვგრძნობდი, ჩემ გვერდით რომ არ იყო (უმ, გვ. 289-290).	ორპირობა: ikiyüzlülük (-ğü) (Kvantaliani 2010: 352).

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" Romanının Gürcüce Çevirisindeki Ahlaki...

KM'lerde yer alan "İkiyüzlü, İkiyüzlülük" kelimeleri EM'lerde "ორპირა" (orpira), "ორპირობა" (orpiroba) kelimeleri kullanılarak çevrilmiştir

Sonuç

Nobel Edebiyat Ödülü'nü alması ile dünya çapında bir üne kavuşan Orhan Pamuk, romanlarında genel olarak Doğu-Batı sorunsalını merkeze alır. Tanzimat'tan itibaren Türkiye'nin batılılaşma nosyonuna ek olarak içinde bulunduğu coğrafyanın da özelliği ve yıllarca ön plana alınan doğulu olma paradigması arasında sıkışan/ kalan karakterleri eserlerinin merkezine alır. Bu karakterlerin hayata ve dünyaya bakışlarında sürekli bu iki paradigma arasında kalışlarının sıkıntısı yaşanır. Aile, toplum, kuşaklar arası iletişimsizlik, yalnızlık, mutluluk/mutsuzluk, aşk vb. konular romanlarının ana temasını oluştururken doğu-batı ekseninde bu temalar serimlenir.

Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'un her eserinin okuyucu için ayrı bir önemi ve her okuyucuya da uyandırdığı farklı etkiler vardır. Çevirmenler sayesinde okurla buluşturulan roman, mevcut kültürün okuyucuya yansıtılmasında önemli bir rol oynar. Ulusların ve insanların kültürel bağlarını birbirine tanıtan çeviri, toplumları da birbirine yaklaştırır. Bu bağların zenginleştirilmesine aracı olan dil, mevcut kültürden beslenerek çevrilen dille bütünleşir ve böylelikle kültürel değerler ve bir topluma ait maddi ve manevi nitelikler sözcüksel birimler aracılığı ile okura sunulur.

Orhan Pamuk, çeviri sayesinde farklı dillerde de okuyucusunun beğenisini kazanır. Çevirmenler aracılığıyla okuyucu ile buluşan yazarın eserleri, toplumları ve kültürleri birbirine yaklaştırmada aracı rolü üstlenir. Bu bağlamda kültürel zenginlikler ve değerler çevrilen dile yansıtılırken farklı dildeki okuyucu Türk insanın dünyaya bakışını da eserin hikayesi gözüyle tanıma fırsatı yakalar. Bu çalışmada incelenen "ahlaki değerleri yansıtan sözcüksel öğeler" dilin zenginliğini ve kültürel değerlerle de harmanlanması okuyucuyu farklı bir kültürlerle tanıştırır.

Orhan Pamuk'un "Masumiyet Müzesi" romanının, Türk dilinden Gürcü diline çevirisinde tespit edilen "ahlaki değerleri ifade eden sözcüksel öğeler" kültürel farklılıklara rağmen çeviri romana uygun şekilde kelimeler kullanılarak yapılmıştır. Gürcü dilinin dünyanın en eski dillerinden birisi olmasının etkisinin yanı sıra bu dilin kelime dağarcığının da büyüklüğünü gözler önüne sermesi bakımından ayrıca önemlidir. Bu durum, hem çevirmenin Türk diline ne kadar hâkim olduğunun hem de kendi anadilinin değerlerinden çıkmadan kelimelerin ve düşüncelerin aslına uygun olarak çevrildiği görülür. Gürcü okuyucusu bu romanı okuduğunda Türkiye'de sosyal statüleri arasında kalarak aşk yaşamaya başlayan Kemal ile Füsün'un hikayesine tanık olacaktır ve Türkiye'yi daha da yakından tanıma fırsatını yakalayacaktır.

KAYNAKÇA

Ahıvlediani, Ekaterine (2012), *Uman'koebis Muzeumi*. Tbilisi: Diogene Gamomtsemloba.

Arısoy, İbrahim (2010). *Gürcüce-Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çağrıci, Mustafa (1989). "Ahlâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2. Cilt. ss.1-9.

Çelik, Feyzi (2014). "Orhan Pamuk'un Masumiyet Müzesi Romanında Doğu-Batı Farklılığının Yerel Ayağı Olarak Türkiye'den Manzaralar". *Sosyolojca Dergisi*. Sayı:8. ss. 211-224.

Şvantaşiani, Elida (2010). *Kartul-turkuli leksikoni / Gürcüce- Türkçe Sözlük*. Tbilisi.

Pamuk, Orhan (2020), *Masumiyet Müzesi*. 29. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Şavelidze, İrma (2013). Pamukomania. <http://arilimag.ge>. (31.10.2021)

www.orhanpamuk.net

NİĞDE MİLLETVEKİLİ HASAN HAYATİ ÜLKÜN'ÜN MECLİS ÇALIŞMALARI

PARLIAMENTARY ACTIVITIES OF NİĞDE DEPUTY HASAN HAYATİ ÜLKÜN

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДЕПУТАТА НИГДЕЙСКОЙ ПРОВИНЦИИ ХАСАНА ХАЯТИ ЮЛКУН В ПАРЛАМЕНТЕ ТУРЦИИ

Murat AKGÜMÜŞ*

ÖZ

Türkiye, 14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinden sonra çok partili sisteme geçmiştir. Demokrat Parti, 1954 ve 1957'de yapılan seçimleri kazanarak on yıl boyunca iktidarda kalmıştır. Demokrat Parti, 1950, 1954 ve 1957 yıllarında yapılan seçimlerde hemen hemen her ilden milletvekili çıkarmıştır. Demokrat Parti, ülke genelinde olduğu gibi Niğde'de de aynı başarıyı göstererek, 1950 ve 1954 seçimlerinde Niğde milletvekillerinin tamamını kazanmıştır. Hasan Hayati Ülkün, 1954 seçimlerinde Demokrat Parti'den Niğde Milletvekili seçilen milletvekilleri arasında yer almıştır. Hasan H. Ülkün, 1954-1957 yılları arasında Niğde Milletvekili olarak TBMM'de görev yapmıştır. 1957 yılı seçimlerinde Nevşehir Milletvekili olarak seçilen Hasan H. Ülkün, yeniden Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görev yapmıştır. Hasan H. Ülkün, Niğde Milletvekili iken Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu Üyeliği ve Kütüphane Komisyonu Üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Hasan H. Ülkün, milleti ve ülkesi adına üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmeye özen göstermiştir. Hasan H. Ülkün ülkenin yerel ve ulusal sorunlarını, halkın şikâyet ve taleplerini Meclis gündemine taşıyarak çözüm bulunması için çaba harcamıştır. Hasan H. Ülkün; Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Bayındırlık, Eğitim, Ekonomi, Tarım ve Sağlık gibi konularda söz almış, soru önergeleri vermiş ve kanun teklifleri sunmuştur.

Niğde milletvekilleri arasından yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda Hasan H. Ülkün'ün Niğde Milletvekili olduğu dönemde Meclis'te yoğun bir faaliyet gösterdiği görülmüştür. Bu nedenle bu çalışma hem Hasan H. Ülkün'ü örnek göstermek, hem de Niğde Milletvekili olarak yaptığı çalışmalarını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu araştırma makalesinde öncelikle Hasan H. Ülkün'ün hayatına değinilmiş, ardından Meclis faaliyetleri ele alınmış ve son olarak genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmada Hasan H. Ülkün'ün Meclis çalışmaları kronolojik sıraya uygun olarak verilmiştir. Doküman analiz yönteminin kullanıldığı bu çalışmada akademik çalışmalar, arşiv kaynakları ve TBMM tutanakları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, Seçim, Hasan Hayati Ülkün, Meclis, Milletvekili vb.

* **ORCID:** [0000-0002-8516-9416](https://orcid.org/0000-0002-8516-9416), Dr. T.C. Adalet Bakanlığı, murat.akgumus@adalet.gov.tr
Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: AKGÜMÜŞ, M. (t.y.). NİĞDE MİLLETVEKİLİ HASAN HAYATİ ÜLKÜN'ÜN MECLİS ÇALIŞMALARI. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi* (61), 84-106. **DOI:** [10.17498/kdeniz.1433811](https://doi.org/10.17498/kdeniz.1433811)

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

ABSTRACT

Turkey switched to a multi-party system after the General Elections of May 14, 1950. The Democratic Party won the elections in 1954 and 1957 and remained in power for ten years. In the elections held in 1950, 1954 and 1957, the Democratic Party won deputies from almost every province. The Democrat Party showed the same success in Niğde as it did throughout the country, winning all of Niğde's deputies in the 1950 and 1954 elections. Hasan Hayati Ülkün was among the deputies elected as Niğde MP from the Democratic Party in the 1954 elections. Hasan H. Ülkün served in the Grand National Assembly of Turkey (TBMM) as Niğde MP between 1954 and 1957. In the 1957 elections, Hasan H. Ülkün was elected as an MP for Nevşehir and again served in the Grand National Assembly of Turkey.

Hasan H. Ülkün was a member of the Justice Commission and Library Commission of the Grand National Assembly of Turkey while he was Niğde MP. Hasan H. Ülkün fulfilled his duties and responsibilities for his nation and country. Hasan H. Ülkün has endeavored to find solutions to the country's local and national problems by bringing the complaints and demands of the people to the Parliament's agenda. Hasan H. Ülkün took the floor in the Grand National Assembly of Turkey on issues such as Public Works, Education, Economy, Agriculture and Health, submitted parliamentary questions and proposed laws.

As a result of the examination and research conducted among Niğde MPs, it was seen that Hasan H. Ülkün was intensively active in the Parliament during his term as Niğde MP. For this reason, this study has been prepared to show Hasan H. Ülkün as an example and to reveal his work as a Niğde MP. In this research article, Hasan H. Ülkün's life is first mentioned, then his activities in the Parliament are discussed, and finally, a general evaluation is made. In this study, Hasan H. Ülkün's parliamentary activities are given in chronological order. Academic studies, archival sources and TBMM minutes were evaluated in this study in which the document analysis method was used.

Keywords: Democrat Party, Election, Hasan Hayati Ülkün, Parliament, Deputy etc.

АННОТАЦИЯ

Турция перешла на многопартийную систему после всеобщих выборов 14 мая 1950 года. Демократическая партия оставалась у власти десять лет, выиграв выборы в 1954 и 1957 годах. На выборах, состоявшихся в 1950, 1954 и 1957 годах от имени Демократической партии были избраны члены парламента почти от каждой провинции. Демократическая партия продемонстрировала в Нигде такой же успех, как и по всей стране, выиграв все мандаты во всей Нигдейской провинции на выборах 1950 и 1954 годов. Хасан Хаяти Юлкюн был среди депутатов, избранный в Нигде от Демократической партии на выборах 1954 года. Хасан Х. Юлкюн работал в Великом национальном собрании Турции в качестве депутата Нигде с 1954 по 1957 год. Он же, избранный депутатом Невшехира на выборах 1957 года, продолжил свою деятельность в Великом национальном собрании Турции.

Будучий депутатом Нигде, Хасан Х. Юлкюн был членом Комиссии юстиции и членом Библиотечной комиссии Великого Национального Собрания Турции. Хасан Х. Юлкюн всегда старался выполнять свои обязанности и ответственности от имени своего народа и страны. Хасан Х. Юлкюн приложил усилия для поиска решений, внеся местные и национальные проблемы страны, жалобы и требования народа в повестку дня парламента. Хасан Х. Юлкюн, выступал в Великом Национальном Собрании Турции по поводу общественных работ, образований, экономики, сельского хозяйства и здравоохранения, представлял в парламент письменные законодательные предложения и разные идеи.

В результате проверки и исследования, проведенного по поводу депутатов Нигде,

выяснилось, что Хасан Х. Юлкюн активно работал в парламенте, когда представлял Нигде в качестве депутата. По этой причине данное исследование было подготовлено с целью показать Хасана Х. Улкуна в качестве примера и раскрыть его деятельность в качестве депутата Нигде. В статье, с начала излагается жизнь Хасана Х. Юлкуна, затем обсуждается его деятельность в парламенте и, наконец, даётся общая оценка. В нижеследующем исследовании используется метод анализа документов, оцениваются научные исследования, архивные источники и протоколы парламента Турции.

Ключевые слова: Демократическая партия, выборы, Хасан Хаяти Юлкун, парламента, член парламента.

1. Giriş

Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik, hukuk devleti olarak dünyada yerini almıştır. Türkiye, Atatürk döneminde çok partili sisteme geçiş yapmak için birçok girişim bulunulmuştur. Ancak Atatürk döneminde çok partili sisteme geçiş mümkün olmamıştır. Türkiye, Atatürk döneminden sonra Cumhuriyet Halk Partisi döneminde de çok partili sisteme geçiş denemelerinde bulunulmuştur. Türkiye'nin çok partili sisteme geçişi 1946 yılında CHP'den ayrılan muhalif siyasetçilerin kurduğu Demokrat Parti ile gerçekleşmiştir (Altuncuoğlu, 2013: 280).

14 Mayıs 1950 Genel Seçimi, 27 yıllık Cumhuriyet Halk Partisi iktidarını sona erdirmiş, Demokrat Parti'yi iktidara taşımıştır. Bu seçim farklı siyasi görüşü temsil eden partilerin Meclis'te yer almasını sağlamıştır. 1950 yılı seçimleri Türkiye'nin çok partili sisteme geçişmesini sağlamıştır. Bu nedenle 1950 seçimleri Türk siyasi tarihi açısından dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Eroğul, 2019: 17). Bu tarihten itibaren ülkemiz 70 yılı aşkın bir süre çok partili sistem ile yolunu devam ettirmektedir.

Demokrat Parti, 1950-1954 ve 1957 yıllarında yapılan seçimlerde Meclis çoğunluğunu elde ederek, on yıl iktidarda kalmıştır. Demokrat Parti, 1950 ve 1954 yıllı seçimlerde ülke genelinde gösterdiği başarıyı Niğde Vilayetinde de göstermiştir. Demokrat Parti, 1950, 1954 ve 1957 yılı yapılan seçimlerde Niğde'den 17 milletvekili çıkarmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi 1950 ve 1954 yılı seçimlerinde Niğde'den milletvekili çıkaramazken, ancak 1957 yılı seçimlerinde 6 milletvekili çıkarabilmiştir (YSK, Milletvekili Genel Seçimi Arşivi: 2024).

Hasan Hayati Ülkün, 1954 yılı seçimlerinde Demokrat Parti'den Niğde Milletvekili olarak seçilmiştir. Hasan H. Ülkün, 1954-1957 yılları arasında 10. Dönem Niğde Milletvekili olarak görev yapmıştır. Hasan H. Ülkün, Niğde Milletvekili iken Mecliste; soru önergeleri vermiş, çeşitli kanun tekliflerinde bulunmuş, Meclis gündemine gelen mevzularda söz alarak görüşlerini beyan etmiştir. Hasan H. Ülkün, yerel ve ulusal meseleleri Meclis gündemine getirerek, çözüm bulunması için gayret göstermiştir. Hasan H. Ülkün, halka ve memlekete hizmet etmek, sorunlara çözüm bulmak için siyaset yapmıştır. Hasan H. Ülkün, müdahil olduğu meselelerin takipçisi olmuş, haksızlıkların karşısında yer almıştır.

Bu çalışma oluşturulurken söz konusu dönemde Niğde Milletvekili olarak görev yapmış olan Hasan H. Ülkün, hakkında bilgi içeren kitap ve makaleler, TBMM Albümü, TBMM Zabıt Cerideleri, incelenmiştir. Bu araştırma makalesinde Hasan H. Ülkün'ün Meclis çalışmaları doğrultusunda hizmet anlayışı ve siyaset yapma biçimi değerlendirilmiştir. Bu çalışmada Hasan H. Ülkün, özelinde iyi bir siyasetçi ve iyi bir devlet adamının nasıl olunacağına dair ipuçlarına yer verilmiştir.

2. Hasan Hayati Ülkün'ün Biyografisi

Mustafa ve Hatice'den olma Hasan H. Ülkün, 1915 yılında Nevşehir'e bağlı Göre Kasabasında dünya gelmiştir. Hasan H. Ülkün, 1938 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

Fakültesi'ni bitirdikten sonra memuriyet hayatına atılmıştır (Erdoğan, 2016: 637). Ülkün, 1940 yılında İktisat Bakanlığı Madenler Müdürlüğü'nde memur olarak çalışmaya başlamıştır. Ülkün, İktisat Bakanlığı Madenler Müdürlüğü'nde 5 ay çalıştıktan sonra İstanbul Adliyesi'nde hâkimlik stajı yapmıştır. Ülkün İstanbul Adliyesi'nde hâkimlik stajını tamamladıktan sonra Elazığ'a bağlı Palu İlçesinde ve Artvin'de Cumhuriyet Müddei Umum Muavinliği yapmıştır. Ülkün; Kilis, Sivas Şarkışla, Giresun Görele İlçesi ve Nevşehir'de hâkim olarak çalışmıştır (TBMM Albümü, 2010: 661).

Ülkün, 11 Mart 1954 tarihinde Nevşehir Hâkimliği görevinden ayrılarak Demokrat Parti'den Niğde Milletvekilliği için aday olmuştur. Ülkün, 2 Mayıs 1954 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde DP listesinden Niğde Milletvekili olarak seçilmiştir. Ülkün, 27 Ekim 1957 tarihine kadar Niğde Milletvekili olarak görev yapmıştır. Ülkün, Nevşehir'in 1954 yılında Niğde'den ayrılarak müstakil bir vilayet olması üzerine 1957 seçimlerinde DP'den Nevşehir Milletvekili seçilmek için aday olmuştur. Ülkün, 27 Ekim 1957 seçimlerinde DP Nevşehir Milletvekili olarak yeniden Meclis'te yer almıştır. Ülkün, 1954-1960 yılları arasında Niğde Milletvekili olarak, 1957-1960 yılları arasında Nevşehir Milletvekili olarak, 6 yıl aktif siyasetin içerisinde yer almıştır. 27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra yargılanmış ve hapse mahkûm edilmiştir. Ülkün, 27 Mayıs'tan sonra siyaseti bırakmak zorunda kalmıştır (Kapçı, 2016: 660).

Ülkün, 27 Mayıs'tan sonra 5 yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir (Toker, 1961: 14). Türk Ceza Kanununun 146/3. ve 173. maddeleri gereğince Ülkün'e 5 yıl ağır hapis cezası verilmiş ve 1 yıl 8 ay müddetle Nevşehir'de Emniyeti Umumiye Nezareti'nde kalmasına karar verilmiştir (Özsakallı, 2009: 173). Ülkün, kendisine verilen cezayı tamamladıktan sonra bir müddet avukat olarak çalışmıştır. Ülkün, emekli olduktan sonra 22 Aralık 1994 tarihinde 79 yaşında iken, vefat etmiştir (Kapçı, 2016: 660).

3. Meclis Çalışmaları

Hasan H. Ülkün, Niğde Milletvekili olarak Meclis'te 22 kez söz almış, 2 kanun teklifinde bulunmuş, 2 takrir (önerge) vermiştir. Ülkün, bakanlık ve bağlı birimlerin bütçeleri üzerinde, kanun görüşmelerinde ve soru önergeleri üzerinde söz almıştır. Aşağıda Ülkün'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapmış olduğu çalışmalara değinilmiştir.

3.1. Bütçe Görüşmelerinde Yaptığı Konuşmalar

Ülkün; Toprak İskân İşleri Umum Müdürlüğü'nün, Adliye Vekâlet'inin, İktisat ve Ticaret Vekâlet'inin, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü'nün, Ziraat Vekâlet'inin Devlet Üretme Çiftliklerinin, Orman Umum Müdürlüğü'nün 1955 yılı bütçe görüşmelerinde söz almıştır.

Ülkün, Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü'nün 1955 yılı bütçe görüşmelerinde söz alarak, 21 Şubat 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Sayın arkadaşlarım, tapu ve kadastro iş ve işlemlerinin yaklaşık olarak 9 - 10 yılı gibi zaman zarfında bitirileceğini kıymetli arkadaşımızdan dinledikten sonra sizler gibi ben de çok memnun oldum. On on beş yıl boyunca ülkemizin çeşitli yerlerinde hâkim olarak çalışmakta iken, birçok yerde toprak paylaşımında vatandaşların anlaşamadığı için çok mustarip olduğunu gördüm. Bu kadar zor bir işin nasıl sonuçlanacağını düşünürken şimdi arazilerin tapu ve kadastro işlerinin yapılmaya başladığını görmek bizleri çok mutlu etti ve sevinmemizi sağladı.

Öte yandan arazilerin tapulama ve kadastro iş ve işlemlerin, 40 - 50 yıl gibi bir zaman zarfında halledileceğini işiterek kaygı duymaktaydım. Bu gecikmenin personel, araç gereç yetersizliği gibi nedenlerden dolayı olacağı ileri sürülerek bizler de bu duruma inanıyorduk. Ancak hükümet tüm kaynaklarını ve personelini bu işin gerçekleşmek için tüm

ülke satına yayacaktır. Bizler bu işin bir çözüme kavuşturulması beklentisi içerisinde bu önemli sorunun en kısa zamanda çözüme kavuşturulmasını beklemekteyiz. Hükümetin arazi tapulama ve kadastro işlerini başlatması gerçekten gurur verici ve övünülecek bir durumdur. Bu durumu anladıktan sonra arazilerin dağıtımı ve tapulama işlerini yapan birimler ve çalışmalarıyla alakalı bilgi edindiğim, duyduğum, gördüğüm bazı eksikliklere değineceğim. Gerçekten tapulama kadastro işini yapan birim, kanun ve işin yerine getirilmesiyle alakalı aralarında farklılıklar bulunmaktadır. Bence bu durum daha evvel bilmiyormuş, ancak bir şekilde birleştirme ve denkleştirme yapılamamış. Dağıtım komisyonlarının ve tapu kadastro komisyonlarının çalışmaları ve farklı uygulamalarından dolayı bazı eksiklikler meydana gelmiştir. Her iki birim arasındaki fark şu: Toprak dağıtım komisyonu bir kural olarak, beş kişilik aileyi geçindirecek araziye esas alıyor. Toprak dağıtım komisyonu beş kişilik aileyi geçindirecek tarım arazisi olmadığında dağıtım işini yapmıyor. Hâlbuki tapu-kadaastro işlerinde böyle bir ilke ve esas bulunmamaktadır. Böyle olunca toprak dağıtım işini yapanlara kolaylık sağlıyor. Bu dolaydır ki vatandaşlar da yanında yapılan uygulama nedeniyle iskânın toprak dağıtım işi ara sırada olsa hoş karşılanmıyor.

Vatandaş Tapu Kadastro işlerini memnuniyetle karşılıyor. Her iki teşkilat çalışanlar hemen hemen aynı işi yaptığı halde farklı ücret almaktadır. Tapulama-kadaastro personellerinden, teknik personel, memur, âmir fark etmeksizin gündelik usulüyle belli bir ücret alıyor iken. Dağıtım komisyonundan çalışan personelin ücret aldığı maaşa göre belirleniyor. Dağıtım komisyonu başkanı çok çalışmasına be sorumluluğu fazla olmasına rağmen teknik personelden daha az maaş alması durumda alacağı tazminat da az oluyor. Bununla beraber dağıtım komisyonu başkanı faali bir şekilde iş gördüğü halde ancak verilen tazminatın yarısını alıyor. Bu uygulamaya her ne olursa olsun bir an evvel son verilmesini istiyorum. Bu husustan başka söyleyeceğim bir mevzuda bir mebus arkadaşımızın dikkat çektiği üzere tapulama personelinin gitmediği yerlere dağıtım komisyonu personelinin gitmemesiydi. Ben de mebus arkadaşımızın söylediklerine katılmakla beraber, bir sakıncamı dile getireceğim. Dağıtım işinin gerçekleştirilme hızına engel olunmasın. Ben ilkin hızlı bir şekilde tapu kadastro işi yapılmasının, ardından dağıtım işi yapılmasının daha uygun olacağı kanaatindeyim. Geçen yaz arazi dağıtım yapılmış birçok köyü gezdim. Vatandaşlar bana birçok şikâyet söyledi. Vatandaşların şikâyetlerini sizlerle paylaşmak istedim, ancak sürem dolmak üzeredir.

Kırşehir dolaylarında Maliye Devlet Çiftliği yer almaktadır. Maliye Devlet Çiftliği, yakınlarında 60 haneli Atıklarablar Köyü bulunmaktadır. Bu köy haklı gündelikçi olarak etraftaki köylere gidip tarlada çalışarak elde ettiği kazançla kıt kanat geçimini sağlamaktaydı. Bu köylünün ekonomik durumu zamanla düzelmiş, gelişmiştir. Bununla beraber köy halkı, Maliye Devlet Çiftliği'ne zarar vermeye başlamıştır. Maliye Devlet Çiftliği'nde çalışan vatandaşlar da haklı olarak bu durumdan rahatsızlık duymaya başlamıştır. Maliye Devlet Çiftliği'nde çalışan vatandaşları birlikte hareket ederek, çalışmak gelişmek ve birlikte yürütmek istiyor. Bunu istemekte hakkındırlar... Ancak Atıklarablar Köyünün toprağı çiftliğin içine girmiş durumdadır. Bundan dolayı Maliye Devlet Çiftliği zarar görmeye başlamıştır. Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında çiftlik yanında yer alan köy halkına başka bir yerde iskân edilerek toprak verilmek istemiş ve köy toprakları çiftliğe katmak istenmiş hatta kararname bile çıkarılmış, bir türlü uygulanmıştır. 60 haneli bu köyün başka bir yere taşınması zor bir iş değildir. Bu köyün başka bir yere taşınması çiftliğin kaynaklarıyla, gelirleriyle gerçekleştirilebilecektir” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 45. Birleşim: 456-457).

Ülkün, Adliye Vekâletinin 1955 yılı bütçesi görüşmelerinde söz alarak, 22 Subat 1955 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Bendeniz kısa bir süre önce aralarından ayrıldığım ve ülkemizin her yerinde yaşamlarını heba edecek düzeyde ülkesine sevdalı, sadık

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

çalışkan ve işlerinde başarı gösteren hâkimlerimizi selâmlamak için söz aldım. Bunu belirttikten sonra şunu ifade etmek isterim ki: Şüphesiz adliyeler ve hâkimler yarasına veya zararına bir şekilde birçok şey konuşmak örnek vermek mümkündür.

Son günlerde üzerinde en çok durulan şey «güvence» meselesidir. Güvence, adaletin tecelli etmesinde amaç edilen gayeye varmak için yalnız nakledilmekten ibaret değildir. Birçok hatibin dile getirdiği gibi imkânsızlıkların olduğu yerde görev yapan hâkimlerin yerlerinin değiştirilmemesi, hâkimler için güvence değil hâkimler için güvencesizlik demektir. Gerçekten hâkimler güvenceden yoksun olarak imkânsızlıkların olduğu yerlerde yeteri kadar görev yapmış iseler başka yere tayin edilmesi bir usul ve esasa göre yapılmalıdır. Yargı çalışanlarının tayin işlemlerinin belirli bir usul ve esasa bağlanmasını talep ediyorum. Belirtmiş olduğum hususun yargı teminatı ve güvencesiyle yakından ve uzaktan bir alakası bulunmaktadır. Hâkim güvencesi öncelikle halkımızın bilincinden doğmaktadır. Adalet ve hak sevgisi vatandaşımızın geleneksel ve soylu özelliklerinden. Bunun üzerinde inşa edilen demokrasi rejimi esasen adaletin güvence altına alınmasından ibarettir. Adalet teşkilâtı ve onun başında bulunan Adalet Bakanı esasen adalet güvencesini oluşturmaktadır. Her şeyden vazgeçmiş olarak canla başla azim ve kararlılıkla çalışan hâkimler, yukarıda ifade ettiğim hususlar etrafında bir güvenceye sahip bulduklarından şüphem yok. Bu mevzularla alakalı da açıklama yapmayı da gerekli görüyorum.

Hâkimlere güvence sağlamak kadar hâkimlerin kişisel ve ailevi mevzularda karşı karşıya kaldığı zorluklar dikkate alınarak, hâkimlerin iş yükü azaltılmalı ve çalışma odalarının iyileştirilmeli, araç ve gereçleri karşılanmalı diğer kurumlardaki personellerle eşit bir seviyeye getirilmiştir. Kanun ve yasaların uygulanması için yapılacak düzenlemeler yargı personeli olarak hâkimlerin diğer personellerin yanında adil ve hakkaniyetli karar verebilmeleriyle ve hâkimlere güvence verilmesiyle ilgili görülmektedir. Hâkimlerden her gün otuz, elli, altmış dâvaya bakarak vatandaşların sorunlarına çözecek bulmasını beklemek gerçekten insan sabrının üstünde bir şeydir. Bundan dolayıdır ki hâkimlerin vereceği kararlardan ve ortaya çıkacak sonuçtan kuşku duyulabilir. Aynı zamanda adliyede hâkimlere yardımcı olmak üzere görev yapan kâtipler, mübaşirlerin durumu da aynı şekilde değerlendirilmelidir.

Adliye kâtipleri diğer kurumlarda çalışan personel gibi değerlendirilmemelidir. Bu içindir ki kâtipler ve mübaşirler kanunları ve hukuki terimleri bilmesi gerekir. Daktilo inceliklerinin öğrenmesi ve hızlı bir biçimde mahkeme yapılmasını için kâtiplerin kısa sürede daktilo eğitime tabi tutulması gerekiyor. Örnek vermek gerekirse Maliye Mesleki ya da Tapu Kadastro meslek eğitim alan memurlar gibi bir hizmet içi eğitim verilerek kâtiplerin de kendilerini geliştirmeye devam ettirilmelerinin doğru olacağını düşünmekteyim. Ayrıca kâtipler diğer kurumlardaki personelden daha fazla çalışarak gerçekleştirdiği iş ve işlemlerinin sayısını artırmak için gece geç saatlere kadar ya adliyede ya da evlerinde iş yapmaktadır. Kâtipler gibi mesaiye kalan veya uzun süre çalışan kurum personeline mesaiye kalma ücreti verilmesi düşünülmektedir. Kâtiplere de mesai ücreti tevdi edilebilir, ancak bu yapılamıyorsa kâtiplerin maşhalarının yükseltilmesi doğru bir karar olacaktır. Detaylı bir biçimde bile olsa resmî gazeteler, yargı kararları vakit kaybedilmeksizin hâkimlere ulaştırılmalıdır. Gazete ve yapılan düzenlemeler büyük bir kısmı savcılıklara gönderilmektedir.

Resmî gazete ve yargı kararları hâkimler okumadan savcılık arşivine koymaktadır. Demokratik bir rejim uygulanmakta iken hâkimlerin etkiden bağımsız tarafsız olarak tam güvence altında tarafsız bir şekilde görevlerini yerine getirmelerinin en iyi örneği seçim zamanında kendilerine verilen görevi en iyi bir şekilde ve noksatsız olarak yerine getirmeleridir. Konuşmamı tamamlarken başarılı çalışmalarından ötürü hâkimleri takdir eder, herkesi saygıyla selâmlarım” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 46.

Birleşim: 477-478).

Ülkün, İktisat ve Ticaret Vekâletinin 1955 yılı bütçesi görüşmelerinde söz alarak, 24 Subat 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Muhterem arkadaşlar; bütçe müzakereleri dolayısıyla Devlet örgütlerinin mevcut birimleriyle alakalı görüş beyan edildi. Benim kanaatim, diğer birimleri ilgilendirse de ekonomik açıdan, kaynağımızın ve kıymetli madenlerimizin ekonomik değeri açısından bütçe sonucuyla ilgili olsa da bireysel, toplumsal zenginlik, bireysel ve millî bolluk, para kaynağı aynı zamanda Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin teşkilatında irdeleme yapabiliriz. Az önce arkadaşlar; hep birlikte tanık olduk, gerçekten Türkiye ekonomik ilerlemenin ihtiyaç duyduğu finansman için bütçeye daha çok kaynak aktarmak üzere çeşitli girişimler değerlendirildi. Fakat ekonomik gelişme için kaynak temin edilmesi ülkenin mali durumu ve gelir-gider dengesi açısından karşılanıp, karşılanmayacağıyla ilgili kararsızlığa neden olmuştur. Bu nedenledir ki ekonomik gelişmemiz için kaynak mevzusu üzerinde hassasiyetle durulması gereken bireysel, millî kaynak durumuyla ilgilidir. Ekonomiye kaynak sağlamak için öncelikle üretimin artırılması ve ürünlerin iç ve dış piyasada değerlendirilmesi meselesini çözmekle işe başlanmalıdır. Bir taraftan üretimi artırıcı önlemler üzerinde durulmalı diğer taraftan elde edilen ürünlerin iç ve dış piyasada değerlendirilmesiyle ilgili çalışmalar üzerinde durulmalıdır.

Yeraltı kaynakları söz etmek istediğim diğer bir mevzudur. Ülkemizdeki uzmanların ve yabancı uzmanların açıklamaları ve hazırladıkları raporlar doğrultusunda yer altında büyük bir maden rezervinin bulunduğunu anlıyoruz. Zengin yer altı maden rezervine rağmen yeraltı kaynaklarından çok az yararlanılmaktadır. İktisat Vekâleti Maden Şubesi özel teşebbüsle birlikte hareket ederek yeraltı kaynaklarımızı kısa sürede çıkartarak ekonomiye kazandırmalıdır.

Etibank Kanununda yer altı kaynaklarının hem Devlet tarafından hem de özel teşebbüs tarafından çıkartılması ve yer altı kaynaklarının şahıslara mal edilmesi kayda geçirilmiştir. Ancak bu uygulama şimdiye kadar gerçekleştirilmemiştir. Tekrar belirtmek isterim ki, hem Etibank, hem de Ticaret Vekâleti Maden Şubesi özel teşebbüs girişimini desteklemek için ülkemizdeki yer altı kaynaklarının çıkartılmasına kaynak sağlamak hususunda faaliyette bulunmalıdır. Bir başka konu ülkemiz sanayisinin durumudur, meselesidir.

İktisat ve Ticaret Vekâletine bağlı Sanayi Umum Müdürlüğü bulunmaktadır. Sanayi Umum Müdürlüğü ülke sanayisinin gelişmesi adına kendisinden beklenen üzere iyi ve yararlı çalışmalar yapmadığını belirtmek isterim. Hâlbuki Sanayi Umum Müdürlüğü, ülke sanayisini, hem dışarıdan hem de içeriden uğradığı mali sıkıntılarının üstesinden gelmesini sağlayacak ülkemizden beklenen sanayileşmeyi sağlayacak ve ülkemizin kısa sürede kalkınmasını sağlayacak yegâne dayanak noktasıdır. Sanayi Umum Müdürlüğü, ülkemizin sanayileşmesi için kendinden beklenen desteği vermelidir. Çünkü özel teşebbüs yatırımlar artış göstermektedir. Özel sektör girişimcileri Sanayi Umum Müdürlüğü'ne başvurduğu zaman kendisine yönlendirecek bir muhatap bulamamaktadır. Şayet hali hazırda uygulanmakta olan yasalar Sanayi Umum Müdürlüğü'nün bu işlevi yerine getirmesine engel ise Sayın Bakandan talep ediyorum, bu mevzuda ne gerekiyorsa yerine getirsinler. Beklenti içerisinde olduğumuz Sayın Bakandan ülkemiz sanayisinin, üretiminin ticaretinin gelişmesi için kaynak sağlayan kurumlardan özel teşebbüse desteğinin oldukça fazla olduğunu belirtmesi, şahsımı haklı gösteriyor.

Bu çerçevede iç piyasada sanayi ürünlerinin değerlendirilmesiyle alakalı önlemlerle, dış piyasaya gönderilmesi ilgili çalışmalara da yer verilmelidir. Benim sizlerle paylaşmış olduğum bu gibi tespitler şahsımı yanıltmamışsa, ürünlerin dış ülkelere tanıtılması ve satılması için çalışma yapıldığı teşekkülüne sahip olmadığımız görülmektedir. Şahsi olarak belirtmek isterim ki bir ürünümüzün dış piyasaya gönderilmesi için bu ürünlerden birkaç örnek buldum. Belki onlar da kendilerince haklı idiler.

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

Bana söylenen şu: Ürünlerin dış piyasaya gönderilmesi için size ticaret ataşelerimizin adreslerini verelim, hem siz hem de dış piyasaya ürün gönderecek üretici, size ticaret ataşelerine başvurarak ürünlerinin dış piyasaya gönderilme durumunu araştırır. Ben bu uygulamayı tuhaf olarak karşıladım. Bu eskiden beri dış ülkelerle ticaret yapan diğer ülke üreticileri için olağan bir durumdur. Ancak Türkiye'de Avrupa ülkelerini bilmeyen, Avrupa ile ilişkilerini bilmeyen üreticilerimiz ya da dışarıya ürün pazarlayanlarımız buna benzer yanıtlara layık olmaması gerekir.

Ayrıca dışarıdan alım mevzuna değinmek istiyorum. Ülkemizin dışarıdan alım mevzusunda işittiklerimiz doğru mudur, değil midir? Bilmiyorum, ancak işittiklerimi açıklamak benim görevlerim arasında yer almaktadır. Örnek vermek gerekirse birçok başka zorunlu veya zorunlu olmayan birçok ürün ithal etmiyor muyuz? Ülkemizi, dış ülkelerle karşılaştırarak zorunlu olmayan ve zorunlu ihtiyaçları olmayan insanlarımız. Ancak bunu gelişmiş birer ülke olan Amerikalılar ve Fransızlar bilmesin. İngilizler ve Almanlar da lüks yaşamıyor ve üzerine bir şey alıyormuş. Vatandaşlarımızın gündelik hayatta kullandığı araç ve gereçler eşyalar, nakil araçları dahi diğer ülkelerde yaşayan insanların kullandıklarından daha modern, konforlu ve pahalı olduğu söyleniyormuş. Madem öyle ülke olarak pahalı olan ve kullanılması zorunluluk gerektirmeyen pahalı ürünlerin araç, gereçlerin vasıtaların getirilmesine izin vermeyelim. Ayrıntıyla girmeden açıklamak istediğim bir mevzuda: Dış ticaret uygulamamızla alakalıdır. Ülke olarak dış ticaret uygulamamıza çok önem veriyoruz. Ancak bu işi gerçekleştiren kurumların sevk ve idaresini sağlayan müşavir, daire başkanı gibi yetkili kişiler olsa da bu kurumsallıkla dış ülkelerle ihracat sağlıklı bir şekilde devam ettirilemez. Bir komisyon eliyle dış ticaretin daha sağlıklı, verimli ve yararlı bir şekilde yürütüleceğini düşünmekteyim. Son olarak vurgunculukla mücadeleye değineceğim. Bir kamyon firması bir kamyon satışına 42 bin liralık fatura keserken, müşteriden 70 bin lira civarında para aldığı işiti. Bundan dolayı vurgunculukla mücadele kapsamında özellikle dışarıdan alınan ürün, araç, gereç ve vasıtalarla dışarıya satılan ürünlerin toptan satışını yapanlarla ve ihracatçılar üzerinde durulmasını cezai yaptırımların artırılmasını, ticari mekanizmamızın ve düzenimizin tesisi ile vatandaşlarımızın daha çok iyi yaşamasına katkı sağlayacağını düşündüğümünden bu hususta düzenleme yapılmasını, gerekli görmekteyim. Saygılarımı sunarım” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 48. Birleşim: 692-693).

Ülkün, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti ile Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü 1955 yılı bütçesi görüşmelerimde söz alarak, 25 Şubat 1955 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar! Bakanlığın farkında olduğu konulardan bahsedeceğim. Bana ulaştırılan bilgileri sizlerle paylaşmayı Meclis'in bilgisine sunmayı bir görev olarak kabul ediyorum. Son zamanlarda Sağlık Bakanlığı'nın ülkemize kazandırıldığı hizmetlerden, tesislerden ve insanları kucaklayan kurumlarından bahsedilir. Hükümetin sağlıkla alakalı dört yılı aşkın bir süredir yapmış olduğu çalışmalar ve hizmetler tüm övgülerin üstündedir. Yüce Meclis'te sağlıkla alakalı yerine getirilmiş hizmetlerden ziyade yapılacak olan hizmetlerden bahsedilir. Muhakkak ki sağlıkla alakalı her kesin sorun olarak kabul ettiği şey: Sağlık kurumlarının çalışan personel yetersizliğidir. Memleketin her bir yerinde vatandaşlar devletten doktor, hastane, ebe gibi sağlık çalışanı talep etmektedir. Bende buradan Sağlık Bakanlığı'ndan vatandaşların haklı talebinin karşılanmasını istiyorum. Bu zamana Sağlık Bakanlığı, taleplerimizi olumlu karşılayarak gidermeye çalışmıştır. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı çalışanlarına teşekkürü bir ödev bilirim. 3-4 yıl sonra Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan personel sayısı daha da artacağına göre sağlık çalışanı yetiştirilmesi üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Tıp doktoru yetiştirmek uzun bir zaman almaktadır. Kısa bir sürede hemşire, hastabakıcı, ebe gibi sağlık çalışanı yetiştirerek, vatandaşların sağlık ihtiyacı karşılanabilir. Böylece sağlık kurumlarının sağlık personeli ihtiyacı karşılanmış olur

kanaatindeyim.

Birde sağlık hizmeti alan hastaların tedavi sürecinde, kendilerine gösterilen ilgi ve alâkadan bahsedeceğim. Ziyaret ettiğim hastalar sağlık çalışanlarının kendilerine kötü muamele ettiğinden yakınmıştır. Hastalar ve hasta yakınları sağlık çalışanlarının kendilerine yeterli ilgi ve alakayı göstermediği ifade etmiştir. Derdine dermen bulmak için sağlık kuruluşlarına müracaat eden hastalar sağlık çalışanlarından koruma kollama güler yüz beklemektedir. Bir husustan da söz etmek istiyorum: Birleşmiş Milletler Sağlık-Sosyal Yardım Teşkilâtı Türkiye'de sağlık ve sosyal yardım hizmetini organize etmek için ülkemize başvurmuş, ancak Türkiye'ye tahsis edilen 40-50 bin dolar civarında bir ödenek iki yılı aşkın süre kullanılmayı bekliyormuş. Henüz Birleşmiş Milletler Sağlık-Sosyal Yardım Teşkilatı'nın Türkiye'ye sağladığı kaynak kullanılmış değildir. Bu kaynak, konut tamir bakım, onarım, yapım işlerinde, vatandaşlara sosyal yardımlar sağlanacak yetişkinlerin bilgi görgü kültürlerinin artırılması gibi sosyal hizmetler için kullanılacak bir kaynakmış. Bilgi sahibi olmak istiyorum. Sağlık Bakanlığı'nın bu hususta ne düşünüyor? Basında bu hususta bir kanun hazırlığı yapıldığıyla alakalı bir haber yer aldığını biliyorum. Şayet bu kaynağın kullanılması için girişimde bulunulacaksa ülkemiz için oldukça yararlı olacağı kanaatindeyim. Bu düzenlemenin kısa bir zamanda gerçekleştirileceğinden şüphe duymuyorum. Sağlık kuruluşlarının sayısının artırılması ve sağlık kurumlarının sağlık personeli ihtiyacının kısa bir sürede karşılanmasını talep ediyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 49. Birleşim: 745).

Ülkün, Ziraat Vekâleti, Devlet Üretim Ciftlikleri, Orman Umum Müdürlüğü, 1955 yılı bütçesi görüşmelerinde söz alarak, 26 Şubat 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Kıymetli arkadaşlar! Bütçe görüşmeleri nedeniyle kanaatimi belirtmek üzere söz almış bulunmaktayım. Kişisel açıklamalarım meselenin önemine binaen ülkemizin kazanımları, bundan sonra yapılacak kalkınma hamleleri ve bu mevzuda edindiğim intibalarla ilgilidir. Tarım deyince aklıma bütün memleket gelmektedir. Tarım % 80'i ziraatla ilgilenen bir ülkenin kazanımları, ilerlemesi, geleceği ziraattan alınan neticeye bağlı olduğu için meselesi üzerinde düşünülmesi gereken ve iyi neticeler alınması gereken başlı başına ülkemiz adına yapılmış bir çalışmadır. Bu nedenle Demokrat Parti hükümeti tarım alanından 4 yılı aşkın bir süredir kat ettiği ilerlemeler, vatandaşın iktidarla övünç duyacağı bir çalışma olarak görülebilir. Bununla beraber iktidarın ziraat alanında yapmış olduğu çalışmalar daha sonraki dönemlerde ülke ziraatı daha da ileri taşıyacaktır. Gelecek nesiller de ziraata alanından yapılan çalışmaları daha ileriye taşımak için ziraata hak ettiği değeri verecektir. Yapmış olduğum kısa konuşmayla, az zamanda bu konu anlatmam mümkün değildir. Ben ziraat mevzunda az zamanda geniş ölçüde yapılan işlerden bahsetmekten ziyade tarım alanında yapılacak çalışmalarla ilgili Ziraat Bakanlığı'ndan beklentilerimi söylemek isterim.

Ülkenin her bir yerinde tarımla hayvancılıkla uğraşan ziraatçılarımız yoğun bir faaliyet ve çalışma yürütmektedir. Ziraat Bakanlığı teşkilatının tarım ve hayvancılık alanında yürütmüş olduğu çalışmaları, üreticilerin göstermiş olduğu gayret ve çaba ile bir tutmuyorum. Ziraat Bakanlığı, teorik bilgi vermek ve kurumsal çalışma yapmaktan öteye geçemiyor. Ziraat Bakanlığı, çalışma sahası, ziraat olarak kabul edip kendi kabuğundan sıyrılarak, ülkemizin her bir köşesinde üreticilerle hareket etmesi ülke topraklarında verimin artırılması için çalışmalar yürütmelidir. Ziraat Bakanlığı, ülkemizin her bir yerinde yoğun bir faaliyet gösteren üreticilerle birlikte hareket etmelidir. Ziraat Bakanlığı, tarımla alakalı teknik ve akademik bilgi içeren öğretici filmleri illerde toplanan çiftçilere izletilmesinin oldukça yararlı olacağını düşünmekteyim. Bu yıl içerisinde Amerikan Kültür Derneğinin hazırlanmış olduğu bir filmini izledim. Herkesin izlemesini tavsiye ediyorum. Tarım ve tarımsal üretimle ilgili bu filmlerinin köylülere izlettirilmesi yararlı olacaktır. Tarımsal

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

ürünler ve meyveciliğin düzenlenmesi ve geliştirilmesi, hayvancılığın olgunlaştırması, suni gübre ve tarıma dayalı sanayi ile yeteri kadar ehemmiyet verilmediğini ifade etmekte bir sakınca görmüyorum. Teşkilât Kanununda yer aldığı üzere bu işlerin takip edilmesi, düzenlemesi ve yerine getirilmesinde bakanlık yetkilendirilmiştir. Ziraat sanayii ve tarım ürünlerinin değerlendirilmesi öncelikli olarak ele alınması gereken sorunlardır. Tekrar ifade etmek isterim ki, tarımla, ziraatla hayvancılıkla alakalı yapılacak iş ve işlemlerin yerine getirilmesi için ülkenin ekonomik durumu müsait olup, olmadığı başka bir husustur. Ben ziraatla hayvancılıkla alakalı yapılacak iş ve işlemlerle ilgili düşüncelerimle ve temennilerimle tekrar belirtmek istedim. Yine aklıma geldiği ve yapılmasını istediğim için temenniler olarak belirtiyorum.

Hayvancılığımızın ıslahında ilk sırada suni dölllenme yer almaktadır. Ziraat Bakanlığı bu işi önceki yıllarla mukayese edilmeyecek düzeyde ileriye taşımış durumdadır. Yine de on milyon sığırdan 27 bin, 27 milyon koyundan 30 bini suni dölllenme ile aşılanmıştır. Rakamlardan, 1/200 civarında bir aşılama yapıldığı anlaşılmaktadır. Herhangi bir güçlüğü bulunmayan çok sayıda araç gereç ve teşkilâta gereksinim duymadan suni dölllenme işi ülke genelinde yaygınlaştırılması yerinde bir karar olacaktır.

Meyvecilik faaliyeti içerisinde yer alan üzüm yetiştiriciliğine de değinmek istiyorum. Önceki gün sürem elvermediği için Tekel Bakanlığı bütçesinde sunduğum üzüm, bizim talihi kötü olan ürünlerimizden birisidir. Buna rağmen ülkemizde üzüm yetiştiriciliği yaparak geçimini sağlayan yörelerimiz bulunmaktadır. Orta-Anadolu'da yer alan Nevşehir yöresi genellikle üzüm yetiştiriciliği ile geçimini sağlamaktadır. Diğer taraftan başka tarım ürünlerinin üretimini arttırmak ve hak ettiği değerden satılması için birçok bakanlık, kurum ve kuruluş çalışmalar yürütmekte iken, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarıyla karşılaştırıldığında üzümün ürünün piyasadan hak ettiği bir bedelle satın almaması bir tezatlık teşkil etmektedir. Ticaret Vekâleti ise yapmış olduğu açıklamada bakanlığın ticaret anlayışıyla hareket edildiğini ileri sürüyor. Ticaret Bakanlığı, bu açıklamasıyla üzüm üreticisini yok saydığını, üzüm üreticisinin aleyhinde hareket etmiş olduğunu belirtmiş oluyor. Ticaret Bakanlığı'nın üzüm ürünlerini sınai ürünü gibi değerlendirme olanak ve yetkisi sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda bakanlığın bir ticari uygulamayla hareket ettiği, söylenemez. Ticaret Bakanlığı böyle bir uygulama yapması kendini haklı göstermediği gibi hakkaniyetli bir uygulama olarak da görünmüyor. Hâlbuki üzüm önemli ölçüde milli geliri artırdığı ve ülkemize oneli ölçüde döviz sağladığı bilinmektedir. Sanki Ticaret Bakanına bu durum açıkça ifade edilmemiş. Ben Gümrük Bakanı, burada yer aldığı için özellikle istirham ediyorum: ülkemizde üretilen ispirotolu içkilerimizin, genellikle rakalarımızın yabancı ülkelere, özellikle Amerika tarafından yoğun bir şekilde talep edildiğini duyuyorum. Şayet yanlış aktarılmamış ise Sayın Ziraat Bakanımızın ve Ziraat Encümeni Reisimizin bundan haberdar oldukları halde yeteri kadar üreticiden üzüm ürünü talep etmediklerini işittim. Böyle bir pazarın göz ardı edilmeden, kanuni yetkileri dâhilinde bu hususta, yabancı ülkelere satılan mallarla beraber satış şubelerinin açılması üzerinde durulması oldukça yararlı olacaktır. Diğer taraftan yapılan dış ticaret sayesinde ülkemizin döviz rezervi ve üzüm üreticilerinin geliri artacaktır.

Zirai faaliyet ve tarımsal üretim ülkemizin ekonomik durumunun daha iyiye gitmesi ve ülkemizin refaha kavuşması adına büyük öneme sahiptir. Tarım ürünlerinin yabancı ülkelere ticaretinin yapılması için satış durumunun artırılması Türkiye'yi kalkındırarak unsurların başında gelmektedir. Tarımsal ürünlere yönelik talebin giderek artması ve tarımsal üretim kapasitenin artması, sanayileşmenin ve halkın refah seviyesinin artmasını sağlayacaktır. Ziraat alanında çok şeyin yerine getirilmesinin istenmesi hem bizler açısından hem de ülkemiz açısından haklı bir beklenti olarak görülüyor. Tarım alanında büyük bir girişim, teşebbüs gerçekleştirilmektedir. Tarım halkımıza mal olmuş bir ekonomik

etkinliktir. Bizlerin çalışmaları, sermayeleri bu millî hareketin düzeyine ve derecesine uygun hale geldiği zaman hem tarımımız, hem de sanayimiz, millî durumumuz yapılanlarla beraber, en kısa sürede partimizin ve milletimizi hak ettiği seviyeye ulaşacaktır” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 50. Birleşim: 805-807).

3.2. Göreme Harabeleri ile İlgili Sualine Devlet Vekili Mükerrer Sarol’un Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün’ün Nevşehir’e bağlı Avcılar Köyü sınırları içerisinde yer alan Göreme harabelerine gereken ilgi ve alakanın gösterilip gösterilmediği ile ilgili sorusuna Devlet Bakanı Mükerrer Sarol’un cevap vermesi üzerine söz alarak, 28 Haziran 1954 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar! Devlet Bakanının Göreme ile alakalı yapılan ve yapılacak olan çalışmalarla ilgili vermiş olduğu açıklayıcı bilgilerinden dolayı memnun kaldım. Devlet Bakanımızın Göreme ile ilgili açıklama yapması üzerine Göreme’nin güvenliğinin sağlanmak için çalışmalara başladığı görülmüştür. Göreme gibi bir turizm beldesiyle alakalı çalışmalar yapmak Demokrat Parti hükümetine nasip olmuştur.

Demokrat Parti iktidarı, iktidara geldiği 1950 yılından beri ülkemiz sınırları içerisinde yapılacak tüm işlerle gerektiği gibi ilgilenmiştir. Turizmle alakalı ülkemizin en ücra köşesi olarak kabul edilen Göreme harabeleri de çözüme kavuşturulması gerekli görülen bir mesele olarak görülmüş ve Göreme’ye de hak ettiği ilgi ve alaka gösterilmiş, Göreme için gerekli tedbir almıştır. Benim anladığım ve gördüğüm kadarıyla Demokrat Parti iktidarı Türkiye’yi yeniden imar ve iskân ederek modern bir çehreye kavuşması için ve düzenlemektedir. Meclisi bu meseleyle alakalı daha fazla meşgul etmemek için şu hususu belirteceğim: Ülkeler turizmi, Birinci Dünya Savaşının ekonomik sıkıntıları içerisinde döviz temin etmek için iktisadi bir yol olarak görülmüştür. Günümüzde ülkeler turizmi ekonomik bir değer olarak yapmaya devam etmektedir. Günümüzde turizmin büyük ölçüde kültürel önemi de ortaya çıkarmaya başlamıştır. Tek bir dünya düzeni inşa edildikten sonra, ülkeler çeşitli nedenlerle bir araya gelmeye başlamış ve bu oluşumun ortaya çıkmasında turizm başlıca etken olmuştur. Kanaatimce bu nedenler her zaman önemini koruyacak olan kültürel nedenlerdir.

Nevşehir’in Göreme Yöresindeki Göreme harabeleri; Hıristiyanlık dinin ilk zamanlarına ait eserleri barındırmaktadır. Göreme, Batı ve Doğu dünyasının kültürel alışverişleri ile dinî ilişkilerinin başlıca gayesini oluşturmaktadır. Bu itibarla Göreme ziyaret edenlerin sayısı her geçen gün artmakta, Göreme, yerli ve yabancı turizm açısından önemli bir turizm merkezi olarak bu yolda her geçen gün ilerlemektedir. Göreme’nin hak ettiği değere ulaşması için turizm sanayisi ve turizm meselelerinin gerçekten ele alınıp temelden çözümlene kavuşturulmasıyla alâkalıdır. Turizmin gelişmesini sağlayan en önemli etmenlerin başında ulaşım sorununun halledilmesi gerektiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Aynı zamanda ülke turizmin gelişmesi turizm yöresini ziyaret edenlerin istirahat ettirecekleri ve ihtiyaçlarını tatmin edecekleri dinlenme yerlerinin ve konaklama yerlerinin hazır hale getirilmesiyle de alakalıdır. Ülke turizminin gelişmesi, memleketin bütün güzellikleri etkin ve ilgi çekici bir hale getirilerek turizme kazandırılması ve hazır hale getirilmesiyle mümkündür.

Sayın Bakan yapmış olduğu açıklamada belirttiğiniz üzere ulaşım sorunun en kısa sürede halledileceğini beyan etmiştir. Ben, iktidarımızın turizme gereken önemi verdiğinden şüphe duymuyorum. Ancak kara yolu yapımı, vasıta sorununu ve konaklama ihtiyacının karşılanması için yaz aylarında şartlar elverdiği ölçüde yapılacak çalışmalara destek vermesini istiyorum. Tekrar belirtmek isterim ki; bu gibi işlerin zaman kaybetmeden yerine getirileceğini ümit ediyor ve bekliyorum. Sayın Bakana bir kez daha teşekkür ediyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 1. Cilt, 14. Birleşim: 277).

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

Ülkün, Nevşehir'in Göreme harabelerine gereken ilgini gösterilmesi, burası için yapılan çalışmalar hakkında sorduğu sorularına Devlet Vekâletinin cevap verilmesi üzerine bir konuşma yapmıştır. Ülkün: Turizmin uluslararası alanda öneminin giderek arttığını ve ülkemiz turizmin açısından öneminin giderek artmaya başladığını belirtmiştir. Ülkün: Ülke turizminin gelişmesi ve turizmin ülkemiz açısından önemli bir değer haline gelmesi için turizm yörelerinde altyapı, üstyapı çalışmaları ile çevre düzenleme çalışmalarının yapılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Ülkün: Turizm yöresi olan Göreme'yi ziyaret eden turistlerin ulaşım sorununun, konaklama sorununun giderilmesi için zaman kaybetmeden çalışmalara başlanması gerektiğini belirterek, bu doğrultuda Göreme beldesinde karayolu yapımına başlanılmasından memnun olduğunu dile getirmiştir.

3.3. Ülkemizin Belli Başlı Yerlerinde Hayvan Yiyeceği Durumunun ve Zirai Tedbirlerin Neler Olduğu Sorularına Zirai Vekâletinin Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, ülkemizin bazı yerlerinde ve bazı tarım ürünlerinin yağmurlar, diğer doğal afetlerden, hastalık ve haşereden dolayı tarım ürünlerinin durumunun değerlendirilip değerlendirilmediği, hayvan yiyeceği üzerine düşünülen önlemlerin neler olduğunu sorusuna Zirai Bakanı'nın cevap vermesi üzerine söz alarak, 30 Haziran 1954 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “*Kıymetli arkadaşlar, tarımsal faaliyet; kapsam itibarıyla ülkemizin, ekonomik, sosyal ve bunlara bağlı olarak ekonomik hayatı yakından ilgilendirmektedir. Ülkemizde son günlerde gerçekleşen yağmurlar bazı olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sayın Bakana dinlediğiniz hususlarda soru yöneltmişim. Sayın Bakan sorularına kapsayıcı, doyurucu ve samimi yanıt vermiştir. Bundan dolayı Sayın Bakana çok teşekkür ederim.*

Tarımsal üretim gıda ürünlerinin yetiştirilmesine dayanmaktadır. Gıda maddelerine dayalı sanayimiz ve diğer ticaret dallarımız gerçekten ilgi, alaka, dikkat gerektirmektedir. Bu yüzden sorumda belirttiğim üzere yağış ve diğer doğal afetlerle her türlü böcek ve haşerenin yol açtığı zarar ziyanının çeşitli tarım ürünleri üzerinde ne derecede etkili olduğunu ve imkânlar ölçüde bu gibi zararların karşılanması için ne gibi tedbirlerin alındığıyla alakalıydı. Şükürler olsun ki tarım ürünleri üretim sahalarında ciddi ölçüde endişeye mahal verecek ve kaygı duyulacak düzeyde bir zarar oluşmamıştır. Hali hazırda tarım ürünlerine musallat olan haşerat illeti ve yağış yetersizliği olması muhtemel tabii afetlerdir. Devlet haşerat illeti ve yağış yetersizliği gibi olumsuz durumları bertaraf etmek için elindeki imkânları seferber ederek, her zaman titiz ve dikkatli bir çalışma yürütmek için gayret ve çabayı göstermelidir.

Tarım, halka gıda maddesi sağladığı gibi, ticaret ürünlerini ve hayvanları da ilgilendirmektedir. Hayvan besini sorunu ülkemizde başka ülkelerle mukayese edilmeyecek ölçüde üzerinde durulup, ele alınan bir mevzu olmamıştır. Tahıl ürünlerinin yetersizliğinden dolayı bundan sonra hayvan besinlerini ilgilendiren mevzularla da dikkatli bir şekilde ilgilenmek gerektirmektedir. Sayın Bakan, bütün bu mevzuları göz önünde bulundurarak gerekli tedbirleri almak için kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmakta olduğunu açıklamıştır. Açıklamasından dolayı Sayın Bakana teşekkür ediyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 1. Cilt, 15. Birleşim: 299-300).

Ülkün: Ülkemiz açısından tarım ve hayvancılığın önemli bir ekonomik değer olduğunu belirtmiştir. Ülkün: Hükümetin tarım ve hayvansal üretimi desteklemesi gerektiğini, tarım ürünlerine zarar veren doğal afetlere karşı önlem alınması gerektiğini, haşereyle mücadele etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ülkün: Hükümetin tarım ve hayvancılıkla alakalı şimdiye kadar yürütmüş olduğu çalışmaları takdirle karşıladığını, hayvan üreticilerinin de desteklemesi gerektiğini vurgulamıştır. Ülkün: 1950'li yıllarda tarım ve hayvancılığın memleketin başlıca geçim kaynağı olduğunu, insanlarımız için tarım ve

hayvancılığın önemli bir gelir kaynağı olduğunu belirterek bu mevzuyla önem vermiştir.

3.4. Giyim Maddelerine İndirim Yapılıp Yapılmayacağı ve Yiyecek Maddelerine Yönelik Yapılan Fiyat Kontrolünün Yeterli Olup Olmadığı Sualine Ticaret Vekâletinin Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, İktisat ve Ticaret Bakanlığı'na giyecek ve yiyecek maddelerinde indirim uygulanıp uygulanmadığı, bazı giyecek maddeleri ile yiyecek maddelerinde yaşanan artışa engel olmak için uygulanana fiyat kontrolünün yeterli olup, olmadığı sorusuna İktisat ve Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın cevap vermesi üzerine söz alarak, 2 Temmuz 1954 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar, benim talebim oldukça kısa olacaktır. Konunun önemine binaen Sayın Bakanın yapmış olduğu açıklamayı dikkatli bir şekilde dinledim. Ekonomik sorunlar, toplumların her zaman önem verdiği sorunlar olmuştur. Ekonomik sorunları tamamen çözüme kavuşturmak hiçbir ülkenin üstesinden geldiği bir mesele olmamış, bundan sonra da hiçbir ülke bunda başarılı olamayacaktır. Hükümet, ülkenin ekonomik sorunlarının halledilmesi için sürekli çaba sarf edilmekte ve ülkenin ekonomik sorunlarını dikkatli ve titiz bir şekilde takip etmektedir. Demokrat Parti iktidarı; bu zamana kadar olduğu gibi günümüzde de, Sayın Bakanın yapmış olduğu açıklamalar doğrultusunda vatandaşlarımızı tatmin edecek ölçüde, ekonomimizi düzeltmek adına sorunları yakından takip etmeye devam edecektir. Bizlerin ve vatandaşların da hükümetten beklediği budur” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 1. Cilt, 16. Birleşim: 390).

Ülkün: Hükümetin ülkenin ekonomik sorunlarına dikkatli bir şekilde yaklaştığını, ekonomik sorunların çözülme kavuşturulması çalışmaya devam etmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Ülkün: Vatandaşların temel ihtiyaç maddeleri ile tüketim maddelerine uygun bir şekilde temin etmesi için hükümetin fiyat istikrarını sağlanması gerektiğine vurgu yapmıştır. Ülkün, ekonomik sıkıntılarla karşı karşıya kalan vatandaşların ihtiyaç maddelerine uygun bir fiyatla temin edebilmesi için bu meseleyi Meclis gündemine taşımıştır.

3.5. İnhisar İdaresine Yönelttiği Suale Cevap Verilmesi Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, Ticaret Bakanlığı'na İnhisar İdaresi tarafından kuru üzümün neden yüksek fiyatla satın alınmadığı, Nevşehir'de satın alınan üzüm miktarının neden azaltıldığı, üzüm ürünlerinin mahallinde değerlendirilmesi ve dışarıya satılmasıyla ilgili çalışma yapıp yapılmadığı sorusuna Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı'nın cevap vermesi üzerine söz alarak, 17 Aralık 1954 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Sayın Bakanın kapsamlı ve doyurucu açıklama yapmış olması beni şahsen beni çok memnun etmiştir. Kıymetli vaktinizi daha fazla almamak adına maruzatım kısa olacaktır. Üzüm ürününün bu şekilde Mecliste kapsamlı bir şekilde değerlendirilip, değerlendirilmediğini hatırlamıyorum. Ülkemiz 1950 yılı verilerine göre üzüm üretiminde bir buçuk milyon kiloya yaklaşmış bulunmaktadır.

Üzüm üretiminin bu kadar çok yüksek bir seviyede gerçekleşmesi, üzüm üretimi ile uğraşanların ve çiftçi erbabının çok olduğunu göstermektedir. Ülkemizde, bu kadar çok üzüm üretiminin gerçekleştirilmesine rağmen, üzümün istenilen ölçüde milli kaynak ve üreticisinin refah seviyesini artıracak düzeyde ekonomik büyüklük elde edememiştir. Sayın Bakanım üzüm üretiminde ülkemizden daha az teknik alt yapı ve donanımına sahip ülkeler bile bizden daha çok döviz elde etmiştir. Ülkemiz dövize ve dış kaynağa daha çok gereksinim duyduğuna göre ülke olarak hem üzümün değerlendirilmesi hem de dış ülkelere satılması bakımından gereken önemin göstermek zorundayız. Sayın Bakanın sözlerinden, ülke ekonomisi adına üzümün yeni yeni yararlanılmaya başlanıldığını anlıyorum.

Şimdiye kadar Ticaret Bakanlığı, üzümün yaş ve işlenmiş olarak yurt dışında pazarlanmasını, dış pazarda değerlendirilmeye başlanması için çalışma yapmamıştır.

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

Bununla beraber Ticaret Bakanlığı üzümün ürünlerinin işlenerek yurt dışına ihracatının yapılması ve üzüm ürünlerinin yurt dışında değerlendirilmesiyle ilgili yeni yeni çalışmalara başlamıştır. Benim de isteğim/ricam bu yöndeydi. Ben de üzümün mahallinde değerlendirilip ve dış pazara sunulmasıyla ilgili çalışmalar yapıp, yapılmadığı ile ilgiliydi. Ümit ediyorum ki bahsettiğim mevzularla ilgilenilsin ve üzüm ürünleri üzerinde alınacak önlemlerle hem ülkemize millî gelir, hem de döviz sağlasın. Diğer taraftan üzüm yetiştiriciliği yapan üreticilerimiz üzümünden sağlayacağı gelir sayesinde rahat bir nefes alsın, ekonomik durumları iyileşsin” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 132).

Ülkün: Üzüm ürünlerinin yeteri kadar iyi bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğinin belirterek, şimdiye kadar üzüm ürünleri ile ilgili bir çalışma yapılmadığını üzüm ürünlerinden yeterli bir şekilde yararlanılmadığını belirtmiştir. Ülkün: Ülkemizin önemli bir üzüm üreticisi olarak hem üreticisine hem de ülkemize gelir sağlaması gerektiğine vurgulamıştır. Ülkün: Üzüm ürünlerinin değerlendirilmesi için Ticaret Bakanlığı'nın üzüm üreticisine değere vermesi gerektiği ifade etmiştir.

3.6. Nevşehir-Aksaray Üzerinden Gececek Demiryolu ve Karayolu Yapımıyla İlgili Sualine Nafia Vekili K. Zeytinoğlu'nun Cevabı Üzerine Yaptığı Konuşma

Ülkün, Nafia Vekâletine 1955 yılında Nevşehir - Aksaray üzerinden geçerek Konya'yı Kayseri'ye bağlayacak demiryolu ve karayolu inşası ile alakalı ne düşünüldüğünü sorusuna Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu'nun cevap vermesi üzerine söz alarak, 17 Aralık 1954 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Kıymetli arkadaşlar; Sayın Bakan bu yolun inşasının ne kadar gerekli ve önemli farkında olduğunu belirtmiştir. Ancak Sayın Bakanın konuşmalarını takip eden sözlerinde bu öneme layık olduğunu düşünmüyorum. Sayın Bakanın (en kısa zamanda yolun yapılacağı cümlesi) daha önce belirtilen önemle ifade edilen eş anlamda değildir. Bu nedenle şahsım kendilerinden bu yönde yeniden açıklama yapılmasını beklemektedir. Ayrıntıya girmeden kısaca belirtmek istiyorum. Sayın Bakan karayollarından bahsettiler, ancak demiryollarından bahsetmediler. Yol mevzusundan dolayı ne Meclis'in ne de kendilerinin zamanını çalmak istemiyorum. Fırsat buldukça yol mevzusuna tekrar değineceğim. Şunu belirtmek isterim ki: Günümüzde ulaşım sorunu önemli bir mesele olduğu için benim de bu meseleye yeniden değinmem gerekecektir” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 133).

Ülkün, Nevşehir-Aksaray üzerinden geçerek Konya'yı Kayseri'ye bağlayacak demiryolu ile karayolunun inşasına başlanılıp, başlanılmadığı ile ilgili sorusuna Nafia Bakanı'nın yapmış olduğu açıklamayı yeterli bulmadığını, bu yolun yapımına Bakanlığın gereken önemi verilmediğini belirtmiştir.

3.7. 1955 Mali Yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

Ülkün, 1955 Mali yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu görüşmelerinde söz alarak, 19 Şubat 1955 tarihli bir konuşma yapmıştır. “Kıymetli arkadaşlar, bütçe miktara ve potansiyel itibarıyla bu zamana kadar eşine az rastlanır bir düzeye çıkarak oldukça önemli bir başarıya elde etmiştir. Bütçe durumumuzla ilgili bu durumu anladıktan sonra benden önce bütçeyle ilgili düşüncelerini dile getiren hatiplerin değerlendirdiği gibi hepimizi ilgilendiren şey ekonomik durumdur. Aynı zamanda şunu da dile getirmek isterim ki: Hepimizi ilgilendiren bir düzeyde ekonomik sıkıntıyla karşı karşıya mıyız, yoksa değil miyiz?

Bir kısım hatiplerin sözlerini dikkate alacak olursak, ekonomik açıdan tükenmiş ve kaynağımız bitmiş gibi bir duruma karşı karşıya kaldığımız ortaya çıkıyor. Çeşitli mal ve hizmetlerin fiyatının sürekli artması, paranın alım gücünü azaltmıştır. Bu duruma bir önlem almazsa sonunu kestiremeyeceğimiz bir ölçekte mal ve hizmetlerin fiyatı yükselecek, paranın alım gücü kalmayacaktır. Kanaatimce ne iktidar ülkemizin ekonomik durumunun kötüye

gitmesine kayıtsız kalmakta ne de ülke ekonomisinin kötüye gitmesine seyirci kalsın. Ülkemiz ne böyle bir duruma düşecek ne de ülkemiz açısından böyle bir durum söz konusu olmayacaktır. Böyle bir durum gerçekleşmeyecektir.

Maliye ve hesap uzmanları para, ürün hizmet, değer ve fiyatları değerlendirirken, abartılı bir değerlendirme yapıyorlar gibi geldi bana. Maliye ve hesap uzmanları mal ve hizmetlerin fiyatı artarken, paranın alım gücü giderek azaldığını ileri sürüyor. Bununla beraber maliye ve hesap uzmanları, piyasada kullanılan para arzı azalırca mal ve hizmetlerin fiyatının düşeceğini ileri sürüyor. Ben bütçeyi incelediğimde başka bir sonuca vardım. Bu bakış açısıyla hareket eden arkadaşlar, bütçede yer alan rakamların gerçeği ortaya koymadığını, para, mal ve hizmetler arasında karşılaştırma yapıldığı takdirde; beşte bir oranından azaltmak suretiyle üç milyara ulaşmış bir bütçenin 450 milyon lira bir yükünü olduğunu belirttiler.

Ben farklı bir yöntemle, farklı bir sonuca ulaştım. Belki yanlış değerlendirmede bulundum. Şayet yanılıyorsam sevineceğim. Zannediyorum ki hatiplerden bu konuya değinen olacaktır diye düşünüyorum. Bütçeyi para ile karşılaştırmak yerine mal ve hizmetlerle karşılaştırsak, böyle bir değerlendirme de yapılabilir. Bütçeden elde edilen rakamlar göre ekili arazilerimiz % 46 oranında artış göstermiş, elde edilen verim % 41 oranında artmış göstermiş, sanayide üretim dağıtım ve tarıma kazandırılan arazi, yol, liman, ulaşım kapasitesi, taşınan ürün miktarı, tesisler günümüz itibariyle üç kat artmıştır. Bu işlere için devletin harcadığı kaynak yaklaşık bir milyar kadardır. Özel sektörün yaptığı yatırım ise birkaç katına çıkmıştır. Bu yatırımlara bağlı olarak milli gelir % 50, devlet geliri % 128 artış göstermiştir. Artan kaynak ve yekûn itibariyle bütçenin hacmini belirtmek istiyorum. Bütçedeki para miktarını dikkate almaz isek artan iş hacmi ve gelirler dikkate alındığında, bütçe gelirleri ve bütçeye gelir sağlayan kalemlerdeki artış maddi değer olarak belirtilmemiş olur. Bütçedeki ekonomik büyüklüğü ve değeri dikkate alınmamış olur.

Memleketin ekonomik gelişmişliği ile ilgili durum bundan ibarettir. Paranın kıymetini muhafaza edecek devlet yatırımları ve bu yatırımlara dayanan kamu hizmetlerinin artırılması olduğuna göre, az çok endişe edilen şeyler günü geldiğinde ortadan kalkacaktır. Ayrıca, ekonomik nedenler birçok hatip tarafından dile getirildi. Paranın gücü kullanılarak ürün ve hizmetlerle alınmakta değişim yapılmakta satılmaktadır. Paranın ürünler ve ihtiyaç maddeleri ile ilişkisine göre bir gücü bulunmaktadır. Bazen ürün satıyoruz, ihtiyaç maddeleri alıyoruz. Böyle bir durumda para ikinci planda kaldığı için değerini kaybedebiliyor. Ancak bu durum günümüzde ekonomik bir sorun olarak ortada durmaktadır. Bu meseleye ne kadar çok önem verilirse verilsin yine de azdır. Ancak kaygılanmak şartıyla uzun vadeli tedbirlerle paraya yeniden değer kazandırmak imkân dâhilindedir.

Özel teşebbüsün ve Devletin sağladığı kaynak ile elde edilecek sonuç paranın değerini belirleyecektir. Bununla beraber günü birlik önlemler değerlendirilebilir. Paranın ekonomik etkinliği açısından, bankalar ve krediler arasındaki ilişkisi yakından takip edilsin. Bu da günümüzde kullanılan önlemlerden biridir. Bir başka geçici önlemden de bahsedeceğim. Bahsedeceğim geçici önlem vurgunculukla mücadele etmesidir. Alışveriş yaptığımız bakkalları demiyorum. Ancak bakkallar da bir yere kadar böyle bir durumun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Mal ve ürünlerin fiyatlarının artması, yurt dışından gelen ürünleri ülke genelinde büyük ölçekli satışı yapan toptancıların, yüksek karla satmasından kaynaklanmaktadır.

Devlet, bu durumu önlemede yetersiz kalmaktadır. Belki adalet mekanizması, kanunlar yetersiz kalmakta, belki de Ticaret Bakanlığı denetimleri yetersiz kalmakta? Ne yazık ki devlet mal ve ürünlerin fiyatlarının artmasına sebep olan 30-40 vurguncunun üstesinden gelemiyor. Devletin vurgunculara karşı neden harekete geçmediğine bir türlü anlam veremiyorum.”

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

“Ben vurguncular meselesi halledilirse ülkemizdeki hayat pahalılığının önlenebileceğini düşünüyorum. Hayat pahalılığını önlemek için başka bir çözüm akluma gelmiyor. Az önce söz alan hatipler, bir yüksek zümre ile bir aşağı zümrenin oluştuğunu, orta zümrenin ortadan kalkmaya başladığını belirtmiştir.

Aşağı zümrede dar gelirli insanların olduğu ifade edilmiştir. Aşağı zümrede yer alan insanların geçimini sağlaması için uyun fiyatta gıda, giyecek maddesine erişimini sağlamak üzere bir kurum kurulması gerekmektedir. Devlet kurumlarının akılcı bir şekilde hizmet vermesi için usul ve kaide oturtmak gerekiyor. Yabancı ülkelere çok sayıda uzman ülkemize gelerek incelemelerde bulunmuş, raporlar düzenlemiştir. Ancak yabancı uzmanların hazırladığı raporların içeri hakkında bilgi verilmemiştir.

İki yıl önce İsviçre'den ülkemize bir uzman personel gelmişti. Bendeniz İsviçreli uzmana bir mektup yazarak istekte bulunacaktım. Şimdi Meclis huzurunda bundan bahsedeceğim: Onu sizlere açıklıyorum, hatırladığım kadarıyla geçici olsa bile bu yapılan iş için bir kamu komisyonu kurulsun, kurulan komisyon şu ana kadar uzmanların hazırladığı raporları incelisın ya da bu işin uzmanlarına inceletilsin, her ne yapılacaksa yapılınsın görev varsa, rasyonel bir şekilde yoluna koysun. Bunun için aklımdan şöyle bir önlemler geçiyor. Duyduğumuza göre, yabancı ülkelerde memur sendikaları kurulmuş. Memur sendikasının kurulması memurlar adına yapılan olumlu bir gelişme olarak kabul ediyorum. Kamu görevlileri siyasete bulaşmadan memur sendikası sayesinde yanlış ve doruyu ayırt edebilecek, üstleriyle ilişkilerinin normal, anormal olup olmadığını, kademe, derece ve ilerleme gibi iş ve işlemleri mevzuata uygun bir şekilde yerine getirilip getirilmediğini bilecektir. Kamu görevlileri için yapılacak bu çalışmanın kamu görevlilerinin kurumlara dağıtılmasında, yani kamu görevlileri ile ilgili usul ve esasların belirlenmesinde önemli rol oynayacaktır. 4 yıl önce Hayrettin Bey'den istihdam etmiştim üzerinde gerektiği ölçüde çalışma yapılınsın, uygulanabilir mi, uygulanamaz mı, etkili olur mu? Bunlar üzerinde durulsun, şahsım olarak bunları oldukça yaralı buluyorum” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 5. Cilt, 43. Birleşim: 298-299).

3.8. Gayrimenkul Kiraları Hakkındaki Kanun Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

Ülkün, gayrimenkul kiraları kanunu görüşmelerinde söz alarak, 9 Mayıs 1955 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. “Kıymetli arkadaşlar, az önce İhsan Beyefendinin söylediği üzere gayrimenkul işi bir kazanç sınırının belirlenmesi olarak değerlendirildiği gibi, güçlü ve güçsüzlere yönelik bir değerlendirme olarak da görülebilir. Ülkemizdeki tüm kıymetli varlıklar, mal mülk olmak üzere, cemiyeti tertip ve teşkil edenlerin muhtelif mesailerinin bir muhassalası olması lâzım gelir. Bu muhassaladan dolayı bazılarımız mailen, iktisaden ve sair suretlerle bazı imkânlarla malik olmuşlarsa, bu memleketin bütün malî ve iktisadi imkânları onlara mı hasrî tahsis erilmelidir? Bunun karşısında bu cemiyetin malî ve iktisadi ve sair bazı bakımlardan iktidarı bulunmayanları, onların bütün mamelek hürriyetleri karşısında esir mi kılmak icap eder? Takdir buyurursunuz ki, bütün meseleler ve memleket nizamı ortaya vaz edilirken, mutlaka kavilerin durumu esas alınmaz, emniyet teşkilâtı, sağlık teşkilâtı, umumi nizam ve müesseseler; zayıfları kaviler karşısında himaye edecek, yaşama hakkına malik kalacak bir şekilde düşünülür. Memleketimizde, esef olunur ki, gayrimenkul durumunu layıkıyla tespit edebilmek için lüzumlu dokümanlara malik değiliz. Hatırımza gelen şudur: Köylerden şehirlere, iktisadi durumları yükselmiş bazı kimselerin akını vardır. Şehirlerde tüccar sınıfı, amele sınıfı, memur sınıfı vardır. Memur sınıfının, gayrimenkul bakımından, hususiyeti bulunmaktadır. Devlet memurunu bir yerden diğer yere gönderirken onun gittiği yerde nasıl bir iskân ve mestken şartına tâbi olacağı bugüne kadar hesap edilmiş değildir. İstanbul ve Ankara gibi şehirlerimizde nüfusunun birkaç sene sonra şu kadar milyona baliğ olacağını düşünürsek bu nüfusu iskân edecek meskene de sahip bulunmamaktayız. Ne kadar

kiracı ve ne kadar kiralık yer bulunduğuna dair istatistiki olarak malûmata sahip değiliz. Ankara'da bugün kaç tane kiracı, kaç tane ev sahibi var, bunu da bilmemekteyiz.

Bu kadar kayıtsızlık içindeki konuşmalarımız, elbette ki, lüzumu kadar hakikate istinat etmeyecektir. Bu memlekette, meselâ İstanbul'da yeni yapılan Hilton Otelinden günlüğü 300 liraya bir odasını, bir seneliğine kiraya tutmuş vatandaşlarımız vardır. Fakat bütün vatandaşları bunlarla kıyas ederek kiralaları serbest bırakmak hiçbir zaman hak ve nasfet kaideleriyle bağdaşamaz. Bu memlekette himayeye muhtaç vatandaşlar büyük kitleyi teşkil etmektedir ve onlara karşı olan vazifelerimizi yapmakla mükellef bulunuyoruz. Bugün Batı Avrupa, Arap memleketleri, İsrail'de de kontrole tâbi tutulmamış bir gayrimenkul bulunmamaktadır. Bunlar kontrole tâbi tutulurken, maliyeti, semti, inşa tarzı birlikte mütalâa edilmiştir. Bizde de bunlar bu şekilde mütalâa edilebilir ve hatta edilmesi lâzım gelir. Bu kontrol sistemiyle göz önünde tutulması lâzım gelen mahzurlar da ortadan kalkar. Zannediliyor ki, gayrimenkul inşaatına hız verilirse bu iş olur, aksi halde gecekonduların çoğalmasına sebebiyet verilmiş olur. 1947 de inşaat Türkiye'de serbest iken, Ankara'da birçok semtlerde gecekondular türedi ve bazı semtler gecekondularla doldu. Bunu ihdas eden cihet, vatandaşın kiraya vereceği paranın bulunmaması, ödeme takatinin zayıflığından ileri gelmektedir. Serbest kira ve yüksek seviyeli bir gayrimenkul rejiminin takip edilmesi Ankara ve emsali birçok büyük şehirleri gecekondulardan kurtaracağı düşünülebilir de varit değildir. Bundan başka kanuni mevzuatla bu gibi meselelerin halledilmesinin de pek kolay olmayacağı aşikârdır. Ancak bu dâvayı ne tahdidatıyla kanun halleder ne de serbesti nazariyatıyla bu halledilebilir. Hükümetin inşaat durumunu bir an evvel fark ederek, inşaat malzemesinin fiyatlarını müstakar bulundurmamak, kredi nispetlerini, faizleri haddi uygun tutmak gibi, topyekûn tedbirlerle bu meselenin halledilmesi elbette ki, şayamı tercihtir ve başka yolu da yoktur.

Bundan başka hükümetin getirdiği lâyiha ile encümenin getirdiği teklifi birleştirecek ve diğer arkadaşlarımızın tekliflerinden de istifade ederek daha güzel bir seviyede eser meydana getirmek de mümkün bulunmaktadır. Hakikaten 1939'dan beri tehdit suretiyle dondurulmuş kiralaların birkaç misli nispetinde artırılması meseleyi halledecek durumda değildir. Binaenaleyh benim hatırıma gelen, bunu 1939 fiyatlarıyla değil, bugünkü rayiç fiyatlarla tespit etmek kabildir. Ancak hükümetin tasarısında olduğu gibi, bunu serbest emsale kıyasen halletmekle doğru bir yola gitmeyeceğiz.

Ancak bir kira komisyonu kurulabilir. Kira komisyonu; belediye encümeni temsilcisi, kiracı ve mülk sahipleri, sivil toplum temsilcilerinden oluşmalıdır. Kurulacak olan kira komisyonu, mahallesindeki gayrimenkulün arazi değerini, dikkate alarak aynı değerde gayrimenkullerin, birinci, ikinci, üçüncü derece kiralama miktarı belirleyebilir. Şayet gayrimenkullerin kiralanasında bir anlaşmazlık söz konusu olduğunda, iş adliyyeye intikal ettiğinde kira komisyonu tarafından belirlenen kira bedeli üzerinden gayrimenkulün kirası tespit edilir. Ancak bu usule göre gayrimenkul kiralanası meselesine bir çözüm bulunabilir. Bu konuyla ilgili daha değişik çözüm önerileri dile getirilebilirdim, ancak konuşma sürem sona erdiği için, sözlerimi tamamlayarak yüce Meclisi saygıyla selâmlıyorum." (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 7. Cilt, 1. 73. Birleşim: 141-142).

3.9. Orman Kanunu Dolayısıyla Yaptığı Konuşma

Ülkün, Orman Kanunu görüşmelerinde söz alarak, 27 Ağustos 1956 tarihli bir konuşma gerçekleştirmiştir. "Kıymetli arkadaşlar, bu yasanın adli araştırma ve değerlendirme aşamasında ilgili faslın en önemli kısmını 82'inci madde oluşturduğundan bu maddeyle alakalı düşüncelerini beyan edecek hatiplerin dinlediklerine degeceği düşünüyorum. Bu madde orman suçlarıyla ilgili hızlı bir şekilde karar verilmesini ve gerekli önlemlerin alınmasını içermektedir. Bu doğrultuda orman suçu işleyenler için tutanağın nasıl

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

hazırlanacağı belirtilmiş ve tutanak üzerinde anlaşmazlık ortaya çıkması durumunda çözüme kavuşturulması için mahkemeye intikalini ve çözüme kavuşturulmasını ortaya koymaktadır.

Konuşmamda bu kanunla alakalı yetersiz kalan yerlere değineceğim. Bunları belirttikten sonra 79'uncu maddede başka bir tutanaktan söz ettiği görülüyor. Suç delilleri dinilerek suçla ilgili tutanaklardan ayırıyor. Suç kanıtlarına ait hazırlanan tutanağın içeriğine maddede değinilmesi, olayın ifade edilmesi ve adli mercilerin aydınlatılması açısından yararlı olacağını düşünüyorum. Orman suçlarıyla ilgili alınan karara yardımcı olmak bakımından, tutanakların aykırılık teşkil edinceye kadar geçerli bir delil olarak kabul edilmelidir. Mahkeme, soruşturma durumunu göz önünde bulundurarak, suç işleyene savunma hakkı vermeli, savunması alınmadan suçla ilgili isnat kanıtlanmadan yasa önünde kişi veya kişiler suçlu kabul edilmez. Tutanağı imzalayan aykırı olduğu belirlendikten sonra kulak verecektir. Bunun bir yararının olmayacağı bilinen bir şeydir. Bundan dolayı şayet tutanağı imzalayanlar dinlemek gerekiyorsa görüş ayrılığı kesin olduktan sonra değil, görüş ayrılığı ortaya çıkmadan tutanağı imzalayanlar dinlemelidir. Tutanak üzerinde farklı görüş ileri sürenlerin ortaya attığı kanıtlar gerektirirse adli makamlarca kabul edilmelidir.

Kıymetli arkadaşlar bir de kimliği belirlenemeyen suçluların en yakın güvenlik merkezine götürülmesinden bahsedilmiştir. Buna karşı çıkan hatipler olduğunu bilmekteyiz. Bence bu duruma itiraz edilmesi uygun bir davranış biçimidir. Ben de hâkim iken bu gibi dâvalara bakarken çok şeyle karşılaştım. Hâkim olarak mahkemede görev yaparken huzuruma getirilen kişilerin sekiz ila on yaşında çocuklar olduğunu, hiçbir şeyden haberdar olmayan suç ile alakası olmayan kimseler olduğunu gördüm. Bundan dolayı kimliğin belirlenmesi suçluların izlenmesi açısından önemlidir. Bu durumda suçluların en yakın güvenlik merkezine teslim edilmesini uygun görmekteyim. En basit suçu işlemiş olsa bile suçluların en büyük güvenlik merkezine teslim edilmesini doğru bir uygulama olarak kabul ediyorum. Reyhan Gökmenoğlu arkadaşımızın suçluların en yakın köye götürülmesi yönünde vermiş olduğu teklifi yarar sağlamayacağını gibi yadırganacak bir durum olarak görülür. Suçluyu yakalayan görevli suçluyla birlikte hareket etmek durumunda kalıyor. Suçluyu köy köy gezdirerek onu taniyan birisi var mı diye soracak, sonunda suçluyu bilen birisini bulamayacaktır. Orman memuru görevinin başından zaman geçirmesi gerekirken, suçlunun peşinde dolaşacaktır. Mecbur kılmaktayız. Bu işin en uygun şekli, suçluyu en yakın güvenlik merkezine götürmektir. Böylece orman teşkilatı, bilerek suçluyu en uzak güvenlik merkezine götüreceği olan muhafaza memuruna gerekli talimatı vermiş olacaktır. Bir başkası hususta, Orman Umum Müdürlüğü'nün tutanak düzenleyen memurlara tutanak düzenleme usul ve esasları kitapçığını/yönergesini vermesi yararlı olacaktır. Suçun işlendiği yerde düzenlenen tutanak hem eksik düzenleniyor hem de görevlilerinin zamanını alıyordu. Tutanak düzenleyen görevliler adli ve hukuki yönden yeterli bilgiye sahip olmadıkları için adli makamlar da eksik düzenlenen tutanaktan ötürü sıkıntıya düşüyordu. Orman Umum Müdürlüğü'nden tutanak hazırlama örneklerinin çoğaltılarak dağıtmasını talep ettim.

Bu gayenin gerçekleştirilmesinde yararlı olacağını düşündüğüm şöyle bir değişiklik teklifi hazırladım.

Madde 82: Orman görevlileri bu yasa esaslarına hükümlerine karşı hareket edenlerin kimliklerini, adreslerini, suçların niteliğini varsa kanıtlarını, suç bilgilerini mümkün olduğunca tür ve âdetini, suç araç gereçlerini belirleyerek bu bilgileri içeren tutanak düzenleyip en kısa zamanda bağlı buldukları birime gönderirler. Üst makamlar gönderilen tutanakları kısa sürede inceleyerek Cumhuriyet Savcılıklarına intikal ettirir.

Tutanakların ihtilafı ortaya çıkıncaya kadar geçerli bir delil olarak, mahkemeye dâva açılmasına ve mahkemenin karar vermesinde yeterli dayanak teşkil eder. Tutanağın geçersiz kılacak sav ve kanıtlar sunulmadıkça adli makamlar tutanağa imza atan orman görevlilerinin ifadesine başvurulmaz.

İnandırıcı olacak şekilde kimlikleri belirlenemeyen veya 80'nci maddeye göre gözaltına alınmış suçlular hakkında işlem yapılmak üzere en kısa zaman zarfında en yakın güvenlik merkezine teslim edilir.

82 Maddenin devamıyla: Tutanakların, geçersiz olduğu ortaya konulmadıkça geçerli birer kanıttır.

Encümen bunu değişik bir biçimde dile getirmiştir. Ancak ben, her zamanki gibi bir hukuki terim olarak, fikrayı bu şekle anlatmış bulunuyorum. Bu şekilde tutanakların geçerli olduğunu tutanağa bağlı olarak savcuların mahkemeye dâva açılabilirliğini, savcuların takdir yetkisinde bulunmaması için, dâva açılmasına dayanak teşkil eden, uyumsuzlukla ilgili sav ve kanıtlar ileri sürülmedikçe, tutanağa imza atan orman görevlilerinin dinlenmemesini öneriye ekledik. Muhtarlara görev verildiği gibi ormanda sahasında emniyet amirine, emniyet personeline ve jandarmaya görev verilmektedir. Orman mahallinde gerçekleşen olay ve suçla alakalı görgü tanığı bulunabilir. Tutanağı imzalayanlar arasında, orman personeli, muhtar veya jandarma personeli bulunabilir. Bunu ayırt etmek için mahkemeye tutanağa imza atan orman personelinin ifadesi alınamaz, şeklinde düzenledik. Mahallinde muhtar, jandarma, emniyet personeli gibileri tutanağa imzalamıştır.

Kimliği belirlenmeyen veya 80'nci maddeye göre tevkif edilmiş olan suçluların, işlemlerinin kısa sürede yapılması için en yakın güvenlik merkezine teslim edilmesi uygun olur.

Şayet suçlu yakalanırsa orman teşkilatı suçluyu ne yapacak? Bu soruna çözüm bulmak için de bu ifadeyi ekliyorum. Orman muhafaza memurları bunu bilerek hareket etsin, suçluyu güvenlik güçlerine teslim etsin. Güvenlik güçleri ne yapacak? Elbette gereğini yapacak. Bendeniz bu önerimi sizlerin onayına sunuyorum.

Hatip arkadaşlar; ülkemizin önemli bir can damarı olan ormanlarımızı zarar verici şeyleri bertaraf etmek, ormanlarımızı zararlı şeylerden temizlemek için bu kanunda önemli tedbirler önermektedirler. Fen ve teknik uzmanları ormana zarar verenlerin başında kıl keçilerinin geldiğini ifade etmiştir. Bu amaçla geçici 3'ncü madde kıl keçisi yetiştiricileri kalkınma kredisinden yararlandırarak ormanlık araziden uzaklaştırılmış olunacaktır.

Diğer taraftan Ziraat Bankası aracılığıyla kıl keçilerinin ormanlık araziden uzaklaştırılması için keçi sahiplerine kalkınma kredisi verilerek keçi sahiplerinin yeni bir iş kurmasına desteklenmiş olunacak, bir program dâhilinde hareket edilerek, muhakkak suretle ormanlık araziler kıl keçilerinden arındırılmış olunacaktır. Bu nedenle bir takrir veriyorum, maddeye ikinci bir fıkra eklenmesini öneriyorum. Ziraat Vekâleti, gerekli önlemleri almak suretiyle ülkemizdeki kıl keçilerini ortadan kaldırmasında yetkilidir. Bu teklifin onaylanması için sizlerin onayına sunuyorum.

Kısaca belirtmek isterim ki: Gerçekten Kemal Biberoğlu'nun açıkladığı üzere, kendinin olduğu durumda malına el konulmasının istisna tutularak el konulmaması, başka birisi olduğu takdirde malına el konulmaya tabi tutulması hakkaniyetli ve gerçekçi olmakla bağdaşmayan bir durumdur olarak dikkat çekmektedir. Encümen adına söz alan Hüseyin Bey, kaçakçılığın, müştereken yapıldığı durumda işin ciddi bir boyutta olabileceğine dikkat çekmek istemiştir. Ancak kaçakçılık toplu yapıldığı gibi bireysel olarak tek bir araçla yapılabilmesi olanak dâhilindedir. Kaçakçılığın toplu olarak yapılması göz önüne alındığında diğer gümrük ve tekel maddelerinin kaçakçılıklarında toplu olarak suç işlendiğinde verilen ceza artırımı araç ve şahıs bakımından müştereken yapılan orman kaçakçılığı suçları için de uygulanarak verilen ceza miktarının artırılması ya da toplu kaçakçılıkta kullanılan araçlara el konulabilir.

Orman kaçakçılığıyla mücadele ederken uygulanmakta olan yanlış uygulamalardan birisi de nakil vasıtaları, arasından yer alan çiftçinin üretim araç ve gereçlerine el konulmasıdır. Böyle bir uygulama asla edilebilir bir şey değildir. Önceden uygulanmakta olan yasa gereğince çiftçinin üretimde kullandığı araç, gereç ve vasıtalarına el

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

konulabiliyordu. Temyiz Mahkemesi ve adli merciler böyle bir uygulama yapılması mevzuunda özen gösteriyordu. Örnek vermek gerekirse; Temyiz Mahkemesi bu araçlara zorla el konulması kararının ortadan kaldırılması için zaman aşımına girene kadar evrakı bekletiyordu. Bir kısım vatandaşın orman içerisinde yere dökülmüş olan yaprak ve ağaç parçaları yakacak olarak toplayıp evine götürmesi orman suçu olarak kabul ediliyordu. Vatandaş arabasına yüklediği kuru ağaç ve yapraklarla ormandan çıkarken suç işlediği iddia edilerek durduruluyor ve elindeki sahip olduğu tek aracına el konuluyordu. Bu süredir yapılmakta olan uygulama adaletli bir uygulama olmuyordu. Buna benzer bir başka uygulama biçimi görüşülmekte olan kanun maddesine eklenmiştir. Şayet encümenin belirttiği biçimde gerek duyulması durumunda, orman kaçakçılığının toplu halde olması durumuyla sınırlandırılıyorsa hem şahıslar hem de yük araçları bakımından, müştereken gerçekleşen suçları artırmak için nakil araçlarına el konulmasının daha hakkaniyetli bir uygulama olunacağını düşünmekteyim.” (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 13. Cilt, 100. Birleşim: 718-719, 742-743).

4. Kanun Teklifleri

Ülkün, İlkokul öğretmenleriyle alakalı ek kanun teklifinde bulunmuştur.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: İlkokul öğretmenleri ile ilköğretim öğretmenleri olup da ilköğretim okullarında ve Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapan öğretmenlerin aylık ve dereceleri ile ilgili 6273 sayılı Kanuna ek kanun teklifinde bulunmuştur (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 6. Cilt, 57. Birleşim: 179).

Ülkün, hayvan hırsızlığının önlenmesi için ek kanun teklifi sunmuştur.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: Hayvan Hırsızlığının önlenmesi için 5617 sayılı Kanunun 13'ncü maddesinin değiştirilmesi için kanun teklifi vermiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 10. Cilt, 36. Birleşim: 165).

Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı'na verilen cezanın kaldırılması için kanun teklifinde bulunmuştur.

Meclis Başkanlığına günlük olayların yazılı olduğu defterin bir kez görüşmeye esas olan j maddeleri arasında 4'ncü sırada yer alan (Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı'nın cezasının kaldırılmasına dair Başvekâlet pusulası ile ilgili Teşkilâtı Esasiye ve Adliye kurulları Karma Kurulca hazırlanan tutanağın) sorularla diğer bütün işlere sunulan değerlendirmesini teklif ederim. Muhtelit Encümen Mazbata Muharriri Niğde Hasan Hayati Ülkün (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 20. Cilt, 85. Birleşim: 453).

5. Takrirler (Önergeler)

Ülkün, Arzuhal Encümeni kararlarının görüşülmesi için takrir vermiştir.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: Arzuhal Encümeninin 30. IV. 1956 tarihli haftalık karar cetvelindeki 3662 sayılı Kararın Genel Kurulda ele alınması için takrir vermiştir (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 11. Cilt, 70. Birleşim: 506).

Ülkün, ülkemizin Sovyetler Birliği ile ekonomik ve ticari ilişkilerinin ne durumda olduğunu öğrenmek ve aktarma araçlarının lastik ihtiyacının karşılanması için İktisat ve Ticaret Bakanlığına Arzuhal Encümenin kararlarının görüşülmesi için takrir vermiştir.

Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: Sovyetler Birliği'nin ülkemizle ekonomik ve ticari ilişkiler kurmak için girişimde bulunduğu ve görüşmeler yapıldığını gerçek olup olmadığını açıklanması için takriri Dışişleri Bakanlığı ile Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir. Niğde Mebusu Hasan Hayati Ülkün: *Yük araçlarının lastik ihtiyacının karşılanması ve Milli Koruma Kanununun uygulanması için neler öngörüldüğünü dair takrir vermiştir* (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 10. Dönem, 14. Cilt, 9. Birleşim: 153).

6. Sonuç

Türkiye'nin siyasal hayatına yön veren Demokrat Parti dönemi farklı politikaların uygulandığı bir dönem olmuştur. Demokrat Parti, 1950-1954 yıllarında liberal ve özgürlükçü bir politika uygulamakta iken, 1954-1960 yıllarında sertlik yanlısı katı bir devletçi bir politika uygulamıştır. Demokrat Parti, liberal ve muhafazakâr bir parti olarak geniş kitlelerin desteği ile 1950 yılında iktidara gelmiştir. Demokrat Parti, 1950 ve 1954 yıllarında yapılan seçimlerde hemen hemen her yerden milletvekili çıkarmış iken, 1957 yılı seçimlerinde muhalefetin altında bir oy alarak Meclis'te salt çoğunluğu elde etmiştir (Tosun, 2002: 221). Demokrat Parti, 1950 yılı, 1954 yılı ve 1957 yılı seçimlerinde Niğde'den 17 milletvekili çıkarmıştır. 1954 yılı seçimlerinde Niğde'den seçilen 8 milletvekili arasında Hasan H. Ülkün de yer almıştır. Hasan H. Ülkün, Niğde milletvekili seçilmeden önce uzun yıllar hâkim olarak görev yapmıştır.

1954-1957 yılları arasında Meclis'te Niğde Milletvekili olarak görev yapan Ülkün, Meclis çalışmalarına aktif bir şekilde katılmıştır. Ülkün, hukukçu olduğu için Meclis Adliye Encümeni olarak seçilmiş ve Meclis Kütüphane Encümeni olarak da görev yapmıştır. Ülkün, Adliye Encümeni olarak, yasaların toplumun ihtiyaçlarına, değerlerine ve adalet mekanizmasına uygun bir şekilde düzenlenmesi için çalışmıştır. Ülkün'ün Meclis'te 1955 yılı bütçe görüşmelerinde üyesi olduğu parti adına söz aldığı görülmektedir. Ülkün; Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü, Adliye Vekâleti, İktisat ve Ticaret Vekâleti, Ziraat Vekâleti, Devlet Üretim Çiftlikleri, Orman Umum Müdürlüğü, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti bütçesiyle ilgili partisi adına söz almış, soru önergesi ve kanun teklifi vermiştir.

Ülkün, Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Tapulama ve tevzi işlerinin biran evvel neticelendirilerek, toprak dağıtımının yapılması gerektiğini, topraksız çiftçiye toprak tevzi edilmesi gerektiğini, tapulama ve tevzi işini yapan personele eşit ücret ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ülkün, Atıkarablar Köyünün Devlet Çiftliğinin bulunduğu yere zarar vermesi nedeniyle başka bir yere nakledilmesinin gerekliliğine dikkat çekmiştir. Ülkün, Adliye Vekâletinin 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Hâkim teminatının sağlanması gerektiğini, hâkimlerin iş yükünün hafifletilmesi gerektiğini, çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini, adliyede görev yapan kâtiplerin de özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Ülkün, İktisat ve Ticaret Vekâletinin 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Ülkemizdeki zengin maden yataklarının çıkartılarak ülke ekonomisine kazandırılması gerektiğini, ülke sanayisinin daha iyi bir seviyeye getirilmesi gerektiğini, sanayi mallarının dış ülkelere satışının yapılması gerektiğini, ülke ekonomisine gelir sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Ülkün, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâlet ile Hudut ve Sahilleri Genel Müdürlüğü 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada: Hastane, sağlık merkezi gibi sağlık kurumlarının ve sağlık personelinin sayısının artırılması gerektiğini belirtmiştir. Ülkün: Birleşmiş Milletler tarafından Türkiye'ye tahsis edilen kaynağın kısa sürede kullanılması gerektiğini, sağlık personeli yetiştirilmesi standartlarının ve sağlık personelinin hizmet kalitesinin artırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Ülkün, Ziraat Vekâleti, Devlet Üretim Çiftlikleri, Orman Umum Müdürlüğü 1955 yılı bütçe görüşmelerinde yapmış olduğu konuşmada: Tarım ürünlerine musallat olan ve verim kaybına sebep olan haşere ile titiz bir şekilde mücadele edilmesi gerektiğini, bu hususta Ziraat Bakanlığı'nın göstermiş olduğu gayret ve çabayı memnuniyetle karşıladığını dile getirmiştir. Ülkün: Ziraat personelinin çiftçilerle birlikte üretim sahasında yer alması gerektiğini, üretim her aşamasından çiftçilerle birlikte hareket etmesi gerektiğini ve tarımsal üretimle yakinen alakadar olması gerektiğini ifade etmiştir. Ülkün: Ziraat Vekâleti, Teknik Ziraat Müdürlüğü ve Veteriner Müdürlüğü'nün ülkemizde meyveciliğin, hayvancılığın

Niğde Milletvekili Hasan Hayati Ülkün'ün Meclis Çalışmaları

geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmesi gerektiğini, tarımsal ürünlerin dış ticaretine gereken önemin verilmesi gerektiğini ve kırsal kalkınmanın sürdürülebilir bir şekilde devam ettirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ülkün, Gayrimenkul kiralalarının düzenlenmesi için hazırlanan kanun teklifi görüşmelerinde söz alarak, köyden kente göçlerin şehir nüfusunun arttırdığına, şehirlerde ortaya çıkan mesken soru dikkat çekmek istemiştir. Ülkün: Devletin şehirlerin mesken ihtiyacını karşılanmak için gerekli adımları atması gerektiğine, artan gayrimenkul fiyatlarını düzenlemek için kira komisyonu kurulması gerektiğine, gayrimenkul alım satım ve kiralama bedelinin tespit edilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Ülkün, Orman Kanunu görüşmelerinde söz alarak, Orman Kanunu ile ilgili uygulanmakta olan 82. maddenin uygulama açısından yanlış uygulamalara neden olduğunu, şahsi olarak hazırladığı öneriyi okuyarak bu yönde bir düzenleme yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ülkün: Çiftçilerin orman kanunundan dolayı araç ve gereçlerine el konulmasının yanlış bir uygulama olduğunu ve ormandan kaçakçılık yapan kişilerin en yakın güvenlik birimlerine teslim edilmesinin doğru bir uygulama olacağını dile getirmiştir. Ülkün: Orman kanununda yapılacak düzenleme ile toplu yapılan kaçakçılıklara daha fazla ceza verilmesinin uygun olacağını, Orman kanunun yanlış uygulanmasının düzeltilmesi için bu kanunda düzenleme yapılması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Ülkün, 1955 yılı Muvazene-i Umumiye Kanunu görüşülürken söz almıştır. Ülkün: 1955 yılı bütçesi üzerinde görüşlerini beyan ederken, bütçenin mali açıdan sahip olduğu büyüklüğe vurgu yapmış, hayat pahalılığına değinerek hayat pahalılığın önlenmesi için alınacak önlemleri sıralamıştır. Ülkün, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durumla alakalı yapılan eleştirilere de cevap vermiş, her ne olursa olsun hükümetin iş başında olduğunu, hükümetin alacağı tedbirler sayesinde ülke ekonomisinin daha iyi bir hale geleceğini ifade etmiştir. Ülkün, memurların sendika kurması gerekliliğine, sendikalaşan memurların birçok kazanım elde ettiğine dikkat çekmiştir.

Ülkün'ün konuşmalarında, Demokrat Parti döneminde yapılan düzenlemelerle ilgili ülkenin sosyal ekonomik, siyasi durumuyla ilgili fikir edinmemizi sağlamıştır. Ülkün milletvekilliği döneminde yoğun bir şekilde Meclis çalışmalarına katılmış ve topluma, millete, devlete hizmet etmek için siyaset yapmıştır.

KAYNAKÇA

- Altuncuoğlu, Neslihan. (2023). TBMM 13, 15 ve 16. Dönem Milletvekili Nilüfer Gürsoy'un Meclisteki Faaliyetleri. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, (2), 280.
- Erdoğan, Haşim. (2016). Nevşehir'in TBMM'deki İlk Temsili, *Muşkaradan Nevşehir'e, II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Nevşehir. (2), 637.
- Eroğul, Cem. (2019). *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Kapçı, Zeki Hikmet. (2016). Demokrat Parti Dönemi Nevşehir Milletvekilleri ve Faaliyetleri. *Muşkaradan Nevşehir'e, II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Nevşehir. (2), 660.
- Özsakallı, Mehmet. (2009). *Yassıada Yargulamalarının Türk Basınındaki Yankıları*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi.
- TBMM. (2010). *Albüm, 1920-2010, 2. Cilt 1950-1980 Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları*. 661.
- TBMM. (28.06.1954). *Tutanak Dergisi*. 10. Dönem, 1. Cilt, 14. Birleşim: 277.
- TBMM. (30.06.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 1. Cilt, 15. Birleşim: 299-300.
- TBMM. (02.07.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 1. Cilt, 16. Birleşim: 390.
- TBMM. (18.12.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 132.
- TBMM. (18.12.1954). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 3. Cilt, 18. Birleşim: 133.

- TBMM. (19.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 43. Birleşim: 298-299.
- TBMM. (21.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 45. Birleşim: 456-457.
- TBMM. (22.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 46. Birleşim: 477-478.
- TBMM. (24.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 48. Birleşim: 692-693.
- TBMM. (25.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 49. Birleşim: 745.
- TBMM. (26.02.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 5. Cilt, 50. Birleşim: 805-807.
- TBMM. (30.03.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 6. Cilt, 57. Birleşim: 179.
- TBMM. (09.05.1955). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 7. Cilt, 73. Birleşim: 141-142.
- TBMM. (13.02.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 10. Cilt, 36. Birleşim: 165.
- TBMM. (30.05.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 11. Cilt, 70. Birleşim: 506.
- TBMM. (27.08.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 13. Cilt, 100. Birleşim: 718-719, 742-743.
- TBMM. (28.11.1956). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 14. Cilt, 9. Birleşim: 153-154.
- TBMM. (24.06.1957). *Tutanak Dergisi*, 10. Dönem, 20. Cilt, 85. Birleşim: 453.
- Toker, Metin. (1961). Haftanın İçinden İbret Levhası. *Akis Dergisi*, (22), 14.
- Tosun, Hüseyin. (2002). Türkiye’de Demokrasinin Gelişim Sürecine Genel Bir Bakış. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 18(52), 221.
- Yüksek Seçim Kurulu. (2024, 16 Ocak). *Milletvekili Genel Seçimi Arşivi 1950-1977 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri*. <https://www.ysk.gov.tr/tr/14-mayis-1950-viii-donem-milletvekili-genel-secimi/80063> <https://www.ysk.gov.tr/tr/02-mayis-1954-x-donem-milletvekili-genel-secimi/80062> <https://www.ysk.gov.tr/tr/27-ekim-1957-xi-donem-milletvekili-genel-secimi/80061> adresinden alındı.

❖TEMSİLCİLİKLER / REPRESENTATIVES / ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА❖**YURT İÇİ / ВНУТРИ СТРАНЫ / DOMESTIC**

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT – ANTALYA * Dr. Öğretim Üyesi Bilşen İNCE ERDOĞAN – AYDIN * Doç. Dr. Salim ÇONOĞLU – BALIKESİR * Dr. Öğretim Üyesi Ali ATALAY – BOLU * Halis TEKİN – BURDUR * Dr. Öğretim Üyesi Rahman ÇAKIR – GİRESUN * Dr. Öğretim Üyesi Fatma Sibel BAYRAKTAR – EDİRNE * Prof. Dr. Davut KILIÇ – ELAZIĞ * Dr. Öğretim Üyesi Hilal OYTUN ARSLAN – İSTANBUL * Prof. Dr. Özkan ÖZTEKTEN – İZMİR * Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ – KAYSERİ / NİĞDE * Prof. Dr. Cengiz GÖKŞEN – MERSİN* Osman KABADAYI – KIRŞEHİR * Dr. Erkan KALIPÇI - KONYA-NEVŞEHİR * Dr. Öğretim Üyesi Adnan Menderes KAYA – MALATYA * Dr. Öğretim Üyesi İbrahim Ethem ÖZKAN – NEVŞEHİR * Prof. Dr. Hikmet KORAŞ – NİĞDE * Prof. Dr. Ergin AYAN – ORDU * Prof. Dr. Bekir ŞİŞMAN – SAMSUN * Dr. Öğretim Üyesi Doğan KAYA – SİVAS * Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ – TRABZON * Doç. Dr. Rezzan KARAKAŞ – SİİRT / DİYARBAKIR * Dr. Öğretim Üyesi Turgay KABAK – BAYBURT / GÜMÜŞHANE * Dr. Ramazan ERGÖZ – SİİRT / BİTLİS * Prof. Dr. Mehmet EROL – GAZİANTEP * Doç. Dr. Mehmet TEYFUR - AĞRI

YURT DIŞI / ЗА РУБЕЖОМ / ABROAD

Mehmet Akif KORKMAZ – ALMANYA ▪ Jale İSMAİLOV – AZERBAYCAN ▪ İlya İVANOV – ÇUVAŞİSTAN ▪ Serpil KUP – FRANSA ▪ Maria CİKİA – GÜRCİSTAN ▪ Prof. Dr. Tacide HAFİZ – KOSOVA ▪ Prof. Dr. Hamdi HASAN – MAKEDONYA ▪ Lübov ÇİMPOYEŞ – MOLDOVA ▪ Eden MAMUT – ROMANYA ▪ Doç. Dr. Miryana MARİNKOVİÇ – SİRBİSTAN ▪ Prof. Dr. Elfina SİBGATULLİNA - RUSYA FEDERASYONU ▪ Hakan KARAKOÇ - RUSYA FEDERASYONU – YAKUTİSTAN ▪ Doç. Dr. Nadya TIDİGOVA – ALTAY ▪ Murat TOYLU - TATARİSTAN M.C. ▪ Doç. Dr. İrina KAYAN - POKROVSKAYA – UKRAYNA ▪ Prof. Dr. İneborg BALDAUF – ALMANYA ▪ Dr. Öğretim üyesi Taylan ABİÇ - KKTC ▪ Dr. Öğretim üyesi Nina PETROVİÇE - MOLDOVA ▪ Prof. Dr. Tursun GABİTOV – KAZAKİSTAN ▪ Prof. Dr. Kadir GOLKAYRAN – İRAN ▪ Doç. Dr. Ergali ESBOSUNOV – KAZAKİSTAN ▪ Prof. Dr. Ebulfez AMANOĞLU – NAHÇIVAN ▪ Dr. Kızıl Maadır SİMÇİT, RUSYA FEDERASYONU – TUVA. ▪ Ertuğrul KULAÇ - RUSYA FEDERASYONU – BURYATİA ▪ İrina JERNOSENKO – RUSYA FEDERASYONU – ALTAY KRAY. Prof. Dr. Ruslan KADİROV, (RUSYA FEDERASYONU - DAĞİSTAN CUMHURİYETİ,) ▪ Dr. Nursaule AKHATOVA (KAZAKİSTAN) ▪ Prof. Dr. Gous KHAN, (HİNDİSTAN) ▪ Doç. Dr. Sönmez ABBASLI (AZERBAYCAN) ▪ Prof. Dr. Jabbor ESHONKUL (ÖZBEKİSTAN)

❖YAZIM VE YAYIN İLKELERİ❖

Dergiye gönderilen makaleler özgün olmalıdır. Daha önce kısmen ya da tamamen yayınlanmış yazılar ve intihal içeren makaleler dergiye gönderilmemelidir.

Dergiye yayın gönderen yazar(lar), yayının telif ve yayın hakkı gibi tüm haklarını dergiye verdiğini kabul ve beyan eder.

Dergimizde kör hakemlik uygulandığından aşağıdaki kurallara azami ölçüde önem gösterilmelidir.

- Dergiye gönderilen metinler, Microsoft Word programında, Times New Roman karakterinde, 10 punto, iki yana yaslı, 1.5 cm. paragraf başı girintisi ve tek satır aralığıyla yazılmış olmalıdır.
- Makale başlığı, büyük harflerle, ortalanmış ve koyu olarak yazılmalı ve 12 kelimeyi geçmemelidir. Türkçe, İngilizce ve Rusça başlıklar **en yukarı ve üst üste yazılmalıdır**;
- Varsa metin içindeki diğer bütün başlıklar numaralandırılmalı, başlık(lar) koyu ve her kelimenin ilk harfleri büyük olacak biçimde yazılmalıdır.
- Çalışmalarda Türk Dil Kurumunun Yazım (İmla) Kılavuzu esas alınmalı, yabancı sözcükler yerine olabildiğince Türkçe sözcükler kullanılmalıdır.
- Metinlerin kaynakça ile birlikte 25 sayfayı geçmemesi tercih edilir.
- Yazar adı/adları başlığın hemen altında sola yaslı yazılmalıdır. Yazar adı/adlarına (*) ile dipnot verilerek, yazarın ORCID numarası bilgileri (unvanı, çalıştığı kurum, yazışma adresi, e-posta) yer almalıdır. Örnek: **Araş. Gör, ORCID: 0000-0001-9160-4288, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, bunyamintetik@gmail.com**. Ana metnin öncesinde, 200-250 kelime arasında, Türkçe, İngilizce ve Rusça olarak yazılmış bir “Öz” yer almalıdır. Özde araştırmanın kapsamı ve amacı belirtilmeli, kullanılan yöntem tanımlanmalı ve ulaşılan sonuçlar kısaca ifade edilmelidir. Özün hemen altında en az beş en fazla sekiz anahtar kelime yer almalı ve bu anahtar kelimeler, özel adlar dışında, küçük harflerle yazılmalıdır. **Öz ve anahtar kelimeler 10 punto ile yazılmalı, paragraf girintisi bırakılmamalıdır.**
- Tablo, şekil, resim, grafik ve benzerlerinin bir numarası ve başlığı olmalıdır. Bu materyallerin derginin sayfa boyutları dışına taşmaması için 10x17 cm’lik alanı aşmaması, 10 punto ile ve tek aralık kullanılarak yazılmış olmaları gerekir. Resim, grafik ve benzerlerinin ayrı bir dosya hâlinde ve jpeg formatında kaydedilmesi baskı kalitesi açısından gereklidir. Bu materyaller metnin üçte birinden az olmalıdır.

ATIFLARIN VE KAYNAKÇANIN DÜZENLENMESİ

- Ana metindeki tüm göndermeler, APA standardında metin içi kaynak gösterme sistemi ile belirtilir. Düzenleme ve kontrol sırasında kolaylık sağlaması ve hataları minimuma indirmesi için MS Word programının otomatik kaynak gösterme sisteminin kullanılması önerilmektedir.
- Manuel girecek yazarlar için APA standartlarına ulaşmak için Türk Kütüphaneciler Dergisi'nin "Bilimsel Yayınlarda Kaynak Gösterme, Tablo ve Şekil Oluşturma Rehberi APA 6 Kuralları" eserine müracaat edilebilir; http://www.tk.org.tr/APA/apa_2.pdf

❖ WRITING AND PUBLICATION PRINCIPLES ❖

Articles submitted to the journal must be original. Articles containing plagiarism or published partially or fully before should not be submitted.

The author(s) who send articles to the journal accept and declare that they give full rights, such as copyright and broadcasting rights, to the journal.

Since blind review is applied in our journal, the following rules should be given maximum importance.

- The texts sent to the journal should be in Times New Roman, 10pt, 1.5 cm on the left and right margins, with single space in Microsoft Word program.
- Never use the space or tab key for formal corrections in the article.
- The title of the articles should be written in capital letters, centered and bold, and not exceed 12 words.
- The headings in Turkish, English and Russian should be written at the top, as in the example below;
- If present, all other headings in the text should be numbered, the title(s) should be bold, and the first letter of each word should be capital.
- The Turkish Language Institution's Spelling (Imprint) Guideline should be taken as a basis in studying, and as many Turkish words as possible should be used instead of foreign words.
- It is preferred that texts do not exceed 25 pages including bibliography.
- Author name(s) should be written on the left just under the heading. Authors' names/titles should be accompanied by an asterisk(*) and the author's information (title, institution, address, e-mail) should be included. An "Abstract" written in Turkish, English and Russian between 200 – 250 words should be placed before the main text. The scope and purpose of the study should be specified, the method used should be defined and the results achieved should be briefly stated. At least five and a maximum of eight keywords should be placed immediately below the abstract, and these keywords should be written in small letters except for private names. Abstract and keywords should be 10 points, and no paragraph indent should be left.
- The table should include the number and title of figures, figures, graphics, and the like. These materials must be 10 pt with a single spacing so that the journal does not exceed 10 x 17 cm. The recording of pictures, graphics and the like should be submitted in a separate file in JPEG format. These materials should be less than one third of the whole text.

CITATIONS AND BIBLIOGRAPHY

- All citations in the main text are specified by the in – text citation system in the APA6 standard. It is recommended to use the automatic citation system of MS Word program for ease of editing and control and to minimize mistakes.
- Authors preferring to do citation manually can refer to Turkish Librarians' Journals' APA6 Guidelines on Sourcing, Tables and Figures for Scientific Publications'. This link can be accessed at http://www.tk.org.tr/APA/apa_2.pdf

❖ ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ ❖

Статьи, отправленные в журнал, должны быть оригинальными. Статьи, опубликованные частично или полностью или же содержащие элементы плагиата не принимаются.

Автор (авторы), которые будут присылать статьи для публикации, автоматически заявляют, что отказываются от гонорара и передают право на гонорар журналу, а так же передают право журналу для публикаций высланной статьи в следующий раз.

В виду того, что в нашем журнале применяется “слепое” рецензирование, максимальное внимание уделяется следующим правилам.

- Тексты, отправленные в журнал, должны быть написаны шрифтом Times New Roman, 10 шрифта, начало абзаца 1,5 см. интервал одиночный. Отступы с левой и правой стороны одинаковые.
- Название статьи должно быть написано заглавными буквами, в середине, жирным шрифтом и не должно превышать 12 слов. **Название пишется сначала. На турецком, английском и русском языках, один за другим**
- Все остальные заголовки в тексте должны быть пронумерованы. Подзаголовков (ки) должны быть выделены жирным шрифтом. Первая буква каждого слова должна начинаться с большой буквы.
- Правописание должно быть основано на правилах “Института Турецкого Языка”. По возможности вместо иностранных слов, должна быть использована турецкая лексика.
- Предпочитается, что объем текста не превышал 25 страниц с библиографией.
- Имя автора/имена авторов должны быть написаны под заглавием ближе к левой стороне. Под именем (именами) авторов даётся информация, которая должна включать в себе следующие ORCID данные (должность, учреждение, адрес, адрес электронной почты). К примеру: **ORCID: 0000-0001-9160-4288, соискатель, Ардаганский университет, гуманитарный факультет, отделение турецкого языка и литературы, bunyamintetik@gmail.com**
- Перед текстом статьи необходима аннотация. Аннотация должна быть на турецком, английском и русском языках в пределах 200-250 слов. Необходимо указать объем и цель исследования, должен быть определён использованный метод и краткое изложение достигнутых результатов. По меньшей мере пять и максимум восемь ключевых слов должны быть помещены непосредственно после аннотации. Эти ключевые слова должны быть написаны строчными буквами, за исключением собственных имён. **Аннотация и ключевые слова должны быть написаны 10 шрифтом без абзаца.**
- Таблицы, схемы, рисунки, графика и т. п. должны иметь номер и заглавие. С целью соблюдения размеров страниц подобный материал не должен превышать размера в рамках 10 x 17 см. Они должны быть написаны 10 шрифтом, одинарным интервалом. Для достижения качества печати рисунки, изображения необходимо присылать в отдельном файле в формате jpeg. Эти материалы должны составлять менее одной трети текста.

Правописание цитат и библиографии

- Вся представленная в основном тексте библиография обозначается системой текстовых ресурсов по стандартам APA 6. Рекомендуется использовать автоматическую систему отображения исходного текста программы MS Word для автоматического редактирования и минимизации ошибок.
- Для введения источников вручную по стандартам APA 6 авторы могут пользоваться “Правилами APA 6 журнала библиотек Турции” по эл. адресу http://www.tk.org.tr/APA/apa_2.pdf.

❖ Abone Şartları ❖

Abone olacaklar Alper ALTINKAYNAK adına TR82 0001 0001 4957 3171 3050 01 numaralı ZiraatBank hesabına abone bedelini yatıracaklar ve dekontlarını adres bilgileri ile birlikte yazışma adresine posta veya faks yoluyla iletceklerdir.

❖ Payments ❖

Subscribers should deposit the subscription fee to AlperALTINKAYNAK’s ZiraatBank account number: TR82 0001 0001 4957 3171 3050 01 and send their receipts as well as their own contact addresses to the communication address via mail or fax mentioned above.

❖ Абонентное условие ❖

Для оформления подписки необходимо произвести оплату на имя Erdoğan ALTINKAYNAK, банковский счет № 05732013 Квитанцию об оплате вместе с информацией о Вашем адресе необходимо передать почтой или по факсу в редакцию журнала.

❖ Fiyatı / Стоимость / Price ❖

1000 TL (Yurtiçi / для граждан Турции / Interior)
36 \$ / 35 Euro (Yurtdışı / для граждан других стран / Abroad)